Inhoudsopgave CD112/Deel 3

Introductie *8*

1. Loon *9*
1.1. Algemeen loonbegrip *10*
Wanneer is er sprake van een dienstbetrekking? 10
Welke soorten dienstbetrekkingen zijn er? 11
Wat is een fictieve dienstbetrekking? 11
Wat is loon? 13
Is er bij bijstand sprake van loon? 15
Wat is een verklaring arbeidsrelatie? 15
1.2. Privé-gebruik auto *16*
Voor welke auto's geldt de regeling? 16
Wat is privé-gebruik auto? 16
Wat is de waarde? 16
Hebben accessoires invloed op de catalogusprijs? 16
Auto's ouder dan 15 jaar? 17
Berekening van de bijtelling 17
Wanneer vindt er geen bijtelling plaats? 17
Kan een werknemer op andere wijze dan een rittenregistratie bewijzen dat hij de auto van de werkgever niet privé gebruikt? 18
Kan de bijtelling meer dan 25% bedragen? 18
Controle van het privé-gebruik door rittenregistratie 18
Rittenregistratie bij bestelauto 19
Wat zijn de consequenties, als uit de privé-rittenregistratie van een bestelauto volgt dat niet meer dan 500 km of meer dan 4.000, maar niet meer dan 7.000 km is gereden? 19
Geldt de bijtelling ook voor een brandweerauto? 19
Hoe moet een rij-instructeur met de rittenregistratie omgaan? 20
Is een Black-Box voldoende als rittenregistratie? 20
Geldt de bijtelling ook voor andere vervoermiddelen? 20
Vergoedingen betaald aan de werkgever voor het privé-gebruik 20
Zijn vergoedingen betaald aan derden aftrekbaar? 21
1.3. Fooien *21*
1.4. Werknemersaftrek *21*
Fietsaftrek 22
Reisaftrek 23
Hoogte reisaftrek 24
Specifieke regelingen 24
Hoe aantonen dat gebruik is gemaakt van het openbaar vervoer? 25
Samenloop fietsaftrek en reisaftrek 25
1.5. Zelftoets *27*
1.6. Terugkoppeling *29*

2. Resultaat uit overige werkzaamheden *33*
2.1. Wat is een werkzaamheid? *34*
Resultaat uit overige werkzaamheden door arbeid 34
Keuzemogelijkheid fictieve dienstbetrekking 34

Resultaat uit overige werkzaamheden door het ter beschikking stellen van vermogen 35
Verschillende werkzaamheden 35
Verklaring arbeidsrelatie 35
2.2. Normaal actief vermogensbeheer te buiten gaan *36*
2.3. Kostgangers *36*
2.4. Ter beschikking stellen van vermogensbestanddelen aan een onderneming of werkzaamheid *36*
Wat zijn vermogenbestanddelen? 36
Wat is het rendabel maken van vermogensbestanddelen? 36
Wanneer wordt het rendabel maken van vermogen belast in box 1? 37
Wat is een verbonden persoon? 37
Gemeenschap van goederen 38
Wanneer wordt de kring van verbonden personen uitgebreid? 38
Wanneer is er géén sprake van ter beschikkingstelling? 39
Samenwerkingsverband 39
Gelijkstelling 40
Vergoeding borgtocht 40
Werkruimte in de eigen woning 40
2.5. Bepaling van het resultaat *40*
Vrijstelling kansspelen 41
Vrijstelling vergoeding voor arbeid in onderneming partner 41
Toepassing winstregime bij een werkzaamheid 41
2.6. Overgang van een werkzaamheid naar een andere inkomenscategorie *42*
Staking 42
Overlijden 43
Echtscheiding 44
Overgang naar winst uit onderneming 44
2.7 Overgangsrecht resultaat uit overige werkzaamheden *44*
Nieuwe situatie 45
Uitzonderingen 45
2.7. Zelftoets *47*
2.8. Terugkoppeling *49*

3. Verklaring arbeidsrelatie *53*
3.1. Achtergrond invoering Verklaring arbeidsrelatie *54*
3.2. Aanvraag *55*
LPU 55
3.3. De verklaring arbeidsrelatie *55*
3.4. Onderneming, dienstbetrekking, overige werkzaamheden *56*
De belastingplichtige heeft een onderneming 56
De belastingplichtige heeft een dienstbetrekking 57
Fictieve dienstbetrekking 58
De belastingplichtige verricht overige werkzaamheden 58
3.5. Afbakening inkomstencategorieën *58*
3.6. Zelftoets *61*
3.7. Terugkoppeling *62*

4. Uitgaven voor kinderopvang *63*
4.1. Wanneer zijn de uitgaven voor kinderopvang aftrekbaar? *64*
Erkende kinderopvang 64
Uitgaven aantonen 64
Vergoeding voor kinderopvang 64
4.2. Eisen *aan de inkomsten 65*

Partner 65
4.3. Welke bedrag is aftrekbaar? *66*
De drempel 66
Soorten kinderopvang 66
Keuzemogelijkheid aftrek 68
4.4. Zelftoets *71*
4.5. Terugkoppeling *72*

5. De eigen woning *75*
5.1. Begrip eigen woning *76*
Wat is een eigen woning? 76
Eigen woning en fiscale partners 76
Schip of woonwagen 77
Er kan maar één woning het hoofdverblijf zijn 77
Aanhorigheden 77
Tijdelijk eigendom van twee woningen 77
Verkoop van de oude woning 78
Aankoop van een nieuwe woning 78
De eigen woning en echtscheiding 78
Verblijf in een AWBZ-instelling 79
5.2. Het eigenwoningforfait *79*
Verdeling eigenwoningforfait 80
Alleenstaande 80
Samenwonende (fiscale) partners 80
Samenwonenden die niet fiscaal partner zijn 80
Overheidsbijdragen voor de eigen woning 80
5.3. Kapitaalverzekering eigen woning *81*
Wat is een kapitaalverzekering? 81
Wat is een kapitaalverzekering eigen woning? 82
Is het gunstig om een voor 1 januari 2001 bestaande kapitaalverzekering te koppelen aan de eigen woning? 82
Vrijstelling kapitaalverzekering eigen woning 83
Werking van de vrijstelling bij partners 83
Vrijstelling en rente-element 84
Omzetting van polissen 84
Verhuizing en kapitaalverzekering eigen woning 85
Uitzondering 85
Verhuizing van een eigen woning naar een andere eigen woning 86
Verhuizing van een huurwoning naar een eigen woning 86
Verhuizing van een eigen woning naar een huurwoning 86
Tijdelijke verhuizing van een eigen woning naar een huurwoning 87
5.4. Aftrekbare kosten eigen woning *87*
Rente en kosten van geldleningen 87
Periodieke betalingen voor erfpacht, opstal of beklemming 89
30-jaarstermijn 89
Aankoop andere woning 90
Tussentijdse aflossingen 90
Volgende leningen 90
Bijzondere situaties 91
Niet-aftrekbare rente 91
Vooruitbetaalde rente 91
Afsluitprovisie 92
5.5. Zelftoets *93*

5.6. Terugkoppeling *95*

6. Periodieke uitkering *99*
6.1. Periodieke uitkeringen *100*
Wat is een periodieke uitkering? 100
Onderdeel van een reeks 100
Het totale beloop is onzeker 100
Geen onderdeel van een complex 101
6.2. Welke soorten periodieke uitkeringen zijn er? *101*
Aangewezen periodieke uitkeringen 101
Periodieke uitkeringen uit een inkomensvoorziening 104
Aftrekbare kosten 104
6.3. Uitgaven voor inkomensvoorzieningen, waaronder lijfrentepremies *104*
Soorten uitgaven 105
Wat is een lijfrente? 105
Lijfrentes als compensatie pensioentekort 106
Toegelaten aanbieders 108
Aftrekbare bedragen voor lijfrentepremies 108
6.4. Negatieve uitgaven voor inkomensvoorzieningen *110*
Verboden handelingen 111
Wijziging van een gefacilieerde lijfrente 111
Sancties 112
6.5. Zelftoets *113*
6.6. Terugkoppeling *115*

7. Overgangsrecht ontvangen rente, huur en pacht *119*
7.1. Lopende termijnen *120*
Rentevrijstelling 120
7.2. Uitgestelde termijnen *121*
Betaalde rente 121
7.3. Nog niet lopende termijnen *122*
Hoe wordt de nog niet lopende termijn belast? 122
7.4. Zelftoets *123*
7.5. Terugkoppeling *124*

8. Persoonsgebonden aftrek *125*
8.1. Wat is de persoonsgebonden aftrek? *126*
Wanneer zijn de uitgaven aftrekbaar? 126
Hoe wordt de hoogte van de persoonsgebonden aftrek bepaald? 126
Hoe wordt de aftrek verrekend? 127
Bij wie is de aftrek aftrekbaar? 128
8.2. Buitengewone uitgaven *128*
Wat zijn buitengewone uitgaven? 128
Welke buitengewone uitgaven zijn er? 128
Welke kosten van ziekte, invaliditeit en bevalling zijn aftrekbaar? 128
Welke kosten voor medische hulp, medicijnen, hulpmiddelen en vervoer zijn aftrekbaar? 128
Wanneer is er sprake van aftrekbare kosten voor gezinshulp? 129
Wanneer is er sprake van aftrekbare uitgaven voor een dieet? 129
Overzicht aftrekbaar bedrag voor diëten incl. dieetkenmerken 130

Wanneer is er sprake van aftrekbare uitgaven voor kleding en beddengoed? 130
Wanneer is er sprake van aftrekbare kosten voor ziekenbezoek? 130
Welke kosten zijn aftrekbaar als gevolg van overlijden? 131
Welke kosten zijn aftrekbaar als gevolg van arbeidsongeschiktheid of chronische ziekte? 131
Welke kosten zijn aftrekbaar als kosten van ouderdom? 131
Wanneer is er sprake van aftrekbare kosten van chronisch zieke kinderen? 132
Welke adoptiekosten zijn aftrekbaar? 132
Hoe berekent iemand de hoogte van het aftrekbare bedrag? 132
8.3. Onderhoudsverplichtingen *133*
Wat zijn onderhoudsverplichtingen? 133
Wat is een verplichting? 133
Hoe worden onderhoudsverplichtingen in de belastingheffing betrokken? 133
Welke onderhoudsverplichtingen zijn aftrekbaar? 133
8.4. Verliezen op beleggingen in durfkapitaal *134*
Wat zijn beleggingen in durfkapitaal? 134
Wat zijn de voordelen van de regeling? 135
Is het hele bedrag van de lening vrijgesteld van inkomstenbelasting? 135
Van welke heffingskorting kan er gebruik worden gemaakt? 135
Wanneer is er sprake van een aftrekbaar verlies? 135
Hoe hoog is het aftrekbare bedrag? 135
Wanneer is het bedrag aftrekbaar? 136
Wat zijn de voorwaarden voor de regeling? 136
Wanneer is er sprake van een beginnende ondernemer? 136
Wat is verplicht ondernemingsvermogen? 136
Wat als de geldlening niet meer voldoet aan de voorwaarden? 137
8.5. Uitgaven voor levensonderhoud van kinderen *137*
Wat zijn uitgaven voor levensonderhoud van kinderen? 137
Voor het levensonderhoud van welke kinderen geldt deze aftrekpost? 137
Wanneer bestaat er geen recht op aftrek? 137
Wanneer bestaat toch recht op aftrek? 138
Hoe berekent u het aftrekbare bedrag? 138
Welke forfaitbedragen zijn er? 138
8.6. Weekenduitgaven voor gehandicapte kinderen *139*
Waarom deze aftrekpost? 139
Voor wie geldt deze aftrekpost? 139
Hoe bepaalt de belastingplichtige de extra uitgaven? 139
8.7. Scholingsuitgaven *140*
Wat zijn scholingsuitgaven? 140
Wanneer zijn de uitgaven aftrekbaar? 140
Verbetering economische positie 140
Op peil houden of verbeteren van kennis en vaardigheden 140
Welke uitgaven zijn niet aftrekbaar? 141
Wat is de invloed van studiefinanciering? 141
Hoe bereken je het aftrekbare bedrag? 142
Bij wie zijn de uitgaven aftrekbaar? 142
8.8. Uitgaven voor monumentenpanden *142*
Wat zijn uitgaven voor monumentenpanden? 142

Welke uitgaven zijn aftrekbaar als het monumentenpand een eigen woning is? 143
Welke uitgaven zijn aftrekbaar als het monumentenpand in box 3 valt? 143
Welke onderhoudskosten zijn aftrekbaar? 143
8.9. Giften *144*
Wat zijn aftrekbare giften? 144
Welke soorten giften zijn aftrekbaar? 144
Wat zijn periodieke giften? 145
Wat zijn "andere giften" en wanneer zijn ze aftrekbaar? 145
Giften in natura: autokilometers 146
8.10. Negatieve persoonsgebonden aftrek *146*
Wat zijn negatieve persoonsgebonden aftrekposten en wanneer zijn ze belast? 146
Niet alle persoonsgebonden aftrekposten negatief 147
Is er een overgangsregeling? 147
8.11. Zelftoets *149*
8.12. Terugkoppeling *153*

9. Berekening Belasting *161*
9.1. Vrijstelling en vermindering premie volksverzekeringen *162*
Premiepercentages premie volksverzekeringen 2001 162
Premieheffing in box 1 162
Personen van 65 jaar en ouder 162
Als iemand 65 jaar wordt of emigreert 162
Vrijstelling of vermindering van premie volksverzekeringen 162
9.2. Verrekening voorheffingen *163*
Welke voorheffingen zijn er? 163
Verrekening met een gewone aanslag, niet met een conserverende aanslag 163
Voorlopige teruggaaf 163
Buitenlandse belasting 163
9.3. Binnenlandse en buitenlandse belastingplicht *164*
Categorieën belastingplichtigen 164
Binnen of buiten Nederland? 164
Woonplaatsfictie 164
Keuzerecht voor buitenlandse belastingplichtigen 164
Buitenlandse belastingplichtige 165
9.4. Wijze van belastingheffing en aftrek ter voorkoming van dubbele belasting *165*
Aftrek ter voorkoming van dubbele belasting 166
9.5. Middeling *167*
Doel 167
Methode van berekening 167
Bijzondere regeling bij het bereiken van de 65-jarige leeftijd 168
Overgangsrecht 169
9.6. Verliesverrekening *169*
Verliesverrekening per box 169
Vaststelling verliezen 170
Buitenlandse belastingplichtige 170
Verliezen vóór 2001 171
Achterwaartse verliesverrekening 172
Verliesverrekening schematisch 172
9.7. Zelftoets *173*
9.8. Terugkoppeling *174*

10. Heffingskortingen *175*
10.1. Standaardheffingskorting *176*
De algemene heffingskorting 176
De arbeidskorting 176
De kinderkorting 177
De aanvullende kinderkorting 177
De combinatiekorting 178
De alleenstaande-ouderkorting 178
De aanvullende alleenstaande-ouderkorting 178
De jonggehandicaptenkorting 179
De ouderenkorting 179
De aanvullende ouderenkorting 180
De korting voor maatschappelijke beleggingen 180
De korting voor beleggen in durfkapitaal. 180
10.2. Berekening van de gecombineerde heffingskorting *180*
Heffingskorting voor de inkomstenbelasting 181
Heffingskorting voor de premie volksverzekeringen 181
10.3. Berekening van de gecombineerde heffingskorting bij ouderenkorting en aanvullende ouderenkorting *182*
10.4. Berekening heffingskorting in het jaar dat iemand 65 wordt *183*
10.5. Verhoging van de gecombineerde heffingskorting bij minstverdienende partner *184*
Inwoner andere lidstaat EU 185
10.6. Heffingskorting en achterwaartse verliesverrekening *185*
10.7. Zelftoets *187*
10.8. Terugkoppeling *189*

11. Inkomen uit sparen en beleggen *193*
11.1. Forfaitair rendement *193*
Peildata 193
Geen vermogensbelasting 194
11.2. Boxhopping *194*
11.3. Bezittingen en schulden *195*
Bezittingen 195
Schulden 197
11.4. Heffingvrij vermogen *197*
Toeslag heffingvrij vermogen kinderen 198
Ouderentoeslag 198
Tabel ouderentoeslag 198
11.5. Vijstellingen *199*
11.6. Waardering *200*
Aandelen 200
Genotsrechten 201
Onroerende zaken andere dan de eigen woning 201
11.7. Overgangsrecht sparen en beleggen *201*
Lopende en uitgestelde termijnen 201
Kapitaalverzekeringen en lijfrenteverzekeringen 201
11.8. Zelftoets *203*
11.9. Terugkoppeling *205*
Afsluiting 207

Voorbeeldtoets *209*
Meerkeuzevragen 209

Terugkoppeling voorbeeldtoets *214*
Antwoorden meerkeuzevragen 214
Antwoorden open vragen 216

Introductie

In de Delen 1 en 2 heeft u kennis gemaakt met begrippen uit de Wet IB 2001. Ook is in dat deel de kern aangegeven van een aantal onderwerpen. In Deel 2 is een begin gemaakt met een aantal onderwerpen aan u te presenteren. U bent nu voldoende bekend met de wet om aan Deel 3 te beginnen. Deel 3 is het laatste deel. In dit deel worden de thema's die in Deel 2 zijn behandeld verder uitgewerkt tot op bijzonderheden voor zover die kennis voor uw werkzaamheden naar inschatting nodig is.

Voor bestudering van dit deel en om overzicht te houden is het ook weer raadzaam om het schema uit Deel 1 er regelmatig bij te pakken.

Tenslotte is een eindtoets opgenomen. Deze bestaat uit meerkeuzevragen en open vragen. De meerkeuzevragen kunnen overigens ook stellingen zijn. Om het meest van deze eindtoets op te steken is het raadzaam als u de examensituatie thuis nabootst. Voor de toets krijgt u 3 uur de tijd. U heeft daar uiteraard de antwoorden niet bij. Het is verstandig om ook thuis uw antwoorden niet eerder te controleren dan nadat u de hele toets hebt gemaakt.

Loon

Inleiding
In deze leereenheid behandelen we de begrippen loon en dienstbetrekking. Inkomsten uit werkzaamheden die niet in dienstbetrekking zijn uitgevoerd, ook wel "resultaat uit overige werkzaamheden" genoemd, behandelen we in leereenheid 2.

Leerdoelen
Na bestudering van deze leereenheid kunt u:
- de belastingplichtige informeren over dienstbetrekking en loon;
- de regeling voor privé-gebruik auto uitleggen en in de meest voorkomende praktijksituaties toepassen;
- de belastingplichtige informeren over de belastbaarheid van fooien;
- de begrippen werknemersaftrek, fietsaftrek en reisaftrek omschrijven;
- de belastingplichtige informeren over de werknemersaftrek;
- signaleren of de belastingplichtige recht heeft op de werknemersaftrek en deze zelf berekenen.

Inhoudsopgave
1.1 Algemeen loonbegrip
1.2 Privé-gebruik auto
1.3 Fooien
1.4 Werknemersaftrek
1.5 Zelftoets
1.6 Terugkoppeling

Algemeen loonbegrip

De Wet IB 2001 behandelt het loonbegrip niet, verwijst hiervoor naar de Wet LB 1964. Alle inkomsten uit tegenwoordige of vroegere dienstbetrekking zijn loon. Ook het begrip dienstbetrekking staat in de Wet IB 2001 niet omschreven. In dit onderdeel behandelen we de begrippen dienstbetrekking en loon.

Wanneer is er sprake van een dienstbetrekking?

Dienstbetrekking

Een dienstbetrekking is een rechtsverhouding tussen personen geregeld in het Burgerlijk Wetboek. Hier wordt de volgende omschrijving gegeven: “De ene partij, de werknemer, verbindt zich om in dienst van de andere partij, de werkgever, tegen een afgesproken beloning gedurende zekere tijd arbeid te verrichten.” Het gaat om drie kenmerken:

1. de werknemer verbindt zich om gedurende zekere tijd *arbeid* te verrichten;
2. de werkgever is verplicht *loon* te betalen;
3. tussen werkgever en werknemer bestaat een *gezagsverhouding*.

Ad 1 arbeid
Er moet sprake zijn van een prestatie aan de werkgever, die de werknemer zelf moet verrichten. Slechts bij uitzondering kan de werknemer, met toestemming van de werkgever, zich laten vervangen.

Ad 2 loon
Loon is de door de werkgever verschuldigde tegenprestatie. Dit kan voortvloeien uit een tussen de partijen gesloten overeenkomst, maar dat hoeft niet. Het kan ook op grond van een collectieve arbeidsovereenkomst (CAO) of een wettelijke regeling zijn, bijvoorbeeld het minimumloon.

Ad 3 gezagsverhouding
Het belangrijkste kenmerk van een dienstbetrekking is de gezagsverhouding. De werknemer moet in dienst zijn van de werkgever. Hij moet aan hem ondergeschikt zijn. De werkgever bepaalt welk werk de werknemer wanneer moet uitvoeren. De werknemer is niet vrij om zelf te bepalen wat hij of zij op welk tijdstip doet.

Ontbreekt één van deze kenmerken dan is er geen arbeidsovereenkomst en dus geen privaatrechtelijke dienstbetrekking.

Wanneer is sprake van loon uit dienstbetrekking?
Iemand heeft loon uit dienstbetrekking als hij een natuurlijk persoon is die:
- in dienstbetrekking staat tot een inhoudingsplichtige;
- loon ontvangt van een inhoudingsplichtige uit een vroegere dienstbetrekking van hemzelf of van een ander;
- loon ontvangt van een inhoudingsplichtige uit een bestaande dienstbetrekking van een ander.

Voorbeeld 1
Jantine werkt voor een ziekenhuis als fysiotherapeute. Zij heeft een arbeidscontract afgesloten. Het ziekenhuis is inhoudingsplichtig. Jantine heeft een dienstbetrekking bij het ziekenhuis.

Voorbeeld 2

De heer Weber heeft meer dan 40 jaar gewerkt en ontvangt nu een pensioen. De pensioenmaatschappij is inhoudingsplichtig. Het pensioen van de heer Weber is loon uit een vroegere dienstbetrekking.

Voorbeeld 3
Saskia studeert voor dierenarts. De werkgever van haar vader heeft een studiefonds, waaruit studerenden een uitkering kunnen krijgen. Saskia kan een zelfstandig beroep doen op dit studiefonds op grond van de dienstbetrekking tussen haar vader en zijn werkgever. Hierdoor ontvangt Saskia loon uit een bestaande dienstbetrekking van een ander.

Welke soorten dienstbetrekkingen zijn er?

Soorten dienstbetrekking

Er zijn drie soorten dienstbetrekkingen, namelijk:
1. de privaatrechtelijke dienstbetrekking. Dit geldt voor de meeste werknemers in het bedrijfsleven;
2. de publiekrechtelijke dienstbetrekking, zoals die van ambtenaren;
3. de fictieve dienstbetrekkingen. Hieronder valt een aantal bijzondere arbeidsverhoudingen die geen privaatrechtelijke dienstbetrekking zijn, maar wel als zo worden beschouwd.

Wat is een fictieve dienstbetrekking?

Fictieve dienstbetrekking

In de arbeidsverhouding van bepaalde groepen van werkende personen ontbreekt één van de essentiële elementen van de arbeidsovereenkomst. Vaak is dat het element van de gezagsverhouding. Hun arbeidsverhouding geldt voor de fiscale wetgeving echter toch als echte dienstbetrekking. Dit heet ook wel fictieve dienstbetrekking.

Voor een fictieve dienstbetrekking gelden alle bepalingen die ook voor een gewone dienstbetrekking gelden. In de Wet LB 1964 is geregeld wie bij een fictieve dienstbetrekking inhoudingsplichtig is voor de loonheffing.

Een fictieve dienstbetrekking komt bijvoorbeeld voor bij:
- thuiswerkers;
- uitzendkrachten.

Thuiswerkers
Iemand is thuiswerker als:
- hij persoonlijk arbeid verricht;
- zijn bruto-maandinkomen doorgaans minimaal 2/5 van het minimumloon bedraagt.

De thuiswerkzaamheden kunnen thuis worden verricht, maar kunnen ook op een andere plaats worden uitgevoerd.

Voorbeelden van thuiswerken zijn:
- naaiwerkzaamheden;
- enveloppen plakken en vouwen;
- garnalen pellen.

Uitzendkrachten
Een uitzendkracht is iemand die een dienstbetrekking heeft bij een uitzendbureau. De uitzendkracht verricht persoonlijk arbeid bij een derde, maar wordt uitbetaald door het uitzendbureau.

Hierna worden nog een aantal vormen van arbeid besproken die in de praktijk vragen op kunnen roepen, namelijk:
- huispersoneel;
- au pair;
- de witte werkster.

Huispersoneel
Huispersoneel is personeel dat vrijwel uitsluitend huishoudelijke of persoonlijke diensten verricht. Dit is onder andere het geval bij dienstbodes, huishoudsters, schoonmaaksters en koks.

Persoonsgebonden budget

Sinds de invoering van het persoonsgebonden budget gelden mensen die verzorgende of verplegende werkzaamheden uitoefenen ook als huispersoneel. Voorwaarde is wel dat de dienstbetrekking bestaat bij een natuurlijk persoon. Werkt iemand via een bedrijf als huishoudster of schoonmaakster, dan is geen sprake van huispersoneel. De werkneemster is dan in loondienst bij dat bedrijf. Een persoonsgebonden budget is een geldbedrag waarmee iemand, die bijvoorbeeld verpleegzorg nodig heeft, zelf de zorg op maat kan regelen.

Als huispersoneel minder dan drie dagen per week bij dezelfde persoon werkt, wordt dit niet aangemerkt als een dienstbetrekking. Dit betekent dat op het loon geen loonheffing hoeft te worden ingehouden. De ontvangen vergoeding is voor de inkomstenbelasting dan resultaat uit overige werkzaamheden. Drie dagen per week hoeven niet drie hele dagen te zijn. Dit kunnen ook enkele uren per dag gedurende 3 dagen zijn.

Voorbeeld
Sjaan is schoonmaakster op twee adressen. Bij mevrouw De Groot werkt zij drie ochtenden in de week en bij mevrouw Sanders twee gehele dagen. Doordat Sjaan bij mevrouw De Groot drie dagen per week werkt, moet mevrouw De Groot loonheffing inhouden. Voor de werkzaamheden bij mevrouw Sanders is er geen sprake van een dienstbetrekking, ook al werkt Sjaan daar twee volle dagen. Deze inkomsten moet zij aangeven als resultaat uit overige werkzaamheden.

Au pair
Een au pair geldt in principe als huispersoneel. Voor buitenlandse au pairs geldt echter een aparte regeling. Deze regeling is ontstaan na overleg tussen het ministerie en diverse au pair-organisaties. Als een buitenlandse au pair aan bepaalde voorwaarden voldoet kan de inhouding van loonheffing achterwege blijven. Die voorwaarden hebben onder andere betrekking op de aard van de werkzaamheden en de hoogte van de vergoeding.

De witte werkster
Met de witte werkster wordt gedoeld op de Regeling schoonmaakdiensten particulieren. Daarvoor wordt subsidie verstrekt aan commerciële bedrijven die aan arbeidsbemiddeling voor schoonmaakwerkzaamheden bij particulieren doen. De particulier sluit met het bedrijf een contract over het uitvoeren van de schoonmaakwerkzaamheden en betaalt daarvoor aan het bedrijf een overeengekomen bedrag. Het loon aan de werkster wordt uitbetaald door het bedrijf. Is de werkster echter door de particulier zelf aangenomen, dan gelden de regels voor huispersoneel.

Voorbeeld

Rosa werkt voor een bemiddelingsbureau tussen schoonmakers en particulieren. Rosa werkt twee ochtenden per week bij mevrouw Jansen. Doordat gebruik wordt gemaakt van de Regeling schoonmaakdiensten particulieren betaalt mevrouw Jansen niet rechtstreeks aan Rosa, maar betaalt zij het bemiddelingsbureau. Het bureau betaalt vervolgens Rosa. Rosa heeft een dienstbetrekking bij het bureau.
Rosa werkt ook twee middagen per week voor de familie Stam. Dit werkadres heeft zij zelf gevonden zonder bemiddeling van het bureau. Rosa is niet in dienstbetrekking bij de familie Stam, omdat ze voor hen maar twee middagen per week werkt. De inkomsten van Rosa vallen onder resultaat uit overige werkzaamheden.

Wat is loon?

Loon

Voor de loonbelasting is loon alle inkomsten uit tegenwoordige of vroegere dienstbetrekking. Het begrip loon voor de inkomstenbelasting is het loon volgens de loonbelasting met een aantal uitbreidingen en een beperking. Bovendien is er een verschil over fooien. In het nieuwe belastingstelsel tellen deze mee voor het werkelijk ontvangen bedrag. Voor de loonbelasting gelden hiervoor soms forfaitaire bedragen.

Uitbreidingen

Voor de inkomstenbelasting is er een aantal uitbreidingen op het loonbegrip volgens de Wet LB 1964. Zo wordt bijvoorbeeld het privé-gebruik auto bijgeteld (zie onderdeel 1.2). Er zijn nog andere uitbreidingen. Deze behandelen we niet in deze cursus.

Beperking

De inkomstenbelasting kent ook een beperking op het loonbegrip volgens de Wet LB 1964. Tot het loon wordt niet gerekend het zogenaamde eindheffingsloon. Dit betekent dat de werkgever voor bepaalde vormen van loon de heffing voor zijn rekening neemt. De eindheffingsbestanddelen en de daarover door de werkgever de verschuldigde loonheffing (loonbelasting en premie volksverzekeringen) worden niet als loon beschouwd. De eindheffing is bij de werknemer niet verrekenbaar als voorheffing op de inkomstenbelasting en premie volksverzekeringen.

Loon uit tegenwoordige dienstbetrekking

Loon uit tegenwoordige dienstbetrekking is loon over bepaalde verrichte arbeid in een bepaald tijdvak. Tot het loon uit tegenwoordige arbeid behoort bijvoorbeeld het salaris. Loon kan loon uit tegenwoordige dienstbetrekking zijn en toch pas na beëindiging van de dienstbetrekking worden ontvangen, bijvoorbeeld na ontslag uitbetaling van niet opgenomen vakantiedagen.

Loon uit vroegere dienstbetrekking

Loon uit vroegere dienstbetrekking is loon dat verband houdt met arbeid die de werknemer in het verleden heeft verricht. Tot het loon uit vroegere dienstbetrekking behoren onder andere pensioenuitkeringen. Een werknemer kan loon uit vroegere dienstbetrekking ontvangen terwijl de dienstbetrekking nog bestaat, bijvoorbeeld een gedeeltelijk invaliditeitspensioen.

Voorbeeld
Jan van Vliet werkt bij een uitgever. Zijn loon uit die dienstbetrekking is belast als loon uit tegenwoordige arbeid. Op 1 november 2001 gaat Jan met pensioen. Jan ontvangt vanaf dat moment pensioen. Dat pensioen is loon volgens de LB en dus ook volgens de IB; het zijn namelijk inkomsten uit vroegere dienstbetrekking.

Loon in geld en in natura

Het begrip loon is ruim. De naam waaronder of de vorm waarin het loon wordt ontvangen is niet van belang. Behalve de voordelen in geld behoren ook verstrekkingen in andere vorm, zoals beloningen in natura, tot het loon.

Loon kan bestaan in twee vormen:
a. in geld;
b. in natura.

Ad a. Loon in geld
Loon in geld is het meest bekende loon. Periodiek, bijvoorbeeld elke maand, wordt het uitbetaald. Ook andere beloningen voor verrichte arbeid behoren tot deze vorm van loon. Voorbeelden zijn:
- het vakantiegeld;
- de gratificatie;
- de overwerkvergoeding;
- de onregelmatigheidstoeslag;
- de dertiende maand.

Opdracht 1.1
Ferdinand is in dienst bij Peppel BV, een autodealer en krijgt dit jaar van zijn werkgever de volgende vergoedingen voor zijn werk:
- maandelijks zijn salaris;
- een provisie van € 250 voor elke verkochte nieuwe auto;
- een provisie van € 500 voor elke verkochte tweedehandsauto boven de € 5.000;
- eens in de twee jaar mag hij gratis een accessoire uitzoeken voor zijn auto; dit jaar (2001) heeft hij voor het vastleggen van de gereden kilometers gekozen voor een zogenoemde black box van € 500;
- een bonus van € 2.000 als hij per jaar meer dan 62 auto's verkoopt. Ferdinand heeft dat jaar 77 auto's verkocht;
- een aandeel in Peppel BV voor elk jaar dat hij in dienst is. Ferdinand is 4 jaar in dienst bij deze werkgever. De waarde van een aandeel is € 34;
- een dertiende maand.

Verder rijdt Ferdinand in een auto van € 30.000 van zijn werkgever. Hij gebruikt deze auto ook privé.

Wat is voor Ferdinand voor de inkomstenbelasting loon in geld?

Ad. b. Loon in natura
Naast loon in geld, is er ook loon in een andere vorm: namelijk in natura. Voorbeelden van loon in natura zijn:
- goederen (bijvoorbeeld kleding, levensmiddelen, audio- en videoapparatuur);
- vakantiereizen;
- vrij reizen;
- vrij wonen;
- gebruik van een auto van de werkgever voor privé-doeleinden.

Deze vorm van beloning heeft een waarde in geld. De wet gaat er van uit dat de waarde van het loon in natura gelijk is aan de waarde in het economisch verkeer, de winkelwaarde. Dat is anders wanneer een behoorlijke vervulling van de dienstbetrekking met zich meebrengt dat de werknemer het looon in natura gebruikt of verbruikt. In die gevallen wordt de

waarde van de besparing tot het loon gerekend. Het bedrag aan besparing is het bedrag dat vergelijkbare werknemers aan een dergelijke beloning zouden uitgeven. Daarnaast bestaan voor enkele vormen van loon in natura bestaan vaste normen. Voor het bepalen van het voordeel van het privé-gebruik van een auto van de werkgever bestaat een aparte regeling. Dit behandelen we in onderdeel 1.2.

Voorbeeld
Jan werkt als magazijnbediende bij een groot softwarehuis. Deze biedt al zijn personeelsleden een reis aan naar Florida. Ook Jan mag daar gebruik van maken. De reis is als loon in natura belast. De reis kost per persoon € 4.000. Eigenlijk is de volle € 4.000 bij Jan belast als loon. Vergelijkbare werknemers geven nooit meer dan € 2.000 uit voor een vakantie, maar de reis wordt niet gemaakt voor de uitoefening van de dienstbetrekking. In dit geval moet dus toch € 4000 tot het loon gerekend worden.

Opdracht 1.2
Zie opdracht 1.1. Wat is voor Ferdinand loon in natura?

Is er bij bijstand sprake van loon?

Bijstand

De bijstand die iemand ontvangt, is eigenlijk geen loon uit dienstbetrekking. Toch wordt door de gemeenten loonheffing ingehouden. Voor de bijstandsuitkering geldt een lager belastingtarief dan het gebruikelijke tarief. Dit kan nadelige gevolgen hebben als iemand alsnog een aanslag opgelegd krijgt. Er kan dan een “inhaaleffect” optreden, omdat voor de uiteindelijk verschuldigde inkomstenbelasting/premie volksverzekeringen het normale tarief geldt.

Niet alle ontvangen bijstand is belast. Belast zijn alleen de uitkeringen voor de algemene bestaanskosten. Een aantal uitkeringen zijn onbelast. Dit zijn meestal eenmalige bijdragen in bijzondere gevallen.
Voorbeelden van deze niet-belaste bijdragen zijn:
- een bijdrage voor bepaalde noodzakelijke kosten, zoals duurzame gebruiksgoederen (bijvoorbeeld een wasmachine) of verpleeggeld.
- bijstand in de vorm van (terug te betalen) leenbijstand;
- elke eenmalige bijstandsuitkering.

Wat is een verklaring arbeidsrelatie?

Verklaring arbeidsrelatie

Als een belastingplichtige werkzaamheden uitvoert voor een opdrachtgever is vaak niet duidelijk of er sprake is van een (fictieve) dienstbetrekking. Om die zekerheid te krijgen, kan hij een beschikking arbeidsrelatie bij de Belastingdienst aanvragen. De beschikking die wordt afgegeven door de Belastingdienst wordt ook wel “verklaring arbeidsrelatie” genoemd.
In de verklaring staat wat voor soort beloning de belastingplichtige ontvangt voor zijn werkzaamheden. Daarvoor zijn drie mogelijkheden: winst uit onderneming, loon uit dienstbetrekking of resultaat uit overige werkzaamheden. De verklaring arbeidsrelatie behandelen we in leereenheid 3.

Privé-gebruik auto

Vaak mag iemand die van zijn werkgever een auto heeft, deze auto ook privé gebruiken. Er is dan sprake van een voordeel uit arbeid. Dit voordeel in natura heeft een bepaalde waarde.

Voor welke auto's geldt de regeling?

Begrip auto

De regeling van het privé-gebruik auto geldt niet alleen voor een personenauto, maar ook voor de meeste bestelauto's.
Voor bepaalde bestelauto's die door aard en inrichting (nagenoeg) uitsluitend geschikt zijn voor goederenvervoer, geldt een uitzondering. Dit zijn bestelauto's, waarbij naast de bestuurder alleen plaats is voor bijvoorbeeld gereedschap en reserveonderdelen, maar niet voor andere personen.

Wat is privé-gebruik auto?

Privé-gebruik auto

Een auto wordt doorgaans ter beschikking gesteld voor het verrichten van de arbeid. Alle kilometers die iemand rijdt voor zijn werk gelden als zakelijke kilometers. Ook de woon-werkkilometers zijn zakelijke kilometers. Als iemand de auto gebruikt voor bijvoorbeeld familiebezoek of voor vakantie, is sprake van privé-gebruik. Daarvoor geldt een forfaitaire bijtelling in box 1. De hoogte van de bijtelling is onder andere afhankelijk van de waarde van de auto.

Wat is de waarde?

Waarde

De waarde is de historische catalogusprijs van de auto. Dat wil zeggen de catalogusprijs in het bouwjaar van de auto, inclusief omzetbelasting (OB, ook wel BTW genoemd) en belasting van personenauto's en motorrijwielen (BPM). De waarde van een bestelauto is de catalogusprijs, inclusief omzetbelasting. Voor een bestelauto geldt namelijk geen BPM.
Wordt de auto tussen het moment van bestelling en levering door de dealer/importeur in prijs verhoogd of verlaagd, dan geldt de prijs op het moment van afgifte van het kentekenbewijs deel I. Als de auto in het buitenland is gekocht, geldt de Nederlandse catalogusprijs.

Hebben accessoires invloed op de catalogusprijs?

Accessoires

Er zijn mensen die allerlei extra's willen op de auto: de accessoires. Bijvoorbeeld een automatische versnellingsbak, airconditioning, stuurbekrachtiging of een radio met cd-wisselaar. Accessoires die bij aankoop onderdeel waren van de auto, vallen onder de catalogusprijs. Extra's die de dealer er ná aankoop nog op- of inbouwt, vallen niet onder de catalogusprijs. Deze extra's blijven dus buiten beschouwing voor de bepaling van de catalogusprijs.

Let op
Zijn de accessoires door de importeur of de dealer aangebracht vóór het tijdstip waarop de auto een kenteken krijgt, terwijl zij zijn opgenomen in de prijslijst die door de fabrikant of de importeur is vastgesteld, dan moet de catalogusprijs van de auto worden verhoogd met de prijs van deze accessoires.

Auto's ouder dan 15 jaar?

Voor auto's die ouder zijn dan 15 jaar, de zogenaamde oldtimers, wordt de bijtelling berekend over de waarde van de oldtimer in het economische verkeer. En dus niet over de catalogusprijs.

Voorbeeld
Roland krijgt van zijn werkgever een auto van 17 jaar oud, met een catalogusprijs van € 8.000. De werkelijke waarde van de auto is slechts € 2.000. De bijtelling vindt dan plaats over € 2.000.

Voorbeeld
De directeur-grootaandeelhouder van een BV rijdt in een mooie oldtimer van de BV met een catalogusprijs van € 9.000, maar een werkelijke waarde van € 30.000. De bijtelling vindt plaats over € 30.000.

In de praktijk kunt u de waarde van een oldtimer vaststellen door informatie te vragen bij de onderneming van wie de auto is of bij de leasemaatschappij. Zij zullen doorgaans op de hoogte zijn van de aankoopprijs, de revisiekosten en dergelijke.

Berekening van de bijtelling

Hoofdregel

Als een belastingplichtige met een auto van de werkgever meer dan 7.000 kilometer privé rijdt, moet hij 25% bij zijn inkomen in box 1 bijtellen. Bij 7.000 of minder privé-kilometers is een lagere bijtelling mogelijk (zie tabel). De belastingplichtige moet dit aantonen met een rittenregistratie.

Meer dan	Maar niet meer dan	De bijtelling bedraagt
0 km	500 km	Nihil
500 km	4.000 km	15%
4.000 km	7.000 km	20%
7.000 km	--------	25%

Beoordeling op jaarbasis

Bovengenoemde kilometeraantallen zijn aantallen op jaarbasis. Als de belastingplichtige slechts een deel van het jaar een auto van de werkgever heeft, wordt het aantal privé-kilometers herrekend tot een jaartotaal. Vervolgens kan dit jaartotaal in de tabel worden opgezocht. De bijtelling die op basis van de tabel wordt berekend (15%, 20% of 25% van de waarde van de auto), wordt vervolgens weer herrekend naar de periode die de belastingplichtige gebruik heeft gemaakt van de auto.

Opdracht 1.3
George krijgt van zijn nieuwe werkgever een auto van € 15.000. Vanaf 1 september rijdt hij 450 kilometers privé met deze auto. Krijgt George een bijtelling? Zo ja, hoeveel?

Woon-werkverkeer

Voor de berekening van de bijtelling telt het woon-werkverkeer niet mee.

Wanneer vindt er geen bijtelling plaats?

Als uit een rittenregistratie of op andere wijze blijkt dat de auto (personenauto of bestelauto) voor niet meer dan 500 kilometer privé is gebruikt, geldt geen bijtelling.

Kan een werknemer op andere wijze dan een rittenregistratie bewijzen dat hij de auto van de werkgever niet privé gebruikt?

Ander bewijs dan rittenregistratie

Naast de rittenregistratie is ander bewijs mogelijk dat de auto niet of nauwelijks (niet meer dan 500 kilometer) privé wordt gebruikt.
Zo is in de jurisprudentie een geldig bewijs:
- de combinatie van een eigen auto en een auto van de werkgever met gescheurde en met vet besmeurde bekleding van de stoelen,
- de combinatie van een eigen auto en het niet verzekerd zijn van de auto van de werkgever buiten de door de werkgever gecontroleerde dienstreizen.

Een arbeidscontract waarin is opgenomen dat de auto niet privé mag worden gebruikt, kan hierbij een rol spelen. Bij twijfel aan de controle van de werkgever kan de inspecteur, naast het arbeidscontract, aanvullend bewijs vragen om aan te tonen er vrijwel geen privé-gebruik is. Hierbij telt mee hoe de werknemer en zijn gezin normaal gesproken privé rijden, als dat niet met de auto van de werkgever gebeurt. Van belang is bijvoorbeeld of de belastingplichtige een eigen auto heeft die evenveel of beter geschikt is voor privé-gebruik. Steeds wordt het geheel van feiten en omstandigheden in hun onderlinge samenhang beoordeeld.

Opdracht 1.4
Wim heeft een auto van zijn werkgever. De waarde van de auto is € 22.000. Wim houdt geen rittenregistratie bij, maar zijn werkgever verklaart dat Wim maximaal 50 kilometer per maand privé mag rijden. Wim betaalt elke maand 50 x € 0,30 aan zijn baas voor het privé-gebruik van de auto. Bereken de bijtelling.

Kan de bijtelling meer dan 25% bedragen?

Bijtelling meer dan 25%

De bijtelling kan meer bedragen dan 25% als het privé-gebruik erg hoog is. De inspecteur moet dan wel bewijzen dat de bijtelling meer dan 25% is. Deze bewijslast is niet eenvoudig. Alleen in uitzonderingssituaties is een hogere bijtelling op zijn plaats.

Voorbeeld
Een werknemer krijgt per 1 januari 2001 de beschikking over een auto uit 1990 met een catalogusprijs van € 15.000, inclusief omzetbelasting. Van de verreden kilometers in 2000 was 50% zakelijk en 50% privé. De totale autokosten bedroegen dat jaar € 8.000.
De bijtelling is in dit geval 50% van € 8.000 = € 4.000 en niet 20% van € 15.000 = € 3.000.

Controle van het privé-gebruik door rittenregistratie

Rittenregistratie

De belastingplichtige kan met een rittenregistratie aantonen dat hij niet meer dan 7.000 kilometer privé met de auto van de werkgever heeft gereden.

De rittenregistratie bevat minimaal de volgende gegevens:
- merk, type en kenteken van de auto;
- periode van terbeschikkingstelling van de auto;
- per rit:
  - de datum;
  - de begin- en eindstand van de kilometerteller;
  - het begin- en eindadres;

- de gereden route als deze afwijkt van de meest gebruikelijke;
- het karakter van de rit.

Rittenregistratie bij bestelauto

Voor de bestelauto die op jaarbasis voor meer dan 500 kilometer, maar niet meer dan 4.000 kilometer voor privé-doeleinden wordt gebruikt, is een vereenvoudigde rittenregistratie voldoende. Er wordt vanuit gegaan dat de bestelauto dan voornamelijk zakelijk wordt gebruikt.
In de vereenvoudigde rittenregistratie moeten de gegevens van de privé-ritten worden vermeld en het totale aantal kilometers van de zakelijke ritten. De vereenvoudigde rittenregistratie voor de privé-ritten ziet er ongeveer als volgt uit.

Naam:					**Bladzijde**
.....	.....	.....	.....	.....	.....
Datum	Kenteken	Rit nr.	Beginstand	Eindstand	Van/naar

Bij gebruik van verschillende bestelauto's, moet per kenteken een dergelijk overzicht bijgehouden worden.

Wat zijn de consequenties, als uit de privé-rittenregistratie van een bestelauto volgt dat niet meer dan 500 km of meer dan 4.000, maar niet meer dan 7.000 km is gereden?

Theoretisch vindt bij afwezigheid van een volledige rittenregistratie, een bijtelling plaats van 25%. Dat vindt de staatssecretaris van Financiën geen gewenst gevolg.
Hij keurt daarom het volgende goed:
- Als uit de privé-rittenregistratie van een bestelauto blijkt dat niet meer dan 500 kilometer is gereden, blijft de bijtelling beperkt tot 15%.
- Als uit de privé-rittenregistratie blijkt dat meer dan 4.000, maar niet meer dan 7.000 km is gereden, kan met een bijtelling van 20% worden volstaan.

Deze situaties zullen zich in de praktijk vermoedelijk zelden voordoen, omdat betrokkenen zelf goed kunnen inschatten of het privé-gebruik tussen de 500 en 4.000 km zal zijn.

Geldt de bijtelling ook voor een brandweerauto?

Voor een aantal categorieën personenauto's wordt verondersteld dat zij door werknemers voor niet meer dan 500 km privé worden gebruikt. Dit zijn personenauto's die zijn ingericht (en ook herkenbaar zijn) om te worden gebruikt:
- door de politie;
- door de brandweer;
- voor het vervoer van zieken en gewonden (ziekenwagen);
- voor het vervoer van stoffelijke overschotten (lijkenwagen);
- voor het vervoer van gevangenen;
- voor het vervoer van zieke of gewonde dieren (dierenambulance);
- voor geldtransport.

Voorwaarde is wel dat deze personenauto's (nog) voldoen aan de voorwaarden voor teruggaaf van de BPM. Eén van de voorwaarden

daarvoor is dat de personenauto uitsluitend bedrijfsmatig wordt gebruikt voor het specifieke doel.

Als echter blijkt dat deze personenauto's wel voor meer dan 500 kilometer voor privé-doeleinden worden gebruikt, dan geldt de regeling privé-gebruik auto wel.

Hoe moet een rij-instructeur met de rittenregistratie omgaan?

Normaal gesproken moet in de rittenregistratie de gereden route worden ingevuld, als deze afwijkt van de gebruikelijke route. Voor rij-instructeurs is dit een onevenredig zware administratieve last. Omdat rij-instructeurs geen gebruikelijke route rijden, zouden zij van elke les de gereden route moeten bijhouden. Rij-instructeurs mogen elke les beschouwen als één rit en bij elke rit slechts de plaats van de les vermelden.

Is een Black-Box voldoende als rittenregistratie?

Black-Box

Nee, de Black-Box levert op zichzelf geen vereiste rittenregistratie op. De meest gangbare Black-box-systemen leggen nauwkeurig de kilometers vast die met de auto zijn gereden. In principe is in deze rapportage elke afzonderlijke rit terug te vinden. Bestuurders moeten echter per rit zelf aangeven of de gereden kilometers zakelijk of privé zijn. Net als bij een handmatig bijgehouden rittenregistratie kan daarom naast de rapportage het gebruik van andere documenten, bijvoorbeeld een agenda, nodig blijven. De Black-Box-gegevens en bijbehorende documenten vormen dan gezamenlijk de (controleerbare) rittenregistratie.

Andere vervoermiddelen

Geldt de bijtelling ook voor andere vervoermiddelen?

Soms krijgt iemand een andere vorm van vervoer van de werkgever, bijvoorbeeld een motorfiets. Dan wordt het privé-gebruik bepaald aan de hand van de waarde van het vervoer in het economische verkeer. Belast zijn dan de daadwerkelijke privé gereden kilometers vermenigvuldigd met de kosten per kilometer.

Opdracht 1.5
Karel heeft van zijn werkgever een motorfiets gekregen. Hij rijdt daarmee zakelijk 27.500 kilometer en privé 2.500 kilometer. De totale kosten in dat jaar, inclusief afschrijving, van de motorfiets zijn € 3.000. Hoe hoog is de bijtelling?

Vergoedingen betaald aan de werkgever voor het privé-gebruik

Vergoeding voor privé-gebruik aan werkgever

Het komt vaak voor dat de belastingplichtige zijn werkgever een vergoeding moet betalen voor het feit dat hij ook privé gebruik mag maken van de auto van de werkgever. Als dat het geval is mag de belastingplichtige de betaalde vergoeding in mindering brengen op de fiscale bijtelling. Het saldo mag nooit negatief zijn. Alleen de vergoeding voor het privé-gebruik kan in mindering worden gebracht op de bijtelling.

Voorbeeld 1
Karel heeft het hele jaar de beschikking over een personenauto van de werkgever. De auto heeft een catalogusprijs van € 15.000, inclusief BPM en OB. Hij betaalde zijn werkgever een vergoeding van € 200 per

maand voor het privé-gebruik. De bijtelling is dan als volgt: 25% van € 15.000 = € 3.750. Karel mag hier 12 x € 200 = € 2.400 van aftrekken. De bijtelling in de aangifte van Karel is uiteindelijk € 1.350.

Voorbeeld 2
Als voorbeeld 1 maar nu betaalt Karel zijn werkgever € 400 per maand voor het privé-gebruik. De aftrek is dan 12 x € 400 = € 4.800. De bijtelling in de aangifte van Karel is uiteindelijk € 3.750 - € 4.800 = € 0, want de bijtelling mag nooit een negatief bedrag zijn.

Zijn vergoedingen betaald aan derden aftrekbaar?

Betaald aan derden

Het gebeurt natuurlijk ook dat iemand zelf uitgaven doet voor de auto van de werkgever. Denk daarbij aan tolgeld, veergeld of de huur van een garagebox. Deze kosten zijn niet aftrekbaar.

Fooien

Daadwerkelijk ontvangen bedrag

Fooien worden in de inkomstenbelasting belast voor het daadwerkelijk ontvangen bedrag. In de loonbelasting hangt het van de omstandigheden af hoe fooien worden belast: soms voor het werkelijke bedrag, soms voor genormeerde bedragen en soms worden ze helemaal niet belast. Dit staat vaak in het zogenaamde fooienbesluit.

Fooienbesluit

De genormeerde fooien zijn belast voor de loonbelasting. Als een werknemer meer fooi ontvangt dan de genormeerde bedragen, moet de werknemer dit restant aangeven voor de inkomstenbelasting.

Als de werknemers niet onder het fooienbesluit vallen, is bepalend of bij de vaststelling van het loon rekening is gehouden met fooien. Als hierbij geen rekening is gehouden met fooien, dan moeten de fooien aangegeven worden voor de inkomstenbelasting.

Voorbeeld 1
Een winkeljuffrouw ontvangt af en toe een fooi. Bij de vaststelling van het loon is hier geen rekening mee gehouden. Deze fooien zijn onbelast voor de LB, maar belast voor de IB.

Voorbeeld 2
Een taxichauffeur heeft een maandloon van € 2.000. Bij de berekening hiervan is ervan uitgegaan dat hij € 300 aan fooien zal ontvangen. Hij ontvangt per maand echter € 400 aan fooien.
Voor de loonbelasting wordt per maand belast:
€ 2.000 + € 300 = € 2.300.
Voor de inkomstenbelasting wordt per maand belast:
€ 2.000 + € 400 = € 2.400.

Werknemersaftrek

U berekent het belastbare loon door het loon met de werknemersaftrek te verminderen. De werknemersaftrek bestaat uit drie onderdelen:
- de fietsaftrek;
- de reisaftrek;
- de zeedagenaftrek.

De fiets- en de reisaftrek komen in deze leereenheid aan de orde. De zeedagenaftrek behandelen we hier niet, omdat dit weinig voorkomt.

De berekening van het belastbare loon gaat als volgt:

Loon (voor de inkomstenbelasting)		€
Af: werknemersaftrek bestaande uit:		
Fietsaftrek	€	
Reisaftrek	€	
Zeedagenaftrek	€	
Totaal	€	€
Belastbaar loon		€

Fietsaftrek

De fietsaftrek is een aftrek voor de belastingplichtige die de fiets gebruikt voor regelmatig woon-werkverkeer.

Voorwaarden fietsaftrek

Voor de fietsaftrek gelden de volgende voorwaarden:
1. De aftrek geldt uitsluitend voor reizen per fiets;
2. De per fiets afgelegde reisafstand bedraagt meer dan 10 km, gemeten langs de meest gebruikelijke weg;
3. De belastingplichtige reist doorgaans op minimaal veertig dagen per jaar en op minimaal drie dagen per week naar en van zijn werk; De heen- en terugreis moet binnen 24 uur plaatsvinden.
4. De belastingplichtige legt zijn woon-werkverkeer hoofdzakelijk per fiets af;
5. Er is een fietsverklaring.

"Slecht-weer-escape"

Ad 4

De belastingplichtige moet in minimaal 70% (de cijfermatige uitleg van het begrip “hoofdzakelijk”) van het aantal reizen met de fiets naar zijn werk gaan. Dit is de zogenaamde "slecht-weer-escape". Hierdoor kan een belastingplichtige die sporadisch geen gebruik maakt van de fiets, toch van de aftrek gebruikmaken. Ritten per fiets voorafgaand aan of aansluitend op reizen per openbaar vervoer tellen voor de fietsaftrek niet mee.

Fietsverklaring

Ad 5

Het daadwerkelijk gebruik van de fiets is moeilijk te controleren. Daarom moet de werkgever een fietsverklaring afgeven, waarin hij verklaart dat zijn werknemer voor het regelmatig woon-werkverkeer hoofdzakelijk gebruik maakt van de fiets en waarin de reisafstand staat.

De fietsverklaring moet in ieder geval de volgende gegevens bevatten:
- naam en adres van de werkgever;
- naam en adres van de belastingplichtige;
- adres van de werkplek van de belastingplichtige;
- de met de fiets afgelegde reisafstand;
- een door de werkgever ondertekende verklaring met daarin het aantal dagen per week waarop de belastingplichtige doorgaans naar het adres van de werkgever reist en daarvoor hoofdzakelijk (op minimaal 70% van die dagen) de fiets gebruikt.

Als later blijkt dat de werkgever de fietsverklaring ten onrechte heeft afgegeven, kan de te weinig geheven belasting bij hem worden nageheven.

Zo hoopt de overheid te voorkomen dat fietsverklaringen onterecht worden afgegeven.

Hoogte fietsaftrek

De fietsaftrek is een vast bedrag van € 351 *(of f 774)*. De ontvangen reiskostenvergoedingen voor reizen per fiets moeten hierop in mindering worden gebracht.

Opdracht 1.6
Monica reist drie dagen per week naar haar werk. De reisafstand bedraagt 13 kilometer. Zij komt gemiddeld twee dagen per week met de fiets. Hoeveel bedraagt de fietsaftrek?

Reisaftrek

De reisaftrek geldt voor werknemers die regelmatig heen en weer reizen tussen woning en werkplek en daarbij een bepaalde afstand afleggen. De reisaftrek geldt alleen bij reizen met het openbaar vervoer.

Let op
De werknemer krijgt geen reisaftrek als hij met eigen vervoer reist. Als de werknemer met de fiets reist, heeft hij mogelijk recht op de hiervoor behandelde fietsaftrek.

Drie voorwaarden reisaftrek

Voor de reisaftrek gelden drie voorwaarden:

a. de wijze van vervoer;
   De reisaftrek geldt alleen bij gebruik van openbaar vervoer;
b. de reisafstand;
   De hoogte van de reisaftrek is afhankelijk van de reisafstand. Dit is de afstand tussen woning en werk gemeten langs de meest gebruikelijke weg per openbaar vervoer. De afstand waarvoor de werkgever het vervoer regelt, telt niet mee. Bij een reisafstand van niet meer dan 10 kilometer geldt geen reisaftrek. Bij een reisafstand van meer dan 80 kilometer geldt bij reizen op minimaal vier dagen per week de maximumaftrek van € 1.659 *(of f 3.656)*;
c. regelmatig woon-werkverkeer.
   De reisaftrek geldt alleen voor regelmatig woon-werkverkeer.

Regelmatig woon-werkverkeer

Er is sprake van regelmatig woon-werkverkeer als de belastingplichtige voldoet aan de volgende twee voorwaarden:

1. Hij reist minimaal eenmaal per week tussen de woning en de plaats van werkzaamheden.
2. Hij reist binnen 24 uur heen en terug.

40-dagenregeling

Aan de eerste eis wordt in ieder geval voldaan als de belastingplichtige in het kalenderjaar op minimaal veertig dagen van zijn woning naar zijn plaats van werkzaamheden reist. Dit wordt ook wel de 40-dagenregeling genoemd.

Opdracht 1.7
Anton is werknemer en reist per week op twee dagen met eigen vervoer en op drie dagen met de trein naar zijn werkplek. De afstand woning-werk bedraagt 40 kilometer. De treinreis vindt plaats over een traject van 25 kilometer. De rest van het traject reist hij met eigen vervoer. Voor welke reizen krijgt hij reisaftrek? Met welke afstand wordt rekening gehouden?

Opdracht 1.8
Hanna is werknemer op oproepbasis en reist in een jaar onregelmatig heen en weer tussen woning en werkplek. In de maanden juli, augustus en december is zij met vakantie. In totaal reist zij 43 keer naar haar werk.
Heeft zij recht op reisaftrek? Motiveer uw antwoord.

Hoogte reisaftrek

U kunt de aftrek aan de hand van de volgende tabel berekenen.

Bij een reisafstand enkele reis per openbaar vervoer

Van meer dan	Maar niet meer dan	Op jaarbasis	
.....	.....	.....	.....
–	10 km	–	–
10 km	15 km	€ 351	f 774
15 km	20 km	€ 470	f 1.036
20 km	30 km	€ 791	f 1.743
30 km	40 km	€ 981	f 2.162
40 km	50 km	€ 1.283	f 2.827
50 km	60 km	€ 1.426	f 3.142
60 km	70 km	€ 1.582	f 3.486
70 km	80 km	€ 1.637	f 3.607
80 km	–	€ 1.659	f 3.656

De bedragen in deze tabel zijn op jaarbasis en gelden voor minimaal vier dagen per week. Wordt niet het gehele jaar of voor minder dan vier dagen gereisd? Dan moet u de aftrek naar evenredigheid berekenen.

Opdracht 1.9
Jan is werknemer en woont op 40 kilometer afstand van zijn werkplek. Hij reist het hele jaar drie keer per week naar zijn werk. De afstand die hij met het openbaar vervoer aflegt bedraagt 30 kilometer. Hoeveel bedraagt de aftrek?

Specifieke regelingen

Er zijn een aantal specifieke regelingen, waarbij de maximum reisaftrek steeds € 1.659 *(of f 3.656)* bedraagt.
Het gaat om de volgende regelingen:

- Er geldt een afwijkende berekening als de reisafstand meer dan 90 kilometer bedraagt. De aftrek is dan € 0,18 *(of f 0,40)* x het aantal dagen x de reisafstand.

  Voorbeeld
  Jan reist op 90 dagen met het openbaar vervoer naar zijn werk. De reisafstand bedraagt 100 kilometer.
  De aftrek bedraagt € 0,18 x 90 x 100 = € 1.620.

- Als de belastingplichtige naar verschillende werkplekken reist, geldt de reisaftrek voor elk van deze reizen afzonderlijk.

Voorbeeld
Frans reist op twee dagen 12 kilometer en op drie dagen 21 kilometer. De aftrek bedraagt (2/4 x € 351) + (3/4 x € 791) = € 769.

Als de belastingplichtige op dezelfde dag naar verschillende werkplekken reist, geldt de reisaftrek voor de werkplek waar het meeste naartoe is gereisd. Als alle werkplekken even vaak zijn bezocht, geldt de reisaftrek voor de grootste reisafstand. De overige reizen leiden dan niet tot een aftrek.

Voorbeeld
Wilma reist iedere werkdag 15 kilometer naar haar werkplek. Drie dagen in de week werkt zij ook elders. Tussendoor gaat Wilma naar huis. De reisafstand tussen de woning en de tweede werkplek bedraagt 46 kilometer. De reisaftrek bedraagt € 351. Stel nu dat Wilma beide werkplekken op iedere werkdag bereist. De reisaftrek bedraagt dan € 1.283.

Hoe aantonen dat gebruik is gemaakt van het openbaar vervoer?

Om aanspraak te kunnen maken op de reisaftrek, moet de belastingplichtige kunnen aantonen dat hij daadwerkelijk gebruik gemaakt heeft van het openbaar vervoer. De belastingplichtige kan dit op twee manieren aantonen:
- met een openbaarvervoerverklaring die is afgegeven door een openbaarvervoermaatschappij;
- met een reisverklaring die is afgegeven door de werkgever. Op verzoek van de inspecteur moet de belastingplichtige deze reisverklaring mét de plaatsbewijzen overhandigen.

Openbaarvervoerverklaring

De openbaarvervoerverklaring van een openbaarvervoermaatschappij moet de volgende gegevens bevatten:
- dagtekening;
- naam en adres van de belastingplichtige;
- route waarvoor de plaatsbewijzen gelden;
- tijdvak en geldigheid van de plaatsbewijzen.

Reisverklaring

De reisverklaring van de werkgever moet de volgende gegevens bevatten:
- naam en adres van de werkgever;
- naam en adres van de belastingplichtige;
- een door de werkgever ondertekende verklaring met daarin het aantal dagen per week waarop de belastingplichtige met het openbaar vervoer naar zijn werkplek heeft gereisd.

Samenloop fietsaftrek en reisaftrek

Als de belastingplichtige zowel voor de reisaftrek als de fietsaftrek in aanmerking komt, bedraagt de som van de aftrekbare bedragen maximaal € 1.659 *(of f 3.656)*.

Zelftoets

Vraag 1
Anita heeft een personenauto van de werkgever met een catalogusprijs van € 25.000. Zij reed in 2001 volgens haar verklaring slechts 400 privé-kilometers, maar kan haar verklaring op geen enkele manier bewijzen. De kilometerprijs van de auto bedraagt € 0,25. Hoe hoog is de bijtelling voor privé-gebruik auto?
a. € 0
b. € 100
c. € 5.000
d. € 6.250

Vraag 2
Henk heeft op 1 juli 2001 van zijn baas een oldtimer ter beschikking gekregen. Henk rijdt naast zijn zakelijke kilometers ook 5.000 privé-kilometers. Hij kan dit met een rittenregistratie aantonen. De wagen is uit 1960 en kostte toen € 3.630. Nu is de auto verzekerd voor een waarde van € 10.000 (waarde in het economische verkeer). Hoeveel bedraagt de bijtelling voor privé-gebruik auto voor 2001?
a. € 363
b. € 453,75
c. € 1.250
d. € 2.000

Vraag 3
Kees mag van zijn werkgever een personenauto uitzoeken. Hij kiest voor een auto van € 18.500 en wil de volgende extra's:

-	sportvelgen	€ 900
-	automatische versnellingsbak	€ 1.150
-	metallic lak	€ 900
-	dakdragers en trekhaak	€ 450
-	stereo-installatie	€ 680
-	totaal	€ 4.080

Alle bedragen zijn inclusief OB en BPM. Van welk bedrag moet Kees uitgaan om de catalogusprijs te bepalen, als de fabrikant de auto leverde met de automatische versnellingsbak en de metallic lak? De overige accessoires zijn na de aflevering alsnog aangebracht.
a. € 18.500
b. € 20.550
c. € 21.450
d. € 22.580

Vraag 4
Tonnie is kelner in een restaurant. Hij heeft een maandloon van € 2.000. Hij ontvangt maandelijks € 200 aan fooien. In zijn CAO is ervan uitgegaan dat hij maandelijks € 50 aan fooien zou ontvangen. Wat moet er bijgeteld worden voor de inkomstenbelasting?
a. € 0
b. € 600
c. € 1.800
d. € 2.400

Vraag 5

Jolanda werkt vijf dagen per week. De reisafstand per openbaar vervoer bedraagt 10 kilometer. De reisafstand per fiets bedraagt 13 kilometer. Op drie van de vijf dagen gaat zij met de fiets naar het werk. De werkgever verstrekt een fietsverklaring. Heeft Jolanda recht op fietsaftrek en is de fietsverklaring terecht verstrekt?

a. Zij heeft recht op fietsaftrek; de fietsverklaring is terecht verstrekt.
b. Zij heeft recht op fietsaftrek; de fietsverklaring is ten onrechte verstrekt.
c. Zij heeft geen recht op fietsaftrek; de fietsverklaring is terecht verstrekt.
d. Zij heeft geen recht op fietsaftrek; de fietsverklaring is ten onrechte verstrekt.

Bij vraag 6 en 7 mag u ervan uitgaan dat een openbaarvervoerverklaring of een reisverklaring aanwezig is.

Vraag 6

Joop is gedurende het hele jaar op maandag en dinsdag als werknemer werkzaam in een winkelbedrijf in Oosterhout. Hij maakt voor het reizen tussen zijn woning en zijn werk gebruik van de trein en eigen vervoer. De afstand woning-werk bedraagt 21 kilometer. Het treintraject bedraagt 19 kilometer. Bovendien werkt hij de hele week in een horecagelegenheid in Breda. De afstand woning-werk bedraagt 29 kilometer. Hiervoor gebruikt Joop zijn auto. Hoeveel bedraagt de reisaftrek?

a. € 0
b. € 188
c. € 235
d. € 470

Vraag 7

Ad (werknemer) werkt op maandag, dinsdag en zaterdag op 29 kilometer afstand van zijn woning. Van woensdag tot en met vrijdag werkt hij op 55 kilometer afstand van zijn woning. Hij maakt altijd gebruik van het openbaar vervoer. De reisafstanden met het openbaar vervoer bedragen respectievelijk 31 en 51 kilometer. Hoeveel bedraagt de reisaftrek?

a. € 1.204
b. € 1.559
c. € 1.659
d. € 1.805

Terugkoppeling

Uitwerking opdrachten

Opdracht 1.1
Ferdinand moet als loon in geld voor de inkomstenbelasting zijn maandsalaris, beide provisies voor het verkopen van een nieuwe of een tweedehands auto, de bonus en de dertiende maand opgeven.

Opdracht 1.2
Het loon in natura voor de inkomstenbelasting voor Ferdinand zijn de gratis accessoire, de aandelen en het privé gebruik auto. Deze laatste is een uitbreiding van het loonbegrip uit de loonbelasting door de inkomstenbelasting.

Opdracht 1.3
In 4 maanden rijdt George 450 privé-kilometers. Herrekent over het hele jaar betekent dat een privé-gebruik van 3 x 450 = 1350 kilometer. George krijgt daardoor een bijtelling van 4/12 x (15% van € 15.000) is € 750. Hierbij wordt verondersteld dat George met een rittenregistratie kan aantonen dat hij die 4 maanden 450 kilometers privé heeft gereden. Zonder rittenregistratie bedraagt de bijtelling 4/12/x (25% van € 15.000) is € 1.250.

Opdracht 1.4
Wim beschikt niet over een rittenregistratie. Aan de verklaring van de werkgever kan geen waarde worden gehecht. De bijtelling is dus 25% van € 22.000 = € 5.500. Hierop mag Wim de vergoeding die hij aan de werkgever betaald heeft in mindering brengen. Dit 12 x 50 x € 0,30 = € 180. Per saldo is de bijtelling: € 5.500 -/- € 180 = € 5.320.

Opdracht 1.5
Karel rijdt in totaal 30.000 kilometer. De kosten bedragen dat jaar € 3.000. De kosten per kilometer bedragen dus € 3.000/30.000 = € 0,10.
Als privé-gebruik worden het daadwerkelijke aantal privé gereden kilometers x de kosten per kilometer belast. Voor Karel is dit dus 2.500 x € 0,10 = € 250.

Opdracht 1.6
Monica heeft geen recht op fietsaftrek. Monica voldoet namelijk niet aan de eis dat hoofdzakelijk met de fiets is gereisd. Zij reist immers maar 66,6% van de dagen met de fiets. Haar werkgever mag haar geen fietsverklaring verstrekken. Hij loopt dan het gevaar dat hij zal worden nageheven voor de te weinig betaalde belasting.

Opdracht 1.7
Anton heeft recht op de aftrek voor de dagen dat hij gebruikmaakt van het openbaar vervoer. Daarbij geldt alleen de per openbaar vervoer afgelegde afstand. Voor Anton betekent dit dat hij reisaftrek heeft voor drie dagen en wel voor de afstand van 25 kilometer.

Opdracht 1.8
Op grond van de 40-dagenregeling heeft Hanna recht op reisaftrek, als zij gebruik heeft gemaakt van het openbaar vervoer.

Opdracht 1.9
De aftrek voor Jan is: 3/4 x € 791 = € 593. De kilometers die met eigen vervoer zijn afgelegd, tellen niet mee.

Antwoorden zelftoets

Vraag 1
Het juiste antwoord is d.
Anita moet bewijzen dat zij op jaarbasis niet meer dan 500 privé-kilometers heeft gereden. De verklaring van haarzelf is onvoldoende. Nu zij dat bewijs niet levert, is de bijtelling 25% van € 25.000: € 6.250.

Vraag 2
Het juiste antwoord is c.
Henk rijdt op jaarbasis 10.000 privé-kilometers. De bijtelling bedraagt dan 25%. De auto is ouder dan 15 jaar. Voor de waarde wordt dan uitgegaan van de waarde in het economische verkeer: € 10.000. De bijtelling bedraagt 6/12 x (25% van € 10.000) = € 1.250.
Antwoord a: 6/12 x (20% van € 3.630); onjuist percentage en waarde.
Antwoord b: 6/12 x (25% van € 3.630); onjuiste waarde.
Antwoord d: € 2.000 = 20% van € 10.000; onjuist percentage, geen tijdsgelang.

Vraag 3
Het juiste antwoord is b.
De prijs die de fabriek rekent aan de dealer is inclusief de automatische versnellingsbak en de metallic lak. Dat zijn namelijk de extra's die de fabriek aanbrengt. De extra's die de dealer nog aanbrengt na de aflevering van de auto hebben geen invloed op de bepaling van de catalogusprijs. Kees moet dus uitgaan van een bedrag van € 20.550.

Let op
Zijn de accessoires door de importeur of de dealer aangebracht vóór het tijdstip waarop de auto een kenteken krijgt, terwijl zij zijn opgenomen in de prijslijst die door de fabrikant of de importeur is vastgesteld, dan moet de catalogusprijs van de auto worden verhoogd met de prijs van deze accessoires.

Vraag 4
Het juiste antwoord is c.
In de loonbelasting is al belast: 12 x € 2.050 = € 24.600. Hier moet nog worden bijgeteld: 12 x € 150 = € 1.800, want dit bedrag telt niet mee voor de loonbelasting, maar is wel belast voor de inkomstenbelasting.

Vraag 5
Het juiste antwoord is d.
Jolanda reist drie van de vijf dagen per week met de fiets. Dat is minder dan 70% van het aantal reizen, namelijk 60%. Jolanda heeft dus geen recht op fietsaftrek. De fietsverklaring is onterecht verstrekt. Als de inspecteur bij het vaststellen van de aanslag onterecht rekening houdt met de fietsaftrek, kan hij de werkgever naheffen voor de te weinig geheven belasting.

Vraag 6
Het juiste antwoord is c.
De reisaftrek geldt alleen bij reizen met het openbaar vervoer. Welke werkplek het meest is bezocht speelt geen rol, omdat voor de baan in de horeca geen gebruik is gemaakt van het openbaar vervoer. De berekening is als volgt: 2/4 x € 470 = € 235.

Vraag 7
Het juiste antwoord is c.
Ad Smits reist naar verschillende werkplekken. De reisaftrek geldt daarom voor beide bestemmingen. De aftrek bedraagt dan (3/4 x € 981) + (3/4 x € 1.426) = € 1.805. De maximumaftrek bedraagt echter € 1.659.

Resultaat uit overige werkzaamheden

Inleiding
Er zijn veel vormen van inkomen in box 1 die geen belastbaar loon of winst uit onderneming zijn. De kans is groot dat het dan om resultaten uit overige werkzaamheden gaat. Wat een werkzaamheid precies is, leert u in deze leereenheid. Dit is een ingewikkelde leereenheid waarbij u waarschijnlijk verschillende nieuwe begrippen tegen zult komen. Neemt u rustig de tijd om deze leereenheid door te lezen.

Leerdoelen
Na bestudering van deze leereenheid kunt u:
- uitleggen wat wordt verstaan onder de volgende begrippen:
  - werkzaamheid;
  - resultaat uit een werkzaamheid;
  - belastbaar resultaat uit overige werkzaamheden;
- opsommen welke activiteiten worden aangemerkt als een werkzaamheid;
- uitleggen welke bepalingen van het winstregime op overige werkzaamheden van toepassing zijn;
- uitleggen wat de gevolgen zijn bij de overgang van het resultaat uit overige werkzaamheden naar een andere inkomenscategorie;
- uitleggen wat de hoofdregel is van de waardering van vermogensbestanddelen op het moment van opvoeren op de beginbalans van de werkzaamheid;
- de regeling van resultaat uit overige werkzaamheden in de meest voorkomende praktijksituaties toepassen.

Inhoudsopgave
2.1 Wat is een werkzaamheid?
2.2 Normaal actief vermogensbeheer te buiten gaan
2.3 Kostgangers
2.4 Terbeschikkingstellen van vermogensbestanddelen aan een onderneming of werkzaamheid
2.5 Bepaling van het resultaat
2.6 Overgang van een werkzaamheid naar een andere inkomenscategorie
2.7 Overgangsrecht resultaat uit overige werkzaamheden
2.8 Zelftoets
2.9 Terugkoppeling

Wat is een werkzaamheid?

Het belastbaar resultaat uit overige werkzaamheden is met ingang van 1 januari 2001 een nieuwe inkomenscategorie. Een werkzaamheid is een activiteit die is gericht op het behalen van een geldelijk voordeel, maar geen winst uit onderneming of loon uit dienstbetrekking is. Als het voordeel dus wel als belastbare winst of belastbaar loon is, dan is het geen werkzaamheid. Resultaat uit overige werkzaamheden is dus een restcategorie binnen box 1.

Het resultaat uit overige werkzaamheden kan worden onderverdeeld in:
- resultaat uit overige werkzaamheden door arbeid;
- resultaat uit overige werkzaamheden door het ter beschikkingstellen van vermogen.

Hierna gaan we op beide categorieën dieper in.

Resultaat uit overige werkzaamheden door arbeid

Iemand heeft resultaat uit overige werkzaamheden door arbeid als inkomsten heeft die vergelijkbaar zijn met loon, terwijl hij niet in dienstbetrekking is. Daarnaast kan iemand met winst vergelijkbare inkomsten hebben, terwijl hij zelf geen ondernemer is voor de inkomstenbelasting, omdat hij niet voldoet aan de ondernemerscriteria. Deze mensen hebben dan geen onderneming, maar ze hebben wel een bron van inkomen en verrichten zelfstandig arbeid. Ook in deze situatie is er sprake van resultaat uit overige werkzaamheden.

Voorbeelden van het resultaat uit overige werkzaamheden door arbeid zijn:
- het geven van lezingen;
- het verrichten van freelancewerkzaamheden;
- het geven van incidentele adviezen;
- het vervullen van een politieke functie, zoals lid zijn van een gemeenteraad;
- het schrijven van een boek waaruit inkomsten komen.

Ook activiteiten die normaal actief vermogensbeheer te buiten gaan, vallen onder resultaat uit overige werkzaamheden door arbeid. Meer hierover leest u het volgende onderdeel.

Keuzemogelijkheid fictieve dienstbetrekking

Veel mensen zijn niet in dienstbetrekking bij een opdrachtgever, maar hebben bij die onderneming wel inkomsten die met loon vergelijkbaar zijn. Deze mensen kunnen opteren voor de fictieve dienstbetrekking. Dat betekent dat de opdrachtgever de loonheffing inhoudt. Het gevolg is dat kosten niet aftrekbaar zijn, maar wel door de opdrachtgever onbelast vergoed mogen worden (binnen de daarvoor geldende grenzen). Bij een fictieve dienstbetrekking is geen sprake van een werkzaamheid. De inkomsten worden beschouwd als inkomsten uit een dienstbetrekking.

Resultaat uit overige werkzaamheden door het ter beschikking stellen van vermogen

Terbeschikkingstellings-regeling

Er geldt onder andere een speciale regeling voor belastingplichtigen die vermogensbestanddelen, zoals onroerende zaken, ter beschikking stellen

aan een zogenaamde verbonden persoon zoals een fiscale partner. Als deze verbonden persoon dat vermogensbestanddeel gebruikt voor het behalen van belastbare winst uit onderneming of belastbaar resultaat uit overige werkzaamheden, dan worden de inkomsten bij de belastingplichtige belast als resultaat uit overige werkzaamheden. Dit wordt ook wel de terbeschikkingstellingregeling genoemd.

Voorbeelden van het resultaat uit overige werkzaamheden door het ter beschikking stellen van vermogen zijn:
- het ter beschikking stellen van vermogensbestanddelen aan een onderneming of werkzaamheid van een verbonden persoon;
- het ter beschikking stellen van vermogensbestanddelen aan een vennootschap waarin de belastingplichtige of een met hem verbonden persoon een aanmerkelijk belang heeft. Op deze situatie gaan we in deze cursus niet verder in.

Ingewikkeld? Als u onderdeel 2.4 leest, krijgt u meer vat op deze stof. Daar worden verschillende termen die hier zijn gebruikt uitgelegd.

Verschillende werkzaamheden

Het kan voorkomen dat iemand verschillende soorten opdrachten heeft of verschillende soorten werkzaamheden verricht. Van elke soort werkzaamheid moet hij dan een balans en een resultaatberekening opstellen. Bij beëindiging van een werkzaamheid moet hij afrekenen over de stille reserves in alle vermogensbestanddelen van de werkzaamheid. Werkzaamheden van dezelfde aard worden als één werkzaamheid beschouwd.

Voorbeeld
Robert is een freelance journalist. Hij schrijft voor verschillende kranten en tijdschriften artikelen over economie. Deze inkomsten worden, gelet op dezelfde aard van de werkzaamheden, aangemerkt als het resultaat uit één werkzaamheid en vallen onder één administratie.
Daarnaast werkt Robert ook freelance voor een schriftelijke onderwijsinstelling. Hij beoordeelt teksten van cursisten die de opleiding "korte verhalen schrijven" volgen. Voor zijn werk voor de onderwijsinstelling moet Robert een aparte administratie bijhouden.

Verklaring arbeidsrelatie

Als iemand zekerheid wil of zijn werkzaamheden gelden als winst uit onderneming, als loon of als resultaat uit een werkzaamheid, kan hij hiervoor een verzoek indienen bij de Belastingdienst. De Belastingdienst zal dan een zogenoemde Verklaring arbeidsrelatie opstellen. De verklaring is maximaal 24 maanden geldig. De belastingplichtige kan er bezwaar tegen indienen. Meer over deze verklaring leest u in de leereenheid Verklaring arbeidsrelatie.

Normaal actief vermogensbeheer te buiten gaan

Criteria normaal actief vermogensbeheer te buiten gaan

Iemand die vermogen heeft, zal dat meer of minder actief beheren. Er zijn echter vormen van vermogensbeheer die normaal, actief vermogensbeheer te buiten gaan. Als iemand op die manier zijn vermogen beheert, moet hij

de inkomsten daaruit opgeven in box 1 als resultaat uit overige werkzaamheden. Hieronder ziet u een aantal voorbeelden wanneer iemand normaal actief vermogensbeheer te buiten gaat.

Wijze van rendabel maken van vermogen	Uitwerking van de voorbeelden
Het uitponden van onroerende zaken.	Het kopen van een complex van onroerende zaken of het splitsen van een onroerende zaak in appartementsrechten, om de afzonderlijke delen voor een hogere prijs door te verkopen.
Het verrichten van groot onderhoud of andere aanpassingen aan een zaak, dat de belastingplichtige in belangrijke mate zelf doet.	De exploitatie van onroerende zaken waarbij de belastingplichtige zelf veel onderhouds- en herstelwerkzaamheden verricht.
Het gebruiken van voorkennis of daarmee vergelijkbare bijzondere vormen van kennis door de belastingplichtige.	Voorkennis van een wijziging van een bestemmingsplan die op handen is of voorkennis van koersgevoelige informatie.

Voorbeeld
Pieter Erik is makelaar en werkt in dienstbetrekking voor een groot makelaarskantoor. Hij koopt privé een bepaald pand. Vanwege zijn deskundigheid weet hij dat pand binnen korte tijd met een voordeel van € 20.000 door te verkopen. Het voordeel dat Pieter Erik haalt is dan belast als resultaat uit overige werkzaamheden.

Kostgangers

Als iemand kostgangers heeft, moet hij de opbrengsten daarvan in principe als resultaat uit overige werkzaamheden aangeven. De belastingplichtige kan er bij de aangifte inkomstenbelasting echter voor kiezen om die opbrengsten voor een deel als voordeel uit eigen woning of uit een huurrecht op te geven. In dat geval mag de ontvangen huur jaarlijks niet meer bedragen dan € 3.399 *(of f 7.490)*. Bovendien moeten zowel de belastingplichtige als de kostganger volgens de gemeentelijke basisadministratie op hetzelfde woonadres zijn ingeschreven.

Ter beschikking stellen van vermogensbestanddelen aan een onderneming of werkzaamheid

Wat zijn vermogenbestanddelen?

Vermogensbestanddelen zijn bezittingen en schulden die deel uitmaken van iemands vermogen. Vermogensbestanddelen bestaan niet alleen uit geld, maar ook uit bijvoorbeeld onroerende zaken, auto's of fotocamera's.

Wat is het rendabel maken van vermogensbestanddelen?

Als iemand inkomen heeft uit vermogensbestanddelen, maakt hij ze rendabel. Dat rendabel maken kan op verschillende manieren. De bekendste manier is spaargeld op een renterekening zetten of beleggen. Maar een huis kan ook rendabel gemaakt worden door het te verhuren. En ook auto's of fotocamera's kunnen verhuurd worden.

Het rendabel maken van vermogensbestanddelen is normaalgesproken belast in box 3 (inkomen uit sparen en beleggen). Maar er zijn situaties waarin het rendabel maken van vermogen is belast in box 1. Welke situaties, dat behandelen we in dit onderdeel.

Wanneer wordt het rendabel maken van vermogen belast in box 1?

Terbeschikkingstellens-regeling

Het rendabel maken van vermogen wordt in box 1 belast als een belastingplichtige vermogensbestanddelen ter beschikking stelt aan een persoon die met hem verbonden is. Dat kan bijvoorbeeld door een pand of grond te verhuren aan die verbonden persoon. Voorwaarde is dat die persoon de vermogensbestanddelen gebruikt om winst te behalen of belastbaar resultaat uit overige werkzaamheden.

Voorbeeld
Jimmy is bakker en woont al een aantal jaren samen met Saskia. Saskia heeft van haar vader een pand geërfd waar Jimmy zijn bakkerswinkel in heeft. Saskia stelt het pand ter beschikking aan de onderneming van Jimmy en Jimmy gebruikt het pand voor zijn onderneming. Normaal gesproken zou Jimmy de (hoge) huurlasten voor het volle bedrag in mindering op zijn winst uit onderneming kunnen brengen (box 1; progressief tarief). Saskia zou voor de huurinkomsten slechts belast worden in box 3 (vast tarief van 30%). Door de terbeschikkingstellingsregeling worden de huurinkomsten van Saskia in box 1 belast tegen het progressieve tarief.

Wat is een verbonden persoon?

Verbonden personen

Een verbonden persoon is:
- de fiscale partner van de belastingplichtige, of;
- iemand die:
  - met de belastingplichtige een notariële samenlevingsovereenkomst heeft gesloten;
  - voor de toepassing van een pensioenregeling als partner van de belastingplichtige is aangemeld;
  - samen met de belastingplichtige een eigen woning bewoont en (mede) aansprakelijk is voor een schuld waarbij die woning als onderpand dient, zoals een hypotheekschuld;
  - met de belastingplichtige in een kalenderjaar gedurende meer dan zes maanden op hetzelfde woonadres staat ingeschreven en voor de belastingheffing zou kunnen kiezen voor een behandeling als partner. Voor deze regel geldt een bewijsvermoeden: er is geen sprake van een verbonden persoon als de belastingplichtige aannemelijk maakt dat er geen sprake is van een duurzaam gevoerde gemeenschappelijke huishouding;
- de minderjarige kinderen van de belastingplichtige, van zijn partner of van degene die wordt aangemerkt als met de belastingplichtige verbonden persoon (samenlevingsovereenkomst, pensioenregeling, aansprakelijkheid eigenwoningschuld en duurzaam gevoerde gemeenschappelijke huishouding).

Als iemand vermogensbestanddelen ter beschikking stelt aan een verbonden persoon die ze gebruikt om winst of resultaat te behalen, moet degene die de bestanddelen ter beschikking stelt de behaalde voordelen dus opgeven in box 1, en niet in box 3. Daar staat tegenover dat hij ook de

kosten van het vermogensbestanddeel in box 1 kan aftrekken. Eventuele kosten en lasten die samenhangen met het pand, zoals financieringsrente, afschrijvingen en onderhoud, zijn aftrekbaar bij de bepaling van het resultaat uit overige werkzaamheden.

Gemeenschap van goederen

Als een echtpaar gehuwd is in algehele gemeenschap van goederen, dan is de terbeschikkingstellingsregeling doorgaans niet van toepassing. Het ter beschikking stellen van vermogen tussen deze echtgenoten wordt dan ook meestal niet als resultaat uit overige werkzaamheden aangemerkt. Zij kunnen de resultaten daaruit dus gewoon opgeven in box 3.

Bij andere vormen van huwelijksgoederenrecht heeft het ter beschikking stellen van vermogensbestanddelen tussen de echtgenoten wel betekenis. Bijvoorbeeld als een vermogensbestanddeel niet tot in de beperkte goederengemeenschap valt. Voordelen worden dan wel als resultaat uit overige werkzaamheden belast.

> **Voorbeeld**
> De heer en mevrouw Stam zijn buiten gemeenschap van goederen gehuwd. Tot het vermogen van mevrouw Stam behoort een pand dat zij verhuurt aan haar man voor € 1.000 per maand. Hij gebruikt het hele pand voor zijn werkzaamheid. De huur van het pand van € 12.000 per jaar kan hij aftrekken als kosten in box 1. Mevrouw Stam moet € 12.000 opgeven als resultaat uit overige werkzaamheden in box 1. Het verhuren van het pand is immers een werkzaamheid van mevrouw Stam, omdat haar echtgenoot (een verbonden persoon) het pand gebruikt voor zijn werkzaamheid. Op het pand rust een hypotheekschuld van € 20.000 waarvoor mevrouw Stam € 1.200 per jaar aan rente betaalt. Daarnaast heeft zij aan onderhoud € 800 uitgegeven. De jaarlijkse afschrijving is € 500.
> Het belastbaar resultaat uit overige werkzaamheden voor mevrouw Stam is € 12.000 - € 1.200 - € 800 - € 500 = € 9.500

Wanneer wordt de kring van verbonden personen uitgebreid?

De kring van verbonden personen wordt uitgebreid bij een zogenoemde ongebruikelijke terbeschikkingstelling. Om vast te stellen of een terbeschikkingstelling ongebruikelijk is, voert de Belastingdienst een gebruikelijkheidstoets uit. Die toets is erg ingewikkeld en leggen we hier verder niet uit.

Bij een ongebruikelijke terbeschikkingstelling wordt de kring van verbonden personen uitgebreid met bloed- en aanverwanten in de rechte lijn van:
- de belastingplichtige, of
- zijn partner, of
- degene die ook als met de belastingplichtige verbonden persoon wordt aangemerkt (samenlevingsovereenkomst, pensioenregeling, aansprakelijkheid eigenwoningschuld en duurzaam gevoerde gemeenschappelijke huishouding).

Bloed- of aanverwanten in de rechte lijn van de belastingplichtige of van zijn partner zijn:
- hun kinderen met hun partners,
- hun ouders en

- hun (achter) kleinkinderen en hun (over) grootouders.

Na de scheiding hoort de familie van de ex-partner niet meer tot de aanverwanten van de belastingplichtige.

Al dan niet tegen een vergoeding

Het maakt niet uit of voor het ter beschikking stellen van een vermogensbestanddeel een vergoeding is overeengekomen. Ook gevallen van terbeschikkingstelling zonder vergoeding vallen onder de regeling.

Wanneer is er géén sprake van ter beschikkingstelling?

Er is geen sprake van ter beschikkingstelling als een vermogensbestanddeel in incidentele gevallen van relatief gering belang ter beschikking wordt gesteld.

Voorbeeld
Een ondernemer gebruikt voor zijn onderneming incidenteel de privé-auto van zijn fiscale partner. Voor de partner is geen sprake van rendabel maken van vermogen door het ter beschikking stellen van een vermogensbestanddeel. Een eventuele vergoeding die de ondernemer betaalt voor het gebruik van de personenauto, wordt daarom niet belast als resultaat uit overige werkzaamheden bij zijn partner.

Opdracht 2.1
Wim Bakker verricht naast zijn dienstbetrekking nevenwerkzaamheden die als een werkzaamheid aangemerkt worden. Verschillende personen stellen hem tegen een vergoeding, hulpmiddelen ter beschikking die hij voor zijn werkzaamheid gebruikt. Zo gebruikt hij een gedeelte van het pand dat van zijn echtgenote Maartje is. Zij zijn niet in gemeenschap van goederen gehuwd. Van zijn vader Jaap heeft hij een keer de bestelauto gebruikt. Bij zijn zoon Simon, die een autoverhuurbedrijf heeft, heeft hij een auto gehuurd. Wat zijn de fiscale gevolgen van het ter beschikking stellen van die hulpmiddelen voor Wim? En wat zijn de fiscale gevolgen voor Maartje, Jaap en Simon?

Samenwerkingsverband

Als iemand een vermogensbestanddeel ter beschikking stelt aan een samenwerkingsverband waarvan een persoon met hem verbonden is, gelden de inkomsten daaruit ook als een werkzaamheid. De verbonden persoon moet uit dat samenwerkingsverband dan wel belastbare winst uit onderneming of belastbaar resultaat uit overige werkzaamheden krijgen. De behaalde voordelen zoals huur en rente, worden dan niet als inkomen uit sparen en beleggen belast (box 3), maar als resultaat uit een werkzaamheid (box 1).

Samenwerkingsverband

Een samenwerkingsverband is een rechtsvorm waarin voor rekening van meerdere personen een onderneming wordt gedreven. Voorbeelden van een samenwerkingsverband zijn:
- een vennootschap onder firma;
- een besloten commanditaire vennootschap;
- een maatschap.

Voorbeeld
Wilko en Vera wonen samen. Ze worden voor de belastingheffing aangemerkt als partners. Vera heeft samen met haar vriendin een

vennootschap onder firma. Zij maken fotorapportages en hebben belastbare winst uit onderneming. Wilko verhuurt zijn dure fotocamera aan het samenwerkingsverband. De huur is bij hem belast als resultaat uit overige werkzaamheden en niet als inkomen uit sparen en beleggen.

Gelijkstelling

Bepaalde financiële relaties zijn voor de wet gelijkgesteld aan terbeschikkingstelling. Bijvoorbeeld een schuldvordering die iemand op een verbonden persoon of een samenwerkingsverband met die verbonden persoon heeft. Als u gebeld wordt over dit soort gelijkstellingen, kunt u doorverwijzen naar de eenheid waar de belastingplichtige onder valt.

Vergoeding borgtocht

Als iemand borg staat voor de schulden van een onderneming, werkzaamheid of samenwerkingverband, ontvangt hij daar vaak een vergoeding voor. Het moet daarbij wel gaan om een onderneming, werkzaamheid of samenwerkingsverband van de borg zelf of een verbonden persoon. Die vergoeding geldt als een voordeel uit het ter beschikking stellen van een vermogensbestanddeel.

Werkruimte in de eigen woning

Kleine werkruimte in de eigen woning valt niet onder resultaat uit overige werkzaamheden in box 1. Dat is vooral belangrijk voor mensen die werkruimte ter beschikking stellen aan een onderneming, werkzaamheid of vennootschap waarin zij zelf een aanmerkelijk belang hebben. Het voorkomt dat de vermogenswinst van de eigen woning in de heffing kan worden betrokken, bijvoorbeeld als een directeur-grootaandeelhouder de werkkamer in de eigen woning aan "zijn" vennootschap ter beschikking stelt.

Voorwaarde is dat het een werkruimte betreft die fysiek geen zelfstandig deel is van de woonruimte. Bijvoorbeeld als de werkruimte niet bereikbaar is door middel van een aparte ingang van de woning. Omdat het de bedoeling is slechts kleine ruimten uit te sluiten van het resultaat uit overige werkzaamheden, is er een omvangscriterium in de wet opgenomen. De vloeroppervlakte van de werkruimte mag niet groter zijn dan een derde deel van de vloeroppervlakte van de eigen woning waarvan het onderdeel uitmaakt.

Bij grotere werkruimten blijft de regeling van het resultaat uit overige werkzaamheden van toepassing.

Bepaling van het resultaat

Het resultaat uit een werkzaamheid is het bedrag van alle positieve en negatieve voordelen die iemand aan die werkzaamheid kan toerekenen. Het belastbaar resultaat uit overige werkzaamheden is het saldo van de resultaten die iemand met een of meer werkzaamheden behaalt. Het belastbaar resultaat wordt fiscaal zo veel mogelijk hetzelfde behandeld als winst uit onderneming. Zo is bijvoorbeeld goed koopmansgebruik van toepassing en zal het toerekenen aan en het waarderen van

vermogensbestanddelen van de werkzaamheid, waaronder schulden, op dezelfde wijze moeten gebeuren als bij winst uit onderneming. De belastingplichtige die resultaat uit een werkzaamheid geniet, moet een administratie bijhouden.

Vrijstelling kansspelen

Voordelen uit het deelnemen aan kansspelen behoren niet tot het resultaat uit een werkzaamheid.

Vrijstelling vergoeding voor arbeid in onderneming partner

Als iemand arbeid verricht in de onderneming van zijn partner, kan die partner daarvoor een vergoeding betalen. Die inkomsten behoren niet tot het resultaat uit een werkzaamheid. Voorwaarde is dan wel dat de ondernemende partner de kosten van die arbeid niet ten laste van de winst mag brengen. Dit is het geval als de arbeidsvergoeding lager is dan € 5.000 *(of f 11.019)*.

Toepassing winstregime bij een werkzaamheid

Als iemand het winstregime toepast op een werkzaamheid, moet hij alle voordelen van die werkzaamheid rekenen tot het totale resultaat uit die werkzaamheid. Hierdoor zijn onbelaste vergoedingen en verstrekkingen niet mogelijk. Vermogenswinsten die iemand behaalt op vermogensbestanddelen die tot het vermogen van een werkzaamheid behoren, worden ook belast. Bij het beëindigen van een werkzaamheid moet hij dus ook afrekenen over de stille reserve van vermogensbestanddelen die deel uitmaakten van de gestaakte werkzaamheid. Ondanks dat een aantal winstbepalingen van toepassing zijn, is iemand die resultaat uit overige werkzaamheden heeft geen ondernemer.

Vermogensetikettering

Voor de vraag of een vermogensbestanddeel tot een werkzaamheid behoort, gelden de algemene regels met betrekking tot de vermogensetikettering. Vermogensbestanddelen (bezittingen en schulden) behoren tot een van de volgende drie categorieën:

- *verplicht privé-vermogen*: hiertoe horen vermogensbestanddelen die geen enkel verband hebben met de werkzaamheid en waarmee geen zakelijk belang is gediend;
- *vermogen dat verplicht tot de werkzaamheid behoort*: hiertoe horen vermogensbestanddelen die (nagenoeg) uitsluitend voor de werkzaamheid worden gebruikt;
- *keuzevermogen*: hiertoe horen vermogensbestanddelen die niet uitsluitend voor de werkzaamheid worden gebruikt en die evenmin een uitgesproken privé-karakter hebben. In deze situatie mag er binnen de grenzen der redelijkheid gekozen worden of het vermogensbestanddeel tot de werkzaamheid behoort of niet.

  Let op
  Een vermogensbestanddeel waarop de terbeschikkingstellingsregeling van toepassing is, is altijd verplicht ondernemingsvermogen.

Voorbeeld
Jan is parttime muziekleraar aan een scholengemeenschap. Daarnaast geeft hij als freelancer muzieklessen aan volwassenen. Omdat Jan in een klein, gehorig appartement woont, heeft hij een garage gekocht die hij na een verbouwing gebruikt om zijn lessen te geven. Jan gebruikt de garage echter ook voor zichzelf als oefenruimte en om de lessen aan de scholengemeenschap voor te bereiden. Deze garage behoort tot het keuzevermogen van Jan. De garage wordt niet alleen maar voor de werkzaamheid van Jan gebruikt. Jan mag dan ook kiezen of hij de garage rekent tot zijn werkzaamheid of niet.

Een ander gevolg van het winstregime is dat iemand de werkelijk gemaakte kosten op dezelfde manier kan aftrekken als een onderneming. Ook is in principe het vorderingenstelsel van toepassing. Het vorderingenstelsel houdt in dat iemand de opbrengsten en kosten moet verantwoorden in de jaren waarop ze betrekking hebben, en niet in de jaren van ontvangst of betaling.

Opdracht 2.2
Gerrit is in loondienst bij een accountantskantoor. In zijn vrije tijd verricht hij administratieve werkzaamheden voor zijn eigen klanten. Die activiteiten beschouwt hij (terecht) als een werkzaamheid. In december 2001 laat hij de computer repareren die tot het vermogen van de werkzaamheid behoort. In januari 2002 ontvangt hij de rekening: € 750. De rekening betaalt Gerrit direct na ontvangst. Op 31 december 2001 heeft hij de facturen van de werkzaamheden van het vierde kwartaal van 2001 de deur uitgedaan: € 10.000. Wat zijn de fiscale gevolgen voor het belastingjaar 2001 voor Gerrit?

Eenvoudige administratie op kasbasis

Het voeren van een eenvoudige administratie op kasbasis is alleen mogelijk als de werkzaamheden een bescheiden omvang hebben en als zich van jaar op jaar geen grote verschillen voordoen in de vorderingen en schulden. Een administratie op kasbasis houdt in dat inkomsten en kosten pas worden verantwoord in het jaar van betaling.

Overgang van een werkzaamheid naar een andere inkomenscategorie

Net zoals bij winst bij onderneming, gelden ook bij resultaat uit overige werkzaamheden bepaalde regels als een werkzaamheid overgaat naar een andere inkomenscategorie. Een werkzaamheid gaat over naar een andere inkomstencategorie bij bijvoorbeeld staking, overlijden of een echtscheiding. Hierna gaan we verder in op deze onderwerpen.

Staking

Bij staking (beëindiging) van de werkzaamheid zijn stakingsvoordelen belast. Dat betekent dat iemand moet afrekenen over het verschil tussen de waarde in het economische verkeer en de boekwaarde van de vermogensbestanddelen. U kunt hierbij denken aan een vermogenswinst die iemand behaalt op een vermogensbestanddeel waarmee hij de werkzaamheid verricht.

Als iemand een vermogensbestanddeel ter beschikking stelt aan zijn partner die het voor een werkzaamheid gebruikt, en die partner staakt die werkzaamheid, dan staakt degene die ter beschikking stelt ook zijn werkzaamheid. Hij gebruikt het ter beschikking gestelde vermogensbestanddeel immers niet meer voor het behalen van belastbaar resultaat uit overige werkzaamheden.

Voorbeeld
De heer Janssen stelt een pand ter beschikking aan zijn partner, mevrouw De Jong. Zij gebruikt dat pand voor haar werkzaamheid. Voor de heer Janssen is er sprake van het rendabel maken van vermogen: de voordelen behoren tot het resultaat uit een werkzaamheid. Mevrouw De Jong staakt haar werkzaamheid. Dit heeft tot gevolg dat het pand van de heer Janssen niet meer ter beschikking wordt gesteld aan de werkzaamheid van mevrouw De Jong. De heer Janssen staakt nu ook zijn werkzaamheid. Een eventuele stakingswinst zal bij hem belast worden.

Uitstel van betaling

Als iemand een vermogensbestanddeel niet meer ter beschikking stelt, moet hij afrekenen over de waardestijging van het vermogensbestanddeel. Bij het beëindigen van de terbeschikkingstelling komt echter niet altijd geld vrij voor het betalen van de belasting. In dat geval kan hij voor ten hoogste tien jaar uitstel van betaling vragen. Dat uitstel wordt slechts verleend als de belastingplichtige niet voldoende middelen heeft om de belasting direct te betalen. Daarnaast moet hij aannemelijk maken dat hij de belasting kan voldoen binnen de periode waarvoor het uitstel wordt verleend.

Opdracht 2.3
Mevrouw Wal verhuurt een pand aan haar man. Hij gebruikt het pand voor zijn onderneming. De heer en mevrouw Wal zijn buiten gemeenschap van goederen gehuwd. Het ter beschikking stellen door mevrouw Wal van het pand aan haar man vormt voor haar een werkzaamheid en het pand behoort verplicht tot het vermogen van haar werkzaamheid. De heer Wal stopt per 1 juli 2002 met zijn onderneming. De boekwaarde van het pand is op dat moment € 75.000 en de waarde in het economische verkeer € 200.000. Omdat mevrouw Wal wist dat haar man het pand per 1 juli 2002 niet meer zou gebruiken, is zij vóór die datum al op zoek gegaan naar een andere huurder. En met succes: het pand is met ingang van 1 juli 2002 direct weer verhuurd. De nieuwe huurder, een onbekende voor de familie Wal, gaat het pand voor zijn onderneming gebruiken. Wat zijn de fiscale gevolgen voor mevrouw Wal van de staking van de onderneming van de heer Wal en de verhuur van het pand per 1 juli 2002 aan een derde?

Overlijden

Voortzetten op basis van boekwaarde

Ook overlijden is een vorm van staking. In principe moet er dan bij overlijden ook worden afgerekend over het verschil tussen de waarde in het economisch verkeer en de boekwaarde van de vermogensbestanddelen (boekwinst). Er is echter een doorschuifregeling die afrekening bij overlijden kan voorkomen. Die doorschuifbepaling geldt alleen als een erfgenaam de werkzaamheid rechtstreeks voortzet. De erfgenaam kan bij de *Aangifte inkomstenbelasting* verzoeken om het doorschuiven van de boekwinst. Dat betekent dat hij de werkzaamheid kan voortzetten tegen de boekwaarde, waardoor er bij de overledene niet over boekwinsten wordt afgerekend.

Voorbeeld
Jan verricht activiteiten die als een werkzaamheid worden beschouwd. Hij overlijdt op 1 juli 2001. Tot zijn nalatenschap behoort alleen zijn werkzaamheid. Tot die werkzaamheid behoort een pand met een boekwaarde van € 50.000 en een waarde in het economische verkeer van € 100.000. Zoon Piet is enig erfgenaam en zet de werkzaamheid rechtstreeks voort. Bij zijn *Aangifte inkomstenbelasting* over het jaar 2001 doet hij een verzoek om doorschuiving. Op de balans van de werkzaamheid die Piet voortzet, komt het pand voor de boekwaarde van € 50.000. Er hoeft nu bij Jan niet afgerekend te worden.

Echtscheiding

Ook echtscheiding kan gevolgen hebben voor een werkzaamheid. Als de huwelijksgoederengemeenschap waartoe een werkzaamheid behoort door echtscheiding wordt ontbonden, is er sprake van een fictieve overdracht van een gedeelte (de helft) van de werkzaamheid. Uitgangspunt daarbij is een overdracht tegen de waarde in het economische verkeer. Afrekening vindt plaats bij de belastingplichtige die de werkzaamheid verricht.

De fictieve overdracht is echter niet van toepassing op bestanddelen van het vermogen van de werkzaamheid waarmee degene aan wie die bestanddelen op grond van het huwelijksvermogensrecht toekomen, de werkzaamheid rechtstreeks (mede) voortzet. De voortzetter gaat dan verder met de boekwaarde van die vermogensbestanddelen. Voor deze zogenoemde doorschuiving hoeft hij geen verzoek in te dienen: het is een verplichte doorschuiving.

Voorbeeld
Jan de Jong verricht freelancewerkzaamheden. Jan is in gemeenschap van goederen gehuwd met Doortje. De inkomsten uit de freelancewerkzaamheden worden aangegeven als resultaat uit een werkzaamheid. Tot het vermogen van de werkzaamheid behoren een schuurtje en een personenauto, waarvan de boekwaarde respectievelijk € 10.000 en € 5.000 is. De waarde in het economische verkeer is respectievelijk € 25.000 en € 10.000. De totale meerwaarde is € 20.000. Jan en Doortje gaan scheiden. In principe zou nu over de helft van de meerwaarde van het schuurtje en de auto afgerekend moeten worden. Jan zet de werkzaamheid echter rechtstreeks voort. Afrekening blijft daarom achterwege. Jan gaat met de boekwaarden verder.

Overgang naar winst uit onderneming

Overgang tegen boekwaarde

Voor de overgang van een werkzaamheid naar een onderneming bestaat een regeling die voorkomt dat de boekwinst wordt belast. Hiervoor heeft u gezien dat het fiscale gevolg van staking van een werkzaamheid inhoudt dat het verschil tussen de waarde in het economische verkeer en de boekwaarde van een vermogensbestanddeel van de werkzaamheid wordt belast. Als iemands resultaat uit overige werkzaamheden overgaat in winst uit onderneming, hoeft hij echter geen belasting over de boekwinst te betalen. De boekwaarde van de vermogensbestanddelen van de werkzaamheid wordt dan in de onderneming voortgezet.

2.7 Overgangsrecht resultaat uit overige werkzaamheden

Door de invoering van het nieuwe belastingstelsel gaan bepaalde vermogensbestanddelen behoren tot het vermogen van een werkzaamheid. Het overgangsrecht regelt de waardering van deze vermogensbestanddelen. Hier wordt slechts een klein deel van het overgangsrecht behandeld. Krijgt u vragen over het overgangsrecht, dan kunt u doorverwijzen naar de eenheid waar de vragensteller onder valt.

Nieuwe situatie

Vermogensbestanddelen die door de invoering van het nieuwe belastingstelsel zijn gaan behoren tot het vermogen van een werkzaamheid, moeten op de beginbalans van de werkzaamheid (per 1 januari 2001) worden opgenomen. Het overgangsrecht regelt de waardering van deze vermogensbestanddelen op de beginbalans. Hoofdregel is dat de vermogensbestanddelen per 1 januari 2001 voor de waarde in het economische verkeer op de beginbalans moeten worden opgenomen.

Uitzonderingen

Op de hoofdregel (waardering tegen de waarde in het economische verkeer) bestaan uitzonderingen. Deze hebben betrekking op de waardering van:
- immateriële activa;
- vermogensbestanddelen waarvan de opbrengst bij vervreemding in het oude belastingstelsel belast zou zijn als andere inkomsten uit arbeid;
- vermogensbestanddelen waarvan de kostprijs in het oude belastingstelsel al geheel of gedeeltelijk beroepskosten of buitengewone lasten was;
- vermogensbestanddelen die geheel of gedeeltelijk om niet zijn verkregen binnen de sfeer van de inkomsten uit arbeid;
- vermogensbestanddelen met een genotsrecht.

Ook is geregeld hoe de inkomsten moeten worden belast waarvoor de werkzaamheden in 2000 zijn verricht, maar waarvan de betaling in 2001 plaatsvindt.

Opdracht 2.4
Kees Stolk verricht activiteiten die in het oude belastingstelsel als andere inkomsten uit arbeid worden aangemerkt. Dit is de voorloper van het resultaat uit overige werkzaamheden. Per 1 januari 2001 worden die activiteiten als een werkzaamheid aangemerkt. De auto die Kees voor die activiteiten gebruikt, gaat dan tot het vermogen van die werkzaamheid behoren. Hoe is de waardering van de opname van de auto op de balans van de werkzaamheid per 1 januari 2001 geregeld?

Zelftoets

Vraag 1
Sylvia ontvangt voor het verrichten van freelancewerkzaamheden als tolk Spaans € 7.000. Ze krijgt tevens een vergoeding voor haar reiskosten van € 250. Sylvia heeft de volgende kosten gemaakt: € 500 reiskosten en € 400 voor advertenties, visitekaartjes en dergelijke. Hoeveel bedraagt het belastbaar resultaat uit deze werkzaamheid van Sylvia?
a. € 6.100
b. € 6.350
c. € 6.500
d. € 6.750

Vraag 2
Tot het privé-vermogen van mevrouw De Groot behoort de eigen woning. Aan die woning is een kantoorruimte met aparte ingang aangebouwd. De heer De Groot gebruikt die kantoorruimte voor zijn werkzaamheid: het verrichten van freelancewerkzaamheden. De heer De Groot heeft € 6.000 aan huur ten laste van het resultaat van de werkzaamheid gebracht. De heer en mevrouw De Groot zijn in 1970 getrouwd onder huwelijkse voorwaarden. Wat zijn de fiscale gevolgen van de verhuur van de kantoorruimte?
a. De kantoorruimte behoort tot het verplichte vermogen van de werkzaamheid van de heer De Groot. Hij kan geen huur ten laste van het resultaat brengen.
b. De kantoorruimte behoort tot het privé-vermogen van mevrouw De Groot (box 3).
c. Het ter beschikking stellen van een gedeelte van het pand aan de werkzaamheid van de heer De Groot vormt voor mevrouw De Groot een werkzaamheid. Het hele pand blijft tot haar privé-vermogen behoren, maar de inkomsten van € 6.000 zijn bij haar belast als resultaat uit een werkzaamheid (box 1).
d. Het ter beschikking stellen van een gedeelte van het pand aan de werkzaamheid van de heer De Groot vormt voor mevrouw De Groot een werkzaamheid. Het kantoorgedeelte behoort tot het vermogen van de werkzaamheid en de inkomsten van € 6.000 zijn bij haar belast als resultaat uit een werkzaamheid (box 1).

Vraag 3
Jan Pieterse stopt met zijn werkzaamheid als assurantietussenpersoon. Zijn buurman ziet wel brood in die activiteiten en neemt de assurantieportefeuille van Jan voor € 10.000 over. Tot de werkzaamheid van Jan behoort ook een personenauto die naar het privé-vermogen van Jan overgaat. De boekwaarde van de auto is € 5.000 en de waarde in het economische verkeer € 6.000. Wat zijn de fiscale gevolgen van de beëindiging van de activiteiten voor Jan en hoeveel bedraagt een eventuele stakingswinst?
a. Er zijn geen fiscale gevolgen en er is geen stakingswinst van toepassing.
b. De beëindiging van de werkzaamheid betekent fiscaal afrekenen. Het stakingsresultaat is € 11.000. Dit bedrag is opgebouwd uit € 10.000 van de verkoop van de assurantieportefeuille.

c. De beëindiging van de werkzaamheid betekent fiscaal afrekenen. Het stakingsresultaat is € 16.000. Dit bedrag is opgebouwd uit € 10.000 van de verkoop van de assurantieportefeuille en € 6.000 waarde van de auto.
d. De beëindiging van de werkzaamheid betekent fiscaal afrekenen. Het stakingsresultaat is € 11.000. Dit bedrag is opgebouwd uit € 10.000 van de verkoop van de assurantieportefeuille en € 1.000 boekwinst op de auto.

Vraag 4
Het overgangsrecht regelt onder andere de waardering van de vermogensbestanddelen die in het nieuwe belastingstelsel overgaan naar het nieuwe regime van overige werkzaamheden en die moeten worden opgenomen op de beginbalans van de werkzaamheid. Welke stelling is juist?
a. De vermogensbestanddelen worden op de beginbalans van de werkzaamheid altijd opgenomen voor de waarde in het economische verkeer op 1 januari 2001.
b. De vermogensbestanddelen worden op de beginbalans van de werkzaamheid niet altijd opgenomen voor de waarde in het economische verkeer op 1 januari 2001. Er zijn uitzonderingen op deze waardering.
c. Waardering tegen de waarde in het economische verkeer vindt nooit plaats.
d. De belastingplichtige mag zelf uitmaken tegen welke waarde hij de vermogensbestanddelen op de balans van de werkzaamheid opneemt, als het maar geen onredelijke waarde is.

Terugkoppeling

Uitwerking opdrachten

Opdracht 2.1
De fiscale gevolgen van het ter beschikking stellen van die hulpmiddelen zijn voor:
- Wim: De vergoedingen die Wim betaalt, kan hij ten laste van het resultaat van zijn werkzaamheid brengen.
- Maartje: Wim en Maartje zijn niet in gemeenschap van goederen gehuwd. Het pand behoort tot het vermogen van Maartje. De terbeschikkingstelling is dus een werkzaamheid van Maartje. Ze maakt haar vermogen immers rendabel door het pand te verhuren aan haar echtgenoot die het voor zijn werkzaamheid gebruikt. De huur die zij ontvangt, wordt bij haar belast als resultaat uit overige werkzaamheden. Eventuele kosten en lasten die samenhangen met het pand, zoals financieringsrente, afschrijvingen en onderhoud, zijn bij haar bij de bepaling van het resultaat uit overige werkzaamheden aftrekbaar.
- Jaap: zijn vader behoort niet tot de kring van verbonden personen van Wim. Incidentele gevallen van relatief gering belang vallen sowieso niet onder deze bepaling. Dit valt immers niet aan te merken als rendabel maken van vermogen.
- Simon: Simon is ondernemer en de voordelen behoren bij hem tot de winst uit onderneming. Voor hem zijn de inkomsten dus geen werkzaamheid.

Opdracht 2.2
Het vorderingenstelsel is van toepassing voor Gerrit. Dat betekent dat hij de opbrengsten en kosten moet opvoeren in de jaren waarin hij ze gemaakt heeft:
- Het repareren van de computer heeft in 2001 plaatsgevonden, zodat de kosten op 2001 moeten drukken. Dat de kosten in 2002 zijn betaald, is niet van belang. Op de balans op 31 december 2001 staat dan: nog te betalen kosten € 750.
- In het kader van het factureren van de werkzaamheden geldt: de werkzaamheden zijn in 2001 uitgevoerd en behoren daarom tot het resultaat 2001. Het jaar van betaling is ook hier niet van belang.

Opdracht 2.3
Als een belastingplichtige een vermogensbestanddeel ter beschikking stelt aan een partner die het voor een onderneming gebruikt, en die partner staakt die onderneming, dan staakt de belastingplichtige zijn werkzaamheid. Dat het pand in dit geval direct daarna wordt verhuurd aan een derde doet daar niets aan af. De nieuwe huurder gebruikt het pand weliswaar voor zijn werkzaamheid, maar hij is geen met mevrouw Wal verbonden persoon. Het pand gaat voor de waarde in het economische verkeer over naar het privé-vermogen. De stakingswinst van mevrouw Wal is € 200.000 minus € 75.000 = € 125.000. Mevrouw Wal kan uitstel van betaling verleend worden, als zij voldoet aan de voorwaarden daarvoor. Het pand valt na de staking in box 3.

Opdracht 2.4
Het overgangsrecht regelt onder andere de waardering van vermogensbestanddelen die in het nieuwe belastingstelsel overgaan naar het nieuwe regime van overige werkzaamheden en die moeten worden opgenomen op de beginbalans van de werkzaamheid. Hoofdregel is dat de auto van Kees op de beginbalans van de werkzaamheid wordt opgenomen voor de waarde in het economische verkeer op 1 januari 2001.

Antwoorden zelftoets

Vraag 1
Het juiste antwoord is b.
De inkomsten voor het verrichten van de werkzaamheden en de vergoeding voor de reiskosten behoren tot het resultaat. Alle voordelen behoren immers tot het resultaat, net zoals bij winst uit onderneming. Dat betekent dat onbelaste vergoedingen niet kunnen worden verstrekt. De werkelijk gemaakte kosten van € 2.500 kan Sylvia wel in aftrek brengen. Haar belastbaar resultaat bedraagt dan € 7.000 plus € 250 min € 500 min € 400 = € 6.350.

Vraag 2
Het juiste antwoord is d.
Door de aparte ingang kan de kantoorruimte als een zelfstandig deel van de woonruimte worden aangemerkt.
Het door mevrouw De Groot ter beschikking stellen van een vermogensbestanddeel aan de werkzaamheid van haar echtgenoot vormt voor haar een werkzaamheid. Niet het hele pand, maar het (aparte) gedeelte dat haar echtgenoot voor zijn werkzaamheid gebruikt, behoort tot het vermogen van de werkzaamheid van mevrouw De Groot. De ontvangen huur behoort tot het resultaat van haar werkzaamheid. Kosten, lasten en afschrijving van het ter beschikking gestelde gedeelte van het pand (vermogen van de werkzaamheid) kan zij in mindering brengen op het resultaat.

Vraag 3
Het juiste antwoord is d.
Bij het beëindigen van de werkzaamheid moet Jan Pieterse afrekenen over de stakingswinst. De stakingswinst bestaat uit de ontvangen verkoopsom van de assurantieportefeuille en over de stille reserves van vermogensbestanddelen die deel uitmaken van zijn werkzaamheid. Jan moet over € 11.000 afrekenen. Dit bedrag bestaat uit de verkoopwinst van € 10.000 en de stille reserve van € 1.000 van de auto.

Vraag 4
Het juiste antwoord is b.
Hoofdregel is dat de vermogensbestanddelen op de beginbalans van de werkzaamheid worden opgenomen voor de waarde in het economische verkeer op 1 januari 2001. Er zijn uitzonderingen op die hoofdregel, omdat in bepaalde situaties de waardering tegen de waarde in het economische verkeer tot een ongewenste uitkomst leidt.

Verklaring arbeidsrelatie

Inleiding
In deze leereenheid gaan we dieper in op de Verklaring arbeidsrelatie. U leest in hoofdlijnen wat de beslissende criteria zijn voor de inkomstencategorieën winst uit onderneming, loon en resultaat uit overige werkzaamheden. Een uitgebreide behandeling van de genoemde inkomstencategorieën vindt u in de bijbehorende leereenheden.

Op dit moment geeft de verklaring alleen duidelijkheid over de loonheffing. De verklaring maakt niet duidelijk wie verantwoordelijk is voor de werknemersverzekeringen. Er wordt hiervoor met het Landelijk instituut sociale verzekeringen overleg gevoerd.

Leerdoelen
Na bestudering van deze leereenheid kunt u:
- uitleggen wat het belang is van de Verklaring arbeidsrelatie;
- uitleggen aan welke voorwaarden de Verklaring arbeidsrelatie moet voldoen.

Inhoudsopgave
3.1 Achtergrond invoering Verklaring arbeidsrelatie
3.2 Aanvraag
3.3 De verklaring arbeidsrelatie
3.4 Onderneming, dienstbetrekking, overige werkzaamheden
3.5 Afbakening inkomstencategorieën
3.6 Zelftoets
3.7 Terugkoppeling

Achtergrond invoering Verklaring arbeidsrelatie

Iemand heeft een arbeidsrelatie als hij werkzaamheden uitvoert voor één of meerdere opdrachtgevers. Als een belastingplichtige werkzaamheden uitvoert voor een opdrachtgever, kan er sprake zijn van één van de volgende situaties:
- De belastingplichtige heeft een onderneming;
- De belastingplichtige heeft een dienstbetrekking;
- De belastingplichtige verricht overige werkzaamheden.

Vaak is het onduidelijk van welke situatie er sprake is. Het is vooral moeilijk te bepalen of er een dienstbetrekking is tussen de opdrachtgever en de belastingplichtige. Dit geldt bijvoorbeeld voor freelancers en zelfstandigen zonder personeel.

Voor belastingplichtigen en opdrachtgevers is het van belang om te weten of er een dienstbetrekking bestaat. Dit heeft namelijk belangrijke gevolgen. Als er sprake is van een dienstbetrekking, moet de opdrachtgever loonbelasting inhouden en voldoen aan alle administratieve verplichtingen voor de loonbelasting. Als er niet sprake is van een dienstbetrekking, wordt de vergoeding voor de werkzaamheden zonder inhouding van loonbelasting uitbetaald. Daarnaast moet de belastingplichtige dan bijvoorbeeld een balans en een verlies- en winstrekening maken en is het vorderingenstelsel op hem van toepassing. En er zal praktisch steeds een (voorlopige) aanslag inkomstenbelasting worden opgelegd.

Om aan de onduidelijkheid een einde te maken is de Verklaring arbeidsrelatie ontwikkeld. De verklaring geeft aan in welke situatie belastingplichtigen hun werk verrichten en wat de status is van de beloning die zij voor die werkzaamheden ontvangen. Deze beloning kan bestaan uit:
- winst uit onderneming;
- loon uit dienstbetrekking;
- resultaat uit overige werkzaamheden.

Voorbeeld
Een verpleegkundige biedt zijn diensten aan voor het verlenen van particuliere thuiszorg. Hij heeft zich aangemeld bij een bemiddelingsbureau dat vraag en aanbod bij elkaar brengt en ook administratieve bijstand verleent. Hij is van plan om zijn inkomsten als winst uit onderneming aan te geven, maar hij wil zekerheid of de inspecteur hem erkent als ondernemer. Het ondernemerschap is voor hem namelijk aantrekkelijker dan een dienstbetrekking bij het bemiddelingsbureau. In onderdeel 4.4 kunt u lezen waarom dat zo is.

Voorbeeld
Een tv-presentatrice werkt op freelancebasis mee aan een serie programma's van de NOS. Loondienst ligt dan niet direct voor de hand, maar de duur en omstandigheden van de arbeidsrelatie kunnen zo zijn, dat er toch sprake is van een dienstbetrekking.

Belastingplichtigen mogen de Verklaring arbeidsrelatie aanvragen, maar zij zijn dit niet verplicht. Aanvragen vinden plaats met een aanvraagformulier.

Aanvraag

Alleen degene die zelf werkzaamheden uitvoert, kan een Verklaring arbeidsrelatie aanvragen. Een opdrachtgever kan dat niet doen. De verklaring geldt voor een bepaald soort werkzaamheden en hoeft dus niet voor elke nieuwe opdracht te worden aangevraagd.
Als iemand verschillende soorten werkzaamheden verricht, moet hij voor alle werkzaamheden een aparte verklaring aanvragen: bijvoorbeeld bij het aanleggen van tuinen en het schrijven van artikelen. De verklaring kan ook gelden voor arbeidsrelaties die een belastingplichtige pas aangaat na de afgifte van de verklaring.

LPU

Aanvraag indienen

De belastingplichtige moet de aanvraag voor de Verklaring arbeidsrelatie indienen bij het LPU op de eenheid Ondernemingen Winterswijk. Het LPU is de afkorting van het Landelijk Punt Uitvoering verklaring arbeidsrelatie. Alle eenheden hebben aan deze eenheid toestemming gegeven om voor hen als inspecteur op te treden. Dit geldt voor het afgeven van de verklaringen, het afhandelen van meldingen van gewijzigde omstandigheden en het behandelen van bezwaarschriften. Uiteraard kan het zo zijn dat belastingplichtigen de aanvraag bij hun eigen eenheid indienen. Deze eenheden zullen het aanvraagformulier dan doorsturen naar het LPU in Winterswijk.

Verwerking door het LPU

Het LPU in Winterswijk boekt de binnengekomen aanvraagformulieren in via een registratiesysteem. De formulieren worden langs de systemen BVR (Beheer van Relaties) en IKB (Informatiesysteem klantbehandeling) "gehaald". Vervolgens wordt met een beslisschema de situatie bepaald, waarin de belastingplichtige zijn werkzaamheden verricht: de status van de arbeidsrelatie.

Contact met eenheden over aanvraag

In de meeste gevallen geeft de eenheid Ondernemingen Winterswijk de Verklaring arbeidsrelatie zelf af, zonder nader contact met de eenheid waaronder de aanvrager valt. De bevoegde eenheid krijgt dan spoedig na de afgifte van de verklaring de relevante informatie over de belastingplichtige.

In sommige gevallen is er vóór de afgifte van de verklaring wel contact met de bevoegde eenheid. Bijvoorbeeld als de aanvrager in zijn aanvraag gegevens invult die niet kloppen, of wanneer uit de raadpleging van IKB blijkt dat er een discussie met de lokale inspecteur bestaat over de status van de arbeidsrelatie.

Naast aanvragen waarover meer informatie nodig is, neemt het LPU ook over de volgende onderwerpen contact op met de betrokken eenheden:

Overige contacten

- meldingen van wijzigingen waarvoor nadere informatie nodig is;
- voorgenomen uitspraken op bezwaarschriften.

De verklaring arbeidsrelatie

De volgende tabel bevat een toelichting op de Verklaring arbeidsrelatie.

Aspect Verklaring arbeidsrelatie	Toelichting

Vormgeving	De verklaring wordt afgegeven in de vorm van een brief.
Bevoegdheid	De verklaring wordt afgegeven op naam van de eenheid die bevoegd is voor de aanvragende belastingplichtige. Wel wordt in de verklaring steeds vermeld dat men voor alles wat met de verklaring samenhangt (indienen van bezwaarschriften, stellen van vragen, melden van wijzigingen) terecht kan bij het LPU.
Beslissing en motivering	In de verklaring staat de beslissing over de aard van de beloning die de belastingplichtige ontvangt voor zijn werkzaamheden. Er kan sprake zijn van winst uit onderneming, loon uit dienstbetrekking of resultaat uit overige werkzaamheden. Ook wordt aangegeven op grond waarvan deze beslissing is genomen.
Geldigheidstermijn	De verklaring geldt voor de termijn die de aanvrager heeft aangegeven, maar maximaal 24 maanden.
Bezwaar	Tegen de verklaring kan bezwaar worden gemaakt bij het LPU in Winterswijk.
Wijzigingen	In de verklaring staat dat wijzigingen doorgegeven moeten worden aan het LPU in Winterswijk.
Herziening	De verklaring wordt herzien als de melding van de belastingplichtige daartoe aanleiding geeft of als op andere wijze bekend wordt dat de feitelijke omstandigheden zijn gewijzigd. Ook tegen de herziening is bezwaar mogelijk.

Onderneming, dienstbetrekking, overige werkzaamheden

In dit hoofdstuk gaan we in op situaties die zich kunnen voordoen als een belastingplichtige werkzaamheden uitvoert voor een opdrachtgever:
- De belastingplichtige heeft een onderneming;
- De belastingplichtige heeft een dienstbetrekking;
- De belastingplichtige verricht overige werkzaamheden.

De situatie waarin de belastingplichtige zijn werk uitvoert, bepaalt welk soort beloning hij hiervoor ontvangt.

De belastingplichtige heeft een onderneming

Ondernemersfaciliteiten

Fiscaal gezien is het meestal aantrekkelijk om ondernemer te zijn. Een ondernemer kan namelijk gebruik maken van allerlei regelingen en aftrekposten, zoals:
- energie-investeringsaftrek en de milieu-investeringsaftrek;
- scholingsaftrek;
- oudedagsreserve;
- zelfstandigenaftrek;
- meewerkaftrek;
- stakingsaftrek.

Start

Hoewel we niet behandelen wie ondernemer is, gaan we wel in op de vraag vanaf welk moment een onderneming bestaat. Het antwoord op deze vraag is niet eenvoudig. Een startende ondernemer verricht zelf de eerste handelingen voor de opbouw van zijn onderneming. Zo zal de starter zich vaak laten inschrijven in het Handelsregister. Wellicht zal hij ook investeringen doen, zoals het kopen van een computer.

Rechterlijke uitspraken

Als er sprake is van de aankoop of overname van een bedrijf, wordt in de rechtspraak meestal aangenomen dat er sprake is van een onderneming. Start iemand zelf een bedrijf, dan moet worden beoordeeld of de opgestarte

activiteit een onderneming is. Ook dan wordt in de rechtspraak vrij snel aangenomen dat er sprake is van een onderneming. Vaak keert hierbij de term "handelingen ter voorbereiding" terug. Tijdens de opbouwfase van een onderneming is daarom de bedoeling van de ondernemer vaak van doorslaggevend belang.

De belastingplichtige heeft een dienstbetrekking

Wie heeft een dienstbetrekking?

Iemand heeft een (privaatrechtelijke) dienstbetrekking als hij een arbeidsovereenkomst heeft met een werkgever. Eigenlijk zijn er drie criteria die bepalen of er sprake is van een dienstbetrekking:
- Er is sprake van een gezagsverhouding;
- De werknemer verricht persoonlijk arbeid;
- De werkgever betaalt loon.

Op deze drie criteria gaan we hierna in.

> **Let op**
> De vorm en naam die een werkgever en werknemer aan een arbeidsovereenkomst geven, is niet van belang voor de beslissing of het een dienstbetrekking is. Het gaat om de inhoud van de arbeidsovereenkomst en de feitelijke omstandigheden.

Gezagsverhouding

Bij het beslissen of er een dienstbetrekking is, is het element van de gezagsverhouding zeer belangrijk. Vaak levert dit element ook de meeste problemen op. In de volgende tabel staat onder welke voorwaarden er sprake is van een gezagsverhouding.

Voorwaarde	Toelichting
De werknemer is in dienst bij de werkgever	Er moet sprake zijn van een gezagsverhouding op grond van de arbeidsrelatie en niet op grond van bijvoorbeeld het familierecht (ouder-kindrelatie).
De werkgever kan de werknemer concrete aanwijzingen geven hoe deze zijn werkzaamheden moet verrichten	Hieronder wordt wel verstaan: "het recht van de werkgever om toezicht uit te oefenen, leiding te geven en door aanwijzingen of instructies een nadere taakomschrijving te geven, waarbij de werknemer verplicht is een en ander te aanvaarden". Of de werkgever daadwerkelijk zijn recht uitoefent en de werknemer zijn plicht nakomt is niet relevant

Een arbeidsovereenkomst waarin sprake is van een gezagsverhouding, moet worden onderscheiden van bijvoorbeeld de overeenkomst tot opdracht. Zo'n overeenkomst wordt meestal gesloten tussen een opdrachtgever en een ondernemer of iemand met een vrij beroep. Daarbij wordt in het algemeen een concrete opdracht of een concreet eindresultaat overeengekomen waarbij degene die de opdracht uitvoert, vrij is om zijn werkzaamheden naar eigen inzicht in te richten.

Persoonlijk verrichten van arbeid

Als er een dienstbetrekking is, moet de werknemer "gedurende zekere tijd persoonlijk arbeid verrichten". Het begrip "arbeid" is erg ruim. "Persoonlijk verrichten" houdt in dat de werknemer zich slechts bij uitzondering, met toestemming van de werkgever, kan laten vervangen. Wanneer en hoe lang de arbeid verricht moet worden, is niet van belang.

Betalen van loon

Is er een dienstbetrekking, dan is de werkgever verplicht om loon te betalen. De hoogte van het loon hoeft niet vooraf vast te staan, al zal dat in de meeste gevallen wel zo zijn. Het loon hoeft geen geldbedrag te zijn, maar kan ook bestaan uit goederen of rechten.

Voorheffing inkomstenbelasting

Het loon dat een werknemer ontvangt uit een dienstbetrekking, is onderworpen aan een voorheffing op de inkomstenbelasting: de loonbelasting.

Fictieve dienstbetrekking

Sommige arbeidsverhoudingen zijn fictieve dienstbetrekkingen. Uit het woord "fictief" blijkt al dat niet volledig voldaan wordt aan de drie criteria voor een "echte" dienstbetrekking. Voorbeelden van personen met fictieve dienstbetrekkingen zijn:
- aannemers van werk en hun hulpen;
- mensen die als stagiair werken;
- commissarissen van een lichaam in de zin van de AWR, met name een BV of NV;
- thuiswerkers;
- gelijkgestelden, dat zijn degenen die doorgaans minimaal twee dagen per week voor een opdrachtgever werken tegen een bruto-inkomen dat doorgaans 40% bedraagt van het minimum(jeugd)loon.

Van een fictieve dienstbetrekking is geen sprake als de arbeid wordt verricht in de uitoefening van een bedrijf of in de zelfstandige uitoefening van een beroep.

De belastingplichtige verricht overige werkzaamheden

Wie heeft resultaat uit overige werkzaamheden?

Onder "resultaat uit overige werkzaamheden" wordt verstaan: het gezamenlijk bedrag van het resultaat uit één of meer werkzaamheden die geen belastbare winst of belastbaar loon opleveren. Vooral de werkzaamheden van zelfstandigen zonder personeel of freelancers vallen onder het resultaat uit overige werkzaamheden.
Voorbeelden hiervan zijn:
- een leraar die in de avonduren privé-les geeft;
- een bouwvakker die bijklust in de weekeinden;
- een econoom die lezingen geeft en stukken publiceert en hiervoor een honorarium ontvangt;
- een gemeenteraadslid dat presentiegeld krijgt.

Vaak hebben deze belastingplichtigen wel een arbeidsverhouding met een opdrachtgever, maar wordt die arbeidsverhouding niet als een dienstbetrekking gezien, omdat een gezagsverhouding ontbreekt. Wanneer er sprake is van overige werkzaamheden leest u in de leereenheid 2: resultaat uit overige werkzaamheden.

Op het resultaat uit overige werkzaamheden wordt geen loonbelasting ingehouden.

Afbakening inkomstencategorieën

Tot welke categorie inkomsten behoren (winst uit onderneming, loon uit dienstbetrekking of resultaat uit overige werkzaamheden) blijkt uit alle feiten die zich bij het uitvoeren van de werkzaamheden voordoen. Vaak is duidelijk in welke situatie werkzaamheden worden verricht: een postbode is in dienstbetrekking; een zelfstandige slager is ondernemer. Bij de vraag of

er een dienstbetrekking is, gaat het vooral om de vraag of sprake is van een gezagsverhouding. Bij de vraag of sprake is van een fictieve dienstbetrekking bij aanneming van werk of bij de gelijkgestelden, gaat het om de vraag of de arbeid voor een bedrijf of in een vrij beroep is verricht.

Contractbasis

Veel werkzaamheden worden uitgevoerd op contractbasis. Dan kan er sprake zijn van een (fictieve) dienstbetrekking, maar ook van een onderneming of een overige werkzaamheid. Om te bepalen wat de status van de werkzaamheden is, moet beoordeeld worden of voldaan wordt aan de criteria van de (fictieve) dienstbetrekking. Dit kan op basis van het contract en de feitelijke omstandigheden. Van belang daarbij is de mate van zelfstandigheid van degene die de werkzaamheden uitvoert: welke risico's loopt hij, wordt hij per uur betaald of per project, werkt hij mee in de ploeg, heeft hij eigen materialen, enzovoort.

De afbakening tussen de verschillende inkomstencategorieën is lastig. Een scherpe scheidslijn is moeilijk te trekken. In elke concrete situatie moeten de feitelijke omstandigheden in onderling verband en samenhang zorgvuldig worden bekeken.

Zelftoets

Vraag 1
Waar kan een verzoek om een Verklaring arbeidsrelatie worden ingediend?

a. Uitsluitend bij de eenheid waar de belastingplichtige onder valt.
b. Uitsluitend bij de eenheid waar de opdrachtgever onder valt.
c. Uitsluitend bij het LPU in Winterswijk.
d. Bij de eenheid waar de belastingplichtige onder valt en bij het LPU in Winterswijk.

Vraag 2
Welke stelling over de Verklaring arbeidsrelatie is juist?

a. Tegen de Verklaring arbeidsrelatie kan geen bezwaar worden ingediend.
b. De geldigheidsduur van de Verklaring arbeidsrelatie is maximaal 36 maanden.
c. In de verklaring arbeidsrelatie wordt aangegeven op grond waarvan de beslissing is genomen.
d. De verklaring is geldig ongeacht wijzigingen in de feitelijke omstandigheden van de belastingplichtige.

Terugkoppeling

Antwoorden zelftoets

Vraag 1
Het juiste antwoord is d.
De Verklaring arbeidsrelatie moet worden ingediend bij het LPU in Winterswijk. Maar als de belastingplichtige zijn aanvraag indient bij de eenheid waar hij onder valt dan stuurt de eenheid de aanvraag door naar het LPU.
Antwoord b is onjuist omdat de eenheid waar de opdrachtgever onder valt voor de Verklaring arbeidsrelatie niet van belang is.

Vraag 2
Het juiste antwoord is c.
Antwoord a is onjuist omdat er wel bezwaar kan worden ingediend tegen de Verklaring arbeidsrelatie.
Antwoord b is onjuist omdat de geldigheidsduur van de Verklaring arbeidsrelatie maximaal 24 maanden is.
Antwoord d is onjuist omdat de belastingplichtige verplicht is wijzigingen in de feitelijke omstandigheden door te geven aan het LPU. Naar aanleiding van deze melding kan de verklaring worden herzien.

Uitgaven voor kinderopvang

Inleiding
In deze leereenheid behandelen we de uitgaven voor kinderopvang. Deze uitgaven zijn onder bepaalde voorwaarden gedeeltelijk aftrekbaar in box 1 (inkomen uit werk en wonen).

Leerdoelen
Na het bestuderen van deze leereenheid:
- weet u wanneer belastingplichtigen uitgaven voor kinderopvang kunnen aftrekken;
- kunt u belastingplichtigen uitleggen hoe zij het bedrag dat zij mogen aftrekken kunnen berekenen.

Inhoudsopgave
4.1 Wanneer zijn uitgaven voor kinderopvang aftrekbaar?
4.2 Eisen aan de inkomsten
4.3 Welk bedrag is aftrekbaar?
4.4 Zelftoets
4.5 Terugkoppeling

Wanneer zijn de uitgaven voor kinderopvang aftrekbaar?

Uitgaven voor kinderopvang zijn aftrekbaar als:
- het om erkende kinderopvang gaat;
- de kinderen jonger zijn dan 13 jaar;
- de belastingplichtige werkt en meer verdient dan € 3.937 *(of f 8.676)* per jaar. Als de belastingplichtige een partner heeft, moet die partner ook werken en hiermee meer dan € 3.937 (of f 8.676) per jaar verdienen;
- de uitgaven bedoeld zijn voor kinderopvang van eigen (pleeg)kinderen.

Erkende kinderopvang

De uitgaven voor kinderopvang zijn aftrekbaar als er sprake is van erkende kinderopvang. Dit is het geval als de gemeente aan de instelling een vergunning heeft afgegeven, waaruit blijkt dat deze aan bepaalde kwaliteitseisen voldoet. Erkende vormen van kinderopvang zijn:
- een kinderdagverblijf;
- een kindercentrum;
- buitenschoolse opvang;
- gastouderopvang: kinderopvang in een gezinssituatie die tot stand komt door bemiddeling van een gastouderbureau.

Uitgaven aantonen

Om de kosten voor kinderopvang te kunnen aftrekken, moet een belastingplichtige de volgende stukken kunnen overleggen:
- een kopie van de vergunning of de verklaring van de gemeente, waaruit blijkt dat de instelling of de persoon die de opvang verzorgt aan bepaalde kwaliteitseisen voldoet; als een belastingplichtige (nog) niet over een kopie van zo'n vergunning beschikt, houdt dit niet automatisch in dat er geen sprake is van een erkende instelling;
- een (kopie van de) schriftelijke afspraak waarin de instelling of persoon die de opvang verzorgt, verklaart zorg te dragen voor de kinderopvang: hierop moet ook het adres staan van de instelling of de persoon die de opvang verzorgt;
- rekeningen waarmee hij kan aantonen dat hij de uitgaven voor kinderopvang heeft gedaan. Op de rekeningen moeten vermeld staan de datum van de rekening, de instelling of persoon die de opvang verzorgt, aan wie hij de rekening heeft betaald, de naam en leeftijd van zijn kind of kinderen, het adres van de opvang, de periode van de opvang, of het gaat om buitenschoolse of naschoolse opvang, het aantal uren van opvang per dag en het aantal dagen per week en het bedrag dat hij heeft betaald.

Vergoeding voor kinderopvang

Als iemand van zijn werkgever of van de gemeente een onbelaste vergoeding krijgt voor de uitgaven voor kinderopvang, dan moet hij deze vergoeding aftrekken van de uitgaven. Een belaste vergoeding of het deel van de vergoeding dat belast is, hoeft niet van de uitgaven afgetrokken te worden.

Voorbeeld
Ans is ongehuwd en werkt als verkoopster in een damesmodezaak voor vijf dagen per week. Zij brengt haar driejarige zoon Tom tijdens deze

dagen naar een erkende kinderopvanginstelling. Zij betaalt hiervoor maandelijks € 1.000. Van haar werkgever ontvangt zij € 500 per maand als tegemoetkoming in de kosten van kinderopvang.
Als uitgaven voor kinderopvang kan zij nu € 1.000 min € 500 = € 500 per maand aftrekken.

Eisen aan de inkomsten

De belastingplichtige moet met werken meer dan € 3.937 *(of f 8.676)* per jaar verdienen. Dit moeten inkomsten uit tegenwoordige arbeid zijn. Dit zijn:
- winst uit één of meer ondernemingen;
- loon uit tegenwoordige dienstbetrekking;
- resultaat uit één of meer werkzaamheden.

Als de belastingplichtige winst uit onderneming heeft, is het voldoende dat hij in aanmerking komt voor zelfstandigenaftrek. De hoogte van het inkomen is dan niet van belang.

Een WAO- of WW-uitkering telt mee als inkomen uit tegenwoordige arbeid tot twaalf maanden nadat een belastingplichtige arbeidsongeschikt of werkloos werd. Als iemand stopt met werken, bijvoorbeeld door ontslag of arbeidsongeschiktheid, en hij geen inkomsten meer heeft, dan gaat de Belastingdienst ervan uit dat hij de eerste twaalf maanden nadat hij stopt met werken nog inkomen uit tegenwoordige arbeid heeft.

Partner

De inkomenseis en de voorwaarden gelden zowel voor de belastingplichtige als voor de persoon waarmee hij samenwoont. De wetgever wil gehuwde en ongehuwde samenwonenden zoveel mogelijk gelijk behandelen. De regeling voor de uitgaven voor kinderopvang geldt voor iedereen. Het maakt geen verschil of samenwonenden wel of niet voor het partnerschap hebben gekozen. Voldoende is,dat de ongehuwd samenwonende de keus voor partnerschap kan maken. Als een ongehuwd samenwonende aan de regels voor het partnerschap voldoet maar niet kiest voor het partnerschap, dan geldt hij toch als partner voor deze regeling. Meer over partnerschap vindt u in deel 1.

Uitgaven voor kinderopvang mag een belastingplichtige ook aftrekken als hij voor zijn partner recht heeft op meewerkaftrek. In dat geval geldt de inkomenseis niet voor zijn partner.

Voorbeeld
Henk drijft een eigen onderneming waardoor hij zelfstandigenaftrek heeft. Zijn vrouw Hermien helpt hem dikwijls bij allerlei hand- en spandiensten. Henk heeft daarom recht op meewerkaftrek. Hun driejarige zoon Bob wordt op deze momenten naar een crèche gebracht. In het jaar 2002 heeft Henk € 3.500 aan winst uit onderneming; Henk en Hermien hebben verder geen inkomsten. De uitgaven voor kinderopvang in het jaar 2002 bedragen € 3.000. Kunnen zij deze uitgaven aftrekken?

Henk en Hermien zijn echtgenoten en leven niet duurzaam gescheiden: ze zijn partners. De voorwaarden en de drempel gelden dus voor

beiden. Henk heeft winst uit onderneming, maar verdient hiermee minder dan de drempel. Omdat hij recht heeft op de zelfstandigenaftrek, geldt de drempel niet. Henk heeft in verband met de werkzaamheden van Hermien recht op meewerkaftrek. Hierdoor gelden voor Hermien de voorwaarden niet. Zij kunnen de uitgaven voor kinderopvang aftrekken van het inkomen uit werk en woning.

Welke bedrag is aftrekbaar?

Belastingplichtigen mogen per kalenderjaar maximaal € 8.800 *(of f 19.393)* per kind meetellen als uitgaven voor kinderopvang. Als zij meer uitgaven hebben, kunnen zij deze niet aftrekken.
De overheid heeft bepaald dat een belastingplichtige zelf een eigen bijdrage in de kosten van kinderopvang moet leveren: alleen de méérkosten zijn aftrekbaar. Dit is de drempel. De aftrek voor uitgaven van kinderopvang bedraagt dus maximaal € 8.800 *(of f 19.393)* per kind, zolang die uitgaven hoger zijn dan de eigen bijdrage. De eigen bijdrage is inkomensafhankelijk. Welk bedrag als eigen bijdrage geldt, leest u in de tabel hierna.

Voorbeeld
De uitgaven voor kinderopvang van een kind bedragen € 12.000. Maximaal wordt nu € 8.800 in aanmerking genomen. Hierop komt de drempel in mindering.

De drempel

De drempel is afhankelijk van het verzamelinkomen van de belastingplichtige en zijn partner of degene met wie de belastingplichtige voor het partnerschap zou kunnen kiezen. Voor de berekening van het drempelbedrag moet een belastingplichtige het verzamelinkomen van hem en zijn partner, of degene met wie hij voor het partnerschap zou kunnen kiezen, optellen.
Daarnaast is de drempel afhankelijk van het aantal kinderen waarvoor een belastingplichtige opvang heeft. Voor het eerste kind gelden andere vaste bedragen dan voor elk volgend kind, afhankelijk van het inkomen en het soort opvang. Als iemand voor meerdere kinderen kinderopvang heeft, telt het kind waarvoor het grootste aantal uren kinderopvang nodig is, als eerste kind. Dit hoeft dus niet het oudste kind te zijn. Alle andere kinderen waarvoor iemand kinderopvang heeft, tellen dan als volgende kinderen.

Soorten kinderopvang

Bij kinderopvang kan het gaan om gewone, buitenschoolse of naschoolse opvang. Buitenschoolse opvang vindt plaats voor en na schooltijd en tijdens de vakanties. Naschoolse opvang vindt alleen plaats na schooltijd en tijdens de vakanties. Bij gewone opvang is onderscheid tussen opvang gedurende meer dan vijf uur per dag en opvang gedurende vijf uur of minder per dag. Voor de berekening van de drempel is het van belang om te weten met welk van de bovengenoemde typen opvang iemand te maken heeft.

Toelichting bij de tabel
- De tabel geldt voor een opvang van vijf dagen per week; bij vier dagen geldt als drempel 4/5 van het tabelbedrag, bij drie dagen 3/5 enzovoort.
- De drempelbedragen worden evenredig lager als de opvang niet het hele jaar plaatsvindt. Met korte onderbrekingen wordt echter geen rekening gehouden, zoals vakantie of ziekte.

- Met “eerste kind” wordt bedoeld het kind dat de meeste uren van de opvang gebruik heeft gemaakt.

De drempelbedragen ***in euro's*** voor de kosten van kinderopvang zijn:

Het verzamelinkomen		**Drempelbedrag per jaar**					
Meer dan	Maar niet meer dan	Bij opvang gedurende meer dan vijf uur per dag (niet bij buitenschoolse of naschoolse opvang)		Bij opvang gedurende vijf uur per dag of minder (wel buitenschoolse opvang; niet naschoolse opvang)		Bij naschoolse opvang	
		voor het eerste kind	voor elk volgend kind	voor het eerste kind	voor elk volgend kind	voor het eerste kind	voor elk volgend kind
-	23.506	45	45	30	30	23	23
23.506	26.592	395	395	263	263	197	197
26.592	29.723	744	744	496	496	372	372
29.723	32.854	1.094	905	729	604	547	453
32.854	35.939	1.443	1.037	962	692	722	519
35.939	39.070	1.792	1.169	1.195	780	896	585
39.070	42.202	2.142	1.312	1.428	874	1.071	656
42.202	45.242	2.491	1.456	1.661	971	1.246	728
45.242	48.237	2.841	1.581	1.894	1.054	1.420	790
48.237	51.232	3.190	1.706	2.127	1.137	1.595	853
51.232	54.227	3.714	1.830	2.476	1.220	1.857	915
54.227	57.222	4.238	1.906	2.826	1.271	2.119	953
57.222	60.217	4.762	1.906	3.175	1.271	2.381	953
60.217	63.212	5.287	1.906	3.525	1.271	2.643	953
63.212	66.207	5.811	1.906	3.874	1.271	2.906	953
66.207	-	6.333	1.906	4.222	1.271	3.166	953

De drempelbedragen ***in guldens*** voor de kosten van kinderopvang zijn:

Het verzamelinkomen		**Drempelbedrag per jaar**					
Meer dan	Maar niet meer dan	Bij opvang gedurende meer dan vijf uur per dag (niet bij buitenschoolse of naschoolse opvang)		Bij opvang gedurende vijf uur per dag of minder (wel buitenschoolse opvang; niet naschoolse opvang)		Bij naschoolse opvang	
		voor het eerste kind	voor elk volgend kind	voor het eerste kind	voor elk volgend kind	voor het eerste kind	voor elk volgend kind
-	51.800	99	99	66	66	51	51
51.800	58.601	870	870	580	580	434	434

58.601	65.501	1.640	1.640	1.093	1.093	820	820
65.501	72.401	2.411	1.994	1.607	1.331	1.205	998
72.401	79.199	3.180	2.285	2.120	1.525	1.591	1.144
79.199	86.099	3.949	2.576	2.633	1.719	1.975	1.289
86.099	93.001	4.720	2.891	3.147	1.926	2.360	1.446
93.001	99.700	5.489	3.209	3.660	2.140	2.746	1.604
99.700	106.300	6.261	3.484	4.174	2.323	3.129	1.741
106.300	112.900	7.030	3.760	4.687	2.506	3.515	1.880
112.900	119.501	8.185	4.033	5.456	2.689	4.092	2.016
119.501	126.101	9.339	4.200	6.228	2.801	4.670	2.100
126.101	132.701	10.494	4.200	6.997	2.801	5.247	2.100
132.701	139.301	11.651	4.200	7.768	2.801	5.824	2.100
139.301	145.901	12.806	4.200	8.537	2.801	6.404	2.100
145.901	-	13.956	4.200	9.304	2.801	6.977	2.100

Keuzemogelijkheid aftrek

De uitgaven voor kinderopvang zijn een vermindering van het inkomen uit werk en woning (box 1);
De uitgaven van kinderopvang zijn zogenaamde gemeenschappelijke inkomensbestanddelen. Dat betekent dat partners de keuze hebben aan wie welk deel van de uitgaven worden toegerekend. Zie deel 1 voor meer informatie over het toerekenen.

Opdracht 4.1
Fatima, 28 jaar en moeder van een zoontje van drie jaar en Leila, 26 jaar en moeder van een dochtertje van twee jaar, wonen al enkele jaren ongehuwd samen. Fatima heeft een voltijdbaan in het onderwijs. Fatima verdient met haar baan € 20.000 per jaar. Het jaarinkomen van Leila bedraagt € 25.000. Leila werkt vier dagen in de week als bedrijfsconsultant. Daarnaast verricht Leila een halve dag in de week vrijwilligerswerk.
De beide kinderen verblijven, de dagen dat Leila werkt, 's ochtends in een kinderdagverblijf. Op deze dagen worden de kinderen 's middags opgehaald door een oppasmoeder (voldoet niet aan de kwaliteitseisen die gesteld zijn aan de opvang) die de rest van de dag op de kinderen past. Ook op de halve dag dat Leila vrijwilligerswerk doet, brengt zij de kinderen (voor deze halve dag) naar het kinderdagverblijf. De maandelijkse ouderbijdrage voor het kinderdagverblijf van Fatima en Leila bedraagt € 250 per kind. De oppasmoeder krijgt elke maand € 100 per kind.
Hoe worden deze uitgaven fiscaal verwerkt? U hoeft de eigen bijdrage niet uit te rekenen.

Zelftoets

Els werkt vijf dagen per week en haar partner Jan vier dagen per week. Voor hun dochter van één jaar hebben zij vier hele dagen per week kinderopvang. De kosten bedragen € 9.621 per jaar. Voor hun zoontje van vijf jaar maken zij gebruik van buitenschoolse opvang voor vier dagen per week. De kosten hiervan zijn € 2.722. Zij ontvangen hiervoor geen vergoeding. Het inkomen van Els is € 18.150 en van Jan €. 36.300
Hoeveel bedraagt de aftrek van uitgaven voor kinderopvang?

a. € 6.013
b. € 6.834
c. € 7.116
d. € 7.937

Terugkoppeling

Uitwerking opdracht

De uitgaven voor het kinderdagverblijf voldoen aan de definitie die in het nieuwe belastingstelsel is genoemd. We nemen aan dat het kinderdagverblijf wél, maar de opvang door de oppasmoeder niet aan de kwaliteitseisen voldoet. De maanduitgaven van 2 x € 1.200 mogen dan niet meetellen.

Als zowel Fatima als Leila aan de alle voorwaarden voldoen, telt de bijdrage voor het kinderdagverblijf mee. Beide dames verrichten immers betaalde werkzaamheden en verdienen met deze werkzaamheden meer dan € 3.907.

Een deel van de kosten van Leila heeft te maken met opvang in verband met het verrichten van vrijwilligerswerk. Ook deze kosten komen in aanmerking. De jaaruitgaven van zowel Fatima als Leila van € 3.000 (12 x € 250), zijn minder dan het maximum van € 8.800. De uitgaven tellen volledig mee voor aftrek.

Op de jaaruitgaven van € 3.000 komen de eigen bijdragen in mindering. Het saldo wordt als uitgaven voor kinderopvang meegeteld bij het inkomen uit werk en woning. Fatima en Leila kunnen kiezen aan wie de uitgaven worden toegerekend als ze kiezen voor partnerschap.

Antwoord zelftoets

Het juiste antwoord is c.
Voor de éénjarige dochter wordt het grootst aantal uren kinderopvang gevraagd. Dit jongste kind telt hierdoor als eerste kind en het zoontje van vier als volgend kind. Het gezamenlijk inkomen is € 54.450. De drempel die daarbij hoort is € 4.238. Omdat het gaat om opvang van vier dagen moet de drempel met viervijfde worden gecorrigeerd tot € 3.390. De uitgaven bedragen € 9.621. Maximaal telt € 8.800 mee. De aftrek is € 8.800 min € 3.390 = € 5.410.

De drempel voor de zoon is € 1.271. Omdat het hier ook weer gaat om vier dagen opvang moet ook deze drempel worden vermenigvuldigd met viervijfde tot € 1.016. Aftrek: € 2.722 min € 1.016 = €1.706. De totale aftrek is € 5.231 + € 1.706 = € 6.937.

Bij antwoord a is wel rekening gehouden met de maximale uitgaven die meetellen voor de dochter maar zijn de drempelbedragen niet omgerekend naar vier dagen.
Bij antwoord b is geen rekening gehouden met de maximale uitgaven die meetellen voor de dochter en zijn de drempelbedragen niet omgerekend naar vier dagen.
Bij antwoord d is geen rekening gehouden met de maximale uitgaven die meetellen voor de dochter maar zijn de drempelbedragen wel omgerekend naar vier dagen.

De eigen woning

Inleiding
In deze leereenheid gaan we dieper in op de regelingen over de eigen woning.

Leerdoelen
Na bestudering van deze leereenheid kunt u in eigen woorden aangeven:
- wanneer sprake is van een eigen woning;
- hoe het eigenwoningforfait moet worden berekend;
- hoe partners de inkomsten uit de eigen woning kunnen verdelen;
- wat wordt verstaan onder een kapitaalverzekering eigen woning;
- welke aftrekposten er zijn voor de eigen woning;
- wat de gevolgen zijn van verhuizing;
- voor welke periode de rente op een geldlening voor de eigen woning
- aftrekbaar is.

Verder kunt u berekenen:
- de belastbare inkomsten uit eigen woning
- de belastbare inkomsten uit een kapitaalverzekering eigen woning.

Inhoudsopgave
5.1 Begrip eigen woning
5.2 Eigenwoningforfait
5.3 Kapitaalverzekering eigen woning
5.4 Aftrekbare kosten eigen woning
5.5 Zelftoets
5.6 Terugkoppeling

Begrip eigen woning

Inleiding

Voor veel mensen is een eigen huis een langgekoesterde wens, voor vele anderen al werkelijkheid. Een eigen huis heeft voordelen. Zo hoeft de huiseigenaar geen huur te betalen en heeft hij een bepaald vermogen dat in de loop der jaren normaal gesproken in waarde toeneemt.

Daar staat tegenover dat alle onderhoudskosten en reparaties voor eigen rekening zijn. Ook heeft een woningbezitter bepaalde eigenaarslasten, die de huurder niet heeft. Denk bijvoorbeeld aan een hogere onroerende zaakbelasting en de verzekering van de woning.

Wat is een eigen woning?

Definitie

Een eigen woning kan een gebouw, een woonschip of een woonwagen zijn. Voorwaarde is dat de belastingplichtige of een lid van zijn huishouden de woning gebruikt als hoofdverblijf.

Daarnaast moet de belastingplichtige eigenaar zijn van de woning.
Eigendom kan ook zijn:
- een appartementsrecht;
- het lidmaatschap van een flatvereniging (coöperatieve vereniging);
- economisch eigendom. Er is sprake van economisch eigendom als de belastingplichtige deelt in de waardeverandering van de woning;
- een recht van vruchtgebruik of een ander recht van bewoning of gebruik verkregen door erfrecht.

Vruchtgebruiker

Iemand is vruchtgebruiker als hij de woning als eigen woning mag gebruiken en de kosten en lasten voor zijn rekening zijn terwijl hij niet de eigenaar is. Alleen als dit vruchtgebruik door erfrecht is verkregen, is sprake van een eigen woning.

Bij kosten en lasten kunt u bijvoorbeeld denken aan de rente op geldleningen voor de eigen woning of periodieke betalingen. Meer hierover leest u in onderdeel 5.4: Aftrekbare kosten eigen woning.

Eigen woning en fiscale partners

Als fiscale partners een eigen woning hebben, kan de ene partner eigenaar zijn van de woning, terwijl de andere partner schulden heeft gemaakt voor de woning. Voor de aftrek van de rente in box 1 maakt dat niet uit. Fiscale partners kunnen immers de renteaftrek verdelen over hun inkomen. Samenwonenden die geen fiscaal partner zijn kunnen dat niet.

Voorbeeld
Jan en Wim zijn partners. Jan is eigenaar van een woning met een waarde van € 200.000. Hij heeft daarop een hypothecaire lening van € 150.000 en Wim een gewone lening van € 50.000. Gevolg is dat voordelen, kosten en lasten niet in één hand zijn. Nu Jan en Wim echter partners zijn, vindt toch de eigenwoningregeling toepassing. Stel dat Jan € 7.500 rente betaalt en Wim € 2.000, terwijl het forfait 0,80% van € 200.000 (= € 1.600) bedraagt, dan is het saldo van de inkomsten uit de eigen woning € 7.900 negatief. Jan en Wim kunnen dit bedrag naar eigen keuze onderling verdelen.

Schip of woonwagen

Een schip of woonwagen is een eigen woning als die duurzaam aan een plaats is gebonden. Een schip of woonwagen waarmee wordt rondgetrokken, geldt dus niet als eigen woning. Een woonschip mag wel eens in de zoveel jaar voor een onderhoudsbeurt van zijn ligplaats worden gehaald.

Er kan maar één woning het hoofdverblijf zijn

Soms heeft iemand meerdere woningen. Voor de woning die hoofdverblijf is geldt dan de eigenwoningregeling. Het kan ook voorkomen dat partners de beschikking hebben over meer dan één woning die hoofdverblijf zou kunnen zijn. Voor de eigenwoningregeling kan echter maar één woning als eigen woning gelden. In dat geval moeten de partners kiezen welke woning hoofdverblijf is en dus als eigen woning geldt. Tweede huizen en vakantiewoningen vallen dus niet onder de eigenwoningregeling. Deze woningen zijn belast in box 3.

Aanhorigheden

Tot de eigen woning behoren ook de zogenaamde aanhorigheden. Dat zijn gebouwen of grond die bij de woning horen, zoals een garage of schuur en de tuin. Die zaken staan de eigenaar van de woning namelijk ook ter beschikking.

> **Voorbeeld**
> Johan is eigenaar van een driekamerflat op de tweede verdieping van een flatgebouw. Onder de flat zijn garageboxen gebouwd. Eén van die garageboxen is eigendom van Johan. Er is nu sprake van een aanhorigheid. De garagebox maakt onderdeel uit van de eigen woning en vormt daar fiscaal gezien één geheel mee.

Tijdelijk eigendom van twee woningen

Soms heeft iemand voor korte duur twee woningen, bijvoorbeeld:
- er is een nieuwe woning in aanbouw of een bestaande woning gekocht, maar die is nog niet betrokken;
- de nieuwe woning is al betrokken, maar de oude woning is nog niet verkocht.

Verhuisregelingen

In bovengenoemde situaties heeft de eigenaar van slechts één woning de voordelen, terwijl hij van twee woningen de lasten heeft. De eigenwoningregeling kent speciale regels als sprake is van overgang van een oude eigen woning naar een nieuwe eigen woning. Hierdoor kan de eigenwoningregeling voor maximaal twee jaar gelden voor zowel de oude (te verkopen) woning als de nieuwe (in aanbouw of al gekochte) woning.

Dit heeft de volgende voordelen:
- bepaalde kosten blijven maximaal twee jaar voor beide woningen aftrekbaar in box 1;
- de woning die nog niet of niet meer het hoofdverblijf is, heeft een eigenwoningforfait van nihil.

Over het eigenwoningforfait leest u in het volgende onderdeel meer. Welke kosten aftrekbaar zijn, behandelen we bij onderdeel 5.4. Er gelden voorwaarden om van de speciale regels gebruik te maken.

Verkoop van de oude woning

Als iemand een woning te koop aanbiedt waarin hij niet meer woont, dan geldt deze woning toch als eigen woning als:
- deze woning in het kalenderjaar of in één van de twee voorafgaande kalenderjaren het hoofdverblijf was van de belastingplichtige;
- de woning sinds de verhuizing leeg staat;
- de belastingplichtige de woning daadwerkelijk te koop aanbiedt.

Aankoop van een nieuwe woning

Als iemand een nieuwe woning heeft gekocht waar hij nog niet woont, dan geldt deze woning toch als eigen woning als:
- de woning leegstaat;
- de woning uitsluitend bestemd is om in het kalenderjaar of in één van de daaropvolgende twee jaren het hoofdverblijf van de belastingplichtige te worden.

De eigen woning en echtscheiding

Een bijzondere situatie kan zich voordoen bij echtscheiding. Echtscheiding kan tot gevolg hebben dat één van de (voormalige) echtgenoten de woning verlaat. De voormalige gezamenlijke woning mag na het vertrek van één van beiden nog twee jaar de eigen woning blijven voor de vertrekkende partner. Dit is van belang als de vertrekkende partner de hypotheekrente betaalt. Voorwaarde is dat de achtergebleven partner de woning als eigen woning gebruikt. Als de vertrekkende partner eigenaar is van de woning, moet hij wel het eigenwoningforfait aangeven.

Voorbeeld
Chris en Karin zijn gehuwd. Zij wonen in een huis dat eigendom is van Chris. Na enkele jaren huwelijk gaan Chris en Karin in goed overleg uit elkaar. Karin blijft in het huis wonen. Chris verhuist naar een huurwoning. Chris betaalt de volledige hypotheekrente. Hij mag deze rente nog twee jaar aftrekken.

Eigenwoningforfait als rekenregel

Stel dat Chris en Karin bij de boedelscheiding - de verdeling van de bezittingen en schulden - overeenkomen dat het huis en de (hypotheek)schuld aan Chris worden toegewezen en dat Karin het woongenot heeft bij wijze van alimentatie. Twee jaar nadat Chris uit de woning is vertrokken, kan de woning voor hem niet meer als eigen woning gelden. Voor Chris betekent dit dat de woning en de schuld na die twee jaar overgaan naar box 3. De eigenwoningregeling is dan dus niet meer van toepassing. Het eigenwoningforfait geldt nog wel als rekenregel om de omvang van het woongenot als alimentatie te bepalen. Chris mag als alimentatie het eigenwoningforfait aftrekken. Het eigenwoningforfait geldt voor Karin als ontvangen alimentatie waarover zij belasting moet betalen.

Let op
De periode van twee jaar start op de dag dat men duurzaam gescheiden is gaan leven. Was dat eerder dan 1 januari 2001? Dan wordt de startdatum 1 januari 2001.

Verblijf in een AWBZ-instelling

Als de eigen woning voor een belastingplichtige niet meer het hoofdverblijf is doordat hij langdurig verblijft in een zorginstelling, zoals bedoeld in de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ), dan mag hij maximaal twee jaar gebruik blijven maken van de eigenwoningregeling. In die periode geldt het eigenwoningforfait en is de rente op de eigenwoningschuld aftrekbaar.

Het eigenwoningforfait

Als iemand een eigen woning heeft, moet hij het voordeel van die eigen woning tot zijn inkomen rekenen. Dit voordeel wordt belast in box 1 als inkomen uit werk en woning. Het voordeel is een percentage van de waarde van de eigen woning, het eigenwoningforfait. Hoe hoger de waarde van de eigen woning, hoe hoger het percentage is.
In de volgende tabel vindt u het voordeel uit eigen woning op jaarbasis.

Eigenwoningwaarde		**Voordeel op jaarbasis**
in euro's	**in guldens**	
tot € 12.500	tot f 27.546	nihil
> € 12.500 - € 25.000	> f 27.546 - f 55.093	0,30% van deze waarde
> € 25.000 - € 50.000	> f 55.093 - f 110.186	0,45% van deze waarde
> € 50.000 - € 75.000	> f 110.186 - f 165.278	0,60% van deze waarde
> € 75.000	> f 165.278	0,80% van deze waarde, maar ten hoogste € 7.800 *(of 17.189)*

De eigenwoningwaarde is de waarde van de eigen woning volgens de Wet waardering onroerende zaken, de WOZ. Deze waarde wordt vastgesteld door de gemeente op basis van de Wet waardering onroerende zaken. Elke vier jaar wordt de woning opnieuw getaxeerd. In tussenliggende jaren geldt de laatst vastgestelde WOZ-waarde.
Als iemand een deel van het jaar een eigen woning heeft, wordt het forfait tijdsevenredig berekend.

Voorbeeld
Asha betrekt op 1 mei 2001 een eigen woning met een waarde van € 62.000. Het voordeel op jaarbasis bedraagt 0,60% van € 62.000 = € 372.
Zij heeft het voordeel (woongenot) slechts 8 maanden gehad.
Het voordeel wordt daarom gesteld op 8/12 x € 372 = € 248.

Opdracht 5.1
Vincent heeft een grote erfenis gekregen. Hij koopt een vrijstaande villa voor € 1.400.000. De woning staat hem vanaf 1 juni 2001 als eigen woning ter beschikking. De WOZ-waarde van de villa is € 1.200.000.
Bereken het eigenwoningforfait dat Vincent over 2001 moet aangeven.

Verdeling eigenwoningforfait

Voor de verdeling van inkomsten uit eigen woning is het van belang of sprake is van een alleenstaande, samenwonende partners, of samenwonenden die niet elkaars fiscaal partner zijn.

Alleenstaande

Deze situatie is het meest simpel. De belastingplichtige geeft het eigenwoningforfait aan en trekt de kosten en lasten af die hij volgens de wet mag aftrekken.

Samenwonende (fiscale) partners

Verdeling bij partners

Samenwonende partners zijn vrij om bepaalde aftrekposten en inkomsten onderling te verdelen. Voor de eigen woning geldt dat zij het saldo van de inkomsten uit de eigen woning (zoals het eigenwoningforfait) en de aftrekposten (zoals de hypotheekrente) kunnen verdelen. Elke verdeling is toegestaan, zolang zij samen maar 100% aangeven. Het is niet toegestaan dat de ene partner het eigenwoningforfait aangeeft, terwijl de andere partner de kosten aftrekt. Als de aftrekbare kosten alleen bestaan uit hypotheekrente is het saldo het eigenwoningforfait min de betaalde hypotheekrente.

Voorbeeld
Cees en Carolien zijn partners. Zij wonen in een huis met een eigenwoningforfait van € 600. Aan hypotheekrente is betaald: € 5.000. Het saldo is dus: € 600 - € 5.000 = - € 4.400. Dit saldo mogen zij willekeurig verdelen: aan Cees bijvoorbeeld - € 2.000 en aan Carolien dan - € 2.400.

Samenwonenden die niet fiscaal partner zijn

Verdeling bij niet-partners

Hier gaat het over twee personen die in hetzelfde huis wonen, maar fiscaal niet als partners aangemerkt willen of kunnen worden. Deze personen mogen het verschil van de inkomsten uit eigen woning niet willekeurig verdelen omdat zij fiscaal individueel worden behandeld. Als de woning gezamenlijk eigendom is, bepaalt de eigendomsverhouding welk deel ieder moet aangeven.

Voorbeeld
Pieter en Ingrid hebben samen een eigen woning. Pieter is voor eenderde en Ingrid voor tweederde eigenaar. De woning heeft een WOZ-waarde van € 150.000. Het eigenwoningforfait van de woning bedraagt 0,80% van € 150.000 = € 1.200. Pieter moet aangeven: 1/3 x € 1.200= € 400; en Ingrid 2/3 x € 1.200 = € 800.

Overheidsbijdragen voor de eigen woning

De meest voorkomende rijksbijdragen eigen woning zijn: premie A en premie B subsidies. Alleen periodieke bijdragen zijn belast, eenmalige bijdragen zijn niet belast. De periodieke uitkering, is belast bij degene die er recht op heeft. Dit is degene die op de subsidiebeschikking staat vermeld. De uitkering kan dus niet willekeurig aan partners worden toegedeeld.

Kapitaalverzekering eigen woning

In dit onderdeel leest u eerst wat een kapitaalverzekering is. Daarna worden de specifieke kenmerken van de kapitaalverzekering eigen woning behandeld.

Wat is een kapitaalverzekering?

Een kapitaalverzekering is een levensverzekering waarbij iemand periodiek premie betaalt om na een aantal jaren een kapitaal uitgekeerd te krijgen. Een manier om geld opzij te zetten voor later dus. De meeste kapitaalverzekeringen worden afgesloten bij een hypotheek, bijvoorbeeld een spaarhypotheek of een levenhypotheek. Deze kapitaalverzekeringen keren een bedrag uit bij in leven zijn op een bepaalde einddatum of bij eerder overlijden van de verzekerde.

Een kapitaalverzekering werkt meestal als volgt:
- De belastingplichtige betaalt een aantal jaar premies aan een verzekeringsmaatschappij of aan een tussenpersoon. In veel gevallen betaalt hij maandelijks of jaarlijks een premiebedrag.
- In het contract is vastgelegd wie de uitkering ontvangt. Dat kan bijvoorbeeld de belastingplichtige zelf zijn of zijn partner.
- Op een bepaald moment wordt in één keer een bepaald bedrag ontvangen. Dit bedrag bestaat doorgaans uit de betaalde premies en het rendement op die premies.

Rente-element

De verzekeringsmaatschappij belegt het geld, waardoor er rendement kan worden behaald op de premies. Het deel van de uitkering dat boven de betaalde premies wordt uitgekeerd, heet het rentebestanddeel of rente-element in een kapitaaluitkering.

Voorbeeld
Henk sluit bij een verzekeringsmaatschappij een kapitaalverzekering. Hij moet hierdoor 30 jaar lang een jaarlijkse premie betalen van € 5.000. Als hij na 30 jaar nog leeft, keert de verzekeringsmaatschappij een kapitaal uit van € 250.000. We berekenen het rentebestanddeel dan als volgt. Totaal is aan premies betaald: 30 x € 5.000 = € 150.000.
Het rentebestanddeel in de uitkering is dan: € 250.000 -/- € 150.000 = € 100.000.

Vrijstelling kapitaaluitkering

Een kapitaalverzekering kan aantrekkelijk zijn omdat onder bepaalde voorwaarden de kapitaaluitkering geheel of gedeeltelijk is vrijgesteld. Dat betekent dat iemand over het rente-element in de uitkering geen of minder belasting hoeft te betalen. Er zijn verschillende soorten kapitaalverzekeringen. In dit onderdeel behandelen we alleen de kapitaalverzekeringen eigen woning en de vrijstellingen die daarvoor gelden. Deze kapitaalverzekeringen vallen in box 1. Alle andere kapitaalverzekeringen behoren tot box 3.

Belangrijk is dat u onthoudt dat het bedrag van de vrijstelling gedurende het leven van een persoon slechts éénmaal gebruikt kan worden. Als een deel van de vrijstelling is gebruikt, dan blijft voor een andere kapitaalverzekering alleen het restant over.

Voorbeeld
Erik heeft een eigen woning met een daaraan gekoppelde kapitaalverzekering. Zijn (levenslange) maximale vrijstelling bedraagt € 125.500. Op een zeker moment verkoopt Erik de eigen woning. Hij maakt daarbij gebruik van een vrijstelling kapitaalverzekering van € 40.000. In de toekomst kan hij dan nog gebruikmaken van een vrijstelling van € 125.500 - € 40.000 = € 85.500.

Wat is een kapitaalverzekering eigen woning?

Er kan alleen sprake zijn van een kapitaalverzekering eigen woning als een belastingplichtige een eigen woning heeft. Als dat het geval is, kan hij een bestaande of nieuw af te sluiten kapitaalverzekering koppelen aan die eigen woning. Voorwaarde is ook dat de verzekering is afgesloten bij een professionele verzekeraar.

In de polis moet staan:
- dat de begunstigde, de persoon die de uitkering krijgt, deze zal gebruiken voor de aflossing van schulden voor het aankopen van de eigen woning. Het adres van de eigen woning moet worden genoemd. Het moet een eigen woning zijn van de verzekeringnemer, zijn echtgenoot of de persoon met wie hij duurzaam een gezamenlijke huishouding voert.

Bandbreedte-eis

- dat minimaal 15 jaar, of tot het overlijden van de verzekerde, jaarlijkse premies worden betaald en dat de hoogste premie niet meer mag bedragen dan het tienvoud van de laagste premie. Dit heet de bandbreedte-eis.
- dat de verzekering recht geeft op een eenmalige kapitaaluitkering bij leven of overlijden van de verzekeringnemer, zijn echtgenoot of de persoon met wie hij duurzaam een gezamenlijke huishouding voert.

Is het gunstig om een voor 1 januari 2001 bestaande kapitaalverzekering te koppelen aan de eigen woning?

Een kapitaalverzekering die voor 1 januari 2001 is afgesloten, is fiscaal gezien nooit gekoppeld aan een eigen woning. Ook niet bij een spaar- of levenhypotheek omdat de eigen woning niet vermeld is in de polis. Belastingplichtigen kunnen uiterlijk bij hun aangifte over 2001 beslissen om hun bestaande kapitaalverzekering te koppelen aan de eigen woning of niet. De kapitaalverzekering valt dan, met terugwerkende kracht, vanaf 1 januari 2001 in box 1 als kapitaalverzekering eigen woning. De keuze om een bestaande kapitaalverzekering te koppelen kan ook later dan de aangifte over 2001 worden gedaan. Dan is er alleen geen terugwerkende kracht. De kapitaalverzekering valt dan vanaf 1 januari 2001 in box 3 tot er gekozen wordt voor koppeling.

Het is vaak gunstig om een bestaande kapitaalverzekering niet te koppelen aan de eigen woning. Er hoeft dan ook niets te worden veranderd in de polis. Als de kapitaalverzekering niet wordt gekoppeld aan de eigen woning, valt het opgebouwde vermogen in box 3. Er zijn echter situaties waarin kapitaalverzekeringen in box 3 zijn vrijgesteld van belastingheffing. Die situaties hebben te maken met het overgangsrecht tussen het oude en nieuwe belastingstelsel. Dit overgangsrecht is ingewikkeld en behandelen we daarom hier niet verder. Als een belastingplichtige vraagt of hij zijn kapitaalverzekering wel of niet moet koppelen, kunt u hem het beste contact op laten nemen met zijn verzekeringsmaatschappij of tussenpersoon.

Als iemand kiest om een bestaande kapitaalverzekering wel te koppelen aan de eigen woning, dan gelden voor hem de regels voor de kapitaalverzekering eigen woning. Over deze regels leest u hierna meer.

Vrijstelling kapitaalverzekering eigen woning

Een uitkering uit een kapitaalverzekering eigen woning is onder bepaalde voorwaarden geheel of gedeeltelijk vrijgesteld. De hoogte van de vrijstelling is afhankelijk van de periode waarover premie is betaald:
- Als minimaal 15 jaar premie is betaald, bedraagt de vrijstelling: € 28.500 *(of f 62.806)*.
- Als minimaal 20 jaar premie is betaald, bedraagt de vrijstelling: € 125.500 *(of f 276.566)*.

De vrijstellingen kunnen niet bij elkaar worden opgeteld. De totale vrijstelling is dus nooit meer dan € 125.500 *(of f 276.566)*. De vrijstelling geldt voor de gehele uitkering, dus voor de premies en het rendement. Daarnaast is de vrijstelling afhankelijk van de hoogte van de eigen-woningschuld. De vrijstelling is nooit groter dan het bedrag van de schuld op het tijdstip van de kapitaaluitkering.

Opdracht 5.2
Ruud is in het bezit van een eigen woning. Hierop rust een hypothecaire schuld van € 80.000. Hij sluit bij een verzekeringsmaatschappij een kapitaalverzekering. Deze voldoet aan alle voorwaarden voor de kapitaalverzekering eigen woning. De verzekering heeft een looptijd van 20 jaar. Ruud betaalt elk jaar € 3.000 aan premie. Na 20 jaar keert de verzekeringsmaatschappij op de polis € 100.000 uit.
Heeft Ruud recht op een vrijstelling? Zo ja, voor welk bedrag?

Werking van de vrijstelling bij partners

Hoe de vrijstelling werkt bij fiscale partners, is afhankelijk van het tijdstip van de uitkering: bij overlijden of bij in leven zijn van de partner.

Uitkering bij overlijden partner

De kapitaalverzekering wordt uitgekeerd als één van de partners overlijdt. De vrijstelling van de langstlevende partner wordt dan verhoogd met het bedrag dat de overleden partner tijdens zijn leven nog niet heeft gebruikt. Dit is echter maximaal het bedrag van de uitkering door het overlijden van de partner.

Voorbeeld
Theo en Sara Voet hebben beiden een kapitaalverzekering eigen woning afgesloten. Theo heeft een verzekering afgesloten op het leven van Sara, die hem een uitkering geeft van € 100.000 na dertig jaar of als Sara eerder overlijdt. Sara heeft hetzelfde gedaan op het leven van Theo: een uitkering van € 100.000 na dertig jaar of als Theo eerder overlijdt.
Theo overlijdt, waardoor Sara een uitkering van € 100.000 krijgt uit haar eigen polis. Zij kan daarbij gebruikmaken van de vrijstelling van Theo. Zonder nadere regeling zou Thea anders, als zij haar eigen vrijstelling zou moeten gebruiken, vanaf dat moment nog maar een vrijstelling hebben van € 125.500 – € 100.000 = € 25.500.

Nu mag Sara echter ook het nog resterende vrijstellingsbedrag van Theo overnemen. Als Theo nog nooit een vrijstelling heeft gebruikt, dan geldt een vrijstelling van € 100.000. De vrijstelling kan namelijk niet hoger zijn dan het bedrag van de kapitaaluitkering. De resterende vrijstelling van Theo van € 25.500 vervalt. Sara behoudt haar eigen vrijstelling van € 125.500.

Let op
De uitkering van € 100.000 moet wel worden gebruikt om de eigen-woningschuld af te lossen.

Uitkering bij leven partner

Partners kunnen de vrijstelling dubbel gebruiken. Dit gebeurt echter niet automatisch: de vrijstelling geldt immers per verzekerde. Om de vrijstelling dubbel te gebruiken, moeten beide partners in de polis als verzekeringnemer (of onherroepelijk begunstigde) zijn aangewezen. Ook moeten ze beiden een kapitaaluitkering ontvangen. Als zowel Theo als Sara (van het voorbeeld hiervoor) na dertig jaar nog leven, keren beide polissen € 100.000 uit. Beiden kunnen dan gebruik maken van een vrijstelling van € 100.000.

Vrijstelling en rente-element

Toedeling premie

De kapitaaluitkering is onbelast als deze kleiner of gelijk is aan de vrijstelling. Is de kapitaaluitkering hoger dan de vrijstelling, dan moeten we berekenen hoe groot het bedrag aan te belasten rente is. Niet het hele verschil tussen de uitkering en de vrijstelling is dan belast. Voor de hele kapitaalverzekering is premie betaald: zowel voor het vrijgestelde deel als het niet-vrijgestelde deel. Van het niet-vrijgestelde bedrag kan het premiebedrag dat aan dat deel is toe te rekenen worden afgetrokken.

Voorbeeld
Maria Valk heeft een kapitaaluitkering van € 300.000. Zij heeft nog een vrijstelling over van € 125.000. Zij heeft in totaal € 120.000 aan premie betaald. Het niet-vrijgestelde bedrag is dus: € 300.000 - € 125.000 = € 175.000. Hierin zit een bedrag aan te belasten rente. Van de totaal betaalde premie heeft een deel betrekking op het vrijgestelde bedrag (€ 125.000). Van het niet-vrijgestelde bedrag moet het bedrag aan betaalde premie dat daaraan is toe te rekenen worden afgetrokken. Het niet-vrijgestelde deel bedraagt 175/300 gedeelte van de uitkering. Hieraan moet dus ook 175/300 gedeelte van de totale premie worden toegerekend: ofwel 175/300 x € 120.000 = € 70.000.
De te belasten rente bedraagt dan: € 175.000 - € 70.000 = € 105.000.

Opdracht 5.3
Chris heeft in 2001 een kapitaalverzekering eigen woning afgesloten. Hij betaalt 25 jaar lang jaarlijks € 3.000 aan premie. In 2026 wordt op die polis een bedrag uitgekeerd van € 120.000. Met dit bedrag lost Chris de hypothecaire lening van € 90.000 af. Voor de € 30.000 die resteert, koopt hij een boot.
Geef aan wat de fiscale gevolgen zijn van de uitkering uit de kapitaalverzekering.

Omzetting van polissen

Omzetting van een kapitaalverzekering eigen woning in een andere kapitaalverzekering eigen woning kan zonder fiscale gevolgen plaatsvinden. De tweede verzekering wordt dan gezien als een voortzetting van de eerste. Natuurlijk moet de tweede polis wel aan de voorwaarden blijven voldoen. De premielooptijd van de oude polis telt dan mee en de bandbreedte-eis geldt voor de premies op beide polissen. Hierdoor hoeft bij een omzetting niet afgerekend te worden over het rente-element dat is opgebouwd in de oude polis.

Voorbeeld
Jolanda heeft een kapitaalverzekering eigen woning afgesloten met een looptijd van 15 jaar. De polis keert na 15 jaar een bedrag uit van € 100.000. De jaarlijks premie bedraagt € 3.000. Vanwege de looptijd van de verzekering (15 jaar premiebetaling) heeft Jolanda recht op een maximale vrijstelling van € 28.500.
Jolanda heeft 12 jaar premie betaald en krijgt bezoek van haar verzekeringadviseur. Deze adviseert haar een nieuwe kapitaalverzekering af te sluiten waarop nog 8 jaar premie moet worden betaald en die verder een voortzetting is van de oude polis. Het verzekerd (uit te keren) kapitaal van de nieuwe polis bedraagt € 125.000. Dit is ook het bedrag van haar hypotheek. Aan premie moet Jolanda € 6.000 per jaar betalen.
Als Jolanda deze polis afsluit en 8 jaar premie heeft betaald, heeft zij recht op een vrijstelling van maximaal € 125.500. Als de voortgezette polis straks € 125.000 uitkeert, en dit bedrag wordt gebruikt om de hypotheekschuld af te lossen, is dat hele bedrag vrijgesteld. Er is dan namelijk 20 jaar premie betaald en dan geldt een hogere vrijstelling dan bij 15 jaar. De hoogste premie is slechts twee maal het bedrag van de laagste premie, waardoor ook aan de bandbreedte-eis is voldaan.

Verhuizing en kapitaalverzekering eigen woning

Fictieve uitkering

Hiervoor heeft u gelezen aan welke voorwaarden een kapitaalverzekering eigen woning moet voldoen. Als de polis niet meer aan deze voorwaarden voldoet, wordt de polis behandeld alsof die is uitgekeerd, ook al is dit in werkelijkheid niet zo. Dit heet ook wel fictieve uitkering. Er is niet alleen sprake van een fictieve uitkering als de polis niet meer aan de voorwaarden voldoet, maar bijvoorbeeld ook als de polis wordt afgekocht of verkocht, of bij emigratie.

Bij een fictieve uitkering gaat de wet ervan uit dat de kapitaalverzekering wordt uitgekeerd. Deze uitkering is gelijk aan de waarde in het economisch verkeer op het moment van fictieve uitkering. Er moet dan in principe belasting betaald worden over het rente-bestanddeel in de fictieve uitkering. Het rente-bestanddeel is in dit geval het bedrag van de uitkering (de waarde in het economisch verkeer) min de betaalde premies. Er is dan geen vrijstelling mogelijk.

Uitzondering

Bij verhuizing binnen Nederland van een eigen woning naar een huurwoning zou een fictieve uitkering moeten plaatsvinden. Er is dan immers geen sprake meer van een eigen woning. Maar voor verhuizing en emigratie

wordt soms een uitzondering gemaakt en vindt er geen fictieve uitkering plaats. Het is namelijk niet de bedoeling dat een verhuizing wordt belemmerd door fiscale regels. In de volgende situaties, die hierna worden behandeld, hoeft dan ook geen belasting te worden betaald:
- verhuizing van een eigen woning naar een andere eigen woning;
- verhuizing van een huurwoning naar een eigen woning;
- verhuizing van een eigen woning naar een huurwoning;
- tijdelijke verhuizing van een eigen woning naar een huurwoning.

In deze cursus wordt niet verder ingegaan op de uitzondering bij emigratie.

Voorbeeld
Mustapha heeft een kapitaalverzekering eigen woning. In de polis staat dat hij 20 jaar premie zal betalen en wel € 2.500 per jaar. Na 8 jaar premiebetaling verhuist hij naar een huurwoning. De waarde van de polis bedraagt op dat moment € 25.000. Mustapha laat de kapitaalverzekering doorlopen en lost de schuld op de eigen woning af uit de verkoopopbrengst van die woning. Door de verkoop is sprake van een fictieve uitkering. Er is namelijk geen eigen woning meer waar de kapitaalverzekering aan gekoppeld kan worden. Bovendien heeft Mustapha de schuld op de eigen woning niet afbetaald uit de kapitaalverzekering. Zonder aanvullende maatregelen zou Mustapha belasting moeten betalen over het rentebestanddeel in de fictieve uitkering.

Opdracht 5.4
Bereken het rentebestanddeel uit het voorbeeld hierboven zonder rekening te houden met aanvullende maatregelen.

Verhuizing van een eigen woning naar een andere eigen woning

Als een huiseigenaar verhuist naar een nieuwe eigen woning, dan heeft hij nog steeds een eigen woning. Het enige dat verandert is dat het nu een andere eigen woning is. De kapitaalverzekering kan worden voortgezet met de nieuwe eigen woning. Dit gebeurt zonder fiscale gevolgen: er hoeft niet te worden afgerekend.

Verhuizing van een huurwoning naar een eigen woning

Bij een verhuizing van een huurwoning naar een eigen woning is niets bijzonders aan de hand. Men koopt een eigen woning en kan een kapitaalverzekering afsluiten voor de aflossing van de eigenwoningschuld. Als de kapitaalverzekering aan de wettelijke voorwaarden voldoet is het een kapitaalverzekering eigen woning.

Er is wel iets bijzonders aan de hand als men een lopende kapitaal-verzekering wil koppelen aan de eigen woning. De waarde van zo'n lopende kapitaalverzekering is al een aantal jaren belast geweest in box 3.
Dit kan niet anders, omdat niet eerder sprake was van een eigen woning. Dan kan er dus ook nooit sprake zijn van een kapitaalverzekering eigen woning. De meeste andere kapitaalverzekeringen worden namelijk belast in box 3. In bovenstaande situatie geldt een bijzondere regeling om te voorkomen dat het rente-element dubbel belast wordt. Naast de jaarlijkse belastingheffing in box 3 zou bij uitkering van de kapitaalverzekering nogmaals over het rente-element belasting geheven worden. Dit is niet de bedoeling. De bijzondere regeling is behoorlijk ingewikkeld en wordt hier

verder niet behandeld. Als iemand u vraagt wat de gevolgen zijn van het koppelen van een bestaande kapitaalverzekering aan een eigen woning, verwijs hem dan door naar de belastingeenheid waar hij onder valt.

Verhuizing van een eigen woning naar een huurwoning

Als een huiseigenaar verhuist naar een huurwoning, heeft hij geen eigen woning meer. Als de schuld op de eigen woning niet wordt afbetaald uit de kapitaalverzekering, is er eigenlijk sprake van een fictieve uitkering. Zie het eerdere voorbeeld van Mustapha. De kapitaalverzekering gaat over van box 1 naar box 3. Daarbij moet in principe belasting betaald worden over het opgebouwde rendement. Voor dit geval is echter een uitzondering gemaakt: er is toch recht op de hoge vrijstelling van € 125.500 *(f 276.566)*. Voorwaarde is wel dat de vrijstelling nog niet eerder is gebruikt. De vrijstelling mag ook worden gebruikt als er nog geen 15 of 20 jaar premies zijn betaald en ook als de kapitaaluitkering niet wordt gebruikt voor de aflossing van de hypotheekschuld. Wel moet voldaan worden aan de bandbreedte-eis, dat wil zeggen dat de hoogste premie niet meer mag zijn dan het tienvoud van de laagste premie. Bij een verhuizing van een eigen woning naar een huurwoning is het werkelijk aantal jaren dat premie is betaald dus niet van belang.

Let op
Deze versoepeling geldt alleen voor kapitaalverzekeringen die nog niet bestonden op 1 januari 2001.

Opdracht 5.5
Simon heeft in 2002 een eigen woning gekocht. Hij sluit tegelijkertijd een kapitaalverzekering eigen woning af. In 2012 verkoopt hij zijn eigen woning en verhuist naar een huurwoning. Hij lost zijn hypotheek af met de verkoopopbrengst en laat zijn kapitaalverzekering eigen woning doorlopen. De polis heeft een looptijd van 30 jaar en heeft bij de verhuizing een waarde van € 100.000. Aan premie heeft Simon op dat moment in totaal € 75.000 betaald. Na dertig jaar wordt op de polis € 200.000 uitgekeerd.
Wat zijn de fiscale gevolgen van de verhuizing van Simon?

Tijdelijke verhuizing van een eigen woning naar een huurwoning

Het komt voor dat een belastingplichtige zijn eigen woning verkoopt en tijdelijk een huurwoning betrekt en daarna pas verhuist naar een nieuwe eigen woning. Dan is in principe dezelfde versoepeling van toepassing als in de vorige paragraaf. Als de belastingplichtige binnen drie jaar weer verhuist naar een eigen woning, geldt een bijzondere bepaling voor de vrijstelling kapitaalverzekering. Deze bijzondere regeling is ingewikkeld en wordt hier verder niet uitgelegd.

Aftrekbare kosten eigen woning

Bij een eigen woning zijn de volgende kosten aftrekbaar:
- de rente en kosten van geldleningen voor de aanschaf, het onderhoud of de verbetering van de eigen woning;
- periodieke betalingen voor erfpacht, opstal of beklemming;
- de rente van schulden voor de afkoop van rechten van erfpacht, opstal of beklemming.

Hierna gaan we verder in op deze drie categorieën.

Rente en kosten van geldleningen

Aftrekbare rente

Allereerst is de rente over een geldlening voor aankoop, onderhoud of verbetering van de eigen woning in box 1 aftrekbaar. Het is niet van belang of sprake is van een hypothecaire geldlening of een andere geldlening, zolang de lening maar betrekking heeft op de eigen woning.

Hypotheek

Vaak is sprake van een hypothecaire geldlening. Dan is het huis de zekerheid (onderpand) voor degene (meestal de bank) van wie het geld is geleend. In zo'n situatie wordt er een aparte overeenkomst opgemaakt: de hypotheekakte. Degene die het geld leent (de eigenaar van het huis), is de hypotheekverstrekker. Hij geeft zijn huis in onderpand. Degene die het geld uitleent (de bank), is de hypotheeknemer. De hypotheekakte wordt opgemaakt door een notaris en vervolgens wordt in het kadaster aantekening gemaakt van de hypotheek. Het kadaster is een register waarin onder andere staat vermeld wie eigenaar is van een bepaalde onroerende zaak en wat de hypotheekgegevens van die onroerende zaak zijn.

Let op
Rente is niet aftrekbaar als de (hypotheek)rente is betaald voor een lening waarmee consumptieve uitgaven zijn gekocht. U kunt hierbij denken aan een auto of een boot. Een uitzondering geldt voor schulden die per 31 december 1995 verzekerd waren door een hypotheek op de eigen woning. De rente voor dergelijke hypotheekschulden is aftrekbaar ongeacht waarvoor de leningen zijn gebruikt. Wel moeten de schulden op 1 januari 2001 nog steeds verzekerd zijn door een hypotheek op dezelfde woning.

Aftrekbare kosten

Daarnaast zijn alle kosten voor het verkrijgen van een geldlening voor de eigen woning aftrekbaar. Kosten voor de aankoop van het huis zijn niet aftrekbaar.

Aftrekbaar zijn:
- de (hypotheek)rente;
- taxatiekosten voor de hypothecaire geldlening (de bank wil bijvoorbeeld een taxatierapport van de waarde van het huis om te beoordelen hoeveel geld ze willen uitlenen);
- notariskosten en kadastrale rechten voor de hypotheekakte;
- boeterente bij vervroegde aflossing;
- afsluitprovisie.
  De afsluitprovisie mag in één keer afgetrokken worden, als de provisie niet meer bedraagt dan 1,5% van de geldlening, met een maximum van € 3.630 *(of f 8.000)*. Is de afsluitprovisie hoger, dan is voor het meerdere sprake van vooruitbetaalde rente. Dit wordt hierna nog apart behandeld.

Niet aftrekbaar zijn onder meer:
- notariskosten en kadastrale rechten voor de leveringsakte van het huis;
- overdrachtsbelasting;
- makelaarskosten in verband met de aankoop.

Opdracht 5.6
Simone heeft op 1 juni 2001 een huis gekocht in Apeldoorn. Het huis kostte haar, exclusief de notaris- en overdrachtskosten, € 240.000.
Zij heeft hiervoor de volgende kosten gemaakt:
- koopprijs huis: € 240.000;
- overdrachtsbelasting: 6% = € 14.400;
- notariskosten en kadastraal recht leveringsakte: € 2.600;
- makelaarskosten € 3.000.

Simone heeft zelf geen geld, maar ze heeft wel een rijke moeder. Simone sluit met haar moeder een overeenkomst van geldlening, eveneens op 1 juni 2001. Zij leent van haar moeder € 260.000, zodat zij bovengenoemde kosten kan voldoen. Zij is aan haar moeder 5% rente verschuldigd. Deze rente moet ze per half jaar, achteraf, betalen.
Vraag: welk bedrag mag Simone over 2001 aftrekken in box 1 bij de inkomsten uit eigen woning?

Periodieke betalingen voor erfpacht, opstal of beklemming

Aftrek erfpachtcanon

Periodieke betalingen voor erfpacht, opstal of beklemming mogen als kosten op de inkomsten uit eigen woning worden afgetrokken. We beperken ons in deze cursus tot de periodieke betaling voor erfpacht. Opstal of beklemming zullen we niet vaak tegenkomen.
Wat is erfpacht? Erfpacht is het recht om een onroerende zaak te gebruiken, waarbij de duur van dat recht niet is gebonden aan het leven van de erfpachter. Bij de eigen woning gaat het om de ondergrond van de woning. Die grond is geen eigendom van de eigenaar van de woning, maar bijvoorbeeld van de gemeente. Voor het pachten van de grond betaalt de erfpachter dan jaarlijks een vergoeding aan de gemeente. Deze vergoeding kan hij aftrekken. De erfpachtvergoeding wordt ook wel canon of erfpachtcanon genoemd.

Rente van schulden die zijn aangegaan voor de afkoop van rechten van erfpacht, opstal of beklemming
Ook hier beperken we ons tot de afkoop van het recht van erfpacht. Vaak bestaat de mogelijkheid het erfpachtrecht voor een bepaalde periode af te kopen. In plaats van ieder jaar een bepaald bedrag aan bijvoorbeeld de gemeente te moeten betalen, betaalt iemand een bedrag ineens: een afkoopsom. Die persoon wordt dan weliswaar geen eigenaar van de grond, dat blijft in dit geval de gemeente, maar fiscaal wordt hij wel als eigenaar beschouwd. Dit houdt in dat het bedrag van de afkoopsom niet aftrekbaar is. Als een afkoopsom van het recht van erfpacht wordt voldaan door een geldlening, is de rente die op die lening wordt betaald wel aftrekbaar.

Beperking renteaftrek geldlening eigen woning tot 30 jaar
In dit onderdeel behandelen we de volgende onderwerpen:
- 30-jaarstermijn
- aankoop andere woning
- tussentijdse leningen
- volgende leningen

30-jaarstermijn

In het nieuwe belastingstelsel is de periode waarover iemand rente van geldleningen van de eigen woning kan aftrekken, beperkt tot 30 jaar. De 30-jaarstermijn geldt ook voor de rente van schulden die iemand is aangegaan voor de afkoop van erfpacht, opstal of beklemming. Als over een periode

van 30 jaar renteaftrek is verleend en de geldlening loopt nog door, dan gaat die schuld naar box 3. De renteaftrek in box 1 vervalt dan.
Als er op 1 januari 2001 al een schuld bestaat, telt de looptijd vóór die periode niet mee. Voor die schulden begint de termijn van 30 jaar te lopen op 1 januari 2001.

Aankoop andere woning

Voor de extra schuld door aankoop van een duurdere woning, geldt ook een termijn van 30 jaar.

Voorbeeld
Theo koopt in 2002 een eerste eigen woning voor € 200.000. De koopsom financiert hij met een hypothecaire lening van € 200.000. De looptijd van de lening is 30 jaar. De lening loopt dus tot 2032. De rente bedraagt 6% per jaar. Theo kan 30 jaar lang per jaar een bedrag aan rente aftrekken van 6% van € 200.000 = € 12.000.
In 2012 koopt Theo een grotere woning. Hij verkoopt de oude woning en lost de oorspronkelijke hypotheek helemaal af. Op dat moment heeft hij 10 jaar rente betaald op die hypotheek. Hij sluit een nieuwe hypotheek af van € 600.000, eveneens tegen 6% rente. Ook deze hypotheek loopt 30 jaar; dus tot 2042.
Voor de renteaftrek wordt de nieuwe hypotheek nu gesplitst: over € 200.000 heeft Theo al 10 jaar renteaftrek gekregen; hij krijgt hierover nog 20 jaar renteaftrek. Over het extra geleende bedrag, € 400.000, krijgt hij 30 jaar rente aftrek. Hij krijgt 20 jaar lang een renteaftrek van 6% over € 600.000; = € 36.000 per jaar. In het jaar 2032 vervalt de renteaftrek over € 200.000. Dit schuldbedrag gaat naar box 3. Hij heeft dan nog 10 jaar een renteaftrek van 6% over € 400.000.

Tussentijdse aflossingen

Aflossingen

Tussentijdse gedeeltelijke aflossingen hebben geen invloed op het verstrijken van de 30-jaarstermijn. De termijn loopt door. Bij volledige aflossing van een lening, stopt de looptijd van de 30-jaarstermijn echter wel. Wanneer later opnieuw een lening wordt afgesloten, loopt voor de oorspronkelijke hoofdsom vanaf dat moment de termijn weer door. Voor het meerdere begint een nieuwe termijn van 30 jaar.

Voorbeeld
Wim heeft in 2002 een lening van € 200.000 afgesloten. Hij lost hierop € 5.000 per jaar af. In 2007 lost hij het restant van € 180.000 af. Dan zijn er dus 5 jaren van de 30-jaarstermijn verstreken. In 2010 koopt Wim een nieuw huis en leent daarvoor € 500.000. Hij heeft dan voor een bedrag van € 200.000 nog een termijn van 25 jaar renteaftrek. De tussentijdse aflossingen hadden geen invloed. De volledige aflossing na vijf jaar heeft de looptijd wel stilgezet. Voor het extra bedrag van € 300.000 begint een nieuwe termijn van 30 jaar.

Volgende leningen

Tweede lening

Het komt regelmatig voor dat naast een eerste lening voor de aankoop van een huis, iemand later een tweede geldlening aangaat voor de financiering van verbetering of onderhoud van de eigen woning. Dan gaat voor de tweede lening altijd een aparte termijn van 30 jaar lopen. Ook als op de eerste lening is afgelost.

Opdracht 5.7
Fred koopt op 1 februari 2001 een eigen woning voor € 250.000. Hij financiert het gehele aankoopbedrag met een hypothecaire geldlening met een looptijd van 40 jaar. De rente bedraagt 6% per jaar en moet per maand worden betaald. Op 1 februari 2011 trekt Fred in bij zijn vriendin, die in een riant huurhuis woont. Fred verhuurt zijn woning. Na 12 jaar te hebben samengewoond (het is dan inmiddels in 2023), komt aan de relatie een einde. Fred verlaat de gezamenlijke huurwoning, maar heeft het geluk dat zijn verhuurde woning net leeg staat. Hij trekt er zelf weer in. De woning moet echter worden gerenoveerd. Om dit te financieren sluit Fred een gewone lening bij zijn broer van € 40.000. De lening heeft een looptijd van 30 jaar. De rente bedraagt 7% per jaar, per maand te voldoen.
Het is het jaar 2039. Fred vult zijn aangiftebiljet inkomstenbelasting over het jaar 2038 in. Welk bedrag aan rente mag Fred in box 1 aftrekken?

Bijzondere situaties

In dit onderdeel gaan we in op de volgende onderwerpen:
- niet-aftrekbare rente;
- vooruitbetaalde rente;
- afsluitprovisie.

Niet-aftrekbare rente

Rente over een lening is niet aftrekbaar, als die lening is afgesloten om de rente op schulden voor de eigen woning te kunnen betalen.

Voorbeeld
Kees heeft een eigen woning met een hypothecaire lening van € 180.000. Hij is per jaar 6% rente verschuldigd, ofwel € 10.800. Kees verkeert in financiële problemen en kan die rente niet betalen. Hij sluit een tweede hypothecaire lening af van € 20.000. Hierover is hij ook 6% rente verschuldigd, ofwel € 1.200 per jaar. Met het geld van de tweede hypothecaire lening, betaalt hij de rente van de eerste hypothecaire lening (€ 10.800). De rente van € 10.800 is aftrekbaar. De rente van € 1.200 op de tweede hypothecaire lening is niet aftrekbaar. Deze lening is namelijk niet aangegaan voor de financiering van de eigen woning. De schuld gaat dus naar box 3.

Vooruitbetaalde rente

We spreken van vooruitbetaalde rente als sprake is van rente over tijdvakken na afloop van het kalenderjaar waarin de rente is betaald.
We kennen twee situaties:

a. Vooruitbetaalde rente over tijdvakken die eindigen na 30 juni van het volgend jaar.

In deze situatie is alleen de rente over het kalenderjaar zelf aftrekbaar. De vooruitbetaalde rente die niet aftrekbaar is, telt mee in de jaren waarvoor de vooruitbetaling geldt. Gedeelten van een jaar tellen daarbij als een heel jaar.

Voorbeeld
Sandra koopt een huis om zelf in te gaan wonen. Zij sluit een hypothecaire lening van € 160.000 tegen 5% rente. Op 1 december 2001 betaalt zij de rente voor 1,5 jaar vooruit: voor de periode tot en met mei 2003. Zij betaalt dus: 5% van € 160.000 = € 9.000 x 1,5 = € 13.500.
In 2001 is aftrekbaar: de rente over 1 maand (december) of wel 1/12 x € 9.000 = € 750. Resteert: € 13.500 - € 750 = € 12.750. Nu telt de regel dat de periode in 2003, 6 maanden, als een heel jaar wordt geteld. Die € 12.750 gaat dus over 2 volle jaren. Per jaar is dat € 6.375. Daarom is over 2002 aftrekbaar: € 6.375 en dus niet 12 x € 750, ofwel € 9.000. Over 2003 is vanzelfsprekend ook € 6.375 aftrekbaar.

b. Vooruitbetaalde rente over tijdvakken die eindigen vóór 1 juli van het volgend jaar.

De periode waarover in een volgend kalenderjaar vooruitbetaald wordt, is niet meer dan zes maanden. Dan is de rente in het jaar van betaling toch geheel aftrekbaar.

Voorbeeld
Sandra betaalt nu op 1 december 2001 de rente voor de periode t/m mei 2002. Zij betaalt dus de rente voor een half jaar vooruit. Ze mag het hele bedrag, 6 x € 750 = € 4.500, over 2001 aftrekken.

Afsluitprovisie

De afsluitprovisie van de geldlening voor een eigen woning is direct aftrekbaar als deze niet meer bedraagt dan 1,5% van het bedrag van de geldlening, met een maximum van € 3.630 *(of f 8.000)*. Het bedrag daarboven wordt behandeld als vooruitbetaalde rente.

Voorbeeld
Frits sluit op 2 januari 2001 een hypothecaire geldlening voor de aankoop van een eigen woning voor een bedrag van € 200.000. De looptijd is 30 jaar. De lening moet uiterlijk 31 december 2030 zijn afgelost. De afsluitprovisie bedraagt € 6.400. In 2001 is aftrekbaar: maximaal 1,5% van € 200.000, ofwel € 3.500. Niet aftrekbaar: € 6.400 - € 3.500 = € 2.900. Dit bedrag telt mee over de resterende looptijd van de lening (29 jaar). Per jaar is dan nog aftrekbaar: € 100.

Zelftoets

Vraag 1
Henk en Truus zijn elk voor 50% eigenaar van een woning met een WOZ-waarde van € 120.000. Zij wonen samen en hebben voor het fiscaal partnerschap gekozen. Henk heeft het hoogste inkomen. Truus en Henk kiezen ervoor om in haar aangifte alle inkomsten uit eigen woning aan te geven.
Hoeveel moet zij aangeven?

a. niets, want Henk heeft het hoogste inkomen.
b. de helft van (€ 120.000 x 0,80%) = € 480.
c. het volledige forfait: 0,80% van € 120.000 = € 960.
d. het forfait over 50% van € 120.000, dat wil zeggen 0,60% van
e. € 60.000 = € 360.

Vraag 2
Geef aan welke van onderstaande stellingen juist zijn.

a. In het nieuwe belastingstelsel horen de meeste gewone kapitaalverzekeringen in box 3.
b. Bij uitkering van een kapitaalverzekering eigen woning, wordt het te belasten rente-element altijd belast.
c. Als de uitkering uit een kapitaalverzekering eigen woning hoger is dan de eigenwoningschuld, maar lager dan de vrijstelling, hoeft geen belasting te worden betaald.
d. Als een kapitaalverzekering eigen woning uitkeert, voordat minimaal 15 jaar premie is betaald, geldt daar nooit een vrijstelling voor.

Vraag 3
Als de uitkering uit een kapitaalverzekering eigen woning niet gebruikt wordt voor aflossing van de eigenwoningschuld (afgezien van verhuizing naar een huurwoning), wordt:

a. de uitkering min de betaalde premie belast in box 3.
b. de uitkering na aftrek van de vrijstelling belast in box 1.
c. de uitkering min de betaalde premie belast in box 1.
d. de uitkering na aftrek van de vrijstelling min de toegedeelde betaalde premie belast in box 1.

Vraag 4
Welke kosten van de eigen woning zijn niet aftrekbaar?

a. de afsluitprovisie van € 300 op een lening om de badkamer te verbouwen. De lening bedraagt € 10.000.
b. de rente op een schuld voor het afkopen van een recht van erfpacht op de eigen woning.
c. een jaarlijkse erfpachtcanon van € 600.
d. de afkoopsom voor een erfpacht.

Vraag 5

Evelien heeft op 1 februari 1994 een geldlening afgesloten, waarmee zij een eigen woning heeft gefinancierd. De geldlening bedraagt € 100.000, de rente is 6% per jaar. Er is geen sprake van een hypothecaire lening. Op de lening lost zij niet af. Aan de eigen woning is geen kapitaalverzekering gekoppeld. Evelien wil over het jaar 2028 een bedrag aan betaalde rente van € 6.000 aftrekken in box 1.
Welke van onderstaande antwoorden is juist?

a. Dit kan niet, want er is niet sprake van een hypothecaire geldlening: de eigen woning dient niet als zekerheid.
b. Dit kan niet, want de lening heeft dan een looptijd van langer dan 30 jaar.
c. Dit kan wel.
d. Dit kan niet, want er is geen sprake van een kapitaalverzekering eigen woning.

Terugkoppeling

Uitwerking opdrachten

Opdracht 5.1
Voor de bepaling van het eigenwoningforfait gaat u uit van de WOZ-waarde. Deze bedraagt € 1.200.000. Volgens de tabel hoort hierbij een percentage van 0,80 %. Het eigenwoningforfait zou daardoor 0,80% van € 1.200.000 = € 9.600 zijn. Het voordeel op jaarbasis is echter maximaal € 7.800. Vervolgens wordt dit maximum tijdsevenredig toegepast. Vincent had de eigen woning gedurende 7 maanden. Het aan te geven eigenwoningforfait is: 7/12 x € 7.800 = € 4.550.

Opdracht 5.2
Ruud komt in principe in aanmerking voor de hoge vrijstelling van € 125.500. Maar de vrijstelling kan nooit hoger zijn dan de eigenwoning-schuld. In dit voorbeeld bedraagt de vrijstelling dus € 80.000. Nu de uitkering € 100.000 bedraagt, is een bedrag van € 20.000 niet vrijgesteld. In dit bedrag zit een te belasten rente-element.
Van de levenslange vrijstelling die Ruud mag gebruiken, blijft over € 125.500 – € 80.000 = € 45.500.

Opdracht 5.3
Chris heeft in principe recht op een vrijstelling van € 125.500. De vrijstelling kan nooit hoger zijn dan de eigenwoningschuld. Deze bedraagt € 90.000. Van de uitkering van € 120.000 is een bedrag van € 30.000 dus niet vrijgesteld.
We moeten vervolgens berekenen welk bedrag aan rente hiervan is belast. Chris heeft in totaal € 75.000 aan premie betaald. Dit bedrag moet evenredig toegerekend worden aan het belaste en niet belaste deel van de uitkering. Aan het belaste deel wordt toegerekend: 75/120 x € 30.000 = € 18.750. Aan rente is dan belast: € 30.000 - € 18.750 = € 11.250. Dit bedrag is belast in box 1. Chris houdt voor de toekomst een vrijstelling van € 125.500 - € 90.000 = € 35.500.

Opdracht 5.4
Zonder nadere regelgeving zou Mustapha een fictieve uitkering hebben van € 25.000. Het rentebestanddeel is dan het bedrag van de fictieve uitkering min het bedrag van de betaalde premie. De fictieve uitkering is € 25.000, de waarde in het economisch verkeer. Aan premies heeft Mustapha betaald: 8 x € 2.500 = € 20.000. Belast in box 1: € 25.000 - € 20.000 = € 5.000.

Opdracht 5.5
Er vindt bij de verhuizing een fictieve kapitaaluitkering plaats, omdat Simon geen eigen woning meer heeft. Die fictieve uitkering bedraagt € 100.000, waarin het rente-element in principe zonder vrijstelling belastbaar is. Maar er geldt in deze situatie een versoepeling. De vrijstelling is toch van toepassing, ondanks dat de schuld niet wordt afgelost met de kapitaaluitkering. De vrijstelling is maximaal € 125.500. De fictieve uitkering is geheel vrijgesteld. Simon heeft voor de toekomst nog recht op een vrijstelling kapitaalverzekering eigen woning van € 125.500 - € 100.000 = € 25.500. Na de verhuizing gaat de waarde van de polis naar box 3. Het rente-element wordt daar van jaar tot jaar forfaitair belast.

Opdracht 5.6
Alle kosten die Simone heeft gemaakt, zijn vanwege de aankoop van het huis. Die kosten (overdrachtsbelasting, notariskosten en makelaarskosten) zijn niet aftrekbaar. Het zijn echter wel kosten voor aankoop van de eigen woning. Met andere woorden: het hele bedrag van de geldlening is een geldlening eigen woning. De rente over € 260.000 is dus aftrekbaar in box 1. De rente van 5% moet per half jaar, achteraf, worden betaald. Simone betaalt dus op 1 december 2001 het eerste bedrag aan rente. Dit is: 1/2 x (5% van € 260.000) = € 6.500. Dit bedrag mag zij dus in box 1 aftrekken.

Opdracht 5.7
Op 1 februari 2038 heeft de hypothecaire geldlening van € 250.000 een looptijd bereikt van 37 jaar. De periode van 30 jaar is dus verstreken. Die geldlening is echter niet de hele periode een geldlening eigen woning geweest. Vanaf het moment dat Fred bij zijn vriendin introk, 1 februari 2011, was geen sprake meer van een geldlening eigen woning. De schuld ging toen naar box 3. Renteaftrek in box 1 was vanaf dat moment niet meer mogelijk. Deze situatie heeft 12 jaar geduurd. Vanaf het moment dat Fred terugkeerde naar zijn oorspronkelijke woning is weer sprake van een geldlening eigen woning en gaat de termijn van 30 jaar weer lopen. Op 1 februari 2038 is van die 30 jaar 25 jaar verstreken (37 jaar – 12 jaar). Dit houdt dus in dat de rente nog steeds aftrekbaar is. Dat bedrag is: 6% van € 250.000 = € 15.000.
De geldlening die Fred bij zijn broer heeft afgesloten, is gebruikt voor onderhoud aan de eigen woning. Die lening krijgt een aparte looptijd van 30 jaar. De rente hierop bedraagt 7% van € 40.000 = € 2.800 en is ook aftrekbaar. Totaal kan dus in box 1 afgetrokken worden: € 15.000 + € 2.800 = € 17.800.

Antwoorden zelftoets

Vraag 1
Het juiste antwoord is c.
Antwoord a is onjuist, omdat de hoogte van het inkomen niet van belang is.
Antwoord b en d zijn onjuist, omdat Truus en Henk hebben gekozen voor een verdeling van 100% aan Truus.

Let op
Antwoord b zou juist zijn als Henk en Truus niet voor het partnerschap hadden gekozen. In dat geval vindt toerekening van het forfait namelijk plaats naar verhouding van de eigendom. Dan moet echter eerst het forfait over de totale waarde worden berekend, dit is dan € 960. Waarna dat bedrag verdeeld wordt op grond van de eigendomsverhouding.
De berekening onder d is dus fout.

Vraag 2
Stelling a is juist. De kapitaalverzekering eigen woning valt in box 1. De meeste andere kapitaalverzekeringen vallen in box 3.
Stelling b is onjuist. Het rente-element kan onbelast zijn als er recht is op een vrijstelling kapitaalverzekering eigen woning.
Stelling c is onjuist. De vrijstelling is nooit groter dan de eigenwoning-schuld.
Stelling d is onjuist. Een kapitaalverzekering eigen woning kan worden uitgekeerd bij overlijden van de verzekerde. Dan geldt de vrijstelling die hoort bij de periode die volgens de polis premie zou moeten worden betaald, ook al is feitelijk een geringer aantal jaren premie betaald.

Vraag 3
Het juiste antwoord is c.
Antwoord a is onjuist omdat de uitkering uit een kapitaalverzekering eigen woning is belast in box 1.
Antwoord b is onjuist omdat er geen vrijstelling van toepassing is.
Het hele rente-element in de uitkering is belast.
Daarom is ook antwoord d onjuist. Het rente-element is het bedrag van de uitkering min de betaalde premies.

Vraag 4
Het juiste antwoord is d.
De afkoopsom voor een recht van erfpacht wordt beschouwd als een onderdeel van de aankoopsom van de woning.
De antwoorden a, b en c zijn onjuist omdat die kosten wel aftrekbaar zijn.

Vraag 5
Het juiste antwoord is c.
De termijn van 30 jaar gaat voor bestaande leningen lopen op 1 januari 2001. In het jaar 2028 is die termijn dus nog niet bereikt.

Antwoord a is onjuist, omdat het niet van belang is dat het geen hypothecaire lening is. Het gaat erom of sprake is van een geldlening die gebruikt is voor de aankoop (of onderhoud/verbetering) van een eigen woning.

Antwoord b is onjuist, omdat de lening weliswaar een looptijd heeft langer dan 30 jaar maar de 30-jaarstermijn begint pas te lopen op 1 januari 2001.

Antwoord d is ook niet juist. Voor de renteaftrek maakt het niet uit of er sprake is van een kapitaalverzekering eigen woning.

Periodieke uitkering

Inleiding
De belastbare periodieke uitkeringen zijn een onderdeel van box 1, inkomen uit werk en woning. Het gaat hier om een vrij bonte verzameling inkomsten, uiteenlopend van AOW-uitkering tot alimentatie, van huursubsidie tot lijfrente. Gemeenschappelijke kenmerken van deze inkomsten zijn hun niet-vrijblijvende karakter, het periodieke karakter en de afhankelijkheid van een toekomstig onzekere gebeurtenis.

Een bijzondere soort periodieke uitkering is de lijfrente. Daarmee hangen de "uitgaven voor inkomensvoorzieningen" (lijfrentepremies) nauw samen. Daarom behandelen we die ook in deze leereenheid, samen met hun tegenhanger, de "negatieve uitgaven voor inkomensvoorzieningen".

Leerdoelen
Na bestudering van deze leereenheid kunt u in eigen woorden:
uitleggen wat een periodieke uitkering is;
de verschillende soorten periodieke uitkeringen noemen;
per soort aangeven hoe de belastingheffing verloopt;
uitleggen hoe de aftrekbaarheid van lijfrentepremies in elkaar zit;
aangeven wat negatieve uitgaven voor inkomensvoorzieningen zijn.

> **Tip**
> Het onderwerp periodieke uitkeringen is nogal complex. Het is dan ook de bedoeling dat u zich bij het geven van informatie beperkt tot de hoofdlijnen. Als een belastingplichtige informatie over een concreet geval of meer informatie over hetzelfde onderwerp wil zult u hem moeten doorverwijzen naar de eenheid waar hij onder valt.

Inhoudsopgave
6.1 Periodieke uitkeringen
6.2 Welke soorten periodieke uitkeringen zijn er?
6.3 Uitgaven voor inkomensvoorzieningen, waaronder lijfrentepremies
6.4 Negatieve uitgaven voor inkomensvoorzieningen
6.5 Zelftoets
6.6 Terugkoppeling

Periodieke uitkeringen

De wet spreekt van periodieke uitkeringen en verstrekkingen. Een uitkering vindt plaats in geld, een verstrekking in natura.

Voorbeeld
Bij een echtscheiding komen de ex-echtgenoten overeen dat de vrouw aan de man elke maand een bedrag zal betalen en dat hij bovendien in de echtelijke woning mag blijven wonen. De maandelijkse uitkering is dan een periodieke uitkering, het woonrecht een periodieke verstrekking.

Wat is een periodieke uitkering?

Literatuurdefinitie

De wet geeft geen definitie van het begrip periodieke uitkering. De gebruikelijke omschrijving komt uit de literatuur en luidt als volgt:
“Een periodieke uitkering is een uitkering (in geld of natura), welke een onderdeel is of kan zijn van een reeks van uitkeringen, en de uitkeringen vloeien voort uit dezelfde oorzaak en het totale beloop van de uitkeringen is onzeker. Het beloop wordt beoordeeld vanuit de schuldenaar, naar het moment waarop de uitkeringen een aanvang nemen. De uitkeringen mogen geen onderdeel vormen van een complex van rechten en verplichtingen die bij voortduring tegenover elkaar staan".
Zo'n recht op periodieke uitkeringen heet een *stamrecht*.

Dit is natuurlijk geen simpele definitie. Opheldering vindt u hierna.

Onderdeel van een reeks

Periodiek

Dit betekent dat bij het begin van de uitkeringen verwacht wordt, dat er meer zullen volgen. Als van tevoren vaststaat dat maar één uitkering zal plaatsvinden, is geen sprake van een periodieke uitkering. Is de uitkering bedoeld als onderdeel van een reeks, dan maakt het niet uit of bijvoorbeeld na de eerste uitkering geen vervolguitkeringen meer plaatsvinden.

Voorbeeld
Een student ontvangt een studietoelage van € 2.500. Ten tijde van de toekenning viel te verwachten dat hij ook het volgende jaar deze toelage zou krijgen. Na een jaar breekt hij echter de studie af en ontvangt de tweede studietoelage daarom niet. Er is in dit geval sprake van een periodieke uitkering, omdat op het moment dat de eerste uitkering plaatsvond meer dan één uitkering verwacht kon worden. Dat de tweede uitkering nooit heeft plaatsgevonden is niet van belang.

Het totale beloop is onzeker

Beloop

Het totale beloop van een periodieke uitkering moet onzeker zijn. Deze onzekerheid kan betrekking hebben op:
- de lengte van de periode waarover de uitkeringen zullen plaatsvinden. Er is sprake van een onzekere gebeurtenis zoals bijvoorbeeld het overlijden, huwen of scheiden van de uitkeringsgerechtigde;
- de omvang van de afzonderlijke uitkeringen. De omvang kan variëren doordat de uitkeringen afhankelijk zijn van een bepaalde winst of omzet.

Aflossing van een schuld in termijnen is géén periodieke uitkering. Het totaal uit te keren bedrag mag namelijk niet vaststaan. De onzekerheid moet wel wat voorstellen. De onzekere factor wordt vaak uitgedrukt in een percentuele overlijdenskans. Een overlijdensrisico van 1% is bijvoorbeeld onzeker genoeg om van een periodieke uitkering te spreken.

Voorbeeld
Rian is 25 jaar. Zij verplicht zich om gedurende twee jaar een bedrag van € 2.500 per jaar te voldoen aan haar vriendin Yvonne. Het recht op uitkeringen vervalt als Rian overlijdt. Rian is belastingambtenaar en leidt een rustig leven. De uitkeringen vormen in dit geval geen periodieke uitkeringen. De kans dat de toekomstige onzekere gebeurtenis (het overlijden van Rian) van invloed is op het totaal bedrag van de uitkeringen is statistisch gezien zo klein, dat hier niet vanuit gegaan wordt.

Geen onderdeel van een complex

Complex van rechten en verplichtingen

Dit betekent dat de uitkeringsgerechtigde niet voortdurend aan verplichtingen moet voldoen om de uitkering te ontvangen. Het klassieke voorbeeld is de overeenkomst van huur en verhuur. Tegenover de huurbetalingen staat een verplichting (het huurrecht), waardoor de betaalde huur geen periodieke uitkering is en het huurrecht geen stamrecht.

Opdracht 6.1
Kees Koning stort een bedrag van € 5.000 bij een verzekeringsmaatschappij. Hiertegenover verplicht de verzekeringsmaatschappij zich gedurende 10 jaar een bedrag van € 750 per jaar aan Kees of zijn erfgenamen te betalen.
Is hier sprake van een periodieke uitkering?

Welke soorten periodieke uitkeringen zijn er?

De belangrijkste belastbare periodieke uitkeringen zijn:
- door de wet aangewezen periodieke uitkeringen;
- periodieke uitkeringen uit een inkomensvoorziening. Tot deze categorie behoren ook uitkeringen uit vergelijkbare buitenlandse voorzieningen en pensioenregelingen.

Eerst behandelen we de aangewezen periodieke uitkeringen.

Aangewezen periodieke uitkeringen

Aangewezen uitkeringen

Aangewezen periodieke uitkeringen zijn:
- publiekrechtelijke uitkeringen;
- familierechtelijke uitkeringen;
- uitkeringen die niet de tegenwaarde voor een prestatie vormen;
- niet in rechte vorderbare uitkeringen van een rechtspersoon.

Van deze categorieën komen de publiekrechtelijke en de familierechtelijke het meest voor.

"In rechte vorderbaar"

Publiekrechtelijke uitkeringen

Publiekrechtelijke uitkeringen zijn uitkeringen die “in rechte vorderbaar” zijn. Dat betekent dat betaling van deze uitkeringen via de rechter is af te dwingen. U kunt daarbij denken aan uitkeringen Algemene Ouderdomswet (AOW), Algemene nabestaandenwet (Anw), Algemene Bijstandswet (ABW), Werkloosheidswet (WW), rijksbijdragen eigen woning en studiebeurzen van Rijk en provincie.

Fictief loon

Publiekrechtelijke uitkeringen zijn om praktische redenen onder de loonbelasting gebracht als fictief loon uit vroegere dienstbetrekking. Dat houdt in dat loonbelasting wordt ingehouden op deze uitkeringen. Dat geldt met name voor de uitkeringen op grond van de sociale verzekeringswetten, zoals AOW, Anw en ABW.

Defiscalisering

Voor een flink aantal publiekrechtelijke uitkeringen geldt dat er geen belasting over wordt geheven, ze zijn “gedefiscaliseerd”. De bedoeling hiervan is te voorkomen dat de overheid met de ene hand uitkeringen verstrekt en met de andere hand daar weer belasting over heft (vestzak-broekzak). Voorbeelden zijn:
uitkeringen individuele huursubsidie, Algemene Wet Bijzonder Ziektekosten (AWBZ), Algemene Kinderbijslagwet (AKW) en Algemene Bijstandswet (ABW)
(Let op: alleen de “bijzondere” bijstand, bestemd voor specifieke kosten is gedefiscaliseerd; de “gewone” bijstanduitkering is wel belast);
alle uitkeringen in de vorm van een gift (beurs) of voorwaardelijke gift (tempobeurs) op grond van de Wet studiefinanciering 2000;

- uitkeringen op grond van de Wet bevordering eigenwoningbezit, een subsidieregeling voor lager betaalden. Als iemand zo’n uitkering ontvangt, kan hij wel de hypotheekrente aftrekken.

Familierechtelijke uitkeringen

Alimentatie

De tweede categorie aangewezen periodieke uitkeringen zijn de familierechtelijke uitkeringen. Dit zijn ontvangen uitkeringen op grond van een rechtstreeks uit het familierecht voortvloeiende verplichting.

Let op
Familierechtelijke uitkeringen zijn uiteraard juridisch te vorderen. Ze stammen immers uit het (familie)recht.

In de fiscale praktijk komen we deze uitkeringen vooral tegen in de vorm van alimentatiebetalingen tussen ex-echtgenoten. Deze alimentatie is belast bij de echtgenoot die de betalingen ontvangt.

Fiscaal is er veel te doen over alimentatie. Dat komt doordat de betalingen niet alleen belast zijn als periodieke uitkering bij degene die de alimentatie ontvangt, maar ook aftrekbaar als persoonsgebonden aftrekpost bij degene die de alimentatie betaalt. Dat geldt ook voor een eenmalige uitkering die dient als afkoopsom van de alimentatie. Dat biedt volgens de overheid ongewenste mogelijkheden voor inkomensoverheveling binnen de familiekring. Daarom vallen uitkeringen afkomstig van een bloed- of aanverwant in de rechte lijn of in de tweede graad van de zijlijn buiten de aangewezen periodieke uitkeringen.

Verwantschap

Let op
Bloedverwantschap bestaat tussen personen waarvan de een afstamt

van de ander. Bloedverwanten in de rechte lijn stammen rechtstreeks af van elkaar, dus ouder en kind of grootouder en kleinkind. Ouder en grootouder zijn bloedverwant in opgaande lijn, kind en kleinkind in neergaande lijn. Een niet-erkend kind valt buiten de bloedverwantschap. Bloedverwanten in de zijlijn zoals broers en zusters of neven en nichten hebben een gemeenschappelijke (groot)ouder. De mate van bloedverwantschap wordt uitgedrukt in graden waarbij iedere geboorte een graad vertegenwoordigd. Broers en zusters zijn bijvoorbeeld bloedverwanten in de tweede graad en neven en nichten bloedverwanten in de derde graad.
Door een huwelijk ontstaat er aanverwantschap tussen de ene echtgenoot en de bloedverwanten van de andere echtgenoot, bijvoorbeeld schoonzoon, schoonouders, schoonzuster en zwager.

Uitkeringen zonder tegenprestatie
De derde categorie aangewezen periodieke uitkeringen zijn uitkeringen die iemand krijgt zonder tegenprestatie. Deze uitkeringen heten overige uitkeringen. Voor de goede orde: het gaat hier wel om “in rechte vorderbare” uitkeringen, dus niet om geheel vrijblijvende betalingen die de ontvanger niet kan opeisen.

Voorbeeld
Lars kent bij notariële acte een jaarlijkse uitkering toe aan zijn vroegere maîtresse, die inmiddels in behoeftige omstandigheden verkeert. Hij ervaart dit als het voldoen aan een dringende morele verplichting. Dit is geen familierechtelijke uitkering, maar de uitkering is wel juridisch vorderbaar en er staat geen tegenprestatie tegenover. Dat betekent dat het een overige uitkering is. De maîtresse moet er dus belasting over betalen in box 1.

Verwanten

Let op
Net zoals bij de alimentatie zijn de overige uitkeringen niet belast als ze worden toegekend aan bloed- of aanverwanten in de rechte lijn of in de tweede graad van de zijlijn. Dat geldt ook als de uitkeringen toekomen aan een huisgenoot van de belastingplichtige.

Niet in rechte vorderbare uitkeringen van een rechtspersoon
Dit is de laatste categorie van aangewezen periodieke uitkeringen. Het gaat om uitkeringen die iemand ontvangt van een rechtspersoon zonder dat hij die uitkering juridisch kan vorderen. Voorbeelden zijn uitkeringen door familiefondsen, studiefondsen en liefdadige instellingen. Deze uitkeringen zijn ook belast in box 1.

Afkoopsommen

Let op
Als de uitkeringen van een natuurlijke persoon afkomstig zijn, worden ze niet in box 1 belast. Ook belastingheffing in box 3 is dan niet aan de orde, omdat deze uitkeringen immers niet juridisch vorderbaar zijn en er dus geen sprake is van een vermogensbestanddeel.

Het kan voorkomen dat een uitkeringsverstrekker een aangewezen uitkering afkoopt. Er is dan sprake van een afkoopsom. Zo’n afkoopsom wordt tot de belastbare periodieke uitkeringen gerekend. Zonder deze bepaling zou een afkoopsom niet belast kunnen worden; het is immers geen periodieke uitkering.

Opdracht 6.2
Anita ontvangt al jaren individuele huursubsidie en een bij notariële acte toegekende toelage van haar broer in Amerika. Ze heeft er nooit aan gedacht deze inkomsten aan te geven. Is dat terecht?

Periodieke uitkeringen uit een inkomensvoorziening

Vermogensrechtelijke periodieke uitkeringen

We hebben de aangewezen periodieke uitkeringen behandeld. De volgende categorie belastbare periodieke uitkeringen zijn de termijnen van lijfrentes en andere periodieke uitkeringen uit een inkomensvoorziening. Het gaat hier om polissen die voorzien in een inkomen op termijn of bij calamiteiten als ziekte, ongeval en arbeidsongeschiktheid. Lijfrentes zijn de bekendste vorm van dit soort uitkeringen.

Periodieke uitkeringen uit een inkomensvoorziening vormen vaak een aanvulling op een pensioen. Vanwege hun maatschappelijke betekenis kunnen mensen de premies voor deze uitkeringen aftrekken. We spreken dan van gefacilieerde inkomensvoorzieningen.

Sluitend systeem: premieaftrek en belaste uitkering

Die gefacilieerde inkomensvoorzieningen vallen niet in box 3, maar in box 1. Dat is bijzonder, want door het betalen van premies bouwt iemand feitelijk vermogen op. Met het onderbrengen in box 1 is het systeem sluitend: betaalde premies (in de opbouwfase) zijn aftrekbaar in box 1 en ontvangen termijnen (in de uitkeringsfase) zijn belastbaar in box 1. Als geen premieaftrek mogelijk is, valt de waarde van het opgebouwde vermogen in box 3. Ook als iemand niet gebruikmaakt van het recht om premies af te trekken, valt het opgebouwde vermogen in box 3. De uitkeringen zijn dan niet in box 1 belastbaar.

Aftrekbare kosten

Bij de inkomsten uit periodieke uitkeringen en verstrekkingen is aftrek van werkelijke kosten mogelijk. Het zal hierbij vaak gaan om incidentele kosten, zoals de (advocaten)kosten die zijn gemaakt voor behoud of verhoging van alimentatie.

Omvangscriterium

Bij de bepaling van de hoogte van aftrekbare kosten speelt het omvangscriterium een rol. Dit betekent dat de belastingplichtige zich moet afvragen of de hoogte van de in aftrek gebrachte kosten wel gebruikelijk is.

Financiering met vreemd vermogen

De belastingplichtige moet zijn inkomensvoorziening opbouwen uit eigen vermogen of actueel inkomen. De rente van schulden en de kosten van geldleningen die zijn afgesloten voor de financiering van gekwalificeerde oudedagsvoorzieningen zijn daarom niet aftrekbaar. Wel kan de belastingplichtige de schuld aftrekken in box 3.

Uitgaven voor inkomensvoorzieningen, waaronder lijfrentepremies

Al jaren is er veel te doen over lijfrentes, en dan vooral over het aantrekkelijkste aspect ervan: de aftrekbaarheid van lijfrentepremies. Tegen het eind van het jaar vallen de verzekeraars en banken praktisch over elkaar heen om hun lijfrenteproducten aan de man te brengen. En dan niet zozeer in termen van oudedagsvoorziening, maar vooral als fiscaal

aantrekkelijke belegging of spaarvorm. Met andere woorden, de aandacht ging vooral uit naar de belastingbesparing door premie-aftrek, terwijl de eigenlijke functie van een lijfrente – het bieden van een (aanvullende) oudedagsvoorziening – op de achtergrond raakte.

Dat was de regering een doorn in het oog. Al in 1992 (bij de zogenoemde Brede Herwaardering) werd de aftrekbaarheid van lijfrentepremies flink aan banden gelegd. In de Wet IB 2001 is die trend voortgezet.

Daarbij moeten we niet vergeten dat "lijfrentes voor de oude dag" niet de enige vorm van inkomensvoorzieningen zijn waarvoor de premies aftrekbaar kunnen zijn. De Wet IB 2001 kent vier soorten "uitgaven voor inkomensvoorzieningen", die nu de revue zullen passeren.

Soorten uitgaven

De soorten uitgaven voor inkomensvoorzieningen zijn:
1. premies voor lijfrentes als compensatie van een pensioentekort;
2. premies voor lijfrentes die toekomen aan meerderjarige invalide (klein)kinderen;
3. premies voor aanspraken op periodieke uitkeringen en verstrekkingen wegens invaliditeit, ziekte of ongeval;
4. Waz-premies.

Ad 1: Pensioentekort
Lijfrentes die voorzien in een pensioentekort zijn de lijfrentes waar we het hiervoor over hadden. Om te zorgen dat het werkelijk om "bona fide" lijfrentes gaat, moeten ze aan diverse voorwaarden voldoen om voor premie-aftrek in aanmerking te komen. We gaan daar later uitgebreid op in.

Ad 2: Meerderjarige invalide (klein)kinderen
Bij premies voor lijfrentes die toekomen aan meerderjarige invalide (klein)kinderen gaat het niet om een onderhoudsvoorziening voor de belastingplichtige zelf. Een kind kan hier ook een pleegkind zijn.

Ad 3: Invaliditeit, ziekte of ongeval
Aanspraken op periodieke uitkeringen en verstrekkingen wegens invaliditeit, ziekte of ongeval komen ten goede aan de belastingplichtige zelf. Naast premies voor uitkeringen gaat het hier ook om premies die iemand betaalt voor het kunnen ontvangen van verstrekkingen bij ziekte en dergelijke.

Ad 4: WAZ-premies
Tot slot vallen ook de premies voor de Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen, de WAZ-premies, onder de uitgaven voor inkomensvoorzieningen. De WAZ is een verplichte verzekering voor mensen die niet of maar gedeeltelijk onder de WAO vallen, zoals ondernemers, in de onderneming meewerkende partners, freelancers en directeuren-grootaandeelhouders.

Wat is een lijfrente?

Lijfrente is een aanspraak - volgens een overeenkomst van levensverzekering - op vaste en gelijkmatige periodieke uitkeringen die uiterlijk eindigen bij overlijden. De aanspraak:
- kan niet worden afgekocht, vervreemd of prijsgegeven;

- kan niet formeel of feitelijk tot voorwerp van zekerheid dienen.

Voor het verbod om tot voorwerp van zekerheid te kunnen dienen, bestaat een uitzondering. Dat is het geval als de lijfrente wordt gebruikt voor de zekerheidstelling bij het opleggen van een zogeheten conserverende aanslag bij emigratie.

Let op
Uitkeringen van de lijfrente worden in principe alleen in box 1 belast als de betaalde premies zijn afgetrokken. Als iemand zijn premies niet heeft afgetrokken, dan valt zijn lijfrente in box 3.

Belastbaarheid van lijfrentes

Lijfrentes als compensatie pensioentekort

Compensatie van pensioentekort

Nadat mensen zijn gestopt met werken, bestaat de kans dat ze geconfronteerd worden met een pensioentekort. Om zo'n pensioentekort aan te vullen, kan iemand tijdens zijn werkende leven een lijfrente afsluiten. De premies voor die lijfrente kan hij aftrekken. Het gaat niet alleen om uitkeringen voor de belastingplichtige zelf. Ook uitkeringen voor nabestaanden vallen hieronder. Er zijn vier soorten toegestane lijfrentes:
- oudedagslijfrente;
- nabestaandenlijfrente;
- overbruggingslijfrente;
- tijdelijke oudedagslijfrente.

Hieronder vindt u een toelichting op deze vier soorten.

Oudedagslijfrente
De levenslange oudedagslijfrente voor de belastingplichtige zelf start uiterlijk in het jaar dat de belastingplichtige 70 jaar wordt. Deze leeftijdsgrens sluit aan bij de gebruikelijke uiterste pensioensdatum. Ook is het zo niet mogelijk dat iemand uitkeringen verschuift naar een verre toekomst, omdat die uitkeringen blijkbaar niet noodzakelijk zijn. Het moet namelijk gaan om lijfrente-uitkeringen die een pensioentekort compenseren.

Let op
Het bedrag van de uitkeringen mag dalen tot 70% van het oorspronkelijke bedrag in geval van overlijden van de (ex-)partner. Dit is een uitzondering op de regel dat lijfrente-uitkeringen vast en gelijkmatig moeten zijn.

Bij deze lijfrenteovereenkomst is
- Verzekeringnemer: de belastingplichtige
- Verzekerde: de belastingplichtige
- Begunstigde: de belastingplichtige

Enkele begrippen

Begunstigde
Degene aan wie de verzekeraar de uitkering moet voldoen. De begunstigde wordt aangewezen door de verzekeringnemer. Hij kan besluiten een andere begunstigde te nemen tot het moment waarop de polis tot uitkering komt.

Verzekerde
Degene van wiens leven de premiebetaling en/of de uitkering afhankelijk is.

Verzekeringnemer

Degene die met de verzekeraar de overeenkomst sluit, die aan de verzekeraar de overeengekomen premie(s) verschuldigd is en aan wie de polis wordt uitgereikt.

Verzekeraar
Degene aan wie de verzekerde een risico overdraagt en die zich onder in de polis genoemde voorwaarden verbindt om de overeengekomen uitkeringen te doen. De verzekeraar zal vaak een verzekeringsmaatschappij zijn. Alleen een maatschappij die door de Verzekeringskamer is toegelaten mag bedrijfsmatig verzekeringen afsluiten.

Nabestaandenlijfrente
De nabestaandenlijfrente gaat in bij overlijden van de belastingplichtige of van zijn (ex-)partner. De uitkeringen moeten toekomen aan een natuurlijk persoon, de begunstigde. De begunstigde hoeft overigens geen familielid te zijn. Behoort de begunstigde tot de directe familiekring van de premiebetaler dan moet óf voor een levenslange lijfrente gekozen worden óf voor een lijfrente die uiterlijk op 30-jarige leeftijd eindigt.

Bij deze lijfrenteovereenkomst is
- Verzekeringnemer: de belastingplichtige
- Verzekerde: de belastingplichtige zelf, zijn (ex-) partner
- Begunstigde: kan iedere natuurlijke persoon zijn (let op de beperkingen).

Overbruggingslijfrente
De uitkeringen uit de overbruggingslijfrente moeten toekomen aan de belastingplichtige zelf. De lijfrente kan op een willekeurig moment ingaan, maar moet eindigen in het jaar waarin de belastingplichtige de leeftijd van 65 jaar bereikt, of op het moment dat zijn pensioen ingaat. De belastingplichtige kan kiezen uit deze twee tijdstippen.
Het is mogelijk dat op bijvoorbeeld 60-jarige leeftijd een pensioen gaat lopen. Uitdrukkelijk is in de wetsgeschiedenis vastgelegd dat er naast dat pensioen ook nog een overbruggingslijfrente kan lopen tot uiterlijk het bereiken van de 65-jarige leeftijd.

Bij deze lijfrenteovereenkomst is
- Verzekeringnemer: de belastingplichtige
- Verzekerde: de belastingplichtige
- Begunstigde: de belastingplichtige

Tijdelijke oudedagslijfrente
De tijdelijke oudedagslijfrente moet toekomen aan de belastingplichtige zelf. Deze lijfrente start uiterlijk in het jaar waarin de belastingplichtige 70 jaar wordt, net als de "gewone" oudedagslijfrente. Voor deze lijfrente geldt ook een vroegste ingangsdatum: de leeftijd van 65 jaar of de ingangsdatum van het pensioen. De looptijd moet minimaal vijf jaar zijn.

Bij deze lijfrenteovereenkomst is
- Verzekeringnemer: de belastingplichtige
- Verzekerde: de belastingplichtige
- Begunstigde: de belastingplichtige

Maximum uitkering

Let op
Voor de overbruggingslijfrente is het maximum aan de uit te keren

termijnen € 57.064 (*of f 125.753*) per jaar. Voor de tijdelijke oudedagslijfrente is dat € 17.121 (*of f 37.730*) per jaar. Voor de oudedagslijfrente en de nabestaandenlijfrente gelden geen maximale bedragen.

Opdracht 6.3
U komt de volgende combinatie van een overbruggingslijfrente en een nabestaandenlijfrente tegen. De man is begunstigde van de termijnen, die lopen tot hij 65 jaar is. Bij voortijdig overlijden ontvangt zijn partner de termijnen tot het tijdstip waarop de man 65 jaar zou zijn geworden. De man overlijdt op 64-jarige leeftijd.
a. Is een combinatie van verschillende lijfrentes mogelijk?
b. Is de overlijdensdatum van de man relevant voor de premieaftrek?

Toegelaten aanbieders

Voorwaarde voor premieaftrek

De mogelijkheid om lijfrentepremies af te trekken, hangt niet alleen af van het soort lijfrente. Een voorwaarde is ook dat de lijfrente is aangeschaft bij een zogeheten toegelaten aanbieder.

Nederland kent vele aanbieders van verzekeringen. Als gevolg van de Europese gedachte en de vrije keuzemogelijkheid voor het afsluiten van verzekeringen voor de burger zijn ook buitenlandse verzekeraars toegelaten. Wel zijn er een aantal eisen voor die aanbieders.

De toegelaten aanbieders zijn als volgt te rubriceren:
- binnenlandse verzekeraars;
- buitenlandse verzekeraars;
- overnemende ondernemers.

Binnenlandse verzekeraars
Binnenlandse verzekeraars zijn de professionele levensverzekeringsbedrijven en pensioenfondsen die in Nederland zijn gevestigd. Deze verzekeraars zijn niet alleen toegelaten voor het onderbrengen van lijfrenteverzekeringen, maar ook voor polissen die worden afgesloten voor aanspraken op periodieke uitkeringen en verstrekkingen bij invaliditeit, ziekte of ongeval. Kortom: ze zijn toegelaten voor alle inkomensvoorzieningen.

Buitenlandse verzekeraars
Lijst van verzekeraars

Iemand kan ook lijfrentepremies aftrekken die hij betaalt aan een buitenlandse verzekeraar. Die verzekeraars moeten dan wel aan bepaalde eisen voldoen. Als dat het geval is, komen ze op een lijst van toegelaten aanbieders te staan.

Overnemende ondernemer
Stakingswinst

Voor een stakende ondernemer is het mogelijk een lijfrente te bedingen bij degene die zijn onderneming overneemt, de zogenoemde overnemende ondernemer. De overnemende ondernemer mag in dat geval niet zijn echtgenoot zijn. De hoogte van de premieaftrek is afhankelijk van de hoogte van de stakingswinst en is maximaal € 362.105 (*of f 797.974*). Opgebouwde voorzieningen, zoals de fiscale oudedagsreserve, komen in mindering op die aftrek.

Aftrekbare bedragen voor lijfrentepremies

De verschillende aftrekbare bedragen voor lijfrentepremies zijn afhankelijk van de basisruimte, de jaarruimte en de reserveringsruimte. Die behandelen we hierna.

> **Let op**
> De aftrekbeperkingen in dit onderdeel gelden alleen voor lijfrentes ter compensatie van een pensioentekort. Voor lijfrentes voor invalide kinderen, ongevallen- en ziektepolissen en Waz--premies zijn geen aftrekbeperkingen.

Basisruimte

Geen toetsing aan pensioentekort

Het uitgangspunt van de aftrekbaarheid van lijfrentepremies is dat er sprake moet zijn van een pensioentekort. Dat betekent dat in principe zonder pensioentekort geen aftrek mogelijk is. Om politieke redenen mag iemand toch jaarlijks een bedrag aan premies aftrekken, ongeacht of er sprake is van een pensioentekort. De wettelijke term voor deze aftrek is *basisruimte*.

Het bedrag van de basisruimte is € 1.036 (*of ƒ 2.283*) per persoon. Iemand mag een ongebruikte basisruimte niet overdragen aan zijn echtgenoot of partner. Maakt één van de twee geen gebruik van de basisruimte, dan gaat die basisruimte dus verloren.

Vrijwillige pensioenregeling

Als iemand een premiespaarregeling of een spaarloonregeling heeft, kan hij die deblokkeren om de premies te betalen voor een vrijwillige pensioenregeling. Deze opnames voor de voldoening van vrijwillige pensioenpremies verminderen de basisruimte voor lijfrentepremieaftrek. Dit wordt ook wel “salderen met vrijwillige pensioenpremie” genoemd.

Jaarruimte

Alleen bij pensioentekort

Wie niet over al te ruime pensioenvoorzieningen beschikt, zal aan de basisruimte van € 1.036 (*of f 2.283)* niet genoeg hebben. Daarmee komen we bij de gedachte achter de *jaarruimte*: het aanvullen van een pensioentekort door voorzieningen te treffen in de lijfrentesfeer. Iemand kan de jaarruimte dus alleen benutten bij een pensioentekort. De hoogte van de jaarruimte is afhankelijk van de hoogte van het pensioentekort.

> **Let op**
> De jaarruimte kan alleen benut worden door een belastingplichtige die bij het begin van het kalenderjaar nog geen 65 jaar is.

De berekening van de jaarruimte is tamelijk gecompliceerd. Zo moet er onder meer rekening gehouden worden met de jaarlijkse aangroei van pensioenaanspraken, met de zogeheten “AOW-franchise”, met de al benutte basisruimte en met de op een bepaalde manier berekende “premiegrondslag”. Hiervoor zijn onder andere gegevens van de verzekeringsmaatschappij nodig.

Kortom: de berekening van de jaarruimte is geen onderwerp om telefonisch mededelingen over te doen.

Reserveringsruimte

Inhaal van vorige jaren

Stel dat iemand geen bijzonder goede pensioenregeling heeft en daardoor in principe een flinke jaarruimte heeft voor de aftrek van lijfrentepremies.

Om bepaalde redenen (bijvoorbeeld studerende kinderen) heeft hij echter een aantal jaren geen of weinig geld voor het aanschaffen van lijfrentes. Zodoende kan hij de jaarruimte voor lijfrentepremieaftrek niet of nauwelijks benutten. Dat zou zonder nadere regeling betekenen dat (een deel van) zijn jaarruimte verloren gaat. Om dit te voorkomen is de *reserveringsruimte* ingevoerd. Dit houdt in dat iemand een niet-benut deel van de jaarruimtes uit de afgelopen zeven jaar alsnog mag gebruiken. Zodra iemand dus weer financiële ruimte heeft om lijfrentes aan te schaffen, kan hij de premies alsnog aftrekken voorzover hij nog onbenutte jaarruimte uit de afgelopen zeven jaar heeft.

Let op
De reserveringsruimte komt dus bovenop de "gewone" jaarruimte.

Alleen op verzoek

Ook de berekening van de reserveringsruimte is nogal ingewikkeld, ook doordat hier ook nog het begrip jaarruimte doorheen speelt. Belangrijk om te weten is in ieder geval dat de reserveringsruimte alleen op verzoek wordt toegepast. De belastingplichtige moet het verzoek bij de aangifte inkomstenbelasting indienen.

Opdracht 6.4
Wendy is in loondienst. Ze maakt bij haar werkgever gebruik van de spaarloonregeling en deblokkeert een bedrag van € 500 dat ze stort als premie in het kader van een vrijwillige pensioenregeling. Daarnaast heeft ze twee oudedagslijfrentes lopen. Voor de ene betaalt ze maandelijks € 25, voor de andere jaarlijks eenmalig € 400.
Welk bedrag aan premies is als basisruimte aftrekbaar?

Tijdstip van premieaftrek
Wat betreft het tijdstip van premieaftrek geldt het gebruikelijke systeem: iemand kan de premies aftrekken op het tijdstip waarop hij ze betaald of verrekend heeft.

Let op
De verrekening mag niet tot een schuldig gebleven bedrag leiden.

Terugwenteling

Daarnaast kan de belastingplichtige lijfrentepremies aftrekken die hij binnen zes maanden na afloop van het kalenderjaar heeft betaald of verrekend. Dit wordt terugwenteling genoemd. Die mogelijkheid is beperkt tot de jaarruimte. De basisruimte moet belastingplichtige wel benutten in het kalenderjaar zelf.

Negatieve uitgaven voor inkomensvoorzieningen

Van een negatieve uitgave is in de eerste plaats sprake als iemand premies (uitgaven) voor inkomensvoorzieningen terugkrijgt van de verzekeraar. Dat gebeurt natuurlijk niet zomaar. In de meeste gevallen moet iemand daarvoor een verzekering annuleren, waarop hij een premie of koopsom voor een lijfrente gerestitueerd krijgt. Daarnaast zijn er negatieve uitgaven als met een lijfrente verboden handelingen worden verricht. De negatieve uitgaven voor inkomensvoorzieningen maken deel uit van het inkomen uit werk en woning. Zij horen thuis in box 1 en worden progressief belast.

Let op
Een negatieve uitgave is een positief inkomensbestanddeel in box 1.

Het is dus een bijtelpost.

In de praktijk draait het bij negatieve uitgaven vaak om handelingen die in strijd zijn met de voorwaarden voor de verleende premieaftrek. Of handelingen die een inbreuk maken op het onderhoudskarakter van de inkomensvoorziening. In het fiscale jargon noemt men dit "verboden handelingen" of "niet-toegestane handelingen".

Verboden handelingen

Er zijn elf situaties waarin sprake is van verboden handelingen. Op een aantal daarvan gaan we kort in.

Let op
De term verboden handelingen suggereert dat de handelingen verboden zijn. Dat is te zwaar uitgedrukt. Het zijn handelingen of omstandigheden die leiden tot negatieve uitgaven voorinkomensvoorzieningen.

Wijziging van een gefacilieerde lijfrente

Een gefacilieerde lijfrente is een oudedagsvoorziening die bij een toegelaten aanbieder (binnenlandse of buitenlandse verzekeraar, of overnemende ondernemer) is afgesloten. De belastingplichtige heeft de betaalde premies in mindering gebracht op zijn inkomen in box 1.

Als een gefacilieerde lijfrente zo wordt gewijzigd dat niet langer aan de gestelde voorwaarden wordt voldaan, loopt de verzekerde tegen wettelijke sancties op. Wel heeft de verzekerde de mogelijkheid een gefacilieerde lijfrente zonder fiscale gevolgen om te zetten in een andere lijfrente. Ook mag hij tijdens de looptijd wijzigingen aanbrengen in de polis. Dit leidt niet tot belastingheffing, zolang geen uitkering wordt bedongen die buiten het scala van gefacilieerde oudedagsvoorzieningen valt.

Afkoop of vervreemding van de lijfrenteaanspraak
Afkoop houdt in dat een bedrag ineens wordt uitgekeerd (de afkoopsom) in plaats van de overeengekomen lijfrentetermijnen. Vervreemding omvat verkoop, schenking, ruil en dergelijke.

Voorbeeld
Alex stort jaarlijks € 5.000 premie voor een gefacilieerde lijfrente. Ieder jaar is deze premie als uitgave voor inkomensvoorziening op het inkomen uit werk en woning in mindering gebracht. Na 12 jaar premiebetaling verkoopt Alex de lijfrente aan Bert voor € 75.000. Deze rechtshandeling leidt tot negatieve uitgaven voor inkomensvoorziening bij Alex.

Een lijfrenteaanspraak wordt voorwerp van zekerheid
In de lijfrentepolis moet zijn opgenomen dat de aanspraak niet tot voorwerp van zekerheid kan dienen. Als die voorwaarde wordt geschrapt, treden de sancties in werking. Dit gebeurt ook als de lijfrentepolis ongewijzigd blijft, maar feitelijk wel voorwerp van zekerheid wordt: bijvoorbeeld als de lijfrentepolis beleend of verpand wordt.

Conserverende aanslag

Er is een uitzondering op het verbod van gebruik van de lijfrentepolis als zekerheidsobject. Iemand mag de polis namelijk wel als zekerheid

gebruiken voor het krijgen van uitstel van betaling bij een conserverende aanslag. Dan leidt de zekerheidsstelling van de lijfrente dus niet tot een negatieve uitgave. Iemand ontvangt een conserverende aanslag als de Belastingdienst een claim wil veiligstellen.

Overgang van de lijfrenteverplichting naar een niet-toegelaten verzekeraar
De gefacilieerde lijfrente moet afgesloten zijn en blijven bij een toegelaten aanbieder. Overgang van de lijfrenteverplichting naar een niet-toegelaten aanbieder is dus een verboden handeling die tot negatieve uitgaven leidt.

Sancties

Hoofdregel

Een verboden handeling leidt dus tot negatieve uitgaven voor inkomensvoorzieningen. Dat betekent dat de Belastingdienst het bedrag aan teveel ontvangen lijfrentepremieaftrek plus het rendement daarover terugneemt. Dat bedrag is in principe gelijk aan de waarde van de lijfrenteaanspraak in het economisch verkeer. En die waarde is weer minimaal gelijk aan de afgetrokken premies. Daarnaast wordt revisierente, 20% van de waarde in het economische verkeer, in rekening gebracht.

De gevolgen van een verboden handeling zijn dus:
- het terugnemen van het totaal van de (in het verleden) in aftrek gebrachte premies;
- het belasten van het rendement over het totaal van de teruggenomen premies;
- het in rekening brengen van revisierente.

Let op
Bij het bepalen van de waarde van de aanspraak in het economische verkeer gaat de fiscus uit van het tijdstip dat onmiddellijk voorafgaat aan de verboden handeling. De daaropvolgende “afrekening” vindt plaats over het jaar waarin de verboden handeling heeft plaatsgevonden. Na de afrekening in box 1 verhuist de aanspraak naar box 3.

Zelftoets

Vraag 1
Anton (69 jaar) verkoopt in 2001 zijn tweede woning (privé-vermogen) aan Bernard. De partijen zijn het erover eens dat de waarde in het economische verkeer op dat moment € 200.000 bedraagt. Bernard koopt het pand voor € 100.000. Daarnaast geeft hij Anton het recht op een jaarlijkse uitkering van € 20.000 totdat Anton overlijdt. Beperking is wel dat maximaal acht jaarlijkse uitkeringen zullen volgen. Wat zijn de fiscale gevolgen voor Anton in 2001 en volgende jaren?

a. De jaarlijkse uitkeringen zijn belastbaar in box 1.
b. De jaarlijkse uitkeringen zijn belastbaar in box 3.
c. De jaarlijkse uitkeringen zijn niet belastbaar.
d. De hoogte van (het recht op) de uitkeringen valt onder de werking van box 3.

Vraag 2
Zelda ontvangt in 2001 de volgende uitkeringen:
per kwartaal een lijfrente waarvoor in 2001 een eenmalige koopsom is gestort, die niet in aftrek op het inkomen is gebracht;
een eenmalige uitkering van haar ex-man, die dient als afkoopsom voor de alimentatie;
een maandelijks bedrag aan huur van een etage die ze van haar ouders heeft geërfd;
kinderbijslag voor de minderjarige kinderen die bij haar inwonen;
een onverplichte studietoelage van haar tante, die haar hiermee wil helpen.

Welke van deze uitkering(en) zal/zullen worden belast in box 1?

a. 1, 2 en 4
b. 2, 3 en 5
c. 1 en 4
d. alleen 2

Vraag 3
Beoordeel de juistheid van de volgende beweringen.

I Voor lijfrentepremies die bedoeld zijn voor uitkeringen voor meerderjarige invalide kinderen of kleinkinderen geldt geen wettelijk maximaal aftrekbedrag.
II De aftrek van premies voor een nabestaandenlijfrente is gelimiteerd tot het maximale bedrag dat volgt uit de berekening van de jaarruimte.

a. Alleen I is juist.
b. Alleen II is juist.
c. I en II zijn beide juist.
d. I en II zijn beide onjuist.

Vraag 4
Beoordeel de juistheid van de volgende beweringen.

I Als een tijdelijke oudedagslijfrente een looptijd heeft van minimaal vijf jaar, mag hij ingaan vóór het 65e jaar.
II Gefacilieerde lijfrenteovereenkomsten kunnen ook bij buitenlandse verzekeraars worden afgesloten. Daarvoor gelden dezelfde voorwaarden als voor binnenlandse verzekeraars.

a. Alleen I is juist.
b. Alleen II is juist.
c. I en II zijn juist.
d. I en II zijn onjuist.

Vraag 5
Iemand bezit sinds januari 2002 een gekwalificeerde lijfrenteverzekering waarop hij jaarlijks € 8.000 premie betaalt. In 2021 koopt hij de lijfrente af, nadat hij 20 jaarpremies heeft voldaan. Hij ontvangt € 175.000.

Wat houdt deze belastingplichtige netto over aan de afkoop als wordt uitgegaan van een belastingtarief van 50% en verschuldigde revisierente van € 35.000?

a. € 95.000
b. € 87.500
c. € 60.000
d. € 52.500

Terugkoppeling

Uitwerking opdrachten

Opdracht 6.1
De bedragen van € 750 per jaar vormen geen periodieke uitkeringen. Vanuit de verzekeringsmaatschappij bestaat immers geen enkele onzekerheid over het aantal en de omvang van de te betalen uitkeringen. Voor Kees zelf is overigens niet zeker hoeveel uitkeringen hij persoonlijk zal ontvangen (hij kan immers binnen 10 jaar overlijden). Voor de heffing van de inkomstenbelasting is dat echter niet relevant.

Opdracht 6.2
De huursubsidie is een publiekrechtelijke uitkering en dus in principe belast. Maar de huursubsidie is een zogenaamde gedefiscaliseerde uitkering, wat betekent dat hij onbelast is. De toelage van de broer is een uitkering zonder tegenprestatie, dus wel belast. Maar ook hier is een uitzondering van toepassing: de uitkering is afkomstig van een bloedverwant in de tweede graad van de zijlijn (broer) en dus onbelast. Anita heeft de uitkeringen dus terecht niet aangegeven.

Opdracht 6.3
a. Ja, dat kan in principe altijd. Als maar wordt voldaan aan de voorwaarden die gesteld worden aan de verschillende soorten lijfrentes.
b. Nee, als op het moment van aftrek maar wordt voldaan aan de voorwaarden.

Opdracht 6.4
De benutbare basisruimte bedraagt voor Wendy € 1.036 – € 500 = € 536. Van het aan lijfrentepremies betaalde bedrag is € 700 – € 536 = € 164 niet aftrekbaar.

Antwoorden zelftoets

Vraag 1
Het juiste antwoord is d.
Aan de eis van een periodieke uitkering dat het een toekomstige onzekere gebeurtenis moet zijn, wordt - gezien de leeftijd van Anton en de daarbij behorende sterftekans - voldaan. Er is sprake van een periodieke uitkering, waar een tegenprestatie tegenover staat. Het is geen publiekrechtelijke of familierechtelijke uitkering en ook geen inkomensvoorziening waarvoor premieaftrek genoten is. De periodieke uitkering valt dus in box 3.

Vraag 2
Het juiste antwoord is d.
Hieronder de uitwerking.

Ad 1 Lijfrente
De waarde van de kwartaallijfrente waarvoor een eenmalige koopsom is gestort, valt in box 3. Omdat Zelda de koopsom niet heeft afgetrokken, zijn de werkelijk ontvangen termijnen onbelast.

Ad 2 Afkoopsom voor alimentatie
Een alimentatie-uitkering behoort tot de familierechtelijke periodieke uitkeringen en verstrekkingen en is dus belast in box 1. Ook een afkoopsom voor alimentatie valt in box 1.

Ad 3 Huur
Huur en verhuur valt niet onder de periodieke uitkeringen omdat er sprake is van een complex van rechten en verplichtingen die bij voortduring tegenover elkaar staan. De etage valt in de rendementsheffing van box 3. De werkelijk ontvangen huurbedragen zijn in box 1 onbelast.

Ad 4 Kinderbijslag
Kinderbijslag is een publiekrechtelijke uitkering die gedefiscaliseerd is. Die is dus niet belast in box 1.

Ad 5 Studietoelage
Er zou hier sprake kunnen zijn van een familierechtelijke periodieke uitkering. Maar de studietoelage vloeit niet voort uit het familierecht en is niet "in rechte vorderbaar". Tante betaalt onverplicht, waardoor de studietoelage onbelast is.

Vraag 3
Het juiste antwoord is c.
Voor de aftrek voor de meerderjarige invalide (klein)kinderen geldt inderdaad geen wettelijk maximum. In de jurisprudentie komt overigens wel een maximaal aftrekbaar bedrag voor. Dat maximum gaat uit van wat noodzakelijk is om het kind een redelijk bestaan te bieden, rekening houdend met zijn plaats in de samenleving.

De nabestaandenlijfrente is één van de lijfrentes ter compensatie van een pensioentekort. Tot het bedrag van de basisaftrek zijn premies hiervoor aftrekbaar. Maar het maximaal af te trekken bedrag volgt uit de berekening van de jaarruimte. Dit kan eventueel aangevuld worden met de reserveringsruimte.

Vraag 4
Het juiste antwoord is d.
I is onjuist. De looptijd moet weliswaar minimaal vijf jaar zijn, maar een eerdere ingangsdatum dan het 65e jaar kan alleen als de belastingplichtige vóór dat jaar met pensioen gaat.
II is onjuist. Een buitenlandse verzekeraar moet dan voldoen aan een aantal voorwaarden en op de lijst van toegelaten buitenlandse aanbieders voorkomen.

Vraag 5
Het juiste antwoord is d.
Afkoop van een gekwalificeerde verzekering leidt tot negatieve uitgaven. De berekening gaat als volgt:

In handen krijgt belastingplichtige		€ 175.000
minus		
- 50% belasting over € 160.000 teruggenomen premies	€ 80.000	
- 50% belasting over rendement van € 15.000	€ 7.500	
- 20% revisierente van € 175.000	€ 35.000	
		€ 122.500
Hij houdt over		€ 52.500

Mogelijkheid a. onderkent alleen het terugnemen van premies.
Mogelijkheid b. onderkent ook de sanctie van rendement over de teruggenomen premies.
Mogelijkheid c. vergeet dit rendement, maar niet de revisierente.
Mogelijkheid d. houdt met alle factoren rekening.

Overgangsrecht ontvangen rente, huur en pacht

Inleiding
Om de overgang van het oude belastingstelsel (de Wet IB 1964) naar het nieuwe belastingstelsel (de Wet IB 2001) goed te laten verlopen is er overgangsrecht. In deze leereenheid behandelen we een aantal situaties waarvoor aanvullende regels nodig waren, omdat anders een lek in de belastingheffing dreigde te ontstaan. Dit lek wordt veroorzaakt doordat sommige inkomsten heel anders worden belast dan vóór 1 januari 2001. Het gaat om de volgende vermogensinkomsten: rente, huur en pacht. En met name om de inkomsten van vóór 2001, die toen niet zijn ontvangen, en die op basis van het nieuwe belastingstelsel niet meer belast zijn.

Leerdoelen
Na bestudering van deze leereenheid kunt u:
- de meest voorkomende situaties herkennen waarin overgangsrecht over box 3 (inkomen uit sparen en beleggen) geldt;
- bij lopende en uitgestelde termijnen berekenen welke inkomsten alsnog in box 1 tegen het progressieve tarief worden belast;
- aangeven dat ook overgangsrecht geldt voor nog niet lopende termijnen.

Inhoudsopgave
7.1 Lopende termijnen
7.2 Uitgestelde termijnen
7.3 Nog niet lopende termijnen
7.4 Zelftoets
7.5 Terugkoppeling

Lopende termijnen

Renten, huren en pachten worden in het nieuwe belastingstelsel op een andere wijze belast. Met ingang van het jaar 2001 vindt de belastingheffing niet meer plaats over de werkelijk ontvangen vermogensinkomsten, maar over forfaitair bepaalde inkomsten (4%). Op lopende termijnen over de periode tot en met 31 december 2000 zou daarom te weinig belasting worden geheven. De inkomsten over deze periode, zouden na 1 januari 2001 op grond van het nieuwe belastingstelsel namelijk niet meer kunnen worden belast. En volgens de oude regels zijn de inkomsten fiscaal nog niet ontvangen. Daarom geldt hier overgangsrecht.

Om toch over deze inkomsten te kunnen heffen, is bepaald dat termijnen die op 31 december 2000 lopen, ook na 1 januari 2001 nog worden belast volgens de oude regels. Dit geldt uitsluitend voor het gerijpte deel van de rente op 31 december 2000. Deze overgangsregeling geldt voor alle nog te ontvangen renten, huren en pachten.

Termijn

Een termijn is een afgesproken periode waarover rente, huur of pacht verschuldigd is. Lopende termijnen zijn termijnen die al begonnen zijn. Het gaat hier steeds om termijnen in de privésfeer en dus niet om lopende termijnen in de sfeer van winst uit onderneming.

Gerijpte rente

Gerijpte rente is rente die betrekking heeft op de periode vóór 1 januari 2001.

Voorbeeld
Tina heeft een bankrekening met een saldo van € 10.000. Jaarlijks ontvangt zij 4% rente; de rente wordt elk jaar op 1 oktober bijgeschreven. De rente over de periode 1 oktober 2000 tot en met 31 december 2000 wordt pas op 1 oktober 2001 door de bank uitbetaald. De over deze periode gerijpte rente is: 3/12 x 4% x € 10.000 = € 100. Deze € 100 zou zonder overgangsrecht niet meer belast kunnen worden. In 2000 is deze € 100 rente namelijk nog niet ontvangen volgens de oude regels. En in 2001 wordt slechts het forfaitaire rendement over de periode 1 januari 2001 tot en met 31 december 2001 belast.

Wanneer belastingheffing over de in 2001 ontvangen termijnen?
Belastingheffing over het tot 1 januari 2001 gerijpte deel vindt pas plaats bij de fiscale ontvangst van de inkomsten. Dat wil zeggen dat belastingheffing plaats vindt als de inkomsten zijn ontvangen of verrekend, ter beschikking zijn gesteld of rentedragend zijn geworden. Belastingheffing vindt ook plaats als de inkomsten vorderbaar of inbaar zijn geworden. De renten, huren en pachten die onder de overgangsregeling vallen, zijn belast als inkomen uit werk en woning. Het is dus in box 1 belast tegen het progressieve tarief.

Rentevrijstelling

Omdat voor de renten over de periode vóór 1 januari 2001 op grond van het overgangsrecht nog de regels van het oude belastingstelsel gelden, blijft de onder die wet bestaande rentevrijstelling nog één jaar geldig. Rente die een belastingplichtige in 2002 ontvangt (bijvoorbeeld bij een rentespaarbrief), wordt wel belast in box 1 maar dan geldt geen rentevrijstelling meer. De

rentevrijstelling geldt alleen als de per 1 januari 2001 lopende rente in 2001 wordt belast.

Voorbeeld
Lars heeft een termijndeposito met een saldo van € 10.000. Een termijndepositie is een spaarrekening met een vaste rente voor een vaste termijn. De jaarlijkse rente bedraagt 5% en vervalt op 1 september. De rentetermijn die loopt van 1 september 2000 tot 1 september 2001 is op 1 januari 2001 een lopende termijn. De termijn is op het overgangstijdstip vier maanden gerijpt (1 september 2000 tot en met 31 december 2000). Deze rente is op 31 december 2000 gerijpt tot € 166. Door het overgangsrecht wordt over deze € 166 belasting geheven in box 1 op het moment dat de termijn tot uitkering komt (1 september 2001). De rentevrijstelling blijft in 2001 geldig.

Voorbeeld
Trudy verhuurt een appartement aan haar broer Joost voor € 800 per maand. De huur moet maandelijks (achteraf) worden betaald op de 15de dag van elke maand. De huur over de periode 15 december 2000 tot 15 januari 2001, moet dus op 15 januari 2001 worden betaald.
Op grond van het overgangsrecht wordt het op 31 december 2000 gerijpte deel van de termijn (€ 400) in 2001 bij Trudy belast in box 1.

Opdracht 7.1
Stel dat Joost de huur elke maand vooruit zou betalen (in plaats van achteraf). Geldt het overgangsrecht dan voor Trudy?

Uitgestelde termijnen

Onder het oude belastingstelsel worden inkomsten pas belast, als zij werkelijk zijn ontvangen. De overgangsregeling voorkomt dat belastingplichtigen het tijdstip van ontvangst van inkomsten “kunstmatig” uitstellen tot na 31 december 2000, waardoor zij over deze inkomsten geen belasting hoeven betalen.
Termijnen van huren, pachten en renten van schuldvorderingen die op of na 1 januari 2001 worden ontvangen, maar zijn gerijpt in de periode voor 1 januari 2001, worden op het tijdstip van ontvangst in box 1 belast. Ook hier gelden alle vormen van “ontvangen” zoals hiervoor omschreven. Als de uitgestelde termijn de rente van schuldvorderingen is die de belastingplichtige in 2001 ontvangt, blijft wel de rentevrijstelling uit het oude belastingstelsel geldig.

Voorbeeld
Jan heeft een spaartegoed bij een bank. De rente wordt begin januari 2001 met valutadatum 1 januari 2001 bijgeschreven. De rente is in 2001 belast in box 1. De rentevrijstelling mag hierop in mindering worden gebracht.

Betaalde rente

Geen overgangsrecht

In tegenstelling tot de ontvangen rente is er geen overgangsregeling voor betaalde rente van schulden die in box 3 thuishoren. Als een belastingplichtige op of na 1 januari 2001 rente betaalt over een periode voor deze datum, kan deze rente niet in mindering worden gebracht van het inkomen in box 1. Een schuld verkleint wel de heffingsgrondslag in box 3.

Voorbeeld
Piet heeft een persoonlijke lening bij een bank. Volgens de voorwaarden van deze lening moet Piet de rente één keer per jaar betalen, namelijk op 1 maart. De op 1 maart betaalde rente die voor een deel ook op 2000 betrekking heeft, kan niet in mindering worden gebracht op het inkomen van box 1.
De schuld behoort tot de heffingsgrondslag in Box 3.

Opdracht 7.2
Dagmar heeft een lening bij Ilona van € 10.000. De rentetermijn vervalt op 1 november 2000 en bedraagt € 500. Ilona heeft inmiddels betalingsproblemen, waardoor het rentebedrag voor Dagmar in 2000 niet vorderbaar en inbaar is. In 2002 heeft Ilona een vakantiebaantje gevonden en betaalt zij aan Dagmar alsnog een bedrag van € 500.
a. Hoe vindt de belastingheffing plaats bij Dagmar in 2002?
b. Waarom wil Ilona dat de rente toch in 2000 wordt betaald?

Nog niet lopende termijnen

Er is ook overgangsrecht voor nog niet lopende termijnen. Bijvoorbeeld als een losse jaarrentecoupon niet meer aan het onderliggende vermogensbestanddeel is gekoppeld (de mantel van de obligatie).
Het oude belastingstelsel blijft geldig voor het bepalen van de inkomsten uit op 31 december 2000 nog niet lopende termijnen van termijnen van huren, pachten en renten van schulden. Dit geldt alleen als de nog niet lopende termijn op 31 december 2000 een zelfstandig vermogensbestanddeel is.

Hoe wordt de nog niet lopende termijn belast?

Op het moment van ontvangst geldt de waarde van de nog niet lopende termijn per 1 januari 2001. Deze is belast in box 1 als inkomen uit werk en woning. Voor nog niet lopende termijnen geldt nooit een rentevrijstelling, ook niet in 2001.

Zelftoets

Vraag 1
Mary heeft een vordering op haar broer Peter van € 50.000. Peter moet aan Mary jaarlijks een rente betalen van 3%. De rente is elk jaar (achteraf) verschuldigd op 1 juli van het kalenderjaar. Welke stelling is juist?

a. De vordering van Mary hoort tot haar rendementsgrondslag in box 3. De daadwerkelijk door Peter betaalde rente is niet belast. Als inkomen wordt beschouwd 4% van de gemiddelde rendementsgrondslag.
b. Bij de aangifte IB 2001 wordt bij Mary niets belast in box 1; een bedrag van € 50.000 hoort op 1 januari 2001 tot haar rendementsgrondslag in box 3.
c. Bij Mary wordt in 2001 € 750 (eventueel onder aftrek van de rentevrijstelling) belast in box 1; een bedrag van € 50.000 hoort op de peildatum 1 januari 2001 tot haar rendementsgrondslag.
d. Bij de aangifte IB 2001 wordt bij Mary € 750 (eventueel onder aftrek van de rentevrijstelling) belast in box 1. Peter kan de door hem betaalde rente in 2001 in box 1 in aftrek brengen.

Vraag 2
Welke van de volgende stellingen is juist?

a. Voor rente die in 2001 en 2002 wordt ontvangen, maar betrekking heeft op de periode voor 1 januari 2001, kan nog gebruik worden gemaakt van de rentevrijstelling.
b. De overgangsregeling voor uitgestelde termijnen geldt uitsluitend als inkomsten "kunstmatig" worden uitgesteld.
c. De rentevrijstelling kan alleen gelden voor rente die in 2001 wordt ontvangen als lopende termijn.
d. Het overgangsrecht voor lopende, uitgestelde en nog niet lopende termijnen geldt zowel voor termijnen van rente als voor huren en pachten.

Terugkoppeling

Uitwerking opdrachten

Opdracht 1
Nee, er is in dat geval namelijk geen sprake van een lopende termijn. De inkomsten over de huurperiode tot 31 december 2000 worden op basis van het oude belastingstelsel belast in 2000. Ook het vooruitbetaalde deel van de huur (over de periode 1 januari 2001 tot 15 januari 2001) wordt belast in 2000.

Opdracht 2
a. Op grond van het overgangsrecht wordt bij Dagmar in 2002 € 500 belast in box 1. De rentevrijstelling geldt dan niet, die mag namelijk alleen worden toegepast in 2001. In 2001 en 2002 telt de waarde van de vordering op Ilona overigens ook mee in de rendementsgrondslag van box 3.

b. Ilona heeft in 2002 geen renteaftrek in box 1 bij haar rentebetaling aan Dagmar. Daarom wil zij de rente in 2000 betalen. Voor haar is er immers geen overgangsrecht. Uiteraard valt haar schuld aan Dagmar wel in de rendementsgrondslag van box 3: de schuld verkleint de grondslag voor de forfaitaire rendementsheffing. Zo wordt een beetje rekening gehouden met de betaalde rente, tenminste als deze hoger is dan het heffingsvrije vermogen.

Antwoorden zelftoets

Vraag1
Het juiste antwoord is c.
De rentetermijn, die loopt van 1 juli 2000 tot 1 juli 2001, is op 31 december 2000 een lopende termijn. De termijn is op 31 december gerijpt tot € 750, namelijk zes maanden (6/12 x 3% x € 50.000). Door de overgangsregeling is dit bedrag in 2001 belast in box 1. Voor het jaar 2001 blijft de rentevrijstelling uit de Wet IB 64 geldig.
Antwoord a is onjuist want dit antwoord houdt geen rekening met het overgangsrecht.
Antwoord b is onjuist want er vindt wel heffing plaats in box 1, namelijk over € 750 aan voor 1 januari 2001 gerijpte rente.
Antwoord d is onjuist omdat Peter de door hem betaalde rente niet kan aftrekken in 2001. Er is geen overgangsrecht voor betaalde rente.
Vraag 2
Het juiste antwoord is d.
Het overgangsrecht geldt voor lopende, uitgestelde en nog niet lopende termijnen van rente, huren en pachten.
Antwoord a is onjuist omdat alleen voor de rente die in 2001 wordt ontvangen en betrekking heeft op de periode voor 1 januari 2001, kan nog gebruik worden gemaakt van de rentevrijstelling.
Antwoord b is onjuist omdat de overgangsregeling voor uitgestelde termijnen geldt voor alle uitgestelde termijnen en niet alleen voor termijnen die "kunstmatig" zijn uitgesteld.
Antwoord c is onjuist omdat de rentevrijstelling geldt voor rente die in 2001 wordt genoten als lopende termijn en als uitgestelde termijn.

Persoonsgebonden aftrek

Inleiding
U zal regelmatig gebeld worden door mensen die willen weten of ze bepaalde kosten kunnen aftrekken. Om daar antwoord op te kunnen geven, moet u op de hoogte zijn van de persoonsgebonden aftrek. In deze leereenheid gaan we daar dieper op in.

De persoonsgebonden aftrek is één van de uitgebreidere hoofdstukken in de Wet IB 2001. Om deze stof goed tot u door te laten dringen, krijgt u eerst een overzicht van de uitgaven/kosten die onder de persoonsgebonden aftrek vallen. Ook leest u in dit overzicht welke basisregels gelden voor de berekening van de hoogte van de verschillende aftrekposten, en hoe iemand de aftrekposten moet verrekenen met het verzamelinkomen. Vervolgens leest u per aftrekpost meer details over de voorwaarden en de manier van berekening.

Leerdoelen
Na bestudering van deze leereenheid kunt u in eigen woorden aangeven:
- Wat persoonsgebonden aftrekposten zijn;
- Welke uitgaven tot de persoonsgebonden aftrekposten worden gerekend;
- Wanneer persoonsgebonden aftrekposten kunnen worden afgetrokken;
- Hoe de hoogte van de aftrekbare bedragen worden berekend;
- Hoe de aftrek wordt verrekend;
- Bij wie de persoonsgebonden aftrekposten afgetrokken kunnen worden;
- Wat negatieve persoonsgebonden aftrekposten zijn en wanneer ze belast zijn.

Inhoudsopgave
8.1 Wat is de persoonsgebonden aftrek?
8.2 Buitengewone uitgaven
8.3 Onderhoudsverplichtingen
8.4 Verliezen op beleggingen in durfkapitaal
8.5 Uitgaven voor levensonderhoud van kinderen
8.6 Weekenduitgaven voor gehandicapte kinderen
8.7 Scholingsuitgaven
8.8 Uitgaven voor monumentenpanden
8.9 Giften
8.10 Negatieve persoonsgebonden aftrek
8.11 Zelftoets
8.12 Terugkoppeling

Wat is de persoonsgebonden aftrek?

De persoonsgebonden aftrek is een optelsom van verschillende soorten uitgaven die de belastingplichtige kan aftrekken van zijn inkomens in box 1, 2 of 3.
Iemand heeft een persoonsgebonden aftrek als hij één of meer van de volgende uitgaven heeft:
- buitengewone uitgaven (bijvoorbeeld ziektekosten)
- uitgaven voor onderhoudsverplichtingen (dit zal meestal alimentatie zijn);
- verliezen op beleggingen in durfkapitaal (leningen aan beginnende ondernemers die niet kunnen terugbetalen);
- uitgaven voor levensonderhoud van kinderen jonger dan 30 jaar;
- weekenduitgaven voor gehandicapte kinderen van 30 jaar of ouder
- scholingsuitgaven;
- uitgaven voor monumentenpanden;
- giften.

Wanneer zijn de uitgaven aftrekbaar?

De uitgaven zijn aftrekbaar in het jaar waarin de belastingplichtige ze heeft betaald. Het kan ook voorkomen dat hij uitgaven niet heeft betaald, maar verrekend. In dat geval kan hij ze aftrekken in het jaar van de verrekening. Of anders in het jaar waarin ze ter beschikking zijn gesteld of rentedragend zijn geworden. De belastingplichtige mag geen recht hebben op een vergoeding door bijvoorbeeld een verzekeringsmaatschappij.

Voorbeeld
Sjaak heeft de volgende kosten gemaakt en vraagt zich af of deze kosten aftrekbaar zijn:
- tandartskosten van zijn dochter van € 1.200;
- bril van hemzelf van € 300;
- premie ziektekostenverzekering van € 3.600;
- begrafeniskosten van tante € 10.000.

De ziektekosten (tandarts en bril) zijn aftrekbaar, als ze niet vergoed zijn door de verzekering. Ook een premie van de ziektekostenverzekering is aftrekbaar. De kosten van de begrafenis van tante zijn echter niet aftrekbaar. Zij behoort niet tot de kring van personen waarvoor Sjaak aftrek kan krijgen. In onderdeel 8.2 leest u hier meer over.

Hoe wordt de hoogte van de persoonsgebonden aftrek bepaald?

Als iemand uitgaven heeft gehad die onder de persoongebonden aftrek vallen, moet hij de hoogte van de persoongebonden aftrek nog bepalen. Hiervoor gelden de onderstaande regels:
- De uitgaven voor onderhoudsverplichtingen zijn helemaal aftrekbaar;
- Een verlies op een belegging in durfkapitaal kan de belastingplichtige aftrekken tot een maximum van € 46.984 *(of 103.539)* in het jaar van kwijtschelding maar niet eerder dan dat de inspecteur in een beschikking heeft gezegd dat de ondernemer het niet kan terugbetalen;
- Voor de aftrek van kosten voor het levensonderhoud van kinderen tot 30 jaar worden vaste aftrekbedragen gebruikt (de zogenaamde

forfaitaire bedragen), ongeacht de werkelijke kosten die een ouder heeft;
- Het bedrag van de ziektekosten en andere buitengewone uitgaven moet de belastingplichtige verminderen met 11,2% van zijn verzamelinkomen (de drempel). Heeft de belastingplichtige een partner dan worden de buitengewone uitgaven samengevoegd. Dan geldt ook het gezamenlijke verzamelinkomen van de belastingplichtige en zijn partner als drempel. Voor de drempel geldt een minimum van € 696 (*of f 1.534)* en een maximum van € 5.425 *(of f 11.955).*
- De kosten van weekenduitgaven voor gehandicapte kinderen zijn vastgesteld op vaste bedragen (€ 8 *(of f 18)* per dag en € 0,16 *(of f 0,35)* per kilometer).
- Op het bedrag van de aftrekbare scholingsuitgaven moet de belastingplichtige € 500 *(of f 1.102)* in mindering brengen. Hij kan maximaal € 15.000 *(of f 33.056)* aftrekken. In het jaar waarin komt vast te staan dat het bedrag van de studielening niet wordt omgezet in een beurs, wijzigt dit maximum.
- Op de aftrekbare kosten van een monumentenpand wordt een drempel toegepast die onder andere afhankelijk is van de waarde van het pand.
- Het bedrag van de aftrekbare giften moet de belastingplichtige verminderen met een bedrag van 1% van het (gezamenlijk) verzamelinkomen. Deze vermindering is minimaal € 60 *(of f 132).* Hij kan maximaal 10% van het (gezamenlijk) verzamelinkomen aftrekken.

Voor het berekenen van de persoongebonden aftrek bepaalt de belastingplichtige van iedere categorie hoe hoog het aftrekbare bedrag is. Vervolgens telt hij alle aftrekbare bedragen van de diverse uitgaven bij elkaar op. Het totaal vormt de persoonsgebonden aftrek.

Hoe wordt de aftrek verrekend?

Nadat iemand zijn persoongebonden aftrek heeft bepaald, moet hij deze verrekenen met zijn inkomen. Dit doet hij door de volgende stappen aan te houden:
1. Eerst brengt hij de persoonsgebonden aftrek in mindering op het inkomen uit werk en woning (box 1). Het inkomen mag niet negatief worden.
2. Als de aftrek niet helemaal verrekend is, trekt hij het restant af van het inkomen uit sparen en beleggen (box 3). Ook dit inkomen mag niet negatief worden.
3. Een eventueel restant komt nu in mindering op het inkomen uit aanmerkelijk belang (box 2). Dit mag ook niet negatief worden.
4. Resteert er nog een bedrag, dan kan de belastingplichtige de rest voegen bij de persoongebonden aftrek van het volgende jaar. Het aantal volgende jaren waarmee hij kan verrekenen, is onbeperkt.

Voorbeeld
Karel heeft een persoonsgebonden aftrek van totaal € 40.000. Zijn inkomen bestaat uit € 20.000 uit werk en woning, € 5.000 uit aanmerkelijk belang en € 7.500 uit sparen en beleggen. Eerst wordt € 20.000 verrekend met het inkomen uit werk en woning, vervolgens € 7.500 met het inkomen uit sparen en beleggen en daarna € 5.000 met het inkomen uit aanmerkelijk belang. Resteert € 7.500 aftrek, dit kan in de toekomst worden verrekend.

Bij wie is de aftrek aftrekbaar?

Partners kunnen kiezen bij wie ze welk deel van de persoonsgebonden aftrek in mindering brengen. Ze kunnen dus voor iedere willekeurige verdeling kiezen als ze maar per saldo niet meer dan 100% aftrekken.

8.2. Buitengewone uitgaven

Wat zijn buitengewone uitgaven?

Buitengewone uitgaven zijn uitgaven voor bijvoorbeeld ziekte, overlijden, adoptie en ouderdom. Omdat dit soort uitgaven zwaar kunnen drukken op iemands draagkracht, is er een fiscale tegemoetkoming in de vorm van een persoonsgebonden aftrek.

Welke buitengewone uitgaven zijn er?

Alleen de volgende uitgaven zijn buitengewone uitgaven:
- kosten voor ziekte, invaliditeit en bevalling van de belastingplichtige, zijn partner of zijn kinderen, als die jonger zijn dan 27;
- kosten voor overlijden van de belastingplichtige, zijn partner of zijn kinderen, als die jonger zijn dan 27;
- kosten voor arbeidsongeschiktheid of chronische ziekte van de belastingplichtige;
- kosten voor ouderdom van de belastingplichtige;
- kosten voor chronische ziekte van kinderen van de belastingplichtige;
- kosten voor adoptie door de belastingplichtige of zijn partner.

Welke kosten van ziekte, invaliditeit en bevalling zijn aftrekbaar?

Dat zijn uitgaven voor:
- medische hulp, medicijnen, hulpmiddelen en vervoer;
- extra gezinshulp;
- extra uitgaven voor een op medisch voorschrift gehouden dieet;
- extra uitgaven voor kleding en beddengoed;
- reiskosten voor ziekenbezoek.

Voor al deze uitgaven geldt dat deze aftrekbaar zijn voorzover er geen vergoeding tegenover staat. Als de kosten van medicijnen worden vergoed door bijvoorbeeld een verzekeringsmaatschappij, zijn ze dus niet aftrekbaar. De uitgaven zijn aftrekbaar in het jaar waarin ze worden betaald.

Welke kosten voor medische hulp, medicijnen, hulpmiddelen en vervoer zijn aftrekbaar?

Dat zijn:
- premies van het ziekenfonds (werknemers- en werkgeversdeel) of de ziektekostenverzekering;
- kosten voor de huisarts, tandarts of specialist;
- kosten voor de verloskundige, kraamhulp;
- kosten voor verpleging in een verpleeginstelling;
- kosten voor paramedische behandelingen door of onder begeleiding van een arts bv. fysiotherapie;
- kosten voor medicijnen die zijn voorgeschreven door een arts;

- kosten voor medicijnen die niet zijn voorgeschreven door een arts (huisapotheek) voor een bedrag van € 23 *(of f 51)* per persoon;
- kosten voor een bril, gehoorapparaat, rolstoel enz.;
- vervoerskosten om een arts te bezoeken;
- extra vervoerskosten door ziekte/invaliditeit.

Aan premies ziektekostenverzekering is maximaal 12 maanden premie aftrekbaar.

Voorbeeld
Sjaak en zijn vrouw hebben nogal wat ziektekosten gehad. Aan premies voor de ziektekostenverzekering hebben ze € 1.500 betaald, ze hebben € 200 besteed aan hoestdranken, aspirines e.d. De kosten van de kraamhulp in verband met de geboorte van hun eerste kind bedroegen € 200. Voor de behandeling van een magnetiseur moesten ze € 150 betalen. De premies zijn aftrekbaar. Aan kosten van de huisapotheek mogen ze: 3 x € 23 = € 69 aftrekken (door de geboorte van hun eerste kind zijn ze immers met z'n drieën). De kosten van de kraamhulp zijn aftrekbaar. Als het bezoek aan de magnetiseur niet op voorschrift of begeleiding van hun huisarts is, mogen ze deze kosten niet aftrekken.

Wanneer is er sprake van aftrekbare kosten voor gezinshulp?

Kosten voor gezinshulp zijn aftrekbaar als de kosten kunnen worden aangetoond door gedagtekende rekeningen/kwitanties met daarop de naam, adres, woonplaats van de gezinshulp/instantie. U kunt de hoogte van het aftrekbare bedrag berekenen aan de hand van de volgende tabel:

Verzamelinkomen	Aftrekbaar bedrag
Tot € 25.000 (of f 55.093)	Het hele bedrag
€ 25.000 - € 37.500 (of f 55.093 – f 82.639)	De kosten minus 1% van het verzamelinkomen
€ 37.500 - € 50.000 (of f 82.639 – f 110.186)	De kosten minus 2% van het verzamelinkomen
Meer dan € 50.000 (of 110.186)	De kosten minus 3% van het verzamelinkomen

Wanneer is er sprake van aftrekbare uitgaven voor een dieet?

Een belangrijke voorwaarde is dat een arts het dieet heeft voorgeschreven. De extra uitgaven zijn aftrekbaar als ze hoger zijn dan € 340 *(of f 749)*. De hoogte van het aftrekbare bedrag voor het dieet wordt bepaald aan de hand van een tabel.

In de tabel staan het vaste bedrag van de aftrek als iemand het dieet een heel jaar volgt. Als iemand een bepaald dieet maar een deel van het jaar volgt, dan moet een evenredig gedeelte van het bedrag uit het overzicht worden genomen. Als iemand zeven maanden een dieet volgde, dan bedraagt de aftrek 7/12 van het bedrag uit het overzicht.

Let op!
Als één persoon in 2002 twee of meer diëten uit het overzicht volgt, kan toch maar één vast bedrag aftrekken worden. In dat geval het dieet met het hoogste vaste bedrag.

Overzicht aftrekbaar bedrag voor diëten incl. dieetkenmerken

Dieet bij:	dieetkenmerken:	Aftrekbaar bedrag voor heel 2001
Ziekten van het maag-darmkanaal	- eiwitverrijkt in combinatie met energieverrijkt	EUR 767 (f 1.690)
	- eiwitverrijkt in combinatie met energieverrijkt en lactosebeperkt	EUR 1.593 (f 3.511)
	- matig vetbeperkt in combinatie met MCT of ander preparaat tevens energieverrijkt	EUR 1.502 (f 3.310)
Ziekten van de nieren	- calciumbeperkt	EUR 567 (f 1.250)
Coeliakie en M.Dühring	- glutenvrij	EUR 458 (f 1.009)
	- glutenvrij in combinatie met lactosevrij	EUR 871 (f 1.919)
Cystic fibrosis	- energieverrijkt in combinatie met eiwitverrijkt	EUR 386 (f 851))
Voedselovergevoeligheid	- koemelkeiwitvrij	EUR 413 (f 910)
	- lactosebeperkt	EUR 472 (f 1.040)
Ondervoeding/groeiachterstand bij kinderen	- energieverrijkt in combinatie met eiwitverrijkt	EUR 717 (f 1.580)
	- vloeibaar energieverrijkt	EUR 849 (f 1.871)
Koolhydraatstofwisselingsstoornis	- galactosevrij	EUR 358 (f 789)
	- polysaccharidenverrijkt in combinatie met saccharosebeperkt, fructosebeperkt, matig vetbeperkt, meervoudig onverzadigde-vetzurenverrijkt, matig natriumbeperkt en calciumbeperkt	EUR 1.289 (f 2.841)
Vetstofwisselingsstoornis	- sterk vetbeperkt in combinatie met MCT of ander preparaat	EUR 617 (f 1.360)

Wanneer is er sprake van aftrekbare uitgaven voor kleding en beddengoed?

Als er aan de volgende voorwaarden voldaan wordt:
- het moet gaan om extra uitgaven voor kleding en beddengoed als gevolg van ziekte of invaliditeit; van de belastingplichtige, zijn partner of kind, als dat jonger is dan 27;
- de ziekte of invaliditeit heeft minimaal 1 jaar geduurd of zal dat vermoedelijk duren;
- de zieke of invalide moet tot het huishouden van de belastingplichtige behoren.

Het aftrekbare bedrag is € 295 *(of f 650)*. Als iemand kan aantonen dat de extra uitgaven hoger zijn dan € 590 *(of f 1.300)*, kan hij € 737*(of f 1.624)* aftrekken. Als hij niet het hele jaar aan de voorwaarden voldoet, dan wordt de aftrek tijdsevenredig toegepast.

Wanneer is er sprake van aftrekbare kosten voor ziekenbezoek?

Om voor deze aftrekpost in aanmerking te komen, moet aan de volgende voorwaarden worden voldaan:
- de bezoeker en de zieke moeten bij het begin van de ziekte een gezamenlijke huishouden voeren;

- de zieke moet regelmatig worden bezocht;
- de zieke moet langer dan een maand worden verpleegd;
- de enkele reisafstand tussen de woning en de verblijfplaats van de zieke is meer dan 10 kilometer.

Als er gereisd wordt met de eigen auto is € 0,16 *(of f 0,35)* per kilometer aftrekbaar. Als op een andere manier wordt gereisd, bijvoorbeeld openbaar vervoer of taxi, gelden de werkelijke kosten.

Welke kosten zijn aftrekbaar als gevolg van overlijden?

Aftrekbaar zijn:
- de uitgaven die in rechtstreeks verband staan met het overlijden, de begrafenis of crematie;
- reis- of verblijfkosten die zijn gemaakt voor de laatste ziekte van een in het buitenland verblijvende partner of van een kind dat 27 jaar of jonger is.

Er mag geen sprake zijn van buitensporig hoge kosten.

Voorbeeld
Mevrouw Den Berg is als gevolg van een auto-ongeluk weduwe geworden. Als kosten van het overlijden van haar man trekt ze af; begrafeniskosten;
- koffietafel;
- rouwadvertentie;
- bloemen;
- grafsteen;
- rouwkleding;
- onderhoudskosten van het graf.

De rouwkleding en de onderhoudskosten van het graf staan niet in rechtstreeks verband met het overlijden en zijn daarom niet aftrekbaar. De overige kosten zijn wel allemaal aftrekbaar.

Welke kosten zijn aftrekbaar als gevolg van arbeidsongeschiktheid of chronische ziekte?

Arbeidsongeschikten of chronisch zieken maken meestal extra kosten. Deze kosten zijn niet altijd precies benoembaar. Daarom hebben ze recht op een vast aftrekbedrag, als ze bij het begin van het kalenderjaar jonger zijn dan 65 jaar. Ze moeten dan wel kunnen aantonen dat ze in het lopende jaar, en hetzij in het komende jaar of in het afgelopen jaar niet in staat zijn om minimaal 55% te verdienen van wat vergelijkbare gezonde personen verdienen. Iemand heeft ook recht op de aftrek als bij hem of bij zijn partner de afgelopen twee jaar buitengewone uitgaven in aftrek zijn gebracht. De aftrek bedraagt € 708 *(of f 1.560)*.

Welke kosten zijn aftrekbaar als kosten van ouderdom?

Ook mensen die bij het begin van het kalenderjaar 65 jaar of ouder zijn, hebben recht op een speciale aftrek. Vaak zijn de kosten van ouderdom niet direct te benoemen. Daarom is de aftrek vastgesteld op het vaste bedrag van € 708 *(of f 1.560)*.

Wanneer is er sprake van aftrekbare kosten van chronisch zieke kinderen?

Kosten van chronisch zieke kinderen zijn vaak niet exact te benoemen. Daarom is ook hiervoor de aftrek vastgesteld op een vast bedrag van € 708 *(of f 1.560)*. Recht op aftrek bestaat als:
- iemand in de twee voorgaande jaren minimaal 1/3e van de buitengewone uitgaven kon toerekenen aan één of meer chronisch zieke kinderen;
- die kind(eren) zijn jonger dan 27 aan het begin van het kalenderjaar;
- de belastingplichtige die kind(eren) in belangrijke mate onderhoudt, dat wil zeggen voor minstens € 359 *(of f 791)* per kwartaal of als hij voor die kinderen kinderbijslag ontvangt of een met kinderbijslag vergelijkbare buitenlandse tegemoetkoming.

Welke adoptiekosten zijn aftrekbaar?

Aftrekbaar zijn de kosten voor het indienen en behandelen van een verzoek tot adoptie in Nederland door de rechter. Daarnaast zijn voor een buitenlands kind aftrekbaar:
- de kosten van de verplichte voorlichting;
- de kosten van bemiddeling tot maximaal € 681 *(of f 1.501)*;
- de kosten van de procedure in het land van herkomst;
- de reis- en verblijfkosten van één heen- en terugreis van allebei de adoptieouders. Deze kosten zijn pas aftrekbaar als van het bevoegde gezag toestemming is gekregen om het kind te adopteren. Als toestemming ontbreekt dan zijn de kosten aftrekbaar zodra de uitspraak van de rechter onherroepelijk is.

Voor een adoptie via de Stichting Wereldkinderen gelden vaste bedragen voor procedure- en reiskosten. Deze moeten voor 2001 nog worden vastgesteld.

Hoe berekent iemand de hoogte van het aftrekbare bedrag?

Als iemand zijn buitengewone uitgaven bij elkaar heeft opgeteld, moet hij op het totaalbedrag een drempel in mindering brengen. Deze drempel is afhankelijk van het verzamelinkomen vóór toepassing van de persoonsgebonden aftrek. Heeft de belastingplichtige een partner, dan worden de buitengewone uitgaven samengevoegd. Dan geldt ook het gezamenlijke verzamelinkomen van de belastingplichtige en zijn partner als drempel. De drempel berekent u als volgt:

Verzamelinkomen	Drempel
€ 0 t/m € 6.215 *(of f 13.696)*	€ 696 *(of f 1.534)*
€ 6.216 t/m € 48.437 *(of f 13.697 - f 106.741)*	11,2% van het verzamelinkomen vóór toepassing van de persoonsgebonden aftrek
Meer dan € 48.437 *(of f 106.741)*	€ 5.425 *(of f 11.955)*

8.3. Onderhoudsverplichtingen

Wat zijn onderhoudsverplichtingen?

Dat zijn verplichtingen die worden aangegaan om iemand te onderhouden. In grote lijnen gaat het om verplichtingen die ontstaan na een echtscheiding of nadat samenwonende partners uit elkaar gaan. Hieronder vallen dus *niet* verplichtingen om kinderen te onderhouden. Over verplichtingen om kinderen te onderhouden, kunt u meer lezen in onderdeel 7.5.

Wat is een verplichting?

Er is sprake van een verplichting als iemand zich er niet aan kan onttrekken zonder dat er consequenties aan vast zitten. Die verplichting kan onder andere voortvloeien uit een rechterlijke uitspraak, uit een echtscheidingsconvenant of uit de wet. Meestal heeft de belastingplichtige de verplichting om een bedrag te betalen. Er zijn echter ook andere verplichtingen.

> **Voorbeeld**
> Jan en Mien gaan scheiden. Zij wonen in een huis waarvan zij samen eigenaar zijn. In het echtscheidingsconvenant spreken ze af dat Jan met de kinderen in de woning mag blijven wonen. Er ontstaat nu voor Mien een verplichting. Zij is namelijk verplicht Jan de hele woning te laten gebruiken, terwijl zij zelf voor de helft eigenaar is. Meer hierover leest u in leereenheid 5 over de eigen woning.

Hoe worden onderhoudsverplichtingen in de belastingheffing betrokken?

Voor iemand die onderhouden wordt, is er sprake van een voordeel waarover hij belasting moet betalen. Degene die verplicht is het onderhoud te verschaffen, mag het nadeel dat hij heeft als aftrekpost in mindering brengen op zijn inkomen.

Welke onderhoudsverplichtingen zijn aftrekbaar?

Niet alle onderhoudsverplichtingen zijn aftrekbaar. De volgende echter wel.

Alimentatie
Het bekendste voorbeeld van een onderhoudsverplichting is alimentatie. Als gehuwden gaan scheiden en één van beiden kan niet in zijn eigen levensonderhoud voorzien, dan is de ander verplicht daarin bij te dragen. Degene die alimentatie moet betalen, mag deze bedragen in mindering brengen. Voorwaarde is wel dat het moet gaan om periodieke betalingen of verstrekkingen. Afkoopsommen ter vervanging van periodieke alimentatieuitkeringen zijn ook aftrekbaar.

Bijstand
Soms draagt de gemeente bij aan het levensonderhoud van iemand die gescheiden is. Als de gemeente deze bijdrage verhaalt op de ex-echtgenoot, kan hij de bijdrage aftrekken als onderhoudsverplichting.

Pensioenen en lijfrenten
Als de ene partner tijdens het huwelijk pensioen of lijfrente heeft opgebouwd, vindt er bij echtscheiding vaak verrekening plaats van bedragen die op dat moment zijn opgebouwd. Deze betalingen zijn ook aftrekbaar als onderhoudsverplichting.

Overige periodieke uitkeringen
In de volgende twee gevallen is er ook sprake van onderhoudsverplichtingen:
- vergoeding van schade in de vorm van een periodieke uitkering;
- voldoen aan een dringende morele verplichting in de vorm van een periodieke uitkering.

Voorbeeld vergoeding van schade
Karel veroorzaakt een ongeval waardoor iemand anders blijvend letsel overhoudt. De rechter veroordeelt hem om een periodieke bijdrage te leveren aan het levensonderhoud van het slachtoffer. Deze bijdrage kan Karel aftrekken als onderhoudsverplichting.

Voorbeeld dringende morele verplichting
Michelle woont al jaren samen met Claire. Zij besluiten uit elkaar te gaan. Michelle vindt het haar morele plicht om Claire te onderhouden, omdat die zelf geen inkomsten heeft. Zij sluiten een overeenkomst af waarin ze vastleggen dat Claire elke maand € 500 ontvangt van Michelle. Dit bedrag kan Michelle aftrekken als onderhoudsverplichting.

Niet alle onderhoudsverplichtingen zijn aftrekbaar. Overige periodieke uitkeringen aan de volgende personen zijn niet aftrekbaar:
- vaders en moeders;
- opa's en oma's;
- kinderen en kleinkinderen;
- broers en zusters;
- echtgenoten van kinderen, kleinkinderen, broers en zusters;
- personen die tot het huishouden van de belastingplichtige behoren.

8.4. Verliezen op beleggingen in durfkapitaal

Wat zijn beleggingen in durfkapitaal?

De overheid wil mensen stimuleren een onderneming te starten. Voor het starten van een onderneming moeten veel mensen geld lenen. De overheid heeft daarom een regeling in het leven geroepen om particulieren te stimuleren om geld te lenen aan beginnende ondernemers. De regeling heet “beleggingen in durfkapitaal”, en is ook wel bekend onder de naam "Agaathregeling". Met beleggingen in durfkapitaal worden geldleningen aan beginnende ondernemers bedoeld.

Wat zijn de voordelen van de regeling?

Iemand die belegt in durfkapitaal kan:
- profiteren van een vrijstelling in box 3 voor het bedrag dat hij uitgeleend heeft;
- gebruikmaken van een extra heffingskorting, namelijk de heffingskorting voor beleggingen in durfkapitaal;

- het verlies dat hij lijdt bij kwijtschelding van de lening, onder bepaalde voorwaarden aftrekken van zijn inkomen als persoongebonden aftrekpost.

Is het hele bedrag van de lening vrijgesteld van inkomstenbelasting?

Voor alle beleggingen in durfkapitaal geldt één totale maximale vrijstelling in box 3 van € 46.984 (*of f 103.539*). U kunt hierover meer lezen in leereenheid 11.

Van welke heffingskorting kan er gebruik worden gemaakt?

Dat is de heffingskorting voor beleggingen in durfkapitaal. Deze bedraagt 1,3% van het bedrag dat in box 3 is vrijgesteld. In leereenheid 10 kunt u hier meer over lezen.

Wanneer is er sprake van een aftrekbaar verlies?

Het kan voorkomen dat de ondernemer het geleende bedrag niet kan terugbetalen. Als de geldverstrekker (een deel van) de schuld kwijtscheldt, kan hij het verlies dat hij daardoor lijdt, aftrekken van zijn inkomen. Voorwaarde is dat hij het bedrag binnen acht jaar na het verstrekken van de lening kwijtscheldt. Deze termijn kan worden verlengd als er bijvoorbeeld sprake is van een faillissementsprocedure of een surséance van betaling (ook wel uitstel van betaling).

Hoe hoog is het aftrekbare bedrag?

De persoon die de lening heeft verstrekt moet de Belastingdienst vragen om een beschikking waarin staat dat de ondernemer het bedrag dat wordt kwijtgescholden inderdaad niet kan terugbetalen. Deze beschikking wordt niet eerder dan twaalf maanden nadat de lening is afgesloten verstrekt. Het aftrekbare bedrag is het kwijtgescholden bedrag op de beschikking, waarvan de inspecteur heeft gezegd dat de ondernemer het niet kan terugbetalen. Het aftrekbare bedrag is maximaal € 46.984 (*of f 103.539*) per beginnende ondernemer in een periode van acht jaar.

Voorbeeld
Karel heeft zijn vriend Martin een bedrag geleend van € 50.000 om een groentezaak te starten. Na drie jaar komt Martin erachter dat hij de concurrentie met de grootwinkelbedrijven niet langer aankan en hij sluit zijn zaak. Hij heeft niets afgelost op zijn schuld aan Karel. Het aftrekbare bedrag voor Karel is het maximaal aftrekbare bedrag van € 46.984.

Wanneer is het bedrag aftrekbaar?

Het verlies kan worden afgetrokken in het jaar waarin iemand de schuld heeft kwijtgescholden, maar niet eerder dan dat de inspecteur in een beschikking heeft gezegd dat de ondernemer het niet kan terugbetalen.

Wat zijn de voorwaarden voor de regeling?

- De lening moet zijn verstrekt aan een beginnende ondernemer.
- De ondernemer mag niet de echtgenoot of partner zijn van degene die het geld uitleent.

- De ondernemer mag niet samen met de geldverstrekker de onderneming drijven.
- De lening moet minimaal € 2.269 (*of f 5.000*) bedragen en het rentepercentage mag niet hoger zijn dan het wettelijke rentepercentage.
- In de overeenkomst moet staan dat de geldverstrekker de lening met eigen geld financiert. De geldverstrekker mag hier dus zelf niet voor lenen.
- In de overeenkomst moet staan dat de ondernemer met het geleende geld uitsluitend zaken aanschaft die tot zijn verplichte ondernemingsvermogen behoren.
- In de overeenkomst moeten de sofinummers van beide partijen staan.
- In de overeenkomst moet staan dat de lening de eerste acht jaar een achtergestelde lening is. Dit wil zeggen dat andere schulden eerst worden afgelost.
- In de overeenkomst moet staan dat het gaat om een belegging in durfkapitaal.
- Na ondertekening door de beginnende ondernemer en de geldverstrekker moet de overeenkomst binnen vier weken worden geregistreerd bij de Belastingdienst.

Wanneer is er sprake van een beginnende ondernemer?

Onder een beginnende ondernemer wordt verstaan een persoon of NV/BV die in Nederland voor zijn rekening een onderneming drijft en die een beschikking heeft waarin staat dat hij als beginnende ondernemer is aan te merken. Deze beschikking heeft hij ontvangen van de eenheid van de Belastingdienst waar hij onder valt.
Om deze beschikking te krijgen moet de beginnende ondernemer aan bepaalde voorwaarden voldoen:
- Bij een natuurlijke persoon gaat het om voorwaarden voor de zelfstandigenaftrek, een aftrekpost voor ondernemers;
- Bij een NV/BV gaat het om de oprichtingsdatum en eisen aan soort en grootte van de onderneming.

Wat is verplicht ondernemingsvermogen?

Hierbij gaat het om vermogensbestanddelen die vrijwel alleen voor de onderneming/het bedrijf worden gebruikt zoals een fabrieksgebouw, kantoorpand, of vrachtauto.

Voorbeeld
Sjaak begint een onderneming. Zijn tante wil hem op weg helpen en sluit daarom een lening met hem af. Sjaak neemt een goedlopend café over met de daarbij horende inventaris. Ook koopt hij een personenauto waarin hij ook privé rijdt. Het café en de inventaris zijn verplicht ondernemingsvermogen, de auto niet.

Wat als de geldlening niet meer voldoet aan de voorwaarden?

Dan wordt de geldlening niet meer als een belegging in durfkapitaal aangemerkt. Hiervan is sprake als:
a. de beginnende ondernemer niet langer voldoet aan de voorwaarden die aan hem gesteld zijn;
b. de geldlening niet langer wordt gebruikt om bestanddelen van het verplichte ondernemingsvermogen te financieren.

8.5. Uitgaven voor levensonderhoud van kinderen

Wat zijn uitgaven voor levensonderhoud van kinderen?

Dat zijn uitgaven om een kind te helpen bij het voorzien in zijn levensonderhoud. Daaronder vallen geldelijke bijdragen en verstrekkingen in natura. Enkele voorbeelden zijn: verstrekken van voeding, kopen van kleding, zorg voor huisvesting en betalen van de studie.

Uitgaven wegens ziekte, invaliditeit en bevalling vallen onder een andere regeling. Meer hierover leest u in onderdeel 8.2.

Vóór 2001 waren uitgaven voor levensonderhoud van andere verwanten, zoals ouders, schoonouders, broers, zusters, opa's en oma's, ook aftrekbaar. Dat is nu niet meer het geval.

Voor het levensonderhoud van welke kinderen geldt deze aftrekpost?

Voor kinderen jonger dan 30 jaar die door de belastingplichtige in belangrijke mate worden onderhouden. De kinderen moeten van de belastingplichtige zelf zijn, of het moeten zijn pleegkinderen zijn. Pleegkinderen zijn kinderen die de belastingplichtige opvoedt en onderhoudt als een eigen kind.

Iemand onderhoudt een kind in belangrijke mate als hij minstens € 359 (*of f 791*) per kwartaal bijdraagt aan het levensonderhoud van het kind.

Wanneer bestaat er geen recht op aftrek?

In de volgende situaties bestaat er geen recht op aftrek:
- Als de belastingplichtige (of een persoon die tot zijn huishouden behoort) kinderbijslag ontvangt voor het kind;
- Als de belastingplichtige (of een persoon die tot zijn huishouden behoort) een tegemoetkoming uit het buitenland ontvangt die vergelijkbaar is met kinderbijslag (bijvoorbeeld Belgisch kindergeld);
- Als het recht op kinderbijslag voor het kind is uitgesloten omdat de belastingplichtige of zijn kind op de eerste dag van het kalenderkwartaal niet in Nederland woont;
- Als het kind recht heeft op een tegemoetkoming uit Nederland of uit het buitenland vanwege studie.

Wanneer bestaat toch recht op aftrek?

In enkele gevallen kan iemand toch kosten voor levensonderhoud van kinderen aftrekken, terwijl één van bovenstaande situaties wel op hem of zijn kind van toepassing is. Dat is het geval in één van de volgende situaties.

Geloofsovertuiging
Belastingplichtigen kunnen op basis van geloofsovertuiging ontheven worden van het betalen van premie volksverzekeringen. Als dat het geval is en de belastingplichtige of zijn echtgenoot ontvangt geen kinderbijslag, dan heeft hij recht op aftrek van uitgaven voor levensonderhoud van kinderen.

Samenloop
In sommige gevallen hebben twee mensen recht op kinderbijslag voor hetzelfde kind. Eén van deze mensen ontvangt dan geen kinderbijslag. Als compensatie kan hij wel uitgaven voor levensonderhoud van kinderen aftrekken. Dit geldt ook bij een buitenlandse regeling die vergelijkbaar is met de kinderbijslag.

Reisvoorziening
Als een kind studeert en geen studiefinanciering ontvangt, maar wel de bijbehorende reisvoorziening, blijft het recht op aftrek voor de ouder bestaan. Bij een reisvoorziening moet u denken aan een OV-jaarkaart of een jaartrajectkaart.

Hoe berekent u het aftrekbare bedrag?

Als iemand aan de voorwaarden voor aftrek voldoet, dan zijn niet de werkelijke uitgaven aftrekbaar, maar een forfaitbedrag. Een forfaitbedrag is een vast bedrag, ongeacht de werkelijke uitgaven. De hoogte van het aftrekbare forfaitbedrag is afhankelijk van de leeftijd van het kind en de mate van onderhoud. De forfaitbedragen gelden per kwartaal. De situatie aan het begin van het kwartaal bepaalt of iemand recht heeft op aftrek en voor welk forfaitbedrag.

Welke forfaitbedragen zijn er?

Als de belastingplichtige zijn kind minstens in belangrijke mate onderhoudt, zijn de volgende bedragen per kwartaal aftrekbaar:

- kind jonger dan 6 jaar € 247 (*of f 544*);
- kind 6 jaar of ouder maar jonger dan 12 jaar € 306 (*of f 674*);
- kind 12 jaar of ouder maar jonger dan 18 jaar € 399 (*of f 879*);
- kind 18 jaar of ouder € 306 (*of f 674*).

Hiervoor hebben we al gezien dat 'onderhouden in belangrijke mate' betekent dat iemand minimaal € 359 (*of f 791*) per kwartaal per kind bijdraagt. Als de belastingplichtige zijn kind van 18 jaar of ouder *grotendeels*, *geheel of nagenoeg geheel* onderhoudt, dan zijn de aftrekbedragen hoger.

Grotendeels wil zeggen dat de belastingplichtige meer dan de helft van de uitgaven voor levensonderhoud voor zijn rekening neemt en voor minimaal € 613 (*of f 1.351)* per kwartaal. In dat geval bedraagt de aftrek per kwartaal € 613 (*of f 1.351*).

Geheel of nagenoeg geheel wil zeggen dat de belastingplichtige meer dan 90% van de uitgaven voor levensonderhoud voor zijn rekening neemt en voor minimaal € 919 (*of f 2.025*) per kwartaal. Voorwaarde is dat het kind niet meer thuis woont. In dat geval bedraagt de aftrek per kwartaal € 919 (*of f 2.025*).

Als de belastingplichtige meerdere kinderen onderhoudt, moet hij het forfaitbedrag per kind afzonderlijk berekenen.

8.6. Weekenduitgaven voor gehandicapte kinderen

Waarom deze aftrekpost?

Deze aftrekpost kunt u zien als een tegemoetkoming van de wetgever aan de ouders voor de extra uitgaven voor de verzorging van een ernstig gehandicapt kind. Zo'n kind verblijft doorgaans in een instelling. In de weekeinden en tijdens vakanties verblijft het kind in veel gevallen bij de ouders thuis. De verzorging van het kind is in die periode in handen van de ouders en dit kan leiden tot extra uitgaven.

Voor wie geldt deze aftrekpost?

Iemand komt in aanmerking voor deze aftrekpost als hij extra uitgaven heeft omdat hij een ernstig gehandicapt kind van 30 jaar of ouder verzorgt, terwijl dit kind doorgaans in een inrichting verblijft.

Extra uitgaven
Alle ouders hebben uitgaven om hun kinderen te verzorgen. Meestal gaat het dan om minderjarige kinderen. Kinderen van 30 jaar of ouder zorgen meestal voor zichzelf. Als een kind van die leeftijd niet voor zichzelf kan zorgen omdat het ernstig gehandicapt is, mogen de ouders uitgaven voor de verzorging van dat kind aftrekken.

Kind
Het gaat om uitgaven voor kinderen van de belastingplichtige zelf of voor pleegkinderen van de belastingplichtige. Pleegkinderen zijn kinderen die iemand opvoedt en onderhoudt als een eigen kind.

Ernstig gehandicapt
Een kind is voor de Wet IB 2001 ernstig gehandicapt als dat kind aanspraak maakt op opname in een inrichting. Het moet gaan om een inrichting die door de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) is aangewezen. Het kind moet doorgaans in die inrichting verblijven.

Hoe bepaalt de belastingplichtige de extra uitgaven?

Hiervoor hebben we al gezien dat alleen extra uitgaven aftrekbaar zijn. Het is echter moeilijk om vast te stellen of er extra uitgaven zijn en zo ja, hoe hoog die extra uitgaven zijn. In overleg met belangen-organisaties zijn daarom normbedragen vastgesteld. Deze bedragen kunnen ouders aftrekken ongeacht hun werkelijke extra uitgaven. Voor elke dag dat de ouders hun ernstig gehandicapt kind verzorgen mogen zij € 8 (*of f 18*) in aftrek brengen. Dagen van verzorging zijn de dagen dat het kind bij de belastingplichtige verblijft. Daarbij horen ook de dagen dat het kind wordt gehaald en gebracht.

Verder mag de belastingplichtige reiskosten in aftrek brengen als hij het kind haalt en brengt met de auto. Hij mag dan € 0,16 (*of f 0,35*) per kilometer in aftrek brengen. De reisafstand is de afstand van de plaats waar het kind doorgaans verblijft tot de plaats waar de ouders doorgaans verblijven. Als de ouders op een andere manier reizen, bijvoorbeeld met een gehandicaptentaxi, mogen zij de werkelijke kosten aftrekken.

8.7. Scholingsuitgaven

Wat zijn scholingsuitgaven?

Scholingsuitgaven zijn uitgaven voor een opleiding of studie die de belastingplichtige zelf volgt. Het doel van de studie moet zijn om inkomen te verwerven uit werk en woning. Als iemand een opleiding volgt als hobby, dan heeft hij niet het doel om inkomen te verwerven en zijn de uitgaven dus ook niet aftrekbaar.

Voorbeeld
Rob heeft een huisje in de Ardennen waar hij in de weekeinden naartoe gaat om mooie wandelingen te maken. Rob gaat een cursus Frans volgen omdat hij dan beter kan communiceren met de plaatselijke bevolking. Hij kan de kosten van deze cursus niet aftrekken omdat hij de cursus niet volgt om inkomen te verwerven.

Wanneer zijn de uitgaven aftrekbaar?

De uitgaven zijn alleen aftrekbaar als iemand de opleiding of studie volgt om één van de volgende redenen:
- voor verbetering van zijn financieel-economische positie;
- voor het op peil houden of verbeteren van kennis en vaardigheden die hij nodig heeft om inkomen te verwerven of te behouden.

Verbetering economische positie

Dit houdt in dat de belastingplichtige een opleiding volgt om vooruit te komen in de maatschappij. Bijvoorbeeld om een beter betaalde baan te krijgen of om vanuit een uitkeringssituatie een betaalde baan te krijgen.

Voorbeeld
Jan werkt als administratieve kracht bij een bank en verdient € 1.500 per maand. Jan is in zijn vrije tijd een echte computerfreak. Door de snelle ontwikkelingen op automatiseringsgebied ziet het er naar uit dat de bank in de toekomst een tekort krijgt aan programmeurs. Jan ziet een kans om van zijn hobby zijn beroep te maken. Bovendien weet hij dat een programmeur € 3.000 per maand verdient. Jan besluit daarom in de avonduren een opleiding voor programmeur te gaan volgen. Deze opleiding is aftrekbaar omdat Jan hem volgt met het doel zijn financieel-economische positie te verbeteren.

Op peil houden of verbeteren van kennis en vaardigheden

In dit geval is iemand niet van plan om een andere baan te zoeken, maar gaat hij studeren om binnen zijn huidige baan te kunnen blijven functioneren.

Voorbeeld
Jan werkt als boekhouder bij een groothandel. Hij doet de boekhouding nog steeds handmatig. Het bedrijf gaat reorganiseren. Als onderdeel van die reorganisatie wil men de boekhouding gaan automatiseren. Jan mag blijven bij het bedrijf, maar hij moet dan wel een cursus computerboekhouden gaan volgen. Dit is een cursus om zijn kennis en vaardigheden op boekhoudgebied te verbeteren. De uitgaven voor deze opleiding zijn aftrekbaar.

Welke uitgaven zijn niet aftrekbaar?

Uitgaven zijn niet aftrekbaar als ze geen direct verband houden met het leertraject. Uitgaven voor leerboeken en lesgeld houden direct verband met het leertraject en zijn dus aftrekbaar. Uitgaven die geen direct verband houden met het leertraject zijn bijvoorbeeld rentekosten van een studielening. Deze rentekosten zijn dus niet aftrekbaar. De belastingplichtige mag wel de studieschuld opgeven in box 3. Meer hierover leest u in de leereenheid Sparen en beleggen.

In de jaren vóór 2001 was rente voor een studielening wel aftrekbaar. Om studenten tegemoet te komen is een overgangsmaatregel in het leven geroepen. Deze maatregel geldt alleen als iemand vóór 1 januari 2001 een lening heeft afgesloten om een opleiding of studie voor een beroep te betalen. In dat geval mag hij tot en met 2005 de rente in aftrek brengen als scholingsuitgave. De schuld mag hij dan echter niet opgeven in box 3. Deze overgangsmaatregel geldt niet voor schulden op grond van de Wet studiefinanciering.

Andere niet-aftrekbare uitgaven houden verband met:
- kosten van levensonderhoud, zoals huisvesting, voeding en kleding;
- kosten van werk- en studeerruimte, inclusief de inrichting;
- reis- en verblijfkosten;
- excursies en studiereizen.

Opdracht 8.1
Joost volgt een opleiding tot muziekleraar. Onderdeel van het lesprogramma is een excursie naar een opera. De kosten van de excursie komen voor eigen rekening. Zijn deze kosten aftrekbaar als scholingsuitgave?

Wat is de invloed van studiefinanciering?

Als iemand recht heeft op studiefinanciering, krijgt hij een bepaald forfaitbedrag:
- Als de werkelijke uitgaven niet meer bedragen dan tweemaal dat forfaitbedrag, mag de student het forfaitbedrag aftrekken als scholingsuitgaven.
- Als de werkelijke uitgaven meer bedragen dan tweemaal het forfaitbedrag, mag de student de werkelijke uitgaven aftrekken, minus eenmaal het forfaitbedrag.

Voor studenten met een prestatiebeurs geldt een speciale regel. De kosten zijn pas aftrekbaar in het jaar dat komt vast te staan dat de lening niet zal worden omgezet in een beurs (dus als de student niet voldoende resultaat behaalt). Eventuele meerdere kosten zijn in zo'n geval wel aftrekbaar binnen de hierboven aangegeven grensbedragen.

Hoe bereken je het aftrekbare bedrag?

Hiervoor heeft u kunnen zien welke uitgaven aftrekbaar zijn. Deze uitgaven zijn echter niet volledig aftrekbaar. Er moet nog een drempelbedrag van € 500 *(of f 1.102)* op in mindering worden gebracht. Dit bedrag geldt per belastingplichtige. Bij twee studerende partners moet de drempel tweemaal worden toegepast. Om zeer hoge aftrekposten te voorkomen, geldt een

maximumaftrek van € 15.000 *(of f 33.056)*. Op deze regel zijn twee uitzonderingen.

De eerste uitzondering is voor studenten met een prestatiebeurs die uiteindelijk niet voldoende resultaten behalen. Hun maximumaftrek wordt verhoogd met het bedrag dat zij in eerdere jaren niet konden aftrekken omdat zij een prestatiebeurs hadden.

Bij de tweede uitzondering vervalt het maximumbedrag. Dit geldt voor mensen die tussen de 18 en 30 jaar zijn. Zij kunnen een periode aangeven van 16 kalenderkwartalen waarin zij meer dan de helft van hun werkzame tijd besteden aan hun studie. In die periode geldt het maximumbedrag niet.

Bij wie zijn de uitgaven aftrekbaar?

De belastingplichtige die de studie of opleiding volgt, mag de uitgaven aftrekken. De uitgaven zijn alleen aftrekbaar als ze zijn gedaan door de belastingplichtige zelf of door zijn fiscale partner. Over het begrip partner leest u meer in deel 1. Als ouders uitgaven hebben voor de scholing van hun kinderen, kunnen zij de uitgaven niet aftrekken. Wel zijn deze uitgaven mogelijk bij de ouders aftrekbaar als uitgaven voor levensonderhoud van kinderen. Meer hierover leest u bij het onderdeel over uitgaven voor levensonderhoud van kinderen.

Als per belastingplichtige de scholingsuitgaven zijn berekend, dan mogen fiscale partners volgens de toerekeningsregels toch zelf bepalen wie de uitgaven in aftrek brengt. Meer over deze toekenningsregels leest u in deel 1.

Opdracht 8.2
Johan woont samen met Marja. Johan heeft € 1.000 scholingsuitgaven voor aftrek van de drempel. Hij betaalt zelf € 600 en Marja betaalt € 400. Marja volgt ook een opleiding die € 2.000 aan uitgaven met zich meebrengt. Johan betaalt deze opleiding. Beide opleidingen en ook de uitgaven voldoen aan de voorwaarden voor aftrek. Geef aan welke bedragen bij wie aftrekbaar zijn in de situatie dat Johan en Marja fiscaal partners zijn en in de situatie dat zij niet fiscaal partner zijn.

8.8. Uitgaven voor monumentenpanden

Wat zijn uitgaven voor monumentenpanden?

Een monumentenpand brengt meer onderhoudskosten met zich mee dan een niet-monumentenpand. Omdat het belangrijk gevonden wordt om beschermde monumentenpanden in stand te houden, kunnen eigenaars van deze panden bepaalde onderhoudskosten aftrekken. Deze aftrek geldt voor zowel een monumentenpand dat een eigen woning is in box 1, als voor een monumentenpand in box 3. Het pand moet wel geregistreerd zijn als monumentenpand.

Welke uitgaven zijn aftrekbaar als het monumentenpand een eigen woning is?

In dat geval zijn de kosten, de lasten en de afschrijvingen aftrekbaar. Daar gaat wel een drempel vanaf. Deze drempel is 1,10% van de eigenwoningwaarde met een minimum van € 136 (*of f 300*) en een maximum van € 11.150 (*of f 24.571*). Niet aftrekbaar als uitgaven voor monumentenpanden zijn financieringskosten en periodieke betalingen voor rechten van opstal, erfpacht of beklemming. Deze kosten zijn namelijk al aftrekbaar als kosten eigen woning in box 1.

Voorbeeld
De eigen woning van Rob is een grachtenpand dat een geregistreerd monumentenpand is. De WOZ-waarde van het pand is € 850.000. In 2001 laat hij de buitenkant schilderen en de dakgoten vervangen. De totale kosten zijn € 45.000.
De drempel is 1,10% van € 850.000 = € 9.350. Voor Rob is dan aftrekbaar als uitgaven voor monumentenpanden € 45.000 - € 9.350 = € 35.650.

Welke uitgaven zijn aftrekbaar als het monumentenpand in box 3 valt?

In dat geval zijn de onderhoudskosten aftrekbaar, min 4% van de waarde in het economisch verkeer van het pand. In box 3 wordt met de lasten en afschrijvingen al rekening wordt gehouden in het percentage van de vermogensrendementsheffing van 4%. Daarom zijn deze kosten niet meer afzonderlijk aftrekbaar.

Welke onderhoudskosten zijn aftrekbaar?

Dat zijn kosten om het monumentenpand in redelijke staat van onderhoud te brengen of te houden, vergelijkbaar met de toestand waarin het zich bij de bouw of na latere veranderingen bevond. Kosten van verbetering zijn niet aftrekbaar. Alleen gebruikelijke kosten zijn aftrekbaar. Hierbij wordt gekeken naar het kostenbedrag dat vergelijkbare personen aan kosten uitgeven. Daarnaast moeten de kosten op de belastingplichtige "drukken". Daarmee wordt bedoeld dat de belastingplichtige geen onbelaste vergoeding kan krijgen voor de kosten. Krijgt iemand voor het onderhoud van zijn eigen monumentenwoning een onbelaste subsidie, dan kan hij alleen de kosten aftrekken die niet onder die subsidie vallen. Is de subsidie of vergoeding van de kosten wel belast, dan zijn de gemaakte kosten wel aftrekbaar.

Voor de aftrek van rente voor een (hypothecaire) lening voor monumentenpanden gelden de normale regels. Als het monumentenpand dus:
- een eigen woning is, is de rente aftrekbaar in box 1;
- geen eigen woning is, valt de schuld in box 3.

In het laatste geval is geen renteaftrek mogelijk.

Voorbeeld
Saskia bezit een buitenplaats aan de Vecht. Het is een monument dat zij verhuurt aan een multinational. De waarde in het economisch verkeer van de buitenplaats is € 1.000.000. Het monumentenpand valt bij Saskia in box 3. Het houtwerk en het dak verkeren in zeer slechte staat. In 2002 laat Saskia dit repareren; de totale kosten bedragen € 80.000. Omdat overdekt parkeren niet mogelijk is, laat Saskia er ook een aparte garage voor 10 auto's bij bouwen. De kosten hiervan zijn € 100.000. Voor het onderhoud ontvangt Saskia een onbelaste subsidie van € 20.000.

De totale onderhoudskosten zijn € 80.000. Omdat Saskia € 20.000 onbelaste subsidie ontvangt, drukken de kosten in zoverre niet en zijn ze niet aftrekbaar. De kosten voor de garage zijn kosten voor verbetering die niet aftrekbaar zijn. De drempel is 4% van € 1.000.000 = € 40.000. Als uitgaven voor monumtenpanden is dan aftrekbaar: € 80.000 - € 20.000 - € 40.000 = € 20.000.

8.9. Giften

Wat zijn aftrekbare giften?

Aftrekbare giften kunnen zijn:
- zogenoemde bevoordelingen uit vrijgevigheid, en;
- verplichte bijdragen waar geen directe tegenprestatie tegenover staat.

Bij bevoordelingen uit vrijgevigheid kunt u denken aan een vrijwillige bijdrage aan bijvoorbeeld de Hartstichting. Een bekend voorbeeld van verplichte bijdragen waar geen directe tegenprestatie tegenover staat, zijn de zogenoemde kerkelijke belastingen. Ook bijdragen aan levensbeschouwelijke instellingen en contributies zijn verplichte bijdragen waar geen directe tegenprestatie tegenover staat. Andere voorbeelden zijn contributies aan het Nederlandse Rode Kruis en contributies voor de Vrije Universiteit.

Voorbeeld
Martin heeft jaren bij de plaatselijke voetbalclub gespeeld, maar moest vanwege een blessure stoppen met voetballen. Hij wil de club blijven steunen. Voor mensen als Martin heeft de club een speciale regeling. Voor € 25 per jaar kan men lid blijven van de club. Als dank voor deze steun mag men dan gratis de wedstrijden van het eerste elftal bezoeken. Voor Martin is dit geen aftrekbare gift. De € 25 zijn weliswaar een verplichte bijdrage, maar er staat een tegenprestatie tegenover, namelijk het gratis mogen bezoeken van de wedstrijden van het eerste elftal.

Welke soorten giften zijn aftrekbaar?

Er zijn twee soorten giften aftrekbaar:
- periodieke giften;
- andere giften.

Hieronder leest u wat het verschil is.

Wat zijn periodieke giften?

Periodieke giften zijn vaste en gelijkmatige uitkeringen of verstrekkingen. Eenmalige giften vallen hier dus niet onder. Er moet een zekere regelmaat zitten in de giften, bijvoorbeeld één keer per maand. Bovendien mogen de uitkeringen niet het ene jaar bijvoorbeeld € 100 zijn en het andere jaar € 500. Er is alleen sprake van een periodieke gift als een notaris een notariële akte van schenking heeft opgemaakt. In deze akte moet staan dat de belastingplichtige de gift minimaal vijf jaar en minimaal jaarlijks uitkeert of verstrekt. De periodieke giften moeten stoppen op het moment dat de belastingplichtige overlijdt.

Instellingen

Verder moet de periodieke gift worden gedaan aan één van de volgende soort instellingen:
- een kerkelijke instelling;
- een levensbeschouwelijke instelling;
- een charitatieve instelling;
- een culturele instelling;
- een wetenschappelijke instelling;
- een instelling van algemeen nut.

Alleen giften aan een Nederlandse instelling zijn aftrekbaar. In een enkel geval is ook een gift aan een buitenlandse instelling aftrekbaar, maar daarvoor gelden allerlei voorwaarden waar we hier niet op ingaan. Soms is het niet duidelijk of er sprake is van een instelling waarvoor giftenaftrek mogelijk is. In dat geval is het de taak van de inspecteur om te toetsen of de instelling voldoet aan de criteria voor giftenaftrek.

Verenigingen

Daarnaast zijn periodieke giften aan bepaalde verenigingen aftrekbaar. Zo'n vereniging moet dan wel ingeschreven staan bij de Kamer van Koophandel en minimaal 25 leden hebben.

Wat zijn "andere giften" en wanneer zijn ze aftrekbaar?

De "andere giften" zijn niet aan een bepaalde vorm gebonden. Een belangrijke voorwaarde is dat het een gift is aan één van de volgende soort instellingen:
- een kerkelijke instelling;
- een levensbeschouwelijke instelling;
- een charitatieve instelling;
- een culturele instelling;
- een wetenschappelijke instelling;
- een instelling van algemeen nut.

De gift moet wel gedaan zijn aan een Nederlandse instelling. Giften aan buitenlandse instellingen zijn in principe niet aftrekbaar. Ook giften aan verenigingen zijn niet aftrekbaar. Soms is het niet duidelijk of er sprake is van een instelling waarvoor giftenaftrek mogelijk is. In dat geval is het de taak van de inspecteur om te toetsen of de instelling voldoet aan de criteria voor giftenaftrek.

Iemand kan andere giften alleen aftrekken als hij schriftelijke bewijsstukken heeft van de gift. Denk hierbij aan bank- of giroafschriften of kwitanties.

De giften zijn verder alleen aftrekbaar boven een zogenoemd drempelbedrag. Dat drempelbedrag is 1% van het verzamelinkomen vóór toepassing van de persoonsgebonden aftrek met een minimum van * 60 *(of f 132)*. Maximaal aftrekbaar is 10% van het verzamelinkomen vóór toepassing van de persoonsgebonden aftrek. Meer over het verzamelinkomen leest u in het deel 1.

Als iemand het hele jaar een fiscaal partner heeft, worden de "andere giften" van beide partners samengevoegd. Voor de berekening van de drempel en voor de berekening van de maximale aftrek wordt het verzamelinkomen vóór toepassing van de persoonsgebonden aftrek van beide partners dan ook bij elkaar opgeteld. Als iemand een deel van het jaar een partner heeft, kan hij er met zijn partner voor kiezen om het hele

jaar als fiscaal partners te worden beschouwd. Meer over het begrip fiscaal partners leest u in deel 1.

Giften in natura: autokilometers

Het komt vaak voor dat iemand autokosten maakt en deze kosten kan declareren, maar dat niet doet. Er is dan sprake van een gift in natura. De belastingplichtige mag een forfaitair bedrag van € 0,16 *(of f 0,35)* per kilometer aftrekken als gift.

Opdracht 8.3
Frits en Henk wonen samen. Frits heeft een verzamelinkomen van € 10.000 en Henk van € 15.000. Beide vóór aftrek van de persoonsgebonden aftrek. Frits geeft op jaarbasis € 2.000 aan de Hartstichting en Henk € 1.000. Zij betalen via de giro. De betalingen hebben geen periodiek karakter. Welk bedrag mogen Henk en Frits aftrekken als gift als zij kiezen voor fiscaal partnerschap? En als zij hier niet voor kiezen?

8.10. Negatieve persoonsgebonden aftrek

Wat zijn negatieve persoonsgebonden aftrekposten en wanneer zijn ze belast?

Het komt voor dat iemand een bedrag heeft afgetrokken als persoonsgebonden aftrekpost maar dat hij in een later jaar een terugbetaling daarvan krijgt. Er is dan sprake van een negatieve persoonsgebonden aftrekpost. Dat is een teruggaaf of een nabetaling van een in een eerder jaar in aftrek gebrachte persoonsgebonden aftrekpost.

Voorbeeld
Janine heeft in 2001 een studie gevolgd en de kosten daarvan laten vallen onder haar persoonsgebonden aftrekpost. Onderdeel van die scholingsuitgaven was het lesgeld voor die studie. Dit lesgeld bedroeg € 500. In 2002 blijkt dat de school te veel lesgeld berekend had. Daarom betaalt de school € 300 terug aan Janine. Deze € 300 zijn in 2002 een negatieve persoonsgebonden aftrekpost voor Janine.

Negatieve persoonsgebonden aftrekposten kunnen per saldo nadelig zijn. Ze zijn namelijk altijd belast in box 1. Eerder in deze leereenheid heeft u al kunnen zien dat de persoonsgebonden aftrekposten ook in mindering kunnen komen op het inkomen uit box 2 of box 3. Dat scheelt dus behoorlijk in tarief.

Opdracht 8.4
Janine uit het voorgaande voorbeeld had € 200.000 belastbaar inkomen uit aanmerkelijk belang in 2001. Verder had zij geen inkomsten. Eind 2001 verkocht zij een deel van haar aandelen en ging werken. In 2002 had zij € 100.000 belastbaar loon en € 100.000 belastbaar inkomen uit aanmerkelijk belang. Wat levert de betaling en de terugbetaling van het lesgeld Janine per saldo op aan belastingvoordeel?

Niet alle persoonsgebonden aftrekposten negatief

Bij een aantal persoonsgebonden aftrekposten gaat de wetgever er vanuit dat er achteraf geen terugbetalingen of nabetalingen plaatsvinden. Dit geldt voor:
- giften;
- weekenduitgaven voor gehandicapte kinderen;
- uitgaven voor levensonderhoud van kinderen.

Voor die persoonsgebonden aftrekposten heeft een terugbetaling of nabetaling dus geen negatieve persoonsgebonden aftrekpost tot gevolg. Voor de overige persoonsgebonden aftrekposten heeft een terugbetaling of nabetaling wel een negatieve persoonsgebonden aftrekpost tot gevolg. Het gaat hier om de volgende aftrekposten:
- onderhoudsverplichtingen;
- verliezen op beleggingen in durfkapitaal (Agaathleningen);
- buitengewone uitgaven;
- scholingsuitgaven;
- onderhoudskosten voor monumentenpanden.

Voorbeelden van negatieve persoonsgebonden aftrekposten zijn:
- Een rechter verlaagt achteraf de alimentatie en degene die de alimentatie betaalt ontvangt een deel terug van de alimentatiegerechtigde;
- Een belastingplichtige scheldt een Agaathlening kwijt, maar de ondernemer betaalt later een gedeelte terug;
- De ziektekostenverzekering vergoedt na een gerechtelijke uitspraak achteraf alsnog de ziektekosten;
- Een belastingplichtige trekt onderhoudskosten voor een monumentenpand af en krijgt achteraf alsnog subsidie.

Is er een overgangsregeling?

Persoonsgebonden aftrekposten kwamen in het oude belastingstelsel niet voor. Wel waren er soortgelijke aftrekposten, zoals buitengewone lasten en giften.

De volgende situatie kan zich voordoen. Iemand trekt in het jaar 2000 in de rubriek buitengewone lasten € 500 af voor ziektekosten. In 2001 krijgt hij van dat bedrag € 200 terug. Dit is geen negatieve persoonsgebonden aftrekpost, omdat er in 2000 nog geen persoonsgebonden aftrekposten bestonden. Voor deze situatie bestaat geen overgangsregeling. Het bedrag van € 200 blijft onbelast.

Er is één situatie waar wel een overgangsregeling voor geldt, namelijk als iemand in de oude wet een aftrekpost had voor een verlies op een Agaathlening. Als hij dan vervolgens in 2001 alsnog een deel van de lening terugbetaald krijgt, dan is er wel sprake van een belaste negatieve persoonsgebonden aftrekpost.

8.11. Zelftoets

Vraag 1
Van het echtpaar de Kooning heeft de vrouw al jaren reuma. Hij is geboren in 1920 en zij in 1921. Zijn inkomen bedraagt € 20.000, dat van haar € 7.500. Ze hebben de volgende uitgaven gehad:

-	premies ziekenfonds (werkgevers- en werknemersdeel)	€ 1.500
-	gehoorapparaat met batterijen	€ 250
-	bril	€ 315
-	huisarts	€ 120
-	medicijnen	€ 160
-	extra kleding	€ 400
-	extra gezinshulp 52 weken à € 25	€ 1.300

Welk bedrag is aftrekbaar als buitengewone uitgaven?

a. € 0
b. € 965
c. € 1.011
d. € 2.047

Vraag 2
Karel en Martin hebben gekozen voor fiscaal partnerschap. Karel heeft een verzamelinkomen van € 25.000 en Martin van € 32.500. Uit een eerdere relatie heeft Karel een dochter van 20 jaar die bij hen woont. Deze dochter heeft als gevolg van een sportongeluk drie maanden in een revalidatiecentrum gerevalideerd dat op 50 km afstand van de woning ligt. Ze bezochten haar drie keer in de week. Aan premies ziekenfonds en aanvullende verzekering waren ze € 1.000 kwijt. Tevens moesten ze een eigen bijdrage van geneesmiddelen en verpleegkosten betalen van € 200. Om het gezin compleet te maken hebben Karel en Martin een jongen geadopteerd. Hiervoor moesten ze € 1.000 bemiddelingskosten, € 1.500 procedurekosten en € 1.000 reiskosten van het kind aan de adoptiestichting betalen. Daarnaast betaalden ze in totaal € 3.000 voor het behandelen van het adoptieverzoek in Nederland. Welk bedrag is aftrekbaar als buitengewone uitgaven?

a. € 0
b. € 2.240
c. € 2.536
d. € 2.559

Vraag 3
Sjaak die een café heeft gekocht met behulp van zijn tante Marian heeft voor het café inclusief inventaris € 220.000 betaald. Ook heeft hij een auto gekocht voor € 15.000. Tante Marian heeft Sjaak € 100.000 geleend. Sjaak betaalt met het geld dat hij van zijn tante heeft ontvangen eerst de autodealer en vervolgens de vorige eigenaar van het café. Welk bedrag is in box 3 vrijgesteld voor tante Marian?

a. € 0
b. € 46.984
c. € 85.000
d. € 100.000

Vraag 4

Marcel heeft van Kees € 50.000 geleend voor zijn onderneming. Hij stopt na drie jaar met zijn zaak. Kees scheldt Marcel het gehele bedrag van € 50.000 kwijt. Op de beschikking van de inspecteur waar Marcel onder valt staat vermeld dat van de lening € 30.000 oninbaar is. Welk bedrag mag Kees aftrekken?

a. € 0
b. € 30.000
c. € 46.984
d. € 50.000

Vraag 5
Tante Angela leent aan haar neef Ton een bedrag van € 75.000 om een muziekwinkel te starten. Na vijf jaar resteert er nog een schuld van € 25.000. Nog eens vier jaar later loopt de verkoop van CD's zo slecht dat Ton de zaak moet sluiten. Hij kan tante Angela niets meer terugbetalen. Hoeveel mag tante Angela als verlies aftrekken?

a. € 0
b. € 46.984
c. € 50.000
d. € 75.000

Vraag 6
Joost is gescheiden en is vader van een tweeling, Joop en Joep. Daarnaast heeft hij nog een dochter, Julia. Hij onderhoudt zijn kinderen in belangrijke mate en voldoet verder ook aan de voorwaarden voor aftrek van uitgaven voor levensonderhoud van kinderen. Joop is geboren op 31 maart om 23.50 uur. Joep is geboren op 1 april om 0.30 uur. Beiden worden in 2001 30 jaar. Julia is geboren op 29 december en wordt in 2001 ook 30 jaar. Heeft Joost in 2001 recht op aftrek van uitgaven voor levensonderhoud van kinderen voor Joop, Joep en Julia? Zo ja, voor hoeveel kwartalen?

Vraag 7
Frans is gescheiden en heeft 4 kinderen: Davey, Ricky, Tim en Manon. Hij voldoet aan alle voorwaarden voor aftrek van uitgaven voor levensonderhoud van kinderen. Davey is geboren op 18 maart 1975. Ricky is geboren op 16 juni 1983. Tim is geboren op 23 juli 1989. Manon is geboren op 1 oktober 1995. Frans onderhoudt Davey en Tim geheel of nagenoeg geheel en Ricky en Manon grotendeels. Welk bedrag mag Frans in 2001 aftrekken voor uitgaven voor levensonderhoud van kinderen?

Vraag 8
Jan van Loon woont met zijn gezin in Breda en heeft een ernstig gehandicapt kind, Jacotien. Jacotien verblijft doorgaans in een inrichting op 50 kilometer afstand van Breda. Jacotien komt op jaarbasis 40 weekeinden naar huis en verblijft dan in het huis in Breda. Het gezin Van Loon gaat in het voorjaar en het najaar 1 week op vakantie en in de zomer 3 weken. Jacotien gaat dan mee. Jan haalt en brengt Jacotien altijd met de auto. Zowel voor de weekeinden als voor de vakanties gaat Jan zijn dochter vrijdagavond halen en brengt hij haar maandagmorgen weer terug. De vakanties brengt het gezin Van Loon altijd door in hun vakantiehuisje in Zeeland. Dit ligt op 140 kilometer van de inrichting waar Jacotien doorgaans verblijft. Als de vakantie begint dan haalt het gezin Van Loon eerst Jacotien op en rijdt dan meteen door naar het vakantiehuisje in Zeeland. Na de

vakantie brengen ze Jacotien eerst terug naar de inrichting voordat ze naar huis gaan. Welk bedrag kan Jan in mindering brengen voor weekenduitgaven voor gehandicapte kinderen?

a. € 688
b. € 1.376
c. € 1.560
d. € 2.936

Vraag 9

- Tante Lien is gescheiden en heeft een inkomen van € 60.000. Zij heeft een aantal uitgaven gedaan in het betreffende jaar:
- alimentatie aan haar ex van € 6.000;
- computercursus van € 2.000;
- giften van € 2.500;
- verlies op een belegging in durfkapitaal van € 50.00.

De uitgaven voldoen aan de voorwaarden voor aftrek.
Hoe hoog is het bedrag van de persoonsgebonden aftrek?

a. € 10.500
b. € 56.384
c. € 60.000
d. € 60.500

Vraag 10

Martin heeft een persoonsgebonden aftrek van € 30.000. Zijn inkomen bestaat uit € 10.000 uit werk en woning, € 3.000 uit sparen en beleggen en € 1.000 uit aanmerkelijk belang. In welke volgorde kan Martin de aftrek verrekenen?

a. Eerst € 1.000 uit aanmerkelijk belang, dan € 3.000 uit sparen en beleggen, dan € 10.000 uit werk en woning. Resteert € 16.000.
b. Eerst € 3.000 uit sparen en beleggen, dan € 1.000 uit aanmerkelijk belang, dan € 10.000 uit werk en woning. Resteert € 16.000.
c. Eerst € 10.000 uit werk en woning, dan € 3.000 uit sparen en beleggen, dan € 1.000 uit aanmerkelijk belang. Resteert € 16.000.
d. Eerst € 10.000 uit werk en woning, dan € 1.000 uit aanmerkelijk belang, dan € 3.000 uit sparen en beleggen. Resteert € 16.000.

Vraag 11

Tom heeft samen met zijn vriendin een persoonsgebonden aftrek van € 10.000. Hij heeft alleen inkomen uit werk en woning van € 5.000. Zijn vriendin heeft een inkomen uit werk en woning van € 4.000. Hoe hoog is de maximaal te benutten aftrek in het betreffende jaar?

a. € 4.000
b. € 5.000
c. € 9.000
d. € 10.000

Vraag 12
Mark begint in juni 2001 een rechtenstudie en heeft de volgende uitgaven:
- leerboeken € 750;
- reiskosten € 1.500;
- lesgeld € 1.000;
- lidmaatschap studentenvereniging € 100;
- een abonnement op een fiscaal vakblad € 50;
- rekenmachine € 50;
- rente voor een in juli 2001 aangegane studieschuld € 75;
- kosten om met 3 medestudenten op eigen initiatief een lezing bij te wonen € 50;
- reiskosten met betrekking tot het bijwonen van deze lezing € 35;
- afschrijvingskosten van het bureau in zijn studeerkamer € 100;

De rechtenstudie is een studie waarvoor aftrek van scholingsuitgaven mogelijk is. Welk bedrag komt voor Mark in 2001 in aanmerking voor aftrek als scholingsuitgaven?

a. € 1.750
b. € 1.800
c. € 1.875
d. € 1.925

Vraag 13
Sylvia is een goedgeefse vrouw. Zij geeft jaarlijks veel aan goede doelen. Dit jaar heeft zij de volgende giften gedaan:
- Een eenmalige betaling van € 500 aan een Nederlandse vereniging die is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel en meer dan 25 leden heeft.
- Een levenslange periodieke betaling van € 200 die zij om de twee jaar doet aan de Hartstichting. Deze betaling is notarieel vastgesteld. Als zij overlijdt, vervalt de periodieke betaling.
- € 100 aan autokosten die zij heeft gemaakt voor een Nederlandse algemeen nut beogende instelling. Deze kosten declareert zij niet, wat ze wel had mogen doen. Sylvia reed 500 kilometer voor de instelling.
- Sylvia gooit tijdens de zondagsmis elke week geld in het collectemandje, in totaal voor € 100 per jaar.

Bereken welke uitgaven Sylvia als giften in mindering mag brengen op haar inkomen. U hoeft geen rekening te houden met drempelbedragen of maximaal aftrekbare bedragen.

a. € 200
b. € 180
c. € 80
d. € 780

8.12. Terugkoppeling

Uitwerkingen opdrachten

Opdracht 8.1
Kosten die verband houden met excursies zijn normaal gesproken niet aftrekbaar. Als bij uitzondering de excursie zelf deel uitmaakt van het lesprogramma, zijn de kosten wel aftrekbaar. Kosten van allerlei nevenactiviteiten en de met de excursie samenhangende reis- en verblijfkosten zijn niet aftrekbaar.

Opdracht 8.2
Wel keuze voor partnerschap
Johan betaalt voor zijn studie zelf € 600. Marja betaalt € 400. Zij hebben gekozen voor partnerschap. Dat wil zeggen dat Johan in dat geval ook de € 400 die Marja voor zijn studie betaald van zijn eigen verzamelinkomen mag aftrekken. Hij mag in aftrek brengen: € 1.000 min de drempel van € 500 is € 500.

Johan betaalt de opleiding van Marja. Johan is partner van Marja, dus Marja mag € 2.000 in aftrek brengen. Aftrekbaar bij Marja is dan € 2.000 min de drempel van € 500 is € 1.500.

De totale aftrek voor Johan en Marja bedraagt € 2.000. Op grond van de toerekeningsregels mogen ze kiezen van welk inkomen ze dit bedrag aftrekken.

Geen keuze voor partnerschap
Johan betaalt voor zijn studie zelf € 600. Dit bedrag is aftrekbaar. Marja is geen partner van Johan, dus de € 400 die zij betaalt kan Johan niet aftrekken. Marja zelf kan de € 400 ook niet in aftrek brengen omdat zij de opleiding niet heeft gevolgd. Aftrekbaar bij Johan is dan € 600 minus de drempel van € 500 is € 100.

Johan betaalt de opleiding van Marja. Nu zij geen partners zijn, mogen zij beiden niets aftrekken. De toerekeningsregels gelden niet omdat Johan en Marja geen partners zijn. Johan kan de € 100 aftrek niet overhevelen naar Marja.

Opdracht 8.3
Wel keuze voor het partnerschap
Giften aan een instelling als de Hartstichting kunnen worden afgetrokken. De schenkingen vallen onder de andere giften. Ze kunnen de schenking bewijzen met hun giroafschriften. Als partners moeten Frits en Henk de giften bij elkaar optellen.

Totaal geven zij € 3.000. De drempel is 1 % van het verzamelinkomen met een minimum van € 60. Het totale verzamelinkomen van Frits en Henk bedraagt € 25.000. De drempel bedraagt dus € 250. Aftrekbaar zou dan zijn € 3.000 - € 250 = € 2.750. Er is echter niet meer aftrekbaar dan 10 % van het gezamenlijke verzamelinkomen. Dit is 10% van € 25.000 = € 2.500.

Geen keuze voor het partnerschap

In dit geval berekenen Henk en Frits de aftrekbare giften apart. Frits betaalt € 2.000 . De drempel bedraagt voor hem 1% van € 10.000 = € 100. Aftrekbaar is dan € 2.000 - € 100 = € 1.900. Frits mag echter niet meer aftrekken dan 10% van € 10.000 = € 1.000.

Henk betaalt € 1.000. De drempel bedraagt voor hem 1% van €15.000 = € 150. Aftrekbaar is dan € 1.000 - € 150 = € 850. In totaal kunnen Frits en Henk € 1.850 aftrekken. Dit is € 650 minder dan bij de keuze voor fiscaal partnerschap.

Opdracht 8.4
In 2001 moet Janine de scholingsuitgaven in mindering brengen op het belastbaar inkomen uit aanmerkelijk belang. Het belastbaar inkomen uit aanmerkelijk belang valt in box 2. In deze box geldt een vast tarief van 25%. Janine betaalde € 500 aan lesgeld. Janine heeft dus een belastingvoordeel van € 500 x 25% = € 125.

In 2002 krijgt Janine € 300 lesgeld terug. Dit is voor haar een negatieve persoonsgebonden aftrekpost. Deze is belast in box 1. Janine heeft naast de teruggaaf van het lesgeld in box 1 ook nog € 100.000 belastbaar loon. De teruggaaf van het lesgeld is daarom belast tegen 52%. De belasting is dan € 300 x 52% = € 156. Het belastingnadeel is dus € 56 - € 25= € 31.

Antwoorden zelftoets

Vraag 1
Het juiste antwoord is d.
De inkomens zijn samen € 27.500 de drempel is dus
11,2% x € 27.500 = € 3.080.
Aftrekbaar is:

-	premies ziekenfonds (werkgevers- en werknemersdeel)	€ 1.500
-	gehoorapparaat met batterijen	€ 250
-	bril	€ 315
-	huisarts	€ 120
-	medicijnen	€ 160
-	huisapotheek (2 x € 23)	€ 46
-	extra kleding (vast bedrag)	€ 295
-	extra gezinshulp 52 weken à € 25 = € 1.300 - € 275 (1% inkomen)	€ 1.025
-	ouderdomsaftrek (2 x € 708)	€ 1.416
Totaal		€ 5.127
drempel		-/- € 3.080
aftrekbaar		€ 2.047

Vraag 2
Het juiste antwoord is b.
De reiskosten voor ziekenbezoek zijn: 3 x per week, 3 maanden lang x 100 km x € 0,16 = 3 x 4 x 100 x € 0,16 = € 192. De premies van € 1.000 en de eigen bijdrage van € 200 zijn aftrekbaar. Aan niet-voorgeschreven medicijnen (huisapotheek) mogen ze € 92 aftrekken (4 personen). Van de adoptiekosten zijn alleen de bemiddelingskosten beperkt (€ 681). Het gezamenlijk verzamelinkomen is € 57.500, de drempel is € 5.425.
Aftrekbaar is dus :

-	reiskosten	€ 192
-	premies en eigen bijdrage	€ 1.200
-	huisapotheek	€ 92
-	adoptiekosten	€ 6.181
Totaal		€ 7.665
drempel		-/- € 5.425
aftrekbaar		€ 2.240

Vraag 3
Het juiste antwoord is a.
De lening mag uitsluitend voor zaken worden gebruikt die verplicht ondernemingsvermogen zijn. Nu een deel van de lening voor een auto is gebruikt, voldoet de lening niet aan de voorwaarden om als belegging in durfkapitaal te worden gekwalificeerd. In deze situaties is het zinvol de lening vooraf te splitsen in twee leningen waarvan er één kan voldoen aan de voorwaarden.

Vraag 4
Het juiste antwoord is b.
Het bedrag van € 30.000 dat volgens de inspecteur oninbaar is, mag Kees aftrekken.

Vraag 5
Het juiste antwoord is a.

Tante Angela kan niets meer als verlies aftrekken. Sinds het verstrekken van de lening zijn al meer dan acht jaar verstreken.

Vraag 6
Van belang is de toestand aan het begin van het kalenderkwartaal. Als een kind aan het begin van het kalenderkwartaal 30 jaar of ouder is, bestaat er geen recht meer op aftrek van uitgaven voor levensonderhoud van kinderen.

Joop is jarig op 31 maart en is dus aan het begin van het tweede kalenderkwartaal 30 jaar. Joost heeft voor hem recht op aftrek voor het eerste kwartaal.

Joep is jarig op 1 april en is dus aan het begin van het tweede kalenderkwartaal nog geen 30 jaar.
Joost heeft voor hem recht op aftrek voor het eerste en het tweede kwartaal.

Julia is jarig op 29 december en is dus aan het begin van het vierde kalenderkwartaal nog geen 30 jaar. Joost heeft voor haar recht op aftrek voor vier kwartalen.

Vraag 7
Frans onderhoudt alle kinderen minstens in belangrijke mate. Als de kinderen jonger dan 18 jaar zijn, dan is het niet van belang dat Frans meer bijdraagt dan in belangrijke mate. Als de kinderen ouder zijn dan 18 jaar dan is de mate van onderhoud wel van belang.

Davey wordt op 18 maart 26 jaar. Hij is het hele jaar ouder dan 18 en Frans onderhoudt hem geheel of nagenoeg geheel. De aftrek bedraagt dan 4 x € 919 = € 3676.

Ricky wordt op 16 juni 18 jaar. Aan het begin van de eerste twee kwartalen was hij jonger dan 18. De aftrek bedraagt voor die kwartalen 2 x € 399 = € 798. Aan het begin van de laatste twee kwartalen was hij 18 jaar. Frans onderhoudt hem grotendeels. De aftrek bedraagt dan 2 x € 613 = € 1226. De aftrek voor Ricky bedraagt totaal € 2024.

Tim wordt op 23 juli 12 jaar. Aan het begin van de eerste drie kwartalen was hij jonger dan 12 jaar. De aftrek bedraagt voor die kwartalen 3 x € 306 = € 918. Aan het begin van het laatste kwartaal was hij 12 jaar. De aftrek bedraagt dan € 399. De aftrek voor Tim bedraagt totaal € 1317.

Manon wordt op 1 oktober 6 jaar. Aan het begin van alle kwartalen is zij jonger dan 6 jaar. De aftrek bedraagt dan € 247 x 4 = € 988.

aftrekbaar voor Davey	€	3.676
aftrekbaar voor Ricky	€	2.024
aftrekbaar voor Tim	€	1.317
aftrekbaar voor Manon	€	988
totaal aftrekbaar	€	8.005

Vraag 8
Het juiste antwoord is d.

Per dag dat Jacotien bij haar ouders verblijft, heeft Jan recht op een aftrek van € 8. De dagen van halen en brengen tellen ook mee. Jan heeft dus recht op de volgende aftrekbare bedragen:

weekends 40 weekeinden x 4 dagen x € 8 =	€ 1.280
voor- en najaarsvakantie 2 x 7 dagen x € 8 =	€ 112
zomervakantie 21 dagen x € 8 =	€ 169
totaal	€ 1.560

De reisafstand is de afstand van de plaats waar het kind doorgaans verblijft tot de plaats waar de ouders doorgaans verblijven. Jacotien verblijft doorgaans in de instelling en Jan in Breda. Voor de reizen tussen de instelling en het vakantieadres van de familie Van Loon mag Jan dus maar 50 kilometer in aanmerking nemen en geen 140 kilometer. Voor het halen en brengen voor de weekeinden rijdt Jan in totaal 80 keer heen en weer en voor het halen en brengen voor de vakanties 6 keer heen en weer. Totaal mag Jan dan aftrekken: 86 x 100 kilometer (per keer 50 kilometer halen en 50 kilometer brengen) = 8.600 kilometer x € 0,16 = € 1.376

Jan mag in totaal € 1.560 + € 1.376 = € 2.936 aftrekken in verband met weekenduitgaven voor gehandicapte kinderen.

Vraag 9
Het juiste antwoord is b.

De alimentatie is helemaal aftrekbaar:	€ 6.000
De computercursus € 2.000 -/- € 500:	€ 1.500
De giften € 2.500 -/- € 600 (1%):	€ 1.900
Verlies maximaal € 46.984:	€ 46.984
Aftrekbaar	€ 56.384

Vraag 10
Het juiste antwoord is c.
Eerst verrekenen met inkomen uit werk en woning, dan uit sparen en beleggen en vervolgens met inkomen uit aanmerkelijk belang. Het restant kan met een volgend jaar worden verrekend.

Vraag 11
Het juiste antwoord is c.
Samen hebben ze € 9.000 inkomen. Ze mogen de persoonsgebonden aftrek verdelen zoals ze zelf willen tot maximaal 100%. Van de € 10.000 aftrek kunnen ze in het jaar zelf € 9.000 realiseren.
€ 1.000 blijft staan voor een volgend jaar.

Vraag 12
Het juiste antwoord is b.
Lesgeld heeft een direct verband met de studie en is dus aftrekbaar. Zonder lesgeld te betalen kan Mark namelijk geen colleges volgen. De leerboeken en de rekenmachine heeft Mark nodig voor zijn studie. Ook hier is dus een direct verband met de studie. Mark betaalt * 1.800 voor het lesgeld, de leerboeken en de rekenmachine samen. De overige uitgaven zijn niet aftrekbaar.

Het lidmaatschap van de studentenvereniging en het abonnement op het vakblad hebben geen direct verband met de studie. Dit geldt ook voor de rente van de studielening. Hier geldt wel een overgangsmaatregel. Deze geldt echter alleen als de lening op 31 december 2000 al bestond. Dit is niet

het geval, dus is de rente niet aftrekbaar. De schuld mag Mark wel opgeven in box 3.

Reiskosten en kosten van de inrichting van de studeerkamer zijn uitdrukkelijk uitgesloten van aftrek.
De kosten van het bijwonen van de lezing kunnen alleen aftrekbaar zijn als het bezoek onderdeel is van het lesprogramma. Dit is hier niet het geval. Ook als dat wel het geval zou zijn, zouden de reiskosten nog steeds niet aftrekbaar zijn.

Vraag 13
Het juiste antwoord is c.
De vereniging voldoet aan de voorwaarden voor aftrek. Giften aan verenigingen zijn echter alleen aftrekbaar als het periodieke giften zijn. Hier gaat het om een andere gift. De gift van € 500 is niet aftrekbaar.

De gift van € 200 is een periodieke gift. De gift is echter niet aftrekbaar. Om aftrekbaar te zijn moet Sylvia namelijk minimaal jaarlijks een betaling doen. Dit gebeurt echter om de twee jaar.

Het afzien van declaratie van autokosten is een gift in natura. Deze is aftrekbaar. De werkelijke kosten zijn niet aftrekbaar maar wel een forfaitair bedrag van € 0,16 per kilometer. Aftrekbaar is dus
500 kilometer x € 0,16 = € 80.

Het geld voor de collectes voldoet ogenschijnlijk aan de voorwaarden voor aftrek van andere giften. Sylvia heeft echter geen schriftelijke bescheiden waarmee zij kan aantonen welk bedrag zij gegeven heeft. De bijdrage van € 100 is dan ook niet aftrekbaar.

Totaal is dus € 80 aftrekbaar.

Berekening Belasting

Inleiding
Bij de berekening van de aanslag inkomstenbelasting kunnen een aantal elementen van invloed zijn op de uiteindelijke aanslag. Zo heeft er bijvoorbeeld al een voorheffing plaatsgevonden in de vorm van de ingehouden loonheffing, als iemand in loondienst is.
Ook na de definitieve aanslag, kan toch nog een herrekening plaatsvinden. Zo is middeling namelijk pas mogelijk, nadat alle aanslagen over bepaalde jaren definitief zijn vastgesteld.

Leerdoelen
Na bestudering van deze leereenheid kunt u in eigen woorden uitleggen:
- hoe de premie volksverzekeringen wordt behandeld;
- welke voorheffingen er zijn en wanneer deze verrekend kunnen worden;
- welke categorieën belastingplichtigen er zijn. U bent bekend met het keuzerecht voor buitenlandse belastingplichtigen en u kunt uitleggen wat voor gevolgen die keuze heeft. Ook kunt u de systematiek van de regels ter voorkoming van dubbele belasting uitleggen;
- hoe een naar verhouding hoge belastingaanslag met andere jaren kan worden gemiddeld. U kent de voorwaarden voor middeling;
- in welke situaties en op welke wijze de verliesverrekening kan worden toegepast.

Inhoudsopgave
9.1 Vrijstelling en vermindering premie volksverzekeringen
9.2 Verrekening voorheffingen
9.3 Binnenlandse en buitenlandse belastingplicht
9.4 Wijze van belastingheffing en aftrek ter voorkoming van dubbele belasting
9.5 Middeling
9.6 Verliesverrekening
9.7 Zelftoets
9.8 Terugkoppeling

Vrijstelling en vermindering premie volksverzekeringen

Soms zijn personen die niet in Nederland wonen toch verzekerd voor de volksverzekering en dus premieplichtig. Soms zijn ingezetenen niet verzekerd en dus ook niet premieplichtig voor de volksverzekeringen. Dan bestaat mogelijk recht op een vrijstelling. De belastingplichtige moet hier bij de aangifte om verzoeken. Aangezien dit complexe materie is, verwijst u mensen die bellen over dit onderwerp door naar een specialist van de eenheid waar de belastingplichtige onder valt.

Premiepercentages premie volksverzekeringen 2001

Voor personen jonger dan 65 jaar, bedraagt de premie volksverzekeringen (PV) in totaal 29,40%. Dit percentage is als volgt opgebouwd:
- premie AOW 17,90%
- premie Anw 1,25%
- premie AWBZ 10,25%

Premieheffing in box 1

Alleen in de eerste schijf (tarief inkomstenbelasting (IB): 2,95 + PV 29,40 = totaal 32,35%) en in de tweede schijf (tarief IB 8,20 + PV 29,40 = totaal 37,60%) van box 1 zijn premie volksverzekeringen verschuldigd.
Iemand die alleen maar inkomen in box 2 en/of box 3 heeft, betaalt dus geen premie volksverzekeringen. Deze persoon kan wel premieplichtig en daarmee ook verzekerd zijn.

Personen van 65 jaar en ouder

Personen van 65 jaar en ouder hebben in de eerste schijf een lager tarief van 14,45% (in plaats van 32,35%). Zij zijn namelijk niet meer premieplichtig voor de AOW. Dit tarief bestaat uit 2,95% IB en 11,5% PV (1,25% Anw plus 10,25% AWBZ). De persoon is dus gedeeltelijk premieplichtig. In de tweede schijf hebben zij een tarief van 19,7% (8,2% IB en 11,5% PV)

Als iemand 65 jaar wordt of emigreert

Als iemand in de loop van het kalenderjaar 65 jaar wordt, is hij volledig premieplichtig tot de eerste dag van de maand waarin hij 65 jaar wordt. Met ingang van de maand van zijn verjaardag is hij slechts voor een deel premieplichtig (alleen voor de Anw en de AWBZ).
Dezelfde situatie ontstaat als iemand emigreert. De emigrant kan dan na emigratie vrijwillig de premiebetaling voortzetten.

Vrijstelling of vermindering van premie volksverzekeringen

In bepaalde situaties is vrijstelling of vermindering mogelijk van één of meer van de premie volksverzekeringen: bijvoorbeeld als iemand op grond van een internationale regeling niet in Nederland verzekerd is.

Een verzoek om een vrijstelling of vermindering gebeurt via de aangifte. De belastingplichtige moet zijn verzoek toelichten. Als iemand recht heeft op

vrijstelling of vermindering van premie volksverzekeringen, dan is ook het bedrag van de heffingskorting lager.

Verrekening voorheffingen

Vaak is een werkgever of instantie verplicht om bij iedere uitbetaling van loon of uitkering direct belasting en premie volksverzekeringen in te houden. Ook als een opbrengst (= dividend) op aandelen wordt uitgekeerd, wordt belasting ingehouden. Dit is de dividendbelasting. De "inhouder" draagt vervolgens de ingehouden bedragen af aan de Belastingdienst. Die inhouding heet de voorheffing.
De verrekening van voorheffingen vindt plaats met de uiteindelijk verschuldigde belasting/premie volksverzekeringen bij de gewone aanslag. Voor de verrekening van voorheffingen is het niet van belang uit welke box de inkomsten afkomstig zijn.

Welke voorheffingen zijn er?

De voorheffingen zijn:
- de ingehouden loonbelasting;
- de ingehouden dividendbelasting;
- de op prijzen van kansspelen ingehouden kansspelbelasting over bestanddelen van het verzamelinkomen.

Let op
Als inkomstenbelasting en premie volksverzekeringen in één aanslag wordt geheven, telt de ingehouden premie volksverzekeringen ook mee als voorheffing. Een (te betalen) voorlopige aanslag is geen voorheffing.

Verrekening met een gewone aanslag, niet met een conserverende aanslag

De voorheffingen worden alleen verrekend met de belasting/premie volksverzekeringen van een gewone aanslag. Behalve van een gewone aanslag, kan ook sprake zijn van een zogenaamde conserverende aanslag. Dat is een aanslag waarvan de belastingschuld wel wordt vastgesteld, maar meestal niet wordt ingevorderd.

De genoemde voorheffingen worden dus niet verrekend met de conserverende aanslag. Door de verrekening van de voorheffing is het mogelijk dat de gewone aanslag tot een teruggaaf van voorheffing leidt, terwijl op de conserverende aanslag over dat jaar belasting verschuldigd is.

Voorlopige teruggaaf

Als de belastingplichtige aantoont dat in het lopende jaar meer loonbelasting/premie volksverzekeringen zal worden geheven dan de verschuldigde inkomstenbelasting/premie volksverzekeringen, is over het saldo een voorlopige teruggaaf (VT) mogelijk. De voorlopige teruggaaf wordt verrekend met de belasting/premie volksverzekeringen bij de gewone aanslag.

Buitenlandse belasting

Buitenlandse belasting die is ingehouden op buitenlandse dividenden, renten of royalty's wordt alleen verrekend als die afkomstig is uit landen waarmee Nederland een belastingverdrag heeft afgesloten of uit aangewezen ontwikkelingslanden. Deze buitenlandse belasting is – net als de Nederlandse dividendbelasting – een voorheffing op de Nederlandse inkomstenbelasting. Er gelden vaak beperkingen voor de verrekening. Bij vragen over dit onderwerp, verwijst u bellers door naar een specialist van de eenheid waar de belastingplichtige onder valt.

Binnenlandse en buitenlandse belastingplicht

Dit onderwerp behandelen we op hoofdlijnen. Bij vragen over dit onderwerp verwijst u bellers door naar een specialist van de eenheid waar de belastingplichtige onder valt.

Categorieën belastingplichtigen

Er zijn drie categorieën belastingplichtigen:

1. binnenlandse belastingplichtigen	natuurlijke personen die in Nederland wonen;
2. fictief binnenlandse belastingplichtigen	natuurlijke personen die in het buitenland wonen, maar die kiezen voor behandeling als binnenlandse belastingplichtige;
3. buitenlandse belastingplichtigen	natuurlijke personen die in het buitenland wonen en die Nederlands inkomen hebben.

Binnen of buiten Nederland?

De woonplaats van de belastingplichtige bepaalt of hij in categorie 1 of 3 valt. Alle feiten en omstandigheden spelen hierbij een rol: bijvoorbeeld waar verblijft het gezin, waar heeft hij duurzame huisvesting, waar is zijn sociale leven.

Woonplaatsfictie

De woonplaatsfictie maakt het mogelijk belastingplichtigen (en hun partner en kinderen jonger dan 27 jaar) die (tijdelijk) in het buitenland verblijven, toch als inwoners van Nederland te behandelen (en niet als buitenlandse belastingplichtigen of emigranten). De fictie geldt voor:

- emigranten die binnen twaalf maanden na emigratie in Nederland terugkeren en in die tijd geen blijvende woonplaats in het buitenland hadden;
- Nederlandse diplomatieke of consulaire ambtenaren en bepaalde uitgezonden functionarissen, bijvoorbeeld militairen en ontwikkelingswerkers.

Let op
Buiten Nederland wonende ambtenaren worden behandeld als

"gewone" buitenlandse belastingplichtigen. Deze ambtenaren worden niet als inwoner van Nederland gezien.

Keuzerecht voor buitenlandse belastingplichtigen

Buitenlandse belastingplichtigen kunnen kiezen voor het systeem van binnenlandse belastingplicht.
Dit keuzerecht voor de buitenlander om een behandeling te krijgen als binnenlands belastingplichtige geldt voor inwoners van de Europese Unie en bij ministeriële regeling aangewezen verdragslanden waarmee Nederland een uitwisseling van inlichtingen is overeengekomen. De belastingplichtige mag jaarlijks opnieuw beslissen of hij voor dat jaar gebruik wil maken van de keuzeregeling.

Als een emigrant of immigrant kiest voor een behandeling als binnenlands belastingplichtige, dan wordt hij het gehele jaar zo behandeld en heeft hij recht op dezelfde aftrekposten en heffingskortingen als een in Nederland wonende belastingplichtige. Hij moet dus ook zijn wereldinkomen aangeven in Nederland. Met veel landen zijn er verdragen die voorkomen dat dubbele belasting wordt betaald.

Buitenlandse belastingplichtige

De buitenlandse belastingplichtige betaalt inkomstenbelasting over:
a. het belastbare inkomen uit werk en woning in Nederland;
b. het belastbare inkomen uit aanmerkelijk belang in een in Nederland gevestigde vennootschap;
c. het belastbare inkomen uit sparen en beleggen in Nederland.

Deze inkomensbestanddelen zijn dezelfde als die van binnenlandse belastingplichtigen, maar de samenstelling van de drie boxen is veel beperkter. De belastingtarieven zijn hetzelfde als bij binnenlandse belastingplichtigen.
Buitenlandse belastingplichtigen hebben geen recht op de heffingskorting over het heffingsdeel in de inkomstenbelasting. Een uitzondering geldt voor inwoners van België, de Nederlandse Antillen, Aruba en Suriname.

Wijze van belastingheffing en aftrek ter voorkoming van dubbele belasting

Voor de belastingheffing zijn de volgende situaties denkbaar:

a. woonplaats in Nederland: wereldinkomen

De natuurlijke persoon die in Nederland woont, is binnenlandse belastingplichtig. Als inwoner van Nederland betaalt hij belasting over zijn hele inkomen, zelfs als hij daarover (of over delen ervan) in het buitenland of op de Nederlandse Antillen of Aruba al inkomstenbelasting heeft betaald. Die inkomsten zijn daardoor dubbel belast.

Evenredigheidsmethode

Vaak zijn er verdragen of andere afspraken om het betalen van dubbele belasting te voorkomen. Dan bestaat er recht op een vermindering van de in Nederland verschuldigde inkomstenbelasting volgens de evenredigheidsmethode. Dit is een berekeningsmethode om de progressie in de tarieven in stand te houden. Bij deze methode vermindert de Nederlandse inkomstenbelasting (dus niet de premie volksverzekeringen)

met het deel dat overeenkomt met de verhouding tussen het buitenlands inkomen en het totale inkomen.

b. woonplaats in buitenland:
1. keuze voor behandeling als binnenlandse belastingplichtige: wereldinkomen; of
2. geen keuze: binnenlands inkomen in Nederland belast.

ad 1. er is een keuzerecht voor de fictieve binnenlandse belastingplicht. In die situatie geldt een tegemoetkoming volgens de evenredigheidsmethode.

ad 2. als iemand feitelijk in het buitenland woont en niet kiest voor fictieve binnenlandse belastingplicht, dan zijn slechts een beperkt aantal inkomensbestanddelen in Nederland belastbaar.

Aftrek ter voorkoming van dubbele belasting

De aftrek ter voorkoming van dubbele belasting wordt per box berekend over de verschuldigde belasting die overblijft na de aftrek van het belastingdeel van de heffingskorting over die box.

Voorbeeld
Leo woont in Duitsland. Hij is premieplichtig in Duitsland. Zijn belastbaar inkomen uit werk en woning in Nederland bedraagt € 80.000. In Duitsland ontvangt Leo nog € 10.000 aan inkomsten uit arbeid. Verder heeft hij nog beleggingen in de vorm van aandelen van diverse Duitse beursinstellingen ter waarde van € 117.600 (geen aanmerkelijk belang).

Als buitenlands belastingplichtige

Uitwerking (1)
Leo kiest niet voor behandeling als binnenlands belastingplichtige.

Belastbaar inkomen uit werk en woning in Nederland (box 1)	€	80.000
Belastbaar inkomen uit sparen en beleggen in Nederland (box 3)	+	0
Totaal Nederlands inkomen	€	80.000

Leo heeft geen recht op heffingskorting en is aan inkomstenbelasting verschuldigd: € 27.058.
Berekening:

-	eerste schijf	€ 14.870 x 2,95%	€	438
-	tweede schijf	€ 12.129 x 8,2%	€	995
-	derde schijf	€ 19.300 x 42%	€	8.106
-	vierde schijf	€ 33.691 x 52%	€	17.519
			€	27.058

Als binnenlands belastingplichtige

Uitwerking (2)
Leo kiest wel behandeling als binnenlands belastingplichtige.

Belastbaar inkomen uit werk en woning:		
€ 80.000 + € 10.000 =	€	90.000
Belastbaar inkomen uit sparen en beleggen:		
(€ 117.600 min vrijgesteld vermogen 17.600)		
x 4 percent =	€	4.000

Aan inkomstenbelasting is Leo verschuldigd:

Over het belastbaar inkomen uit werk en woning	€	32.258

Berekening:

-	eerste schijf	€ 14.870 x 2,95%	€ 438
-	tweede schijf	€ 12.129 x 8,2%	€ 995
-	derde schijf	€ 19.300 x 42%	€ 8.106
-	vierde schijf	€ 43.691 x 52%	€ 22.719
			€ 32.258

Over het belastbaar inkomen uit sparen en beleggen	€	+1.200
Berekening: 30% van € 4.000		
Verschuldigd voor aftrek heffingskorting	€	33.458
Heffingskorting (belastingdeel)	€	- 228
Berekening: (2,95 x € 2.496) / 32,35 =		
Verschuldigd na heffingskorting	€	33.230

Berekening tegemoetkoming wegens elders belast:

- Van de heffingskorting heeft (32.258/33.458) x € 228 = € 220 betrekking op het
  belastbaar inkomen uit werk en woning (box 1) en (1.200/33.458) x € 220 = € 8 op het belastbaar inkomen uit sparen en beleggen.

- De tegemoetkoming in box 1 bedraagt in formulevorm:

  $$\frac{\text{Buitenlands inkomen uit werk en woning}}{\text{Belastbaar inkomen uit werk en woning}} \times \text{(belasting over belast inkomen box 1 min evenredig deel van de heffingskorting)}$$

- Dit betekent een tegemoetkoming in box 1 van 10.000/90.000 x (32.258 – 220) = € 3.560.

- De tegemoetkoming in box 3 bedraagt in formulevorm:

  $$\frac{\text{Buitenlands inkomen uit sparen en beleggen}}{\text{Belastbaar inkomen uit sparen en beleggen}} \times \text{(belasting over belast inkomen box 3 min evenredig deel van de heffingskorting}$$

  Dit betekent een tegemoetkoming in box 3 van 4.000/4.000 x (1.200 – 8) = € 1.193.

  Aan belasting over het Nederlands inkomen is verschuldigd:
  € 33.230 – € 3.560 – € 1.193 = € 28.477.

  In dit voorbeeld is keuze voor behandeling als binnenlandse belastingplichtige voor Leo ongunstig, want dan moet hij meer inkomstenbelasting betalen.

Middeling

Doel

Als het inkomen in een aantal aaneengesloten jaren sterk wisselt, kan middeling van inkomens van belang zijn. De inkomstenbelasting in box 1 is progressief: hoe hoger het inkomen, hoe hoger het belastingpercentage. Dat kan bij sterk wisselende inkomsten tot een onevenwichtige belastingheffing leiden, omdat de belastingplichtige in het ene jaar verhoudingsgewijs meer inkomstenbelasting betaalt dan in het andere jaar. De middelingsregeling geeft in zo'n situatie een tegemoetkoming.

Methode van berekening

Bij middeling worden progressief belaste inkomens over drie aaneengesloten kalenderjaren gelijkmatig verdeeld. Vervolgens wordt berekend hoeveel inkomstenbelasting en premie volksverzekeringen verschuldigd is over het herberekende inkomen over deze drie jaren.

Voorbeeld
Alex heeft in jaar 1 een inkomen uit werk en woning (box 1) van € 100.000. In jaar 2 heeft hij een negatief inkomen van € 5.000 in box 1 (dit inkomen wordt op nihil gesteld) en in jaar 3 van € 20.000. Alex is jonger dan 65 jaar.

Na middeling bedragen de inkomens uit werk en woning in de jaren 1 tot en met 3 gemiddeld € 120.000/3 = € 40.000. Over dit gemiddelde bedrag wordt de belasting vervolgens herberekend.

Geheven belasting/PV		Herberekende belasting/PV
jaar 1	€ 45.398	€ 14.829
jaar 2	€ nihil	€ 14.829
jaar 3	€ 6.738	€ 14.829
totaal	€ 52.136	€ 44.487

Aandachtspunten zijn:
- middeling is alleen mogelijk in box 1;
- middeling vindt plaats zonder rekening te houden met de heffingskorting;
- het gaat altijd om een tijdvak van drie aaneengesloten jaren;
- een kalenderjaar behoort maximaal éénmaal tot een middelingstijdvak;
- een verzoek moet binnen 36 maanden na het onherroepelijk worden van de laatste aanslag in het middelingstijdvak gedaan zijn;
- teruggaaf is alleen mogelijk als het verschil tussen de belasting vóór en ná middeling meer bedraagt dan € 545 (drempelbedrag);
- de buitenlandse belastingplichtige kan ook gebruikmaken van de regeling als hij elk jaar van het middelingstijdvak kiest voor behandeling als binnenlandse belastingplichtige.

Bijzondere regeling bij het bereiken van de 65-jarige leeftijd

Als de belastingplichtige in een middelingsjaar 65 jaar wordt, geldt een aanvullende bepaling. Voor de geheven en de herberekende belasting geldt dan het tarief inclusief de premie volksverzekeringen. Er wordt dan geen rekening gehouden met het (lagere) ouderentarief.

Voorbeeld
Arnold heeft in jaar 1 een inkomen uit werk en woning (box 1) van € 100.000. In jaar 2 heeft hij een negatief inkomen van € 5.000 in box 1 (dit inkomen wordt op nihil gesteld) en in jaar 3 van € 20.000. In maart van jaar 3 werd Arnold 65 jaar; de belasting over jaar 3 bedraagt € 3.738.

Na middeling bedragen de inkomens uit werk en woning in de jaren 1 tot en met 3 gemiddeld € 120.000/3 = € 40.000.

Geheven belasting/PV		Herberekende belasting/PV
jaar 1	€ 45.398	€ 14.829
jaar 2	€ nihil	€ 14.829
jaar 3	€ 6.758 (fictief	€ 14.829
totaal	€ 52.136	€ 44.487

In jaar 3 was tegen het lagere ouderentarief slechts € 3.738 aan belasting geheven. Bij middeling geldt echter het volle tarief, zowel in de kolom van de geheven belasting als in de kolom van de herberekende belasting. De middelingsteruggaaf bedraagt € 52.136 min € 44.487 min het drempelbedrag van € 545 = € 7.104. Als Arnold in jaar 3 nog geen 65 jaar zou worden, blijft de berekening gelijk.

Overgangsrecht

Middeling is mogelijk over een tijdvak van drie aaneengesloten jaren. Middeling is echter niet mogelijk over opeenvolgende jaren in het oude en het nieuwe belastingstelsel. Het is bijvoorbeeld onmogelijk om te middelen over 1999, 2000 en 2001.

Als het jaar 1998 al in een middeling was betrokken, blijven voor middeling onder het oude belastingstelsel nog slechts 2 jaar over (1999 en 2000). In die situatie mag een middelingstijdvak uit twee jaar bestaan. Er geldt dan ook een lager drempelbedrag (€ 363 in plaats van € 545), dat verminderd wordt op de middelingsteruggaaf.

Let op
De belastingplichtige kan de belastbare som van het jaar 2000 nooit middelen met volgende jaren.

Als iemand overlijdt of emigreert in 2003, mag tussen 2001 en 2002 gemiddeld worden. Daarbij geldt een drempelbedrag van € 363.

Verliesverrekening

In dit onderdeel behandelen we de verrekening na een verliessituatie.

Verliesverrekening per box

Verliezen kunnen uitsluitend verrekend worden binnen de box zelf. Dit is een belangrijk kenmerk van het boxenstelsel. Het is onmogelijk om een negatief saldo van de ene box in hetzelfde jaar te verrekenen met een positief saldo van een andere box. Dus een verlies uit werk en woning (box 1) kan niet verrekend worden met inkomsten uit aanmerkelijk belang (box 2) of de inkomsten uit sparen en beleggen (box 3)

Box 1
Een belastingplichtige kan binnen box 1 het ontstane verlies verrekenen met het positief inkomen in de drie voorafgaande en de acht volgende jaren.

Uitzondering
Randschrift: Ondernemingsverliezen
Verliezen uit onderneming (box 1) mogen drie jaar terug en een onbeperkt aantal jaren vooruit worden verrekend. Overige verliezen uit box 1 worden verrekend vóór de ondernemingsverliezen. Het verlies met een beperkte verrekeningsmogelijkheid telt zo het eerst mee.

Voorbeeld
Arno betaalt een hoger bedrag aan hypotheekrente dan de bijtelling van het eigen-woningforfait. Deze bestanddelen vallen in box 1 en kunnen

worden verrekend met de positieve inkomsten uit andere bronnen die in dezelfde box vallen. Dat zijn onder andere loon uit dienstbetrekking, het resultaat uit overige werkzaamheden en periodieke uitkeringen en verstrekkingen. Als Arno het volledige bedrag niet met die inkomsten kan verrekenen, ontstaat een te verrekenen verlies, dat verrekend kan worden met het positief inkomen in de drie voorafgaande en de acht volgende jaren.

Partnerregeling

Als de partner van een belastingplichtige overlijdt, mag de belastingplichtige een te verrekenen verlies van zijn overleden partner alsnog zelf verrekenen. Dit kan alleen als het verlies afkomstig is uit de negatieve gemeenschappelijke inkomensbestanddelen en als bij de aangifte deze bestanddelen aan hen beiden of één van hen beiden is toegerekend. Een voorbeeld hiervan is het aan de overledene toegerekende saldo van het eigenwoningforfait en de hypotheekrente. Deze mogelijkheid tot overheveling bestaat niet als de partnerrelatie door een andere oorzaak is geëindigd: bijvoorbeeld bij een echtscheiding.

Box 2

In box 2 kan een aftrekpost een verlies veroorzaken: bijvoorbeeld de rente die verschuldigd is op een lening, waarmee een pakket aanmerkelijkbelangaandelen is gekocht. Deze aftrekpost moet worden goedgemaakt met positief inkomen in dezelfde box. Bijvoorbeeld met het dividend of andere voordelen uit de aanmerkelijkbelangaandelen, of de winst bij verkoop van die aandelen. Bij vragen over het onderwerp aanmerkelijk belang, verwijst u door naar een specialist van de eenheid waar de belastingplichtige onder valt.

Box 3

Geen verliesverrekening

In box 3 is geen verliesverrekening mogelijk. Het forfaitair rendement in deze box kan immers nooit negatief zijn. Een negatief eigen vermogen wordt daarom fiscaal op nihil (= nul) gesteld; het forfaitaire rendement is dus nooit minder dan nihil.

Let op
Persoonsgebonden aftrekposten behoren niet tot verlies uit werk en woning. Hiervoor gelden afwijkende regels over de verdeling tussen de boxen en over de jaren. Zie leereenheid 8 Persoonsgebonden aftrek.

Vaststelling verliezen

Een verlies wordt vastgesteld met een beschikking, waartegen bezwaar mogelijk is. Dit gebeurt tegelijk met de vaststelling van de aanslag. Op het aanslagbiljet staan de bedragen van de vastgestelde verliezen van het betreffende jaar. Ook de daadwerkelijk verrekening van verliezen, staat op de aanslag. Zo kunnen belastingplichtigen de verrekening jaarlijks volgen.

Buitenlandse belastingplichtige

Een buitenlandse belastingplichtige is iemand die buiten Nederland woont en binnenlands inkomen heeft. Een buitenlandse belastingplichtige kan verliezen uit werk en woning in Nederland verrekenen met inkomen uit werk en woning over de jaren waarin hij binnenlands belastingplichtige was.

Voorbeeld
Bert is in 2003 naar België verhuisd. Hij is buitenlands belastingplichtig. In 2004 heeft hij een nog niet verrekend verlies uit werk en woning in Nederland van € 10.000. In 2001 heeft hij een inkomen in box 1 van € 50.000.
Het verlies van € 10.000 wordt verrekend met het inkomen uit werk en woning in 2001.

Als er sprake is van binnenlandse en buitenlandse belastingplicht binnen hetzelfde kalenderjaar, is verrekening ook mogelijk van een verlies uit inkomen werk en woning met een positief inkomen uit werk en woning. De binnenlandse en buitenlandse periode tellen dan als geheel, zodat het belastbaar inkomen zowel het binnenlands als het buitenlands inkomen uit werk en woning omvat.

Voorbeeld
Chris woont tot 1 juli 2002 in Nederland. Per die datum verhuist hij naar Luxemburg. Vanaf 1 juli 2002 is hij buitenlands belastingplichtig, omdat hij Nederlands inkomen heeft. Over de periode 1 januari 2002 tot 1 juli 2002 heeft hij een inkomen uit werk en woning van € 35.000. Over de periode 1 juli 2002 tot 31 december 2002 heeft hij een verlies uit werk en woning van € 10.000. Het belastbare inkomen uit werk en woning in 2002 is dan € 25.000.

Verliezen vóór 2001

Verliezen over jaren vóór 2001 (met uitzondering van verliezen uit aanmerkelijk belang) die niet meer verrekenbaar zijn over eerdere jaren, tellen mee als verlies uit werk en woning (box 1) en worden zo verrekend.

Voorbeeld
In 1999 heeft Douwe een verlies van € 450.000 geleden. Dit verlies ontstond uit de overdracht van de onderneming, de rentelasten van de eigen woning en een lening op effecten. In 1996, 1997 en 1998 had hij in ieder jaar een positief belastbaar inkomen van € 25.000. Over 2000 is het belastbaar inkomen vastgesteld op € 50.000.

De verrekening gaat als volgt:
1. Carry-back; verrekening met de positieve inkomens over 1996 tot en met 1998 van respectievelijk 3 x € 25.000 = € 75.000; resteert te verrekenen € 375.000.
2. Een bedrag van € 50.000 wordt verrekend met het positieve inkomen over 2000.
3. Het dan nog te verrekenen verlies van € 325.000, geldt als een verlies uit werk en woning. Verrekening vindt dan plaats met het positieve inkomen uit box 1 van het jaar 2001 en eventueel 2002, enzovoort.

Let op
Deze verliezen kunnen negatieve resultaten bevatten van inkomensbestanddelen die onder het nieuwe belastingstelsel tot box 3 zouden behoren. Deze verliezen mogen volgens de normale regels verrekend worden.

Achterwaartse verliesverrekening

Verliezen uit werk en woning die zijn ontstaan in de jaren 2001, 2002 en 2003 kunnen worden gecompenseerd met belastbare inkomens zoals die zijn vastgesteld in de Wet IB 1964.

Verliesverrekening schematisch

Box 1 Inkomen werk en woning	-/-	Verrekenbare verliezen	=	Box 1 Belastbaar uit inkomen werk en woning	X	Tarief: 32,55 % tot 52% 65 jaar en ouder: 14,65 % tot 52%	=	Box 1 Belasting en premies
Box 2 Inkomen uit aanmerkelijk belang	-/-	Verrekenbare verliezen	=	Box 2 Belastbaar inkomen uit aanmerkelijk belang	X	Tarief: 25 %	=	Box 2 Belasting
				Box 3 Belastbaar inkomen uit sparen en beleggen	X	Tarief: 30%	=	Box 3 Belasting
								Totaal belasting en premies

De verschuldigde belasting is het totaal van de berekende belasting en premie min de heffingskortingen.

Voorbeeld
Ellen is 70 jaar en zeer vermogend. Haar AOW aangevuld met een pensioen bedraagt bruto € 20.000. Zij overweegt een penthouse te kopen van € 700.000. Zij kan die woning uit eigen middelen betalen, maar een financiering met een hypothecaire lening lijkt haar aantrekkelijker. Daarmee verkrijgt zij immers een aftrekbare rentepost. Ellen betaalt hierdoor jaarlijks € 42.000 (6%) aan rente. Hoe moet de (verlies)verrekening worden toegepast?

Ellen kan de hypotheekrente van € 42.000 aftrekken in box 1. Haar AOW plus pensioen bedraagt echter slechts € 20.000. En de bijtelling voor het eigenwoningforfait is jaarlijks slechts € 5.600 (is gesteld op 0,8% van € 700.000). Hierdoor resteert jaarlijks een verlies van € 16.400 (€ 25.600 – € 42.000). Dat verlies kan niet verrekend worden in box 2 of 3. Zolang Ellen geen andere inkomsten heeft in box 1, resteert een verlies dat zij niet kan verrekenen, ook niet in andere jaren.

Zelftoets

Vraag 1
Jan is in 2001 een onderneming begonnen. Hij lijdt het eerste jaar een verlies van € 80.000. In voorgaande jaren had hij nog een positief inkomen uit eigen woning van € 15.000. In 2002 koopt hij een nieuw huis. Dit resulteert in een jaarlijks verlies uit eigen woning van € 10.000. De zaken gaan maar langzaam vooruit. In 2002 is er nog geen winst. Vanaf 2003 maakt hij een bescheiden winst van € 10.000. In 2011 keert het tij. De winst bedraagt dan € 50.000. Hoe gaat de verliesverrekening in zijn werk?

a. Het ondernemingsverlies van € 80.000 kan gedeeltelijk met de drie voorafgaande jaren worden verrekend. Na verrekening resteert er een verlies van € 35.000. In 2011 kan het verlies uit eigen woning van € 10.000 uit 2002 niet meer worden verrekend met het resultaat in 2011. Het restant ondernemingsverlies van € 35.000 kan wel worden verrekend. Per saldo is er een winst van € 40.000 in 2011 dat voor verrekening met het verlies uit 2001 beschikbaar is. Het verlies uit eigen woning van 2002 is niet meer verrekenbaar. Er blijft € 5.000 over om te belasten in box 1.
b. Het ondernemingsverlies van € 80.000 is onbeperkt voorwaarts verrekenbaar. Het verlies uit 2002 van € 10.000 uit eigen woning is slechts acht jaar. De winst in de jaren 2003 tot en met 2010 wordt gecompenseerd met het verlies uit de eigen woning van € 10.000. In 2011 wordt het restant van de winst van € 40.000 volledig gecompenseerd met het verlies uit 2001. Het restant ondernemingsverlies blijft onbeperkt compensabel. Het verlies uit eigen woning uit 2002 is niet meer verrekenbaar.
c. Het ondernemingsverlies van € 80.000 is onbeperkt voorwaarts verrekenbaar. Het verlies uit 2002 van € 10.000 uit eigen woning kan worden gecompenseerd met de winst uit eigen woning van de drie voorgaande jaren. In dit geval wordt het verlies van € 10.000 uit 2002 teruggewenteld naar 1999. Het ondernemingsverlies kan voor € 40.000 worden gecompenseerd met het restant aan winst in 2011. Eind 2011 blijft er dus € 40.000 te verrekenen.
d. Het ondernemingsverlies van € 80.000 kan gedeeltelijk met de drie voorafgaande jaren worden verrekend. Na verrekening resteert er een verlies van € 35.000. Het verlies van € 35.000 plus het verlies van 2002 van € 10.000 kan zoveel mogelijk worden verrekend met het resultaat in 2011. Er resteert na verrekening nog een bedrag van € 5.000. Dat bedrag kan voor de jaren 2012 en volgende in aanmerking komen voor verrekening.

Vraag 2
Matthijs stopt na 46 jaar hard werken met zijn buurtwinkel. De zaak liep toch al niet zo best meer en bovendien is Matthijs inmiddels 67 jaar oud. Hij weet de zaak voor een aardig bedrag te verkopen, zodat hij in zijn winkelwoning van een onbezorgde oude dag kan gaan genieten.
Kan Matthijs middelen?

a. Nee, want Matthijs blijft in een deel van het woonwinkelpand wonen.
b. Nee, want winst uit onderneming kan niet worden gemiddeld.
c. Nee, want Matthijs beëindigt de onderneming na zijn 65e jaar.
d. Waarschijnlijk wel.

Terugkoppeling

Antwoorden zelftoets

Vraag 1
Het juiste antwoord is a.
Verliezen in box 1 worden eerst "binnen" het jaar gecompenseerd. In 2011 is er per saldo dus een winst te belasten van € 40.000. In de jaren 2003 tot en met 2010 zijn er geen te belasten inkomens uit box 1. Na deze compensatie binnen het jaar moet de mogelijkheid tot achterwaartse verliesverrekening worden beoordeeld Het verlies van € 80.000 in 2001 kan allereerst worden verrekend met het inkomen van € 15.000 van 1998 tot en met 2000. Eind 2001 is er dan nog een verlies over van € 35.000. Dit is een ondernemingsverlies en dus onbeperkt verrekenbaar in de toekomst. In 2002 komt er een verlies bij uit eigen woning. Dit verlies is maar acht jaar voorwaarts verrekenbaar. De eerste mogelijkheid om dit verlies te verrekenen komt in 2011. Dat is een jaar te laat. Dit betekent dat het verlies is “verdampt”. Het verlies van € 35.000 kan wel worden verrekend in 2011, ook al is het van een eerdere datum dan het verlies uit 2002. Het is namelijk een ondernemingsverlies.

Vraag 2
Het juiste antwoord is d.
a. Het maakt voor de middeling van inkomens niet uit of Matthijs in het pand blijft wonen.
b. De middelingsteruggaaf wordt berekend over de belasting op inkomen uit werk en woning. Een onderdeel van het inkomen uit werk en woning is de belastbare winst uit onderneming.
c. Matthijs kan zijn inkomen uit de jaren na het bereiken van de 65-jarige leeftijd gewoon middelen.
d. Matthijs komt in aanmerking voor een middelingsteruggaaf.

Heffingskortingen

Inleiding
In deel 2 heeft u kunnen lezen dat de gecombineerde heffingskorting wordt berekend vanuit de standaardheffingskorting. De standaard heffingskorting is de heffingskorting waarop een belastingplichtige recht heeft. Deze standaardheffingskorting is opgebouwd uit verschillende onderdelen. In dit deel gaan we in op bijzondere berekeningen van de gecombineerde heffingskorting. Als een belastingplichtige 65 jaar wordt, leidt dit bijvoorbeeld tot een andere berekening van de gecombineerde heffingskorting.

Leerdoelen
Na bestudering van dit thema kunt u:
- vanuit de standaardheffingskorting de gecombineerde heffingskorting berekenen waarop iemand recht heeft;
- bijzondere regels toepassen die gelden bij de berekening van de gecombineerde heffingskorting voor 65-plussers;
- de teruggaaf berekenen van een minstverdienende partner die recht heeft op verhoging van de maximum gecombineerde heffingskorting.

Inhoudsopgave

10.1 Standaardheffingskorting
10.2 Berekening van de gecombineerde heffingskorting
10.3 Berekening van de gecombineerde heffingskorting bij ouderenkorting en aanvullende ouderenkorting
10.4 Berekening heffingskorting in het jaar dat iemand 65 wordt
10.5 Verhoging van de gecombineerde heffingskorting bij minstverdienende partner
10.6 Heffingskorting en achterwaartse verliesverrekening
10.7 Zelftoets
10.8 Terugkoppeling

Standaardheffingskorting

Het begrip standaardheffingskorting is de verzamelnaam voor alle heffingskortingen. Voor iedere belastingplichtige moet worden bepaald op welke onderdelen van de standaardheffingskorting hij recht heeft. De standaardheffingskorting is opgebouwd uit de volgende onderdelen:
- de algemene heffingskorting;
- de arbeidskorting;
- de kinderkorting;
- de aanvullende kinderkorting;
- de combinatiekorting;
- de alleenstaande-ouderkorting;
- de aanvullende alleenstaande-ouderkorting;
- de jonggehandicaptenkorting;
- de ouderenkorting;
- de aanvullende ouderenkorting;
- de korting voor maatschappelijke beleggingen;
- de korting voor beleggen in durfkapitaal.

De algemene heffingskorting

Iedere belastingplichtige heeft recht op een algemene heffingskorting van € 1.576 *(of f 3.473)*.

De arbeidskorting

Iemand die werkt heeft recht op de arbeidskorting. Dus als iemand inkomen heeft uit tegenwoordige arbeid: winst uit onderneming, loon of resultaat uit overige werkzaamheden, dan heeft hij recht op de arbeidskorting. Het gezamenlijk inkomen uit tegenwoordige arbeid heet de arbeidskortingsgrondslag.
Onder inkomen uit tegenwoordige arbeid vallen ook:
- uitkeringen op grond van de Wet financiering loopbaanonderbreking en aanvullingen daarop door de werkgever;
- inkomsten door tijdelijke arbeidsongeschiktheid, zoals:
  - loon dat bij ziekte wordt doorbetaald;
  - de ziektewetuitkering die in bijzondere omstandigheden in het eerste jaar van ziekte wordt verstrekt;
  - de WAZ-uitkering bij bevalling

De arbeidskorting is inkomensafhankelijk en wordt als volgt bepaald:

Gezamenlijk inkomen uit tegenwoordige arbeid (arbeidskortingsgrondslag)	Arbeidskorting
0 - € 7.360 (of f 16.219)	1,751% X arbeidskortingsgrondslag
€ 7.360 - € 14.717 (of f 16.219 - f 32.432)	10,751% X (arbeidskortingsgrondslag - € 7.360) + € 129
Hoger dan € 14.717 (of f 32.432)	€ 920 (of f 2.027)

Let op
De arbeidskorting voor de inkomstenbelasting is ten minste gelijk aan de arbeidskorting die de belastinplichtige al in de loonbelasting heeft ontvangen, maar is niet meer dan € 920 (*of f 2.027*). Zo wordt

voorkomen dat belastingplichtigen die maar een deel van het jaar hebben gewerkt, inkomstenbelasting moeten betalen omdat zij voor de inkomstenbelasting recht hebben op een lagere arbeidskorting dan de arbeidskorting die zij in de loonbelasting op grond van de tabel hebben ontvangen. Dit kan zich voordoen wanneer de arbeidskortingsgrondslag lager is dan € 14.717 (*of f 32.423*).

Opdracht 10.1
Jan studeert in het najaar van 2001 af. Hij treedt per 1 oktober 2001 in dienst van GEP BV. Zijn loon over de periode 1 oktober 2001 tot en met 31 december 2001 bedraagt € 7.500. Hoe hoog is de arbeidskorting waarop Jan in 2001 recht heeft voor de inkomstenbelasting?

De kinderkorting

De kinderkorting is voor belastingplichtigen met een kind jonger dan 16 jaar. De kinderkorting is inkomensafhankelijk. De korting geldt zowel voor alleenstaanden als voor partners. Bij partners heeft echter maar één van de twee recht op de kinderkorting. De partner met het hoogste verzamelinkomen ontvangt de kinderkorting. Als het verzamelinkomen gelijk is, ontvangt de oudste partner de kinderkorting. Op verzoek kan de andere partner de kinderkorting ontvangen. Op dit verzoek kan niet worden teruggekomen.

Er is recht op kinderkorting als:
- een kind in het kalenderjaar meer dan zes maanden tot het huishouden van een belastingplichtige behoort, en het in belangrijke mate door hem of zijn partner wordt onderhouden;
- het kind in die periode van meer dan zes maanden in de basisadministratie persoonsgegevens op hetzelfde adres staat ingeschreven als de belastingplichtige of zijn partner;
- het kind bij het begin van het kalenderjaar jonger dan 16 jaar is;
- het totaal van de verzamelinkomens van de belastingplichtige en zijn partner niet hoger is dan € 54.501 *(of f 120.104)*.

In belangrijke mate onderhouden
De voorwaarde dat een kind “in belangrijke mate wordt onderhouden” houdt in dat de ouder het kind moet onderhouden voor minimaal € 359 *(of f 791)* per kwartaal of dat de ouder recht heeft op kinderbijslag of een vergelijkbare buitenlandse regeling.

De kinderkorting bedraagt:

Totaal verzamelinkomens van belastingplichtige en zijn partner	**Kinderkorting**
0 - € 54.501 (of f 120.104)	€ 38 (of f 84)
Hoger dan € 54.501 (f 120.104)	Nihil

De aanvullende kinderkorting

De voorwaarden voor de aanvullende kinderkorting zijn:
- de belastingplichtige heeft recht op de kinderkorting;
- het totaal van de verzamelinkomens van de belastingplichtige en zijn partner is niet hoger dan € 27.251 *(of f 60.053)*.

De aanvullende kinderkorting bedraagt:

Totaal verzamelinkomens van belastingplichtige en zijn partner	Aanvullende kinderkorting
0 - € 27.251 (of f 60.053)	€ 192 (of f 423)
Hoger dan € 27.251 (f 60.053)	Nihil

De combinatiekorting

De combinatiekorting is een korting voor werkende ouders met jonge kinderen, die werk en zorg combineren. De combinatiekorting geldt voor iedere belastingplichtige die aan de voorwaarden voldoet. In een huishouden kan dus tweemaal recht op de combinatiekorting bestaan.

De voorwaarden voor de combinatiekorting zijn:
- de belastingplichtige werkt en ontvangt hiervoor meer dan € 3.938 *(of f 8.678)* aan winst uit onderneming, loon of resultaat uit overige werkzaamheden, *óf* hij heeft recht op zelfstandigenaftrek;
- in het kalenderjaar behoort ten minste zes maanden een kind tot het huishouden van de belastingplichtige dat bij het begin van het kalenderjaar nog geen twaalf jaar oud was;
- in die periode van ten minste zes maanden stond het kind in de basisadministratie persoonsgegevens op hetzelfde adres ingeschreven als de belastingplichtige of zijn partner.

De combinatiekorting bedraagt € 138 *(of f 304)*.

De alleenstaande-ouderkorting

Dit is een korting voor alleenstaande ouders die zorgen voor één of meer kinderen.

De voorwaarden voor de alleenstaande ouderkorting zijn:
- de belastingplichtige heeft in een kalenderjaar meer dan zes maanden geen partner;
- in het kalenderjaar heeft de belastingplichtige meer dan zes maanden een huishouding gevoerd met een kind dat in belangrijke mate door hem werd onderhouden;
- in die periode van meer dan zes maanden stond het kind in de basisadministratie persoonsgegevens op hetzelfde adres ingeschreven als de belastingplichtige;
- in die periode voerde de belastingplichtige alleen een huishouding met kinderen die bij het begin van het kalenderjaar jonger dan 27 jaar waren.

De alleenstaande-ouderkorting bedraagt € 1.261 *(of f 2.779)*.

De aanvullende alleenstaande-ouderkorting

Deze korting is voor de alleenstaande ouder die zorgt voor één of meer jonge kinderen en ook werkt.

De voorwaarden zijn:
- de belastingplichtige heeft recht op de alleenstaande-ouderkorting;

- de belastingplichtige heeft inkomen uit tegenwoordige arbeid;
- gedurende meer dan zes maanden van het kalenderjaar behoorde tot het huishouden van de belastingplichtige een kind dat bij het begin van het kalenderjaar nog geen twaalf jaar oud was;
- in die periode van meer dan zes maanden stond het kind in de basisadministratie persoonsgegevens op hetzelfde adres ingeschreven als de belastingplichtige.

De aanvullende alleenstaande-ouderkorting is afhankelijk van de hoogte van het inkomen uit tegenwoordige arbeid:

Totale inkomen uit tegenwoordige arbeid	Aanvullende alleenstaande-ouderkorting
0 - € 29.326 (of f 64.626)	4,3% van het inkomen uit tegenwoordige arbeid
€ 29.326 (of f 64.626) of hoger	€ 1.261 (of f 2.779)

Opdracht 10.2
Bart (33 jaar) en Ilse (32 jaar) zijn in 1996 getrouwd. In 1998 is hun dochtertje Renate geboren. Bart heeft in 1999 een ongeval gekregen waardoor hij arbeidsongeschikt is geworden. In 2001 geniet Bart een arbeidsongeschiktheidsuitkering van € 15.000. In het buurthuis heeft hij een avondcursus Italiaans gegeven. Hiervoor heeft hij € 500 ontvangen (resultaat uit overige werkzaamheden). In box 3 heeft hij door zijn spaartegoed een belastbaar inkomen van € 3.000. Ilse heeft in 2001 een salaris van € 32.000. Verder heeft zij geen inkomen.

Bereken de standaardheffingskorting van Bart en Ilse.

De jonggehandicaptenkorting

Iemand die een Wajong-uitkering (Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten) ontvangt, heeft ook recht op de jonggehandicaptenkorting. Een belastingplichtige die recht heeft op de ouderenkorting, heeft geen recht (meer) op de jonggehandicaptenkorting.

De jongggehandicaptenkorting bedraagt € 484 *(of f 1.067).*

De ouderenkorting

Ouderen met een beperkt inkomen hebben recht op de ouderenkorting. De voorwaarden zijn:
- De belastingplichtige is op het eind van het kalenderjaar 65 jaar of ouder of, als de belastingplicht in de loop van het jaar is geëindigd, bij het einde van de belastingplicht 65 jaar.
- Het verzamelinkomen van de belastingplichtige is niet hoger dan € 27.704 (f 61.052).

De ouderenkorting bedraagt:

Verzamelinkomen	Ouderenkorting
0 – € 27.704 (of f 61.052)	€ 236 (of f 520)
Hoger dan € 27.704 (of f 61.052)	Nihil

De aanvullende ouderenkorting

Alleenstaande ouderen met een beperkt inkomen hebben naast de ouderenkorting nog recht op een aanvullende ouderenkorting. De voorwaarden voor de aanvullende ouderenkorting luiden:
- De belastingplichtige heeft recht op de ouderenkorting.
- De belastingplichtige heeft recht op een AOW-uitkering voor alleenstaanden of alleenstaande ouders.

Omdat de belastingplichtige recht moet hebben op de ouderenkorting, geldt ook voor de aanvullende ouderenkorting de voorwaarde dat het verzamelinkomen niet hoger mag zijn dan € 27.704 *(of f 61.052)*.

De aanvullende ouderenkorting bedraagt:

Verzamelinkomen	Aanvullende ouderenkorting
0 – € 27.704 (of f 61.052)	€ 248 (of f 547)
Hoger dan € 27.704 (of f 61.052)	Nihil

De korting voor maatschappelijke beleggingen

Maatschappelijke beleggingen zijn onder meer groene beleggingen. Deze beleggingen zijn tot een bedrag van € 46.984 *(of f 103.539)* vrijgesteld in box 3. De korting geldt voor iemand die in box 3 vrijgestelde maatschappelijke beleggingen heeft en is 1,3% van het bedrag dat in box 3 is vrijgesteld.

De korting voor beleggen in durfkapitaal.

Beleggingen in durfkapitaal zijn onder meer de zogenoemde Agaathleningen. De beleggingen in durfkapitaal zijn tot een bedrag van € 46.984 *(of f 103.539)* vrijgesteld in box 3. De korting geldt voor de belastingplichtige die in box 3 vrijgestelde maatschappelijke beleggingen heeft en is 1,3% van het bedrag dat in box 3 is vrijgesteld.

Berekening van de gecombineerde heffingskorting

Om de belasting- en premieschuld van iemand vast te stellen, moet u eerst zijn gecombineerde heffingskorting berekenen. Deze berekent u als volgt:

1. Bepaal de standaardheffingskorting.
2. Leid uit de standaardheffingskorting de gecombineerde heffingskorting af, als iemand niet volledig belasting- en/of premieplichtig is. Bij volledige belasting- en premieplicht is de gecombineerde heffingskorting gelijk aan de standaardheffingskorting.
3. Controleer of de gecombineerde heffingskorting niet hoger is dan het bedrag van de gecombineerde inkomensheffing, tenzij er sprake is van een verhoging van de gecombineerde heffingskorting bij de minstverdienende partner.

Hierna volgt een uitleg hoe u de losse delen van de gecombineerde heffingskorting berekent.

Heffingskorting voor de inkomstenbelasting

Bij een belastingplichtige die niet volledig belasting- en/of premieplichtig is, is de gecombineerde heffingskorting lager dan de standaardheffingskorting. De verschillende onderdelen van de heffingskorting berekent u naar evenredigheid. De berekening van de heffingskorting voor de inkomstenbelasting vindt plaats door de standaardheffingskorting waarop belastingplichtige recht heeft, te vermenigvuldigen met de volgende breuk:

$$\frac{\text{Percentage IB 1e schijf box 1}}{\text{Gecombineerd heffingspercentage}} = \frac{2{,}95}{32{,}95}$$ 1)

1) Dit percentage is berekend op grond van 2,95% IB en de premiepercentages volksverzekeringen: 17,9% AOW, 1,25% Anw en 10,25% AWBZ.

De heffingskorting voor de inkomstenbelasting komt in mindering op de verschuldigde inkomstenbelasting. Deze korting komt *niet* in mindering op de verschuldigde premie volksverzekeringen.

Heffingskorting voor de premie volksverzekeringen

Door de standaardheffingskorting waarop een belastingplichtige recht heeft te vermenigvuldigen met de volgende breuk, berekent u de heffingskorting voor de premie volksverzekeringen per premie naar evenredigheid.

$$\frac{\text{Verschuldigde premiepercentage}}{\text{Gecombineerd heffingspercentage}}$$

De heffingskortingen bedragen voor de premies volksverzekeringen:

Volksverzekering	Heffingspercentage
AOW	17,9 / 32,35 x de heffingskorting
Anw	1,25 / 32,35 x de heffingskorting
AWBZ	10,25 / 32,35 x de heffingskorting

Iemand heeft alleen recht op een heffingskorting voor een bepaalde volksverzekering als hij ook premieplichtig is voor die volksverzekering. Hij hoeft niet daadwerkelijk premie verschuldigd te zijn. Iemand met uitsluitend inkomen in box 2 of 3, waarover alleen inkomstenbelasting wordt berekend, is wel premieplichtig voor de volksverzekeringen. Maar hij betaalt dan geen premie volksverzekeringen, omdat hij geen inkomen heeft in box 1.

De heffingskorting voor de volksverzekeringen komt in mindering op de verschuldigde premie volksverzekeringen. Is de heffingskorting voor de volksverzekeringen hoger dan de verschuldigde premie volksverzekeringen? Dan komt het deel van de heffingskorting, dat niet kan worden verrekend met de premie, in mindering op de verschuldigde inkomstenbelasting. Dit gebeurt bij personen met (vrijwel) uitsluitend inkomen in box 2 of 3.

Bij personen die niet voor alle volksverzekeringen premieplichtig zijn, wordt de gecombineerde heffingskorting naar evenredigheid verlaagd. Dit geldt bijvoorbeeld voor 65-plussers en personen die in Nederland wonen en in het buitenland werken en daardoor in het buitenland verzekerd zijn voor sociale verzekeringen.

Voorbeeld
De 68-jarige Maria ontvangt in 2001 een AOW-uitkering en een pensioen, samen € 22.000. De gecombineerde inkomensheffing hierover bedraagt € 3.552. Maria heeft verder een standaardheffingskorting van € 1.812. Deze bestaat uit een algemene heffingskorting van € 1.576 en een ouderenkorting van € 236. Het gecombineerde heffingspercentage bedraagt 32,35%.
De standaardheffingskorting kan in de volgende onderdelen worden gesplitst voor zover ze slaat op de algemene heffingskorting van € 1.576 *(of f 3.473)* :

Component heffingskorting	Breuk	Heffingskorting
IB-deel	2,95 / 32,35	€ 144 (of f 317)
AOW-deel	17,9 / 32,35	€ 872 (of f 1.922)
Anw-deel	1,25 / 32,35	€ 61 (of f 134)
AWBZ-deel	10,25 / 32,35	€ 499 (of f 1.100)
Totaal	32,35 / 32,35	€ 1.576 (of f 3.473)

Maria is ouder dan 65 jaar. Zij is daarom niet premieplichtig voor de AOW. Zij heeft hierdoor geen recht op de AOW-component in de heffingskorting voor de premie volksverzekeringen. Voor zover de gecombineerde heffingskorting van Maria slaat op de algemene heffingskorting, bedraagt deze € 704 (€ 144 + € 61 + € 499). Dat is dus het totaal van alle componenten, behalve het AOW-deel.

Berekening van de gecombineerde heffingskorting bij ouderenkorting en aanvullende ouderenkorting

Bij het afleiden van de gecombineerde heffingskorting uit de standaardheffingskorting, gelden bijzondere regels voor de ouderenkorting en de aanvullende ouderenkorting. Alleen 65-plussers hebben recht op deze kortingen. Zij zijn niet premieplichtig voor de AOW. Als in de noemer van de breuk zou worden uitgegaan van het gecombineerde heffingspercentage inclusief het AOW-deel, dan zouden 65-plussers geen recht hebben op het AOW-deel in de ouderenkorting en de aanvullende ouderenkorting.

Om dit te voorkomen is bepaald dat uitsluitend voor het afleiden van het deel van de gecombineerde heffingskorting dat slaat op de ouderenkorting en de aanvullende ouderenkorting, het gecombineerde heffingspercentage wordt verminderd met de AOW-premie (32,35% - 17,9% = 14,45 %). Er wordt van de ouderenkorting en de aanvullende ouderenkorting niets toegerekend aan het AOW-deel.

Vervolg voorbeeld
Voor wat betreft het deel van de gecombineerde heffingskorting dat slaat op de ouderenkorting (€ 236) van Maria, kan de standaardheffingskorting in de volgende onderdelen worden gesplitst:

Component heffingskorting	*Breuk*	*Heffingskorting*

IB-deel	2,95 / 14,45	€	48
AOW-deel	-		nihil
Anw-deel	1,25 / 14,45	€	20
AWBZ-deel	10,25 / 14,45	€	168
Totaal	14,45 / 14,45	€	236

Dit betekent dat:
- de gecombineerde heffingskorting van Maria, voor zover die slaat op de ouderenkorting, € 236 bedraagt;
- de totale gecombineerde heffingskorting van Maria € 704 + € 236 = € 940 bedraagt;
- Maria aan inkomstenbelasting/ premie volksverzekeringen uiteindelijk € 3.552 - € 940 = € 2.612 verschuldigd is.

Bij iemand die 65 jaar of ouder is, worden dus de ouderenkorting en de aanvullende ouderenkorting niet naar evenredigheid verminderd als hij volledig belastingplichtig is en premieplichtig voor de Anw en AWBZ. Dit geldt eveneens voor de korting voor maatschappelijke beleggingen en voor de korting voor beleggen in durfkapitaal.
De overige bestanddelen van de standaardheffingskorting worden wel naar evenredigheid verminderd, omdat 65-plussers niet premieplichtig zijn voor de AOW.

Berekening heffingskorting in het jaar dat iemand 65 wordt

In het jaar dat iemand 65 wordt, betaalt hij AOW-premie tot de eerste dag van de maand dat hij 65 wordt. De breuk bij het afleiden van de gecombineerde heffingskorting uit de standaardheffingskorting is, in het jaar dat iemand 65 jaar wordt, tijdsevenredig bepaald. Dit gebeurt door het premiepercentage voor de AOW (17,9%) in de teller van de breuk te verminderen met:

$$17{,}9\% \times \frac{\text{aantal maanden tot de maand waarin de belastingplichtige 65 jaar wordt}}{12}$$

Let op
Deze tijdsevenredige herrekening geldt niet voor
- de ouderenkorting
- de aanvullende ouderenkorting
- de korting voor maatschappelijke beleggingen
- de korting voor beleggingen in durfkapitaal.

Voorbeeld
Als Maria in het vorige voorbeeld 65 jaar zou zijn geworden op 25 mei, dan wordt de gecombineerde heffingskorting, voor zover die slaat op de algemene heffingskorting van € 1.576, als volgt berekend:

Component heffingskorting	Breuk	Heffingskorting
IB-deel	2,95 / 32,35	€ 144
AOW-deel	5,97 1) / 32,35	€ 291

Anw-deel	1,25 / 32,35	€ 61
AWBZ-deel	10,25 / 32,35	€ 499
Totaal	20,42 / 32,35	€ 995

1) 17,9 – (8/12 X 17,9) = 5,97%

De gecombineerde heffingskorting van Maria bedraagt € 995 voor zover die slaat op de algemene heffingskorting. De berekening van het deel van de gecombineerde heffingskorting over de ouderenkorting blijft gelijk. Het AOW-deel is immers niet van invloed op de ouderenkorting. De totale gecombineerde heffingskorting van Maria bedraagt: € 995 + € 236 = € 1.231.

Verhoging van de gecombineerde heffingskorting bij minstverdienende partner

Iedereen heeft recht op de algemene heffingskorting. Iemand die inkomen uit tegenwoordige arbeid heeft, heeft bovendien recht op de arbeidskorting. De heffingskorting is maximaal het bedrag van de verschuldigde belasting en premie volksverzekeringen. Hierop bestaat een uitzondering bij fiscaal partners. De uitzondering geldt voor de belastingplichtige die geen of een laag inkomen heeft en daardoor zijn eigen standaardheffingskorting niet (helemaal) gebruikt, terwijl zijn partner wel (voldoende) inkomen heeft. Met geen of een laag inkomen wordt bedoeld een inkomen dat lager is dan ongeveer € 4.878 *(of f 10.750)*.

Er zijn wel voorwaarden verbonden aan het uitbetalen van de heffingskorting:
- de belastingplichtige en zijn partner moeten in een jaar meer dan zes maanden elkaars fiscaal partner zijn.
- de partner van de belastingplichtige moet (voldoende) inkomen hebben. Dit houdt in dat de uitbetaling van de heffingskorting aan de belastingplichtige aan een maximum is gebonden. De uitbetaling kan niet hoger zijn dan de IB/PH die zijn partner verschuldigd is.

Voor de partner die geen of een laag inkomen heeft, kan het gaan om het totaal van de volgende vijf heffingskortingen die hij zelf niet kan verrekenen, omdat hij onvoldoende IB/PH is verschuldigd:
- algemene heffingskorting;
- arbeidskorting;
- kinderkorting;
- aanvullende kinderkorting;
- combinatiekorting.

Voorbeeld

Partner A (meestverdienende)		
Verschuldigd voor heffingskorting	€ 2.500	
Gecombineerde heffingskorting	€ 1.576	
Verschuldigde IB/PH	€ 924	
Partner B (minstverdienende)		
Verschuldigd voor heffingskorting		€ 500
Gecombineerde heffingskorting (maximaal)	€ 500	
Verhoging tot totale bedrag van de 5 ge-		

noemde kortingen, stel maximaal € 1.604		
De verhoging bedraagt dus € 1.604 - € 500 = € 1.104, maar niet meer dan de door de partner A verschuldigde IB/PH, in dit geval	€ 924	
Verhoogde gecombineerde heffingskorting		€ 1.424
Negatieve aanslag		€ 924

Voorkoming dubbele belasting

Als voor de minstverdienende partner de regels ter voorkoming van dubbele belasting gelden, wordt de verhoging van de heffingskorting verminderd met de daarin vastgelegde tegemoetkoming.

Inwoner andere lidstaat EU

Er geldt een bijzondere verhoging van de heffingskorting voor de inkomstenbelasting voor niet-inwoners. Door deze bijzondere verhoging heeft de niet of weinig verdienende en niet in Nederland wonende partner van een belastingplichtige ook recht op het premiedeel van de heffingskorting. Dit gebeurt door (het belastingdeel van) de heffingskorting van die niet of weinig verdienende partner te verhogen met het bedrag van het premiedeel waarop hij als inwoner van Nederland recht zou hebben. Er gelden verschillende voorwaarden. Een van die voorwaarden is dat de partner die weinig of niets verdient, inwoner is van een andere lidstaat van de Europese Unie of van een bij ministeriële regeling aangewezen mogendheid waarmee Nederland een belastingverdrag heeft gesloten die voorziet in inlichtingenuitwisseling.

Heffingskorting en achterwaartse verliesverrekening

Bij achterwaartse verliesverrekening kan de heffingskorting alsnog worden teruggenomen. Dit gebeurt als de gecombineerde inkomensheffing door de verliesverrekening alsnog lager wordt dan de gecombineerde heffingskorting.

Soms heeft een minstverdienende partner een verhoogde gecombineerde heffingskorting ontvangen. Als later de gecombineerde inkomensheffing die de meestverdienende partner verschuldigd is, door achterwaartse verliesverrekening nihil of lager wordt, dan heeft de minstverdienende partner soms geen recht meer op een verhoogde gecombineerde heffingskorting. De minstverdienende partner krijgt dan een (navorderings)aanslag.

Zelftoets

Vraag 1
Rinus is 65 jaar geworden op 8 februari 2001. Op dezelfde dag is hij ook met pensioen gegaan. Tot 8 februari ontving hij een salaris van € 2.500. De arbeidskorting hierover bedroeg volgens de loonbelastingtabel € 77. De rest van het jaar genoot hij van zijn welverdiende pensioen en AOW (voor alleenstaanden), bij elkaar € 15.000. Verder heeft hij geen inkomen.

Rinus is weduwnaar. Zijn studerende zoon John van 24 jaar is het enige kind dat in 2001 het gehele jaar nog thuis woont. John wijdt zich volledig aan zijn studie. Hij heeft geen tijd voor een bijbaantje. Zijn vader betaalt alles voor hem.

Hoe groot is de standaardheffingskorting van Rinus? (U hoeft geen berekening te maken voor de afzonderlijke belasting- en premiedelen naar evenredigheid van de belasting- en premietarieven in de eerste schijf. Er wordt gevraagd om de standaardheffingskorting te berekenen. Daarvoor is deze berekening niet nodig).
a. € 1.576
b. € 2.914
c. € 3.150
d. € 3.398

Vraag 2
Janneke is een alleenstaande moeder. Haar dochter is op 1 april 12 jaar geworden. Janneke werkt parttime in een modezaak. Zij verdient daarmee € 10.000 per jaar. Janneke voldoet aan de eisen voor de alleenstaande-ouderkorting.

Hoe groot is de standaardheffingskorting van Janneke?
a. € 1.989
b. € 3.680
c. € 4.048
d. € 4.841

Vraag 3
Ingrid (34 jaar) en Marco (37 jaar) zijn in 2001 het hele jaar gehuwd. Zij hebben geen kinderen. Beiden zijn volledig belasting- en premieplichtig.

Ingrid werkt bij een softwarebedrijf. Zij verdient € 60.000. Dit is ook haar verzamelinkomen. Zij is hierover € 24.599 verschuldigd aan gecombineerde inkomensheffing (voor gecombineerde heffingskorting). Haar gecombineerde heffingskorting bedraagt € 2.496.

Het verzamelinkomen van Marco bestaat uit resultaat uit overige werkzaamheden van € 3.000. Voor toepassing van de heffingskorting bedraagt de door hem verschuldigde gecombineerde inkomensheffing € 970.

Hoe groot is de teruggaaf door verhoging van de gecombineerde heffingskorting van Marco?

a. € 602
b. € 657
c. € 1.576
d. € 1.629

Terugkoppeling

Uitwerking opdrachten

Opdracht 10.1
Jan ontvangt aan loon: € 7.500. Dit is ook zijn arbeidskortingsgrondslag. De arbeidskorting bedraagt: 10,751% X (€ 7.500 - € 7.360) + € 129 = € 145.

Opdracht 10.2
Bart heeft recht op:

- de algemene heffingskorting	€ 1.576
- de arbeidskorting van € 500 X 1,751% over de beloning voor het geven van de cursus Italiaans. Voor de arbeidsongeschiktheidsuitkering bestaat geen recht op de arbeidskorting omdat dit inkomsten uit vroegere arbeid zijn.	€ 9
Totale standaardheffingskorting	€ 1.585

Het totale inkomen van Bart en Ilse is lager dan € 54.501. Toch heeft Bart in principe geen recht op de kinderkorting, omdat Ilse het hoogste verzamelinkomen heeft. Maar Bart en Ilse kunnen ervoor kiezen om de kinderkorting aan Bart toe te kennen. Als ze hiervoor kiezen, wordt de standaardheffingskorting van Bart € 38 hoger.

Bart heeft geen recht op de combinatiekorting, omdat hij minder dan € 3.938 aan inkomen uit tegenwoordige arbeid ontvangt. Als inkomsten uit tegenwoordige arbeid heeft Bart slechts € 500 ontvangen voor het geven van de cursus.

Ilse heeft recht op:

- de algemene heffingskorting	€ 1.576
- de arbeidskorting	€ 920
- de kinderkorting (tenzij Bart en Ilse ervoor kiezen om de kinderkorting aan Bart toe te kennen)	€ 38
- de combinatiekorting	€ 138
Totale standaardheffingskorting	€ 2.672

Bart en Ilse hebben geen recht op de aanvullende kinderkorting, omdat hun totale verzamelinkomen hoger is dan € 27.251. Zij hebben ook geen recht op de (aanvullende) alleenstaande-ouderkorting, omdat ze in 2001 meer dan zes maanden een partner hebben gehad. Evenmin hebben ze recht op de (aanvullende) ouderenkorting, omdat ze aan het einde van het jaar nog geen 65 jaar zijn.

Antwoorden zelftoets

Vraag 1

Het juiste antwoord is antwoord d.

Rinus heeft recht op:

-	de algemene heffingskorting	€ 1.576
-	de arbeidskorting van € 2.500 X 1,751% = € 44. De arbeidskorting is echter minimaal de arbeidskorting zoals die al bij de loonbelasting is genoten, in dit geval € 77. Voor het pensioen en de AOW bestaat geen recht op arbeidskorting, omdat dit inkomsten uit vroegere arbeid zijn.	€ 77
-	de alleenstaande-ouderkorting, want Rinus heeft geen partner in 2001 en heeft het hele jaar een huishouding gevoerd alleen met een kind jonger dan 27 jaar dat in belangrijke mate door hem werd onderhouden en het hele jaar op hetzelfde adres stond ingeschreven.	€ 1.261
-	de ouderenkorting, omdat Rinus ouder is dan 65 jaar aan het einde van het jaar en zijn verzamelinkomen lager is dan € 27.704.	€ 236
-	de aanvullende ouderenkorting, want Rinus heeft als weduwnaar recht op AOW voor alleenstaanden.	€ 248
	Totale standaardheffingskorting	€ 3.398

Rinus heeft geen recht op de aanvullende alleenstaande-ouderkorting, omdat John aan het begin van het jaar ouder is dan 12 jaar. Om dezelfde reden heeft Rinus geen recht op de kinderkorting, de aanvullende kinderkorting en de combinatiekorting.

Vraag 2
Het juiste antwoord is c.

Janneke heeft recht op:	
- de algemene heffingskorting	€ 1.576
- De arbeidskorting van 10,751% X (€ 10.000 - € 7.360) + € 129 =	€ 413
- De kinderkorting, want Janneke heeft het hele jaar een huishouding gevoerd met een kind jonger dan 16 jaar dat het hele jaar op hetzelfde adres stond ingeschreven.	€ 38
- De aanvullende kinderkorting, want Janneke heeft recht op de kinderkorting en heeft een inkomen dat niet hoger is dan € 27.251.	€ 192
- De combinatiekorting, want Janneke heeft inkomsten uit tegenwoordige arbeid en gedurende meer dan zes maanden van het kalenderjaar behoorde een kind tot haar huishouden dat bij het begin van het jaar nog geen twaalf jaar oud was. Dit kind stond op hetzelfde adres ingeschreven bij de basisadministratie persoonsgegevens.	€ 138
- De alleenstaande-ouderkorting, want Janneke heeft geen partner in 2001 en zij heeft het hele jaar alleen met een kind jonger dan 27 jaar een huishouding gevoerd. Dat kind werd in belangrijke mate door haar onderhouden en stond het hele jaar ingeschreven op hetzelfde adres.	€ 1.261
- De aanvullende alleenstaande-ouderkorting van € 10.000 X 4,3%, want de dochter van Janneke was bij het begin van het jaar nog geen twaalf jaar.	€ 430
Totale standaardheffingskorting	€ 4.048

Vraag 3
Het juiste antwoord is b.

De door Ingrid (meestverdiener) verschuldigde gecombineerde inkomensheffing verminderd met haar gecombineerde heffingskorting bedraagt € 24.599 - € 2.496 = € 22.103.

De door Marco (minstverdiener) verschuldigde gecombineerde inkomensheffing bedraagt € 970 (voor toepassing van de gecombineerde heffingskorting).

De berekening van de gecombineerde heffingskorting van Marco gaat als volgt:

1. Bereken Marco's standaardheffingskorting:

Algemene heffingskorting	€ 1.576
Arbeidskorting 1,751 % X € 3.000	€ 53
Standaardheffingskorting	€ 1.629

2. Leid de gecombineerde heffingskorting af uit de standaardheffingskorting.

   De afgeleide gecombineerde heffingskorting bedraagt ook € 1.629, omdat Marco volledig inkomsten- en premieplichtig is.

3. Controleer of het bedrag van de gecombineerde heffingskorting niet hoger is dan het bedrag van de verschuldigde gecombineerde inkomensheffing, tenzij Marco recht heeft op de verhoogde gecombineerde heffingskorting.

De gecombineerde heffingskorting van Marco is eigenlijk maximaal € 970. Zijn gecombineerde heffingskorting wordt echter verhoogd tot het bedrag van zijn algemene heffingskorting plus zijn arbeidskorting, en is dus € 1.629. Als de door Ingrid verschuldigde gecombineerde inkomensheffing na toepassing van de heffingskorting lager is dan € 1.629, wordt de verhoging op dit lagere bedrag gemaximeerd. In dit geval is de door Ingrid na toepassing van de gecombineerde heffingskorting verschuldigde gecombineerde inkomensheffing echter hoger, namelijk € 22.103.

De verhoging van de gecombineerde heffingskorting van Marco bedraagt € 1.629 - € 970 = € 659. Dit is ook het bedrag van de teruggaaf.

Inkomen uit sparen en beleggen

Inleiding
In deze leereenheid komt het inkomen uit sparen en beleggen (box 3) aan de orde. De omvang van het inkomen uit sparen en beleggen wordt vastgesteld op 4% van het gemiddelde van de rendementsgrondslag aan het begin en aan het einde van een kalenderjaar. De rendementsgrondslag is het bedrag waarover het inkomen uit sparen en beleggen wordt berekend.

Leerdoelen
Na bestudering van deze leereenheid kunt u:
- aangeven welke bezittingen en schulden tot de rendementsgrondslag behoren en de rendementsgrondslag berekenen;
- de omvang van het heffingvrije vermogen bepalen;
- de verschuldigde belasting van box 3 berekenen.

Forfaitair rendement

In box 3 wordt het inkomen uit sparen en beleggen berekend volgens een forfaitair rendement. Hiervoor is onder andere gekozen in verband met de eenvoud. Het maakt nu dus niet meer uit of het gaat om sparen via een spaarrekening of beleggen. Elk vermogensbestanddeel telt op gelijke wijze mee in de heffing door uit te gaan van een vast percentage aan opbrengst. Het is hierdoor niet meer van belang op welke wijze een belastingplichtige rendement uit zijn vermogen behaalt. Het maakt niet uit of daadwerkelijk een hoger of lager voordeel wordt behaald. Ook als een belastingplichtige bewijst dat zijn voordeel minder bedraagt, blijft het forfaitaire voordeel van kracht.

Rendementsgrondslag

De hoogte van het forfaitair rendement is bepaald op 4%, omdat de overheid verwacht dat elke belastingplichtige op langere termijn een voordeel van 4% op zijn vermogen kan behalen. Het forfaitair rendement wordt vastgesteld op 4% van het gemiddelde van de rendementsgrondslag aan het begin en aan het einde van een kalenderjaar. De rendementsgrondslag is het bedrag waarover het inkomen uit sparen en beleggen wordt berekend.

Peildata

In principe zijn de peildata waarop de omvang van de rendementsgrondslag moet worden bepaald 1 januari en 31 december van een kalenderjaar. Dit is anders als er slechts een deel van het jaar sprake is van binnenlandse belastingplicht, zoals bij emigratie en immigratie, geboorte en overlijden. Als een belastingplichtige niet het hele kalenderjaar in Nederland heeft gewoond, dan wordt op forfaitaire wijze alleen het voordeel belast dat kan worden toegerekend aan de periode van binnenlandse belastingplicht. In dat geval wordt in plaats van 1 januari als peildatum genomen het moment van aanvang van de binnenlandse belastingplicht (geboorte en immigratie), en in plaats van 31 december het tijdstip van einde van de binnenlandse belastingplicht (overlijden en emigratie). Het forfaitair rendementpercentage van 4% wordt in deze gevallen naar tijdsgelang herleid, waarbij gedeelten van kalendermaanden mogen worden verwaarloosd.

Voorbeeld
Peter heeft op 1 januari 2003 een vermogen van € 150.000. Op 5 november 2003 overlijdt Peter. Het vermogen van Peter bedraagt op de overlijdensdatum € 250.000. Het forfaitaire rendement van Peter wordt, afgezien van vrijstellingen en overige tegemoetkomingen, als volgt berekend:

De peildata voor het bepalen van de forfaitaire rendementsheffing zijn 1 januari 2003 en 5 november 2003. De gemiddelde rendementsgrondslag op deze data bedraagt € 200.000 (namelijk (€ 150.000 + € 250.000)/2). Het aantal gehele kalendermaanden dat Peter binnenlands belastingplichtig was bedraagt tien. Het voordeel voor Peter bedraagt in 2003: 4% x 10/12 x € 200.000 = € 6.666.

Geen vermogensbelasting

De forfaitaire rendementsheffing is geen vermogensbelasting. Bij een vermogensbelasting wordt daadwerkelijk belasting geheven over het vermogen. Bij de rendementsheffing wordt belasting geheven over de inkomsten uit het vermogen.

Boxhopping

Iedere box heeft zijn eigen tarief. Belastingplichtigen zullen proberen optimaal gebruik te maken van de verschillende regimes en tarieven. Dit wordt boxhopping genoemd. Er zijn regels die dit moeten voorkomen.

Het forfaitair rendement in box 3 is een vast percentage (4%) van het gemiddelde vermogen van een belastingplichtige op twee data. Vermogen dat inkomen oplevert in box 1 of 2 telt daarbij dus niet mee. In box 1 en 2 worden de werkelijke inkomsten belast, terwijl in box 3 het belastbaar inkomen forfaitair wordt bepaald met behulp van peildata. Hierdoor ontstaat voor belastingplichtigen de mogelijkheid de door hen verschuldigde inkomstenbelasting te beïnvloeden. Zo zouden belastingplichtigen vóór een peildatum tijdelijk vermogen uit box 3 in een van de andere boxen onder kunnen brengen en het na die peildatum weer in box 3 onder kunnen brengen. De heffingsgrondslag in box 3 is dan lager, terwijl dat vermogen in box 1 niet of nauwelijks inkomen zal genereren.

Rangorderegeling

Zo'n effect is ongewenst. Daarom zijn er regels om dit te voorkomen:
- Vermogensbestanddelen die in een periode van maximaal drie achtereenvolgende maanden inkomen uit werk en woning (box 1) of aanmerkelijk belang (box 2) oplevert, tellen altijd mee bij de berekening van de rendementsgrondslag.
- Vermogensbestanddelen die in een periode van minimaal drie achtereenvolgende maanden en maximaal zes achtereenvolgende maanden, inkomen uit werk en woning of aanmerkelijk belang oplevert, tellen ook mee bij berekening van de rendementsgrondslag. Deze vermogensbestanddelen tellen niet mee als de belastingplichtige kan bewijzen dat de verschuiving is ontstaan uit zakelijke overwegingen.

Meer over de rangorderegeling kunt u lezen in Deel 1 van deze cursus.

Bezittingen en schulden

Bezittingen

De rendementsgrondslag is het verschil tussen de waarde van de bezittingen en de waarde van de schulden. Zoals u in deel 2 heeft kunnen lezen, is in de Wet IB 2001 bepaald welke bezittingen tot de rendementsgrondslag behoren. Het betreft de volgende categorieën:

a. onroerende zaken;
b. rechten op onroerende zaken;
c. roerende zaken;
d. rechten op roerende zaken;
e. rechten die niet op zaken betrekking hebben;
f. overige vermogensbestanddelen.

Ad a Onroerende zaken

Een deel van de onroerende zaken valt in box 1, een deel in box 3. In het volgende overzicht staan voorbeelden van onroerende zaken die in box 1 of box 3 behoren.

Onroerende zaken box 1	*Onroerende zaken box 3*
Eigen woning	tweede (vakantie) woning
Onroerende zaken die ter beschikking zijn gesteld aan - een met de belastingplichtige verbonden persoon en die persoon die onroerende zaak gebruikt voor zijn onderneming of werkzaamheid; - een vennootschap waarin de belastingplichtige of een met hem verbonden persoon een aanmerkelijk belang heeft	kavels bouwgrond; tenzij er binnen twee jaren een pand op wordt gebouwd dat als eigen woning gebruikt gaat worden
	verhuurde beleggingspanden
	natuurterreinen
	moestuinen; tenzij ze bij de eigen woning behoren
	garages; tenzij ze bij de eigen woning behoren
	recreatieterreinen

Als de onroerende zaken met schulden zijn gefinancierd, komen de schulden op de waarde in mindering. Financieringskosten en onderhoudskosten zijn in box 3 niet aftrekbaar.

Ad b Rechten op onroerende zaken

Tot de rechten op onroerende zaken behoren onder meer:

- recht van vruchtgebruik;
- recht van erfpacht;

- recht van gebruik;
- appartementsrecht;
- recht van opstal.

Ad c Roerende zaken
Roerende zaken behoren tot de rendementsgrondslag. Behalve als de roerende zaken, door de belastingplichtige of personen uit zijn huishouden, voor persoonlijke doeleinden worden gebruikt of verbruikt. Voorbeelden van roerende zaken die worden gebruikt of verbruikt voor persoonlijke doeleinden zijn:
- inboedels;
- auto's;
- juwelen;
- geluidsinstallaties;
- voorraad wijn.

Zulke roerende zaken tellen niet mee voor de rendementsgrondslag, tenzij het eigenlijk een belegging is. Dit is het geval als zaken voor persoonlijk gebruik, gezien de aard en de hoeveelheid van die zaken, voor minimaal 70% als belegging fungeren. Bijvoorbeeld een collectie oldtimers waarin af en toe wordt gereden, maar die eigenlijk staan opgeslagen voor het beleggingsrendement. Roerende zaken die als belegging fungeren, tellen dus wel mee in de grondslag.

Opdracht 11.1
Behoren gouden sieraden tot de rendementsgrondslag?

Opdracht 11.2
De gouden sieraden uit de vorige opdracht zijn tot goud versmolten. Behoort dit goud tot de rendementsgrondslag?

Ad d Rechten op roerende zaken
Onder rechten op roerende zaken vallen onder meer termijn- of optiecontracten voor bijvoorbeeld:
- metalen;
- edelmetalen;
- landbouwproducten;
- aardolie;
- vreemde valuta.

Bij zulke rechten is het niet de bedoeling dat de roerende zaken daadwerkelijk in het bezit van de belastingplichtige komen. Het zijn meestal bezittingen met een speculatief karakter.

Ad e Rechten die niet op zaken betrekking hebben
Tot de rechten die niet op zaken betrekking hebben behoren onder meer:
- obligaties;
- schuldvorderingen;
- winstrechten;
- aandelen;
- opties op aandelen en winstbewijzen;
- rechten op kapitaaluitkeringen uit levensverzekeringen;
- geld.

Vorderingen afkomstig uit belastingheffing behoren niet tot de rendementsgrondslag. Belastingplichtigen hoeven een te verwachten teruggaaf inkomstenbelasting (of een formeel vastgestelde aanslag die nog niet is uitbetaald) dus niet aan te geven.

Ad f Overige vermogensbestanddelen
De categorie overige vermogensbestanddelen is een restcategorie. Hieronder vallen alle rechten met waarde in het economisch verkeer, maar die niet onder de eerdergenoemde categorieën vallen.

Schulden

De rendementsgrondslag is de waarde van de bezittingen verminderd met de waarde van de schulden. Alleen schulden waarvan de kosten in aftrek kunnen worden gebracht in box 1 of box 2, kunnen niet worden afgetrokken in box 3. Alle overige schulden komen in principe in mindering op de rendementsgrondslag van box 3, dus ook leningen die zijn aangegaan voor consumptieve uitgaven (bijvoorbeeld een lening voor een auto). Hierop zijn echter twee uitzonderingen:
a. Belastingschulden mogen niet worden afgetrokken.
b. Andere schulden mogen alleen worden afgetrokken voorzover zij groter zijn dan het drempelbedrag van € 2.500.

Ad a Belastingschulden
Schulden afkomstig uit belastingheffing behoren niet tot de rendementsgrondslag. Belastingplichtigen mogen een te verwachten te betalen aanslag inkomstenbelasting (of een formeel vastgestelde aanslag die nog niet is betaald) dus niet in aftrek brengen.

Ad b Drempelbedrag
Schulden komen pas in mindering op de rendementsgrondslag voorzover zij een bedrag van € 2.500 (*of f 5.509*) te boven gaan. Dit bedrag geldt per persoon. Als één van de partners aangifte doet van het inkomen in box 3, dan geldt als drempel een bedrag van € 5.000.

Voorbeeld
Bettina is alleenstaand. Zij heeft bezittingen ter waarde van € 100.000 en schulden ter waarde van € 20.000. Omdat de eerste € 2.500 aan schulden niet meetelt, komt er uitsluitend € 17.500 aan schulden in mindering. De rendementsgrondslag, voor toepassing van het heffingvrije bedrag en eventueel de ouderentoeslag, bedraagt daardoor € 82.500.

Heffingvrij vermogen

Bij het berekenen van de rendementsgrondslag is een gedeelte van het vermogen vrijgesteld. Elke belastingplichtige heeft recht op een heffingvrij vermogen van € 17.600 *(of f 38.785)*. Dit heffingvrij vermogen wordt onder voorwaarden verhoogd met een toeslag heffingvrij vermogen kinderen en een ouderentoeslag.
Partners kunnen hun gezamenlijke heffingvrije vermogen bij één van beiden in aanmerking laten komen. Dit verzoek kunnen zij doen bij de aangifte van degene die het verhoogde heffingvrije vermogen wil toepassen. Op het verzoek kan niet worden teruggekomen.

Toeslag heffingvrij vermogen kinderen

Als de belastingplichtige of zijn partner één of meer minderjarige kinderen heeft waarover hij het gezag uitoefent, dan wordt het heffingvrije vermogen verhoogd met een kindertoeslag van € 2.349 *(of f 5.177)*. Deze toeslag geldt per kind. De peildatum voor de toepassing van de kindertoeslag is het einde van het kalenderjaar. Als de belastingplichtige een partner heeft, geldt de verhoging maar voor één van hen. De verhoging wordt toegepast bij de oudste partner, tenzij zij gezamenlijk anders verzoeken. Op zo'n verzoek kan niet worden teruggekomen.

Ouderentoeslag

Saldogrondslag

Bepaalde belastingplichtigen van 65 jaar en ouder kunnen recht hebben op de ouderentoeslag. Dit is een verhoging van het heffingvrij vermogen. De toeslag bedraagt 50% van de saldogrondslag tot een bepaald maximum. Dat maximum is afhankelijk van het inkomen in box 1. De saldogrondslag is de gemiddelde rendementsgrondslag ná aftrek van het heffingvrije vermogen, maar vóór toepassing van de ouderentoeslag. In de volgende tabel staat de hoogte van de ouderentoeslag.

Tabel ouderentoeslag

Bij een inkomen uit werk en woning vóór inachtneming van de uitgaven voor kinderopvang en de persoonsgebonden aftrek van:

Meer dan	maar niet meer dan	bedraagt de ouderentoeslag 50% van de saldogrondslag, maar maximaal
-	€ 11.906 (of f 26.237)	€ 23.296 (of f 51.338)
€ 11.906 (of f 26.237)	€ 16.565 (of f 36.504)	€ 11.648 (of f 25.669)
€ 16.565 (of f 36.504)	-	Nihil

Voorwaarden

Belastingplichtigen ontvangen de ouderentoeslag als zij voldoen aan de volgende voorwaarden:

- De belastingplichtige is aan het einde van het kalenderjaar 65 jaar of ouder;
- Als de belastingplicht in de loop van het jaar eindigt, is de belastingplichtige bij het einde van de belastingplicht 65 jaar of ouder;
- De rendementsgrondslag bedraagt, na aftrek van het heffingvrije vermogen en vóór het meetellen van de ouderentoeslag, niet meer dan € 232.944 *(of f 513.341)* .

Partners mogen ervoor kiezen om bij één van beide een dubbele ouderentoeslag mee te tellen. Daarbij gelden dezelfde voorwaarden als bij de overheveling van het heffingvrije vermogen.

Opdracht 11.3

De volgende drie 70-jarige personen hebben allen een saldogrondslag van € 40.000. Bereken voor ieder van hen het heffingvrije vermogen.

- Mevrouw Jacobs heeft een inkomen in box 1 van € 10.000.
- Meneer De Jong heeft een inkomen in box 1 van € 15.500.
- Meneer Coster heeft in box 1 een inkomen van € 25.000.

Vijstellingen

In de vermogensrendementsheffing zijn diverse vrijstellingen opgenomen. Hierbij worden bepaalde vermogensbestanddelen (bezittingen) uitgesloten van de rendementsgrondslag. Deze inkomsten worden dus niet forfaitair belast. Voor de rendementsgrondslag van box 3 geldt onder meer voor de volgende vermogensbestanddelen een vrijstelling:

a. bos, natuurterreinen en landgoederen;
b. voorwerpen van kunst en wetenschap;
c. rechten op roerende zaken krachtens erfrecht;
d. overlijdens- en invaliditeitsuitkeringen;
e. spaarloon- en premiespaarregelingen;
f. kortlopende termijnen van inkomsten en verplichtingen;
g. maatschappelijke beleggingen;
h. beleggingen in durfkapitaal.

Hierna gaan we kort op deze vrijstellingen in.

Ad a Bos, natuurterreinen en landgoederen
Onroerende zaken die deel uitmaken van een door de Natuurschoonwet 1928 aangewezen landgoed zijn vrijgesteld. De bebouwde gedeelten van landgoederen zijn echter niet vrijgesteld. Het is mogelijk dat het bebouwde gedeelte van landgoederen al tot box 1 behoort. Als een belastingplichtige zelf bijvoorbeeld het bebouwde gedeelte bewoont, dan geldt het eigenwoningforfait.

Ad b Voorwerpen van kunst en wetenschap
Vrijgesteld zijn voorwerpen van kunst en wetenschap. Een uitzondering geldt als voorwerpen van kunst en wetenschap hoofdzakelijk als belegging dienen. Dergelijke voorwerpen vallen wel onder de rendementsheffing. Deze uitzondering op de vrijstelling is bedoeld om bijzondere situaties onder de vermogensrendementsheffing te kunnen brengen. Het gaat dan onder meer om situaties waarin kunst wordt aangekocht met het oog op het ontwijken van de peildata voor de rendementsgrondslag. Kunstvoorwerpen die zijn uitgeleend aan musea en dergelijke, zijn in principe nog steeds vrijgesteld. Ook een complete kunstverzameling kan nog steeds onder de vrijstelling vallen.

Ad c Rechten op roerende zaken krachtens erfrecht
Rechten op roerende zaken die krachtens erfrecht zijn verkregen, zijn vrijgesteld. Voorwaarde is wel dat er sprake is van eigen gebruik of verbruik en dat de zaken niet hoofdzakelijk als belegging dienen. Deze vrijstelling is opgenomen om de inboedel die de langstlevende ouder erft, van de vermogensrendementsheffing uit te sluiten.

Ad d Overlijdens- en invaliditeitsuitkering
Voor polissen die recht geven op een begrafenis (naturapolis) of uitkering bij overlijden, geldt een vrijstelling tot een bedrag van € 5.708 *(of f 12.579)* per persoon. De vrijstelling geldt voor een recht op kapitaalsuitkering bij overlijden van de belastingplichtige, zijn partner of een bloed- of aanverwant. Polissen die uitsluitend recht geven op kapitaalsuitkeringen bij invaliditeit, ziekte of ongeval, zijn voor de hele waarde vrijgesteld.

Ad e Spaarloonregeling en premiespaarregeling
Er is een vrijstelling voor spaartegoeden, aandelen (optierechten) of winstbewijzen die deel uitmaken van een spaarloon- of

premiespaarregeling. De vrijstelling geldt uitsluitend voor de periode waarin deze vermogensbestanddelen zijn geblokkeerd. Deze periode is maximaal vier jaar. Er geldt een gezamenlijk maximum van € 17.025 *(of f 37.518)* voor alle regelingen.

Ad f Kortlopende termijnen van inkomsten en verplichtingen
Lopende termijnen van inkomsten en verplichtingen behoren niet tot de bezittingen en schulden als zij voldoen aan de volgende twee voorwaarden:
- zij hebben betrekking op een tijdvak van een jaar of korter;
- het vermogensbestanddeel waarop de inkomsten en de verplichtingen betrekking hebben, is in het bezit van de belastingplichtige.

Door deze vrijstelling zijn bijvoorbeeld kortlopende rentetermijnen vrijgesteld. Als op een spaarbankboekje de jaarlijkse rente wordt bijgeschreven op 1 oktober, dan hoeft de belastingplichtige niet te berekenen hoeveel rente er inmiddels is aangegroeid, om de waarde van de hoofdsom op 1 januari te bepalen.

Ad g Maatschappelijk beleggingen
Per belastingplichtige is een bedrag van € 46.984 *(of f 103.539)* aan maatschappelijke beleggingen vrijgesteld. De vrijstelling kan overgeheveld worden naar de partner. Het vrijgestelde bedrag is een gezamenlijk maximum voor alle maatschappelijke beleggingen. Tot de maatschappelijke beleggingen behoren de groene beleggingen en sociaal-ethische beleggingen. Voor maatschappelijke beleggingen geldt een extra heffingskorting van 1,3% van het in box 3 vrijgestelde bedrag. Voor op 1 januari 2001 bestaande groene beleggingen geldt tot 2011 een overgangsregeling. Dit betekent dat het maximum van € 46.984 *(of f 103.539)* tot 2011 niet geldt voor beleggingen die de belastingplichtige op 31 december 2000 al had.

Ad h Beleggingen in durfkapitaal
Per belastingplichtige is ook een bedrag van € 46.984 *(of f 103.539)* vrijgesteld aan beleggingen in durfkapitaal. De vrijstelling kan overgeheveld worden naar de partner. Onder deze beleggingen worden directe en indirecte beleggingen in durfkapitaal en culturele beleggingen verstaan. De directe en indirecte beleggingen in durfkapitaal zijn de zogenaamde Agaathlening en de geldlening aan aandelen in of winstbewijzen van aangewezen participatiemaatschappijen. Ook leningen aan beginnende rechtspersonen kunnen beleggingen in durfkapitaal zijn.
Het doel van deze vrijstelling is de stimulering van het verstrekken van achtergestelde leningen aan beginnende ondernemers. Ook voor beleggingen in durfkapitaal geldt een extra heffingskorting van 1,3% van het in box 3 vrijgestelde bedrag.

Waardering

Waarde in het economische verkeer

Bezittingen en schulden moeten gewaardeerd worden. Voor deze waardering gelden regels.
Voor bezittingen en schulden geldt de waarde in het economische verkeer. Er zijn een aantal uitzonderingen op deze regel. Deze behandelen we nu.

Aandelen

Er zijn twee soorten aandelen: courante aandelen en incourante aandelen. Courante aandelen zijn op de beurs genoteerde aandelen. Voor deze aandelen geldt de waardering in de Officiële prijscourant.
Incourante aandelen zijn niet op de beurs genoteerde aandelen. Voor incourante aandelen geldt de waarde in het economisch verkeer.

Genotsrechten

Als iemand wel het voordeel ergens van heeft, maar niet het eigendom, is sprake van een genotsrecht. Degene die het eigendom heeft, maar niet het voordeel, heeft het bloot eigendom.
De waarde van het bloot eigendom is het volle eigendom min de waarde van het genotsrecht.
Voor de waardering van genotsrechten gelden (forfaitaire) rekenregels. Deze regels behandelen we niet in deze cursus.

Onroerende zaken andere dan de eigen woning

Voor onroerende zaken geldt de waarde in het economische verkeer. Voor woningen die een belastingplichtige in belangrijke mate (ten minste 30%) ter beschikking staat, geldt de WOZ-waarde. Dit geldt bijvoorbeeld voor vakantiewoningen, die tijdelijk worden verhuurd.

Overgangsrecht sparen en beleggen

Er is overgangsrecht om te zorgen voor een soepele overgang van het oude naar het nieuwe belastingstelsel. Het overgangsrecht wil daarnaast onder meer voorkomen dat er dubbele heffing of helemaal geen heffing plaatsvindt. Er is overgangsrecht voor lopende- en uitgestelde termijnen, kapitaalsverzekeringen en lijfrenteverzekeringen.

Lopende en uitgestelde termijnen

Met ingang van 2001 zijn voor de belastingheffing in box 3 de werkelijk ontvangen vermogensinkomsten niet meer van belang. Het gaat dan om de forfaitair bepaalde inkomsten.
Ook voor huren, pachten en renten verloopt de heffing dus anders in het nieuwe belastingstelsel. Voor lopende termijnen over de periode tot en met 31 december 2000 zou daarom te weinig belasting worden geheven. De inkomsten over deze periode, zouden na 1 januari 2001 op grond van het nieuwe belastingstelsel nooit meer kunnen worden belast. Om dit te voorkomen is er overgangsrecht voor lopende en uitgestelde termijnen. Dit behandelen we in de leereenheid Overgangsrecht rente, huur en pacht.

Kapitaalverzekeringen en lijfrenteverzekeringen

Het overgangsrecht voor kapitaalverzekeringen en lijfrenteverzekeringen is vrij ingewikkeld. Als een belastingplichtige hier informatie over wil, verwijst u hem door naar een specialist op de eenheid waar de belastingplichtige onder valt.

Zelftoets

Vraag 1
Wim is 54 jaar. Hij heeft een jaar geleden de aandelen in W.P. Tromp Banketbakkerijen B.V. voor € 8 miljoen aan een opvolger kunnen verkopen. Na 38 jaar vond Wim dat hij lang genoeg had gewerkt, en dat het tijd was om samen met zijn vrouw Ineke meer van het leven te gaan genieten. Zijn vermogen is groot genoeg om te kunnen rentenieren. Op 1 januari 2001 heeft Wim de volgende bezittingen en schulden:

- een woning in Amstelveen, waarde € 600.000 waar Wim samen met Ineke woont;
- een woning in Toscane, waarde € 150.000, die Wim via een reisorganisatie voor een aantal maanden per jaar verhuurt. De jaarlijkse opbrengst is € 4.000;
- een Ferrari 308 qv uit 1985 ter waarde van € 60.000, waarmee Wim en Ineke regelmatig naar Toscane reizen;
- staatsobligaties, waarde € 7 miljoen met een rente van 6%;
- een inboedel met een waarde van € 45.000;
- een hypotheek op de woning in Toscane van € 100.000;
- een schuld bij de Postbank van € 56.000, waarmee Wim jaren geleden de aankoop van de Ferrari heeft gefinancierd.

Hoe hoog is de rendementsgrondslag van Wim per 1 januari 2001? U kunt er hierbij vanuit gaan dat alleen Wim aangifte doet van het inkomen in box 3.

a. € 6.994.000
b. € 6.999.000
c. € 7.054.000
d. € 7.699.000

Vraag 2
Welke stelling is juist?
Een belastingplichtige heeft recht op de ouderentoeslag als:

a. hij 65 jaar of ouder is en een laag verzamelinkomen heeft.
b. hij 65 jaar of ouder is en een laag inkomen uit werk en woning en een laag inkomen uit aanmerkelijk belang heeft.
c. hij 65 jaar of ouder is en een laag inkomen uit werk en woning en een lage gemiddelde rendementsgrondslag heeft.
d. hij 65 jaar of ouder is en belasting over inkomen uit werk en woning heeft en de belasting over inkomen uit sparen en beleggen meer bedraagt dan 68% van het inkomen uit werk en woning.

Vraag 3
Jolanda woont in Monaco en heeft op 1 januari 2002 een vermogen van € 15.000.000. Op 4 april 2002 emigreert zij naar Nederland. Haar vermogen bedraagt op dat moment € 16.000.000. In de loop van 2002 kelderen de beurskoersen van aandelen, waardoor Jolanda's vermogen aanzienlijk slinkt. Als gevolg van risicovolle beleggingen gaat haar vermogen zelfs geheel verloren. Op 31 december 2002 bedraagt het vermogen van Jolanda dus € 0.
Hoeveel bedraagt het forfaitaire rendement in 2002? U hoeft geen rekening te houden met het heffingvrije vermogen en eventuele vrijstellingen.

a. € 213.333
b. € 240.000
c. € 300.000
d. € 320.000

Terugkoppeling

Uitwerkingen opdrachten

Opdracht 11.1
Sieraden zijn roerende zaken voor persoonlijk gebruik. Deze zaken tellen niet mee voor de heffingsgrondslag. Dit is slechts anders geregeld als de sieraden uitsluitend zijn gekocht als belegging.

Opdracht 11.2
Goud wordt vrijwel uitsluitend aangehouden als belegging: het is dan niet voor persoonlijk gebruik. Het goud behoort dus tot de rendementsgrondslag.

Opdracht 11.3
Zoals iedere belastingplichtige hebben zij recht op een heffingvrij vermogen van € 17.600. Omdat ze alle drie 70 jaar zijn, kunnen ze ook in aanmerking komen voor de ouderentoeslag. Hierdoor wordt het totale heffingvrij vermogen voor:

- Mevrouw Jacobs € 37.600. Haar inkomen in box 1 is niet meer dan € 11.906. Zij heeft dus recht op de ouderentoeslag van 50% van haar saldogrondslag met een maximum van € 23.296. Totaal heeft zij dus recht op € 17.600 + € 20.000 (50% van € 40.000);
- Meneer De Jong € 29.248. Zijn inkomen in box 1 is meer dan € 11.906, maar niet meer dan € 16.565. Hij heeft dus recht op een ouderentoeslag van 50% van zijn saldogrondslag met een maximum van € 11.648. Totaal heeft hij dus recht op € 17.600 + € 11.686 (50% van € 40.000 gaat uit boven het maximum).
- Meneer Coster € 17.600. Zijn inkomen in box 1 is meer dan € 16.565, zodat zijn ouderentoeslag nihil is.

Antwoorden zelftoets

Vraag 1
Het juiste antwoord is b.
De woning in Amstelveen is een eigen woning en valt in box 1. De woning in Toscane is een onroerende zaak die tot de rendementsgrondslag behoort; de werkelijke inkomsten van € 4.000 zijn niet belast. De Ferrari is een roerende zaak voor eigen gebruik: immers Wim gebruikt de auto regelmatig voor vakanties. Ook de inboedel behoort niet tot de rendementsgrondslag, omdat die bestaat uit roerende zaken voor eigen gebruik. Schulden komen alleen in aftrek op de rendementsgrondslag als zij meer bedragen dan € 2.500 per belastingplichtige. Omdat Wim een partner heeft die zelf geen aangifte doet in box 3 geldt voor hem een drempel van € 5.000.

Woning in Toscane	+	€	150.000
Staatsobligaties	+	€	7.000.000
Hypotheek woning Toscane	-	€	100.000
Schuld Postbank	-	€	56.000
Drempel schulden	+	€	5.000
Rendementsgrondslag		€	6.999.000

Vraag 2
Het juiste antwoord is c.
Een belastingplichtige komt in aanmerking voor de ouderentoeslag als hij 65 jaar of ouder is en zijn inkomen uit werk en woning niet meer bedraagt dan € 16.565 en zijn gemiddelde rendementsgrondslag, na aftrek van het heffingvrije vermogen en vóór het meetellen van de ouderentoeslag niet meer bedraagt dan € 232.944.

Antwoord a is onjuist. Het verzamelinkomen is relevant voor de ouderenkorting (heffingskortingen), en niet voor de ouderentoeslag. Antwoord b is onjuist, omdat het inkomen uit aanmerkelijk belang niet relevant is. Antwoord d is onjuist, omdat de zogenaamde 68%-regeling uit het oude belastingstelsel niet meer geldt in het nieuwe belastingstelsel.

Vraag 3
Het juiste antwoord is a.
Jolanda is slechts een deel van het jaar 2001 binnenlands belastingplichtig, namelijk vanaf het moment van immigratie tot en met 31 december 2002. De peildata voor het bepalen van het forfaitair rendement zijn:
- 4 april 2002 (moment van aanvang van de belastingplicht);
- 31 december 2002 (einde van het kalenderjaar).

Het gemiddelde van de op deze peildata aanwezige rendementsgrondslag bedraagt € 8.000.000, namelijk (€ 16.000.000 + € 0)/2. Het aantal gehele kalendermaanden dat Jolanda binnenlands belastingplichtig was, bedraagt acht (mei tot en met december). Het forfaitaire rendement van Jolanda bedraagt in 2002 dus : 4% X 8/12 X € 8.000.000 = € 213.333.

Afsluiting

U bent nu ongeveer twee maanden bezig geweest met het bestuderen van onderwerpen uit de Wet IB 2001. U heeft ongetwijfeld heel veel opgestoken over iets wat in het dagelijks leven toch veel dichterbij staat dan u drie maanden geleden dacht. U kunt aannemen dat u door bestudering van deze cursus veel weet over inkomstenbelasting. U weet in elk geval veel meer dan verreweg de meeste Nederlanders, zeker wat IB 2001 betreft. Ga daarom met vertrouwen uw werk doen.

Voorbeeldtoets

Meerkeuzevragen

Vraag 1
Hans heeft een auto van zijn werkgever. De auto is uit 1985 en kostte toen € 4.350. Naast de zakelijke kilometers gebruikt Hans de auto ook voor privé-doeleinden. Wat moet in 2001 voor de inkomstenbelasting voor privé-gebruik worden bijgeteld?

a. Een percentage van de catalogusprijs.
b. Een percentage van de waarde in het economisch verkeer.
c. Een bedrag aan de hand van de rittenregistratie.
d. Niets.

Vraag 2
Onder rendementsgrondslag wordt verstaan:

a. De waarde van de bezittingen min de schulden min het heffingvrij vermogen.
b. De waarde van de bezittingen min het heffingvrij vermogen.
c. Het verschil tussen de waarde van de bezittingen en de waarde van de schulden.
d. De waarde van alle bezittingen.

Vraag 3
Kan de rendementsgrondslag negatief zijn?

a. Ja, want er kunnen meer schulden zijn dan bezittingen.
b. Nee, het kan nooit minder zijn dan nihil.
c. Nee, want je komt altijd positief uit.
d. Ja, voor de bezittingen geldt een vrijstelling.

Vraag 4
Stelling:

I. De Wet IB 2001 kent een progressief tarief in de boxen 1 en 3.
II. Verzamelinkomen is de inkomens van box 1 en 2 en het belastbare inkomen van box 3.

a. Alleen stelling I is juist.
b. Alleen stelling II is juist.
c. Beide stellingen zijn juist.
d. Beide stellingen zijn onjuist.

Vraag 5
In een gezin zijn 2 kinderen, een dochter van 14 en een zoon van 9. De ouders werken allebei en beide kinderen gaan naar de kinderopvang. Hebben de ouders recht op aftrek van uitgaven voor kinderopvang?

a. Ja, voor beide kinderen.
b. Nee, voor geen van de kinderen.
c. Ja, alleen voor de dochter.
d. Ja, alleen voor de zoon.

Vraag 6
Scholingsuitgaven zijn onbeperkt aftrekbaar.

a. Ja, als de kosten zijn gemaakt voor een opleiding voor een beroep.
b. Nee, er is een drempelbedrag en er geldt een maximale aftrek.
c. Nee, er geldt alleen een maximumaftrek.
d. Ja, de kosten van studerende kinderen (zonder studiefinanciering) zijn aftrekbaar.

Vraag 7
De hypotheekrente kan worden afgetrokken bij:

a. Een op of na 1-1-2001 afgesloten of een per 1-1-2001 bestaande hypotheek eigen woning gedurende maximaal 30 jaar.
b. Een bestaande hypotheek eigen woning maar minder dan 30 jaar.
c. Een hypotheek die in box 3 valt, gedurende 30 jaar.
d. Een op 1-1-2001 bestaande hypotheek eigen woning gedurende maximaal 20 jaar.

Vraag 8
Ik betaal vanaf 1999 f 6.000 aan lijfrentepremie per jaar en ik heb geen pensioentekort. Mag ik dat bedrag blijven aftrekken?

a. Ja, want de polis is afgesloten voor 1 januari 2001.
b. Nee, zonder pensioentekort is de maximale premieaftrek € 1.036 *(of f 2.283)*.
c. Ja, als de polis maar bij een toegelaten aanbieder is afgesloten.
d. Nee, zonder pensioentekort is geen premieaftrek mogelijk.

Vraag 9
Dagelijks gaat u lopend naar uw werk, hebt u recht op de reisaftrek?

a. Ja, vanwege het milieueffect wordt dit beloond.
b. Nee, de reisaftrek geldt alleen voor reizen met het openbaar vervoer.
c. Ja, de reisaftrek geldt alleen voor reizen per fiets.
d. Ja, op basis van de gereisde afstand.

Vraag 10
Cees woont in een studentenhuis, kan Cees in één jaar fiscaal partner zijn van meerdere studenten?

a. Ja, het maakt niet uit van welke partner.
b. Nee, Cees kan in de loop van de jaren maar één fiscale partner hebben.
c. Nee, maar Cees kan wel jaarlijks wisselen van fiscale partner.
d. Ja, ieder jaar van dezelfde partner.

Vraag 11
Jan Duiker is jonger dan 65 jaar. Hij heeft uitsluitend inkomen in box 2 en box 3. Moet Jan nu ook premie volksverzekeringen betalen?

a. Ja, premie volksverzekeringen moeten altijd worden betaald.
b. Nee, premie volksverzekeringen betaal je alleen in de eerste 2 schijven in box 1.
c. Ja, maar alleen over de inkomen in box 2.
d. Ja, maar alleen over de inkomen in box 3.

Vraag 12
Een conserverende aanslag is:

a. een aanslag die direct wordt ingevorderd.
b. een bewaaraanslag.
c. een aanslag waarvoor nooit uitstel van betaling wordt verleend.
d. een aanslag voor een buitenlandse belastingplichtige.

Vraag 13
Een Nederlandse militair in dienst van het Nederlandse Ministerie van Defensie is in het kader van een VN-vredesoperatie uitgezonden naar Bosnië. Deze Nederlandse militair

a. is binnenlands belastingplichtig.
b. is in Bosnië belastingplichtig.
c. is zowel in Nederland als Bosnië niet belastingplichtig.
d. is in Nederland belastingplichtig zodra hij in Nederland komt wonen.

Vraag 14
Een buitenlandse belastingplichtige kan op verzoek behandeld worden als een binnenlandse belastingplichtige. Wat zijn de gevolgen van die keuze?

a. Alleen zijn binnenlands inkomen is in Nederland belast.
b. Zijn wereldinkomen is in Nederland belast maar hij heeft geen recht op dezelfde aftrekposten en heffingskortingen als een in Nederland wonende belastingplichtige.
c. Zijn wereldinkomen is in Nederland belast en hij heeft recht op dezelfde aftrekposten en heffingskortingen als een in Nederland wonende belastingplichtige.
d. Zijn wereldinkomen is in Nederland belast, hij heeft wel recht op dezelfde aftrekposten als een in Nederland wonende belastingplichtige, maar geen recht op de heffingskortingen.

Vraag 15
Kan een belastingplichtige in aanmerking komen voor de reisaftrek en de fietsaftrek?

a. Ja, want hij kan een deel van het jaar fietsen en een deel met het openbaar vervoer reizen.
b. Nee, voor deze gecombineerde reizen geldt geen aftrek.
c. Ja, maar alleen voor dat traject waarvoor hij een fietsverklaring heeft.
d. Ja, maar alleen voor dat traject waarvoor hij een reisverklaring heeft.

Open vragen

Vraag 1
Uit welke onderdelen bestaat de werknemersaftrek?Welke voorwaarden worden aan deze onderdelen gesteld?(Voorzover ze in deze cursus zijn behandeld.)

Vraag 2
Hoe moet iemand de inkomsten aangeven die hij ontvangt uit het op verzoek geven van lezingen voor verschillende organisaties? De inkomsten worden verdiend naast de normale dienstbetrekking. Geef een nadere omschrijving van de gevraagde inkomensbron.

Vraag 3
Waarom zal een belastingplichtige een Verklaring arbeidsrelatie vragen?

Vraag 4
Wat zijn negatieve uitgaven voor inkomensvoorzieningen?

Vraag 5
Wat wordt bedoeld met het gesloten boxensysteem?

Vraag 6
Wanneer wordt iemand fiscaal als partner aangemerkt?

Vraag 7
Wat zijn de voorwaarden voor aftrek van hypotheekrente?

Vraag 8
Moet u, als u een auto van uw werkgever heeft, een rittenregistratie bijhouden?

Vraag 9
Wat wordt bedoeld met een conserverende aanslag?

Vraag 10
Wat zijn giften?

Vraag 11
Een belastingplichtige wil de erfpachtscanon op zijn eigen woning afkopen. Zijn deze kosten aftrekbaar?

Vraag 12
Wat zijn persoonsgebonden aftrekposten? Noem ze allemaal.

Vraag 13
Waaruit bestaat de gecombineerde heffingskortingen?

Vraag 14
Waaruit bestaat de standaardheffingskorting?

Vraag 15
Schrijf op wat u een belastingplichtige vertelt als hij u vraagt wat het forfaitair rendement inhoudt.

Terugkoppeling voorbeeldtoets

Antwoorden meerkeuzevragen

Vraag 1
Het juiste antwoord is b.
Als een werknemer een auto van zijn werkgever ook privé gebruikt, dan heeft de werknemer daardoor voordeel. De hoogte van het voordeel van het privé-gebruik auto wordt met vaste percentages berekend. Er is dan sprake van een forfaitaire regeling of een forfaitaire bijtelling. Uitgangspunt is een bijtelling van 25% van de oorspronkelijke catalogusprijs van de auto. Voor auto's die ouder zijn dan 15 jaar, de zogenaamde oldtimers, wordt de bijtelling berekend over de waarde van de oldtimer in het economische verkeer in het jaar van bijtelling. En dus niet over de oorspronkelijke catalogusprijs.

De auto 'van Hans' is in 2001 ouder dan 15 jaar. De bijtelling voor privé-gebruik auto wordt dan berekend over de waarde in het economische verkeer van de oldtimer in het jaar van bijtelling.

Vraag 2
Het juiste antwoord is c.
De rendementsgrondslag is het verschil tussen de waarde van de bezittingen en de waarde van de schulden (box 3).

Vraag 3
Het juiste antwoord is b.
De rendementsgrondslag kan niet negatief zijn. Het voordeel uit sparen en beleggen kan ook niet negatief zijn. Dit voordeel wordt gesteld op 4% (forfaitair rendement) van het gemiddelde van de rendementsgrondslag aan het begin van het kalenderjaar en de rendementsgrondslag aan het einde van het kalenderjaar, voorzover het gemiddelde meer bedraagt dan het heffingvrij vermogen.

Vraag 4
Het juiste antwoord is b.
Het verzamelinkomen is het gezamenlijke bedrag van:
a. het inkomen uit werk en woning (box 1);
b. het inkomen uit aanmerkelijk belang (box 2);
c. het belastbare inkomen uit sparen en beleggen (box 3).

Zowel bij a als bij b staat "inkomen" en dus niet "belastbaar inkomen". Dat betekent dat de verliesverrekening uit andere jaren bij het verzamelinkomen geen rol speelt. Het belastbaar inkomen in 1 en 2 is namelijk het verzamelinkomen verminderd met de te verrekenen verliezen. Bij c kan belastbaar inkomen staan, omdat er geen verliesverrekening binnen box 3 mogelijk is.

Vraag 5
Het juiste antwoord is d.

Eén van de voorwaarden om in aanmerking te komen voor de aftrek van uitgaven voor kinderopvang is de leeftijd van de kinderen. Zij moeten jonger zijn dan 13 jaar. Alleen de zoon voldoet aan de leeftijdseis, hij is 9 jaar.

Vraag 6
Het juiste antwoord is b.
De scholingsuitgaven zijn niet volledig aftrekbaar. Er moet een drempelbedrag van € 500 *(of f 1.102)* op in mindering worden gebracht. Dit bedrag geldt per belastingplichtige. Bij twee studerende partners moet de drempel tweemaal worden toegepast. Om zeer hoge aftrekposten te voorkomen, geldt in principe een maximumaftrek van € 15.000 *(of f 33.056)*.

Vraag 7
Het juiste antwoord is a.
In het nieuwe belastingstelsel is de periode waarover iemand rente van geldleningen van de eigen woning kan aftrekken, beperkt tot 30 jaar. Als er op 1 januari 2001 al een schuld bestaat, telt de looptijd vóór die periode niet mee. Voor die schulden begint de termijn van 30 jaar te lopen op 1 januari 2001.

Vraag 8
Het juiste antwoord is b.
Het uitgangspunt van de aftrekbaarheid van lijfrentepremies is dat er sprake moet zijn van een pensioentekort. Dat betekent dat in principe zonder pensioentekort geen aftrek mogelijk is. Iemand mag toch jaarlijks een bedrag aan premies aftrekken, ongeacht of er sprake is van een pensioentekort. De wettelijke term voor deze aftrek is *basisruimte*. Het bedrag van de basisruimte is € 1.036 (*of f 2.283*) per persoon.

Vraag 9
Het juiste antwoord is b.
De reisaftrek geldt voor werknemers die regelmatig heen en weer reizen tussen woning en werkplek en daarbij een minimale afstand afleggen.De reisaftrek geldt alleen bij reizen met het openbaar vervoer. Er is geen aftrek mogelijk als iemand lopend naar zijn werk gaat.

Vraag 10
Het juiste antwoord is c.
Ongehuwde meerderjarigen kunnen voor partnerschap kiezen. Dit moeten zij gezamenlijk doen bij de aangifte inkomstenbelasting/premie volksverzekeringen of bij het verzoek om voorlopige teruggaaf. Deze keus geldt voor de periode van één kalenderjaar. Wordt de keuze bij de aangifte gedaan, dan is deze onherroepelijk. Een keuze die is gemaakt bij een verzoek om voorlopige teruggave, kan bij de aangifte nog worden herzien.

Vraag 11
Het juiste antwoord is b.
Alleen in de eerste en in de tweede schijf van box 1 is premie volksverzekeringen verschuldigd. Iemand die alleen maar inkomen in box 2 en/of box 3 heeft, betaalt dus geen premie volksverzekeringen. Deze persoon kan wel premieplichtig en daarmee ook verzekerd zijn.

Vraag 12
Het juiste antwoord is b.
Een conserverende aanslag is een "bewaaraanslag".

Iemand ontvangt een conserverende aanslag als de Belastingdienst een claim wil veiligstellen. De belastingschuld wordt wel vastgesteld, maar niet meteen ingevorderd. Voor betaling van de aanslag kan uitstel worden verleend.

Een conserverende aanslag is bijvoorbeeld mogelijk als:
a. iemand die zijn pensioenvoorziening in Nederland heeft opgebouwd, besluit om te emigreren of zijn opgebouwde pensioenvoorziening aan een buitenlandse verzekeringsmaatschappij overdraagt;
b. iemand die een kapitaalverzekering eigen woning heeft, emigreert;
c. Iemand die een (al dan niet ingegane) lijfrente heeft, emigreert of zijn opgebouwde rechten overdraagt aan een buitenlandse verzekerings-maatschappij.

Vraag 13
Het juiste antwoord is a.
In de Wet IB 2001 is een woonplaatsfictie opgenomen. Door deze regeling is het mogelijk dat belastingplichtigen die (tijdelijk) in het buitenland verblijven, voor de belastingheffing inwoners van Nederland blijven. Zij worden dan dus niet behandeld als buitenlandse belastingplichtigen of emigranten.

De woonplaatsfictie geldt voor:
- emigranten die binnen een jaar naar Nederland terugkeren zonder elders te hebben gewoond;
- uitgezonden overheidspersoneel.

De militair uit het vraagstuk is een uitgezonden werknemers met de Nederlandse nationaliteit in dienst van de Nederlandse overheid. Hij is/blijft gedurende zijn uitzending voor de belastingheffing inwoner van Nederland en dus binnenlands belastingplichtig.

Vraag 14
Het juiste antwoord is c.
De buitenlandse belastingplichtige mag kiezen voor de binnenlandse belastingplicht. Als hij kiest voor een behandeling als binnenlandse belastingplichtige, heeft hij recht op dezelfde aftrekposten en heffingskortingen als een in Nederland wonende belastingplichtige. Hij moet dan wel zijn wereldinkomen aangeven in Nederland.

Vraag 15
Het juiste antwoord is a.
Als iemand een gedeelte van het jaar met de fiets naar zijn werk gaat en een gedeelte van het jaar met het openbaar vervoer, kan hij in aanmerking komen van zowel de fietsaftrek als de reisaftrek. Dan moet aan de voorwaarden van de fietsaftrek en de reisaftrek worden voldaan.

Antwoorden open vragen

Vraag 1
De werknemersaftrek bestaat uit drie onderdelen:
a. de fietsaftrek
b. de reisaftrek
c. de zeedagenaftrek

Ad a. De fietsaftrek.

De fietsaftrek is een jaarlijkse aftrek van € 351 *(of f 774)*
De fietsaftrek is gebonden aan de volgende voorwaarden:
- De aftrek geldt uitsluitend voor reizen per fiets.
- De per fiets afgelegde enkelereisafstand is meer dan tien kilometer.
- Er is sprake van regelmatig woon-werkverkeer.
- Het regelmatig woon-werkverkeer vindt doorgaans op minimaal veertig dagen per jaar en op minimaal drie dagen per week plaats. De heen- en weerreis moet binnen 24 uur plaatsvinden.
- Het woon-werkverkeer wordt hoofdzakelijk per fiets afgelegd (de zogenaamde slecht-weerescape).
- De belastingplichtige beschikt over een fietsverklaring die door zijn werkgever is afgegeven.

Ad b. De reisaftrek
Belastingplichtigen die regelmatig met het openbaar vervoer heen en weer reizen tussen hun woning en werkplek, kunnen gebruik maken van de reisaftrek. De hoogte van de reisaftrek hangt af van de reisafstand en het aantal dagen waarop wordt gereisd.

De reisaftrek is gebonden aan de volgende voorwaarden:
- De reisaftrek geldt uitsluitend bij gebruik van het openbaar.
- De per openbaar vervoer afgelegde reisafstand bedraagt meer dan tien kilometer.
- Er is sprake van regelmatig woon-werkverkeer.
- De werknemer beschikt over een openbaarvervoerverklaring of over een daarmee gelijk te stellen reisverklaring van zijn werkgever.

Ad c. Zeedagenaftrek
Deze aftrek is in de cursus verder niet behandeld.

Vraag 2
De inkomsten ontvangen voor het geven van lezingen moeten worden aangegeven als resultaat uit overige werkzaamheden. De inkomsten vormen geen winst uit onderneming en geen loon uit dienstbetrekking. Een werkzaamheid is het verrichten van arbeid in het economische verkeer, gericht op het behalen van geldelijk voordeel, maar niet aan te merken als winst uit onderneming of als loon uit dienstbetrekking. Ook een aantal werkzaamheden die anders als inkomsten uit sparen en beleggen (box 3) worden aangemerkt, vallen expliciet onder het begrip 'werkzaamheid'. Dit zijn bijvoorbeeld, onder bepaalde voorwaarden, inkomsten uit het ter beschikking stellen van vermogensbestanddelen.

Het belastbaar resultaat uit overige werkzaamheden is het saldo van de resultaten die met een of meer werkzaamheden worden behaald. Voor de bepaling van het belastbaar resultaat uit overige werkzaamheden is zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij winst uit onderneming. Een aantal bepalingen uit het winstregime zijn dan ook van overeenkomstige toepassing.

Vraag 3
Om zekerheid te krijgen over de status van zijn arbeidsrelatie.
Iemand heeft een arbeidsrelatie als hij zelf werkzaamheden uitvoert voor een of meerdere opdrachtgevers. Als een belastingplichtige werkzaamheden uitvoert voor een opdrachtgever, kan er sprake zijn een van de volgende situaties:
- De belastingplichtige heeft een onderneming.

- De belastingplichtige heeft een (fictieve) dienstbetrekking.
- De belastingplichtige verricht overige werkzaamheden.

Vaak is het onduidelijk van welke situatie er sprake is. Het is vooral moeilijk uit te maken of er een (fictieve) dienstbetrekking is tussen de opdrachtgever en de belastingplichtige. Dit geldt bijvoorbeeld voor freelancers en zelfstandigen zonder personeel.

Het is echter belangrijk om te weten welke status een arbeidsrelatie heeft. Voor deze situaties is de Verklaring arbeidsrelatie ontwikkeld. De verklaring geeft duidelijkheid over de status van de beloning die zij voor die werkzaamheden ontvangen. Deze beloning kan bestaan uit:
- winst uit onderneming;
- loon uit dienstbetrekking;
- resultaat uit overige werkzaamheden.

Vraag 4
Negatieve uitgaven voor inkomensvoorzieningen zijn (genoten) teruggaven van uitgaven voor inkomensvoorzieningen.
Voorbeelden hiervan zijn:
- de restitutie van een lijfrentepremie;
- de in aftrek gebrachte premies en het daarop behaalde rendement ingeval van verboden handelingen (handelen in strijd met de voorwaarden).

- In de Wet IB 2001 worden negatieve uitgaven voor inkomensvoorzieningen in box 1 bijgeteld.

Vraag 5
Het gesloten boxensysteem houdt in dat elke box een eigen heffingsregime en een eigen tariefstructuur kent. Een negatief inkomen mag alleen worden verrekend binnen de box waar dit is ontstaan. Verliesverdeling over de boxen is in principe niet toegestaan.

Vraag 6
De Wet IB 2001 verstaat onder partners:
a. de niet-duurzaam gescheiden levende echtgenoot;
b. de niet-duurzaam gescheiden levende geregistreerde partner;
c. de ongehuwde meerderjarige die:
    - in het kalenderjaar gedurende meer dan zes maanden met de ongehuwde meerderjarige belastingplichtige onafgebroken een gezamenlijke huishouding heeft gevoerd;
    - gedurende de tijd van het voeren van de gezamenlijke huishouding op hetzelfde woonadres als de belastingplichtige in de basisadministratie persoonsgegevens ingeschreven heeft gestaan;
    - samen en uitsluitend met de belastingplichtige kiest voor partnerschap.

- Bij het overlijden van een partner hoeft niet aan alle bovenstaande voorwaarden voldaan te worden. Als één van de ongehuwde meerderjarigen in het kalenderjaar overlijdt, en de partners hierdoor niet aan de termijn van zes maanden voldoen, dan kan er in dat betreffende kalenderjaar toch voor de partnerregeling worden gekozen. Als extra voorwaarde geldt wel dat in het voorgaande kalenderjaar ook is gekozen voor partnerschap. In het

kalenderjaar 2000 bestond de partnerregeling nog niet. Daarom geldt voor dat jaar dat aan de genoemde voorwaarden voor het partnerschap moet zijn voldaan.

Vraag 7
Aftrekbaar is de (hypotheek) rente die is betaald voor leningen die zijn aangegaan voor de eigen woning. De rente voor (hypotheek)schulden betaald voor andere woningen dan de eigen woning is niet meer aftrekbaar. Het gaat dan bijvoorbeeld om een tweede woning of een huurpand. Deze onroerende zaken vallen in box 3. . Om rente te kunnen aftrekken, moet de schuld zijn aangegaan ter verwerving, verbetering en onderhoud van de eigen woning. Daarnaast is de renteaftrek beperkt tot een periode van 30 jaar.

Vraag 8
Nee, dat hoeft natuurlijk niet, maar als een belastingplichtige in aanmerking wil komen voor een lagere bijtelling dan 25% van de catalogusprijs van de auto is een rittenregistratie vaak verplicht.
Uitgangspunt is een bijtelling van 25% van de catalogusprijs van de auto. De bijtelling is lager als de belastingplichtige niet meer dan 7.000 privé-kilometers rijdt. Als hij meent dat een lagere bijtelling van toepassing is, moet hij dit aantonen door een rittenregistratie. Bijtelling blijft achterwege als blijkt dat er niet meer dan 500 kilometer privé is gereden. Om aan te tonen dat niet meer dan 500 kilometer privé is gereden, is ook ander bewijs dan een rittenregistratie toegelaten.

Vraag 9
Een conserverende aanslag is een aanslag, die wordt opgelegd maar nog niet geïnd. Er wordt uitstel van betaling verleend voor een periode van maximaal 10 jaar. Een conserverende aanslag kan worden opgelegd als een belastingplichtige emigreert en hij bijvoorbeeld een kapitaalverzekering eigen woning heeft.

Vraag 10
Giften zijn bevoordelingen uit vrijgevigheid en verplichte bijdragen waar geen directe tegenprestatie tegenover staat. Er zijn zogenaamde "periodieke" en "andere" giften.
Voor giften die de vorm hebben van het afzien van een vergoeding voor vervoer per auto, anders dan per taxi, geldt een vast bedrag van € 0,16 *(of f 0,35)* per kilometer.
Voor de "andere giften" geldt een drempel van € 60 (f 132) of, als dit bedrag hoger is, 1% van het verzamelinkomen voor toepassing van de persoonsgebonden aftrek. Het maximum voor andere giften is gesteld op 10% van het verzamelinkomen voor toepassing van de persoonsgebonden aftrek.
Bij partners is de berekening van de drempel en van het maximum afhankelijk van hun gezamenlijke verzamelinkomen. Bij periodieke giften geldt geen drempel en geen maximum.

Vraag 11
Afkoopsommen van periodieke betalingen voor erfpacht, opstal of beklemming zijn niet aftrekbaar. Zo'n afkoopsom wordt gezien als een kapitaalsuitgave, vergelijkbaar met de uitgaaf voor de aanschaf van de woning. Rente op leningen die zijn aangegaan om dergelijke afkoopsommen te financieren, is wel aftrekbaar als kosten van de eigen woning.

Vraag 12
De volgende uitgaven behoren tot de persoonsgebonden aftrek:
- uitgaven voor onderhoudsverplichtingen (bijvoorbeeld alimentatie);
- verliezen op beleggingen in durfkapitaal;
- uitgaven voor levensonderhoud van kinderen jonger dan 30 jaar;
- buitengewone uitgaven (bijvoorbeeld bepaalde kosten van ziekte, invaliditeit en overlijden);
- weekenduitgaven voor gehandicapte kinderen van 30 jaar en ouder;
- scholingsuitgaven;
- uitgaven voor monumentenpanden;
- aftrekbare giften.

Vraag 13
De gecombineerde heffingskorting is het gezamenlijke bedrag van:
- de heffingskorting inkomstenbelasting;
- de heffingskorting AOW;
- de heffingskorting Anw;
- de heffingskorting AWBZ.

De gecombineerde heffingskorting komt in mindering op de gecombineerde inkomensheffing (de inkomstenbelasting plus de premie volksverzekeringen).

Vraag 14
De standaardheffingskorting is het uitgangspunt voor het bedrag dat als heffingskorting in mindering wordt gebracht op de verschuldigde inkomstenbelasting en premie volksverzekeringen.

De standaardheffingskorting bestaat uit verschillende onderdelen:
- de algemene heffingskorting;
- de arbeidskorting;
- de kinderkorting;
- de aanvullende kinderkorting;
- de combinatiekorting;
- de alleenstaande-ouderkorting;
- de aanvullende alleenstaande-ouderkorting;
- de jonggehandicaptenkorting;
- de ouderenkorting;
- de aanvullende ouderenkorting;
- de korting voor maatschappelijke beleggingen;
- de korting voor beleggingen in durfkapitaal.

Een belastingplichtige kan recht hebben op verschillende onderdelen van de standaardheffingskorting.

Vraag 15
In box 3 betaalt een belastingplichtige belasting over zijn inkomen uit sparen en beleggen. Hierbij is het daadwerkelijke voordeel dat een belastingplichtige heeft, niet van belang. De inkomsten worden namelijk forfaitair vastgesteld, dat wil zeggen op een vast percentage van het vermogen. Dit is gedaan om het inkomen op een éénduidige en herkenbare wijze te belasten. De hoogte van het forfaitair rendement is 4%, omdat de overheid verwacht dat elke belastingplichtige op langere termijn een voordeel van 4% op zijn vermogen kan behalen. Het vermogen vormt de basis voor de berekening van het inkomen. Iemands vermogen is het

verschil tussen de waarde van de bezittingen en schulden. Dit verschil wordt de rendementsgrondslag genoemd. De heffing over het belastbaar inkomen uit sparen en beleggen heet ook wel de vermogensrendementsheffing.